

**LIETUVOS RESPUBLIKOS
ŠVIETIMO, MOKSLO IR SPORTO MINISTRO
ĮSAKYMAS**

**DĖL SPECIALIZUOTO UGDYMO KRYPTIES PROGRAMŲ (PRADINIO, PAGRINDINIO
IR VIDURINIO UGDYMO KARTU SU KLASIKINIŲ UGDYMU PROGRAMŲ) KLASIKINIO
UGDYMO DALIES PATVIRTINIMO**

2026 m. birželio 9 d. Nr. V-449
Vilnius

(TAR, 2026 06 12, Identifikacinis kodas 2026-10318)

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo 9 straipsnio 2 dalimi, 10 straipsnio 3 dalimi ir 11 straipsnio 3 dalimi,

tvirtinu Specializuoto ugdymo krypties programų (pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo kartu su klasikiniu ugdymu programų) klasikinio ugdymo dalį (pridedama).

Švietimo, mokslo ir sporto ministrė

RAMINTA POPOVIENĖ

PATVIRTINTA

Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir
sporto ministro 2026 m. birželio 9 d.
įsakymu Nr. V-449

**SPECIALIZUOTO UGDYMO KRYPTIES PROGRAMŲ (PRADINIO, PAGRINDINIO IR
VIDURINIO UGDYMO KARTU SU KLASIKINIŲ UGDYMU PROGRAMŲ) KLASIKINIO
UGDYMO DALIS**

**I SKYRIUS
BENDROSIOS NUOSTATOS**

1. Specializuoto ugdymo krypties programų (pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo kartu su klasikiniu ugdymu programų) klasikinio ugdymo dalis (toliau – Programa) skirta mokiniams, turintiems išskirtinių gabumų klasikiniams kalboms (senovės graikų, lotynų), filosofijai, menui. Klasikinis ugdymas grindžiamas klasikinių kalbų, filosofijos ir meno visuma, o jo universalumas ir lankstumas sudaro prielaidas ugdyti asmenį, gebantį prisitaikyti prie įvairių profesinių veiklų ir socialinių vaidmenų, kas yra ypač svarbu šiuolaikiniame kintančių karjeros trajektorijų pasaulyje.

2. Programa susideda iš privalomų, privalomai pasirenkamų Programos dalykų ir laisvai pasirenkamų Programos modulių.

3. Programoje skiriamas išskirtinis dėmesys racionalaus ir pilietiško asmens ugdymui: skatinamas etiškas veikimas, gebėjimas valdyti emocijas ir spręsti konfliktus, ugdomi fundamentalūs mąstymo principai.

4. Klasikinio ugdymo filosofija remiasi nuostata, kad asmenybės darna pasiekama ugdymą ir saviugdą grindžiant kultūros raidos pažinimu bei antikinio pasaulio įtakos šiuolaikinei visuomenei supratimu. Ugdymo procese taikomas Sokrato ir Platono dialektinis metodas (lot. *ars quaerendi ars invenendi* – „menas paklausti veda į meną atrasti“). Analizuojant klasikinius tekstus, filosofijos, istorijos ir meno raidą, ugdomi kultūros reiškinių interpretavimo ir vertinimo gebėjimai, vertybinis sąmoningumas, formuojama Vakarų Europos kultūrinė tapatybė, kartu puoselėjant kalbinę, kultūrinę, tautinę ir pilietinę savimonę.

5. Įgyvendinant Programą mokytojai sistemingai stebi ir analizuoja mokinių gebėjimų, interesų ir asmenybės raidos ypatumus, palaiko mokymosi motyvaciją. Ugdymo turinys individualizuojamas, personalizuojamas ir diferencijuojamas atsižvelgiant į kiekvieno mokinio poreikius ir polinkius.

**II SKYRIUS
PROGRAMOS TIKSLAI IR REZULTATAI**

6. Programos tikslai:

6.1. Programos pradiniame ugdyme tikslas – sudaryti tvirtus mokinio pažinimo, kalbos ir vertybinių nuostatų pagrindus, atliepiančius jo raidą ir mokymosi galimybes, ugdyti raštingumą, socialinius, emocinius ir

sveikos gyvensenos įgūdžius. Siekiama kryptingai plėtoti kalbinę raišką ir pažintinius gebėjimus, mokant kaupti ir sisteminti esmines žinias: faktus, taisykles, literatūrinius tekstus, gamtos ir matematikos pagrindus;

6.2. Programos pagrindiniame ugdyme tikslas – ugdyti aiškiai mąstantį, dorą, intelektualiai smalsų ir vertybiškai orientuotą jaunuolį, gebantį pažinti pasaulį per tiesos, gėrio ir grožio principus. Mokiniai gilinaisi į klasikinės kultūros, kalbų, filosofijos ir meno pagrindus, ugdomas jų kritinis ir analitinis mąstymas, argumentavimo gebėjimai bei pasirengimas aukštesnio lygmens pažinimui viduriniame ugdyme;

6.3. Programos viduriniame ugdyme tikslas – ugdyti brandžią, išsilavinusią, savarankiškai mąstančią ir atsakingą asmenybę, gebančią kritiškai vertinti reiškinius, priimti pagrįstus sprendimus ir veikti bendrojo gėrio labui. Siekiama suteikti gilų klasikinės kultūros, filosofijos, istorijos ir meno pažinimą, plėtoti refleksiją, vertybinį sąmoningumą ir pasirengimą aktyviam visuomeniniam bei profesiniam gyvenimui.

7. Įgyvendinant Programą siekiama nuosekliai ugdyti mokinių kompetencijas, integruojant klasikinio ugdymo turinį ir metodus. Ugdomos šios kompetencijos: komunikavimo, kultūrinė, kūrybiškumo, pažinimo, pilietiškumo, skaitmeninė, socialinė, emocinė ir sveikos gyvensenos. Visos kompetencijos ugdomos sistemiskai, o jų plėtojimo intensyvumas priklauso nuo ugdymo pakopos ir dalyko specifikos. Esminiai kompetencijų aspektai:

7.1. komunikavimo kompetencija – mokiniai ugdomi gebėjimą taisyklingai, aiškiai ir argumentuotai reikšti mintis žodžiu ir raštu, taikyti retorikos principus, laikytis viešojo kalbėjimo ir diskusijos kultūros. Analizuodami klasikinius ir kitus tekstus, jie supranta antikinio mąstymo ypatumus, geba interpretuoti įvairaus pobūdžio pranešimus, kritiškai vertinti informaciją, ją sisteminti ir tinkamai perteikti, atsižvelgdami į komunikavimo tikslą, adresatą ir situaciją;

7.2. kultūrinė kompetencija – mokiniai ugdomi kultūrinę savimonę, grindžiamą Lietuvos, Europos ir pasaulio kultūros pažinimu bei aktyvia kultūrine raiška. Jie atpažįsta kultūros paveldą ir šiuolaikinius kultūros reiškinius, suvokia Antikos civilizacijos įtaką Vakarų kultūrai, geba analizuoti ir vertinti kultūros formas, simbolius ir tradicijas. Dalyvaudami kultūrinėje veikloje, mokiniai formuoja estetinį skonį, išreiškia savo vertybines nuostatas ir prisideda prie kultūrinio gyvenimo mokykloje ir bendruomenėje;

7.3. kūrybiškumo kompetencija – mokiniai plėtoja kūrybinį mąstymą ir saviraišką, kurdami originalias idėjas, ieškodami įvairių problemų sprendimo būdų ir taikydami įgytas žinias naujose situacijose. Kūrybiškumas ugdomas per vertybinį ugdymą, skatinant savitą požiūrį, refleksiją ir gebėjimą vertinti reiškinius. Tai stiprina mokinių motyvaciją, padeda atskleisti individualius gebėjimus ir ugdo gebėjimą kūrybiškai veikti įvairiose srityse;

7.4. pažinimo kompetencija – mokiniai ugdomi gebėjimą pažinti save ir pasaulį, remdamiesi kultūrine žmonijos patirtimi. Jie kritiškai mąsto, analizuoja ir vertina informaciją, kelia ir tikrina hipotezes, daro pagrįstas išvadas. Integruodami įvairių sričių žinias, mokiniai kuria vientisą pasaulėvaizdį, geba jį reikšti kalba, simboliais ir kitomis priemonėmis bei reflektuoja savo mokymosi procesą;

7.5. pilietiškumo kompetencija – mokiniai ugdomi pilietinę savimonę ir atsakomybę, gebėjimą aktyviai ir etiškai dalyvauti visuomenės gyvenime. Jie formuojasi pagarbą kultūrinei įvairovei, supranta kultūros, vertybių ir socialinių normų reikšmę, sieja asmeninį tobulėjimą su visuomenės gerove. Ugdymiesi pilietiškumą, mokiniai analizuoja šiuolaikinius visuomenės iššūkius ir galimybes, supranta Lietuvos vaidmenį tarptautiniame kontekste;

7.6. skaitmeninė kompetencija – mokiniai ugdomi gebėjimą atsakingai, saugiai ir kritiškai naudotis skaitmeninėmis technologijomis mokymuisi, darbui ir bendravimui. Jie randa, vertina, sistemina ir kuria skaitmeninį turinį, laikosi autorių teisių ir etikos principų. Mokiniai geba pasirinkti tinkamas skaitmenines priemones, pritaikyti jas savo poreikiams, spręsti problemas ir nuosekliai tobulinti savo skaitmeninius įgūdžius;

7.7. socialinė, emocinė ir sveikos gyvensenos kompetencija – mokiniai ugdomi savimonę, emocijų atpažinimo ir valdymo gebėjimus, kuria pozityvius tarpusavio santykius ir priima atsakingus sprendimus. Jie laikosi vertybinių nuostatų, siekia asmeninių ir mokymosi tikslų, rūpinasi fizine ir psichine sveikata. Ši kompetencija padeda užtikrinti visapusišką asmens gerovę ir gebėjimą darniai veikti visuomenėje.

8. Mokinių ugdymo rezultatai siejami su klasikinio ugdymo tikslais ir pasireiškia įgytomis žiniomis, gebėjimais ir vertybinėmis nuostatomis: giliau suprantama antikinė kultūra, plėtojamas kritinis ir kūrybinis mąstymas, stiprinama atmintis, vaizduotė, emocinis intelektas, savarankiškumas ir gebėjimas prasmingai veikti. Ugdymo rezultatai:

8.1. baigęs pradinio ugdymo Programos dalį mokinys yra įgijęs pagrindinius bendruosius ir dalykinius gebėjimus, reikalingus sėkmingam mokymuisi pagrindiniame ugdyme. Kompetencijų ūgtis atsiskleidžia per konkrečius mokymosi pasiekimus ir pažangą.

8.2. Pagrindinio ugdymo Programos dalį baigęs mokinys:

8.2.1. geba vertinti skirtingas nuomones ir analizuoti situacijas iš įvairių socialinių ir kultūrinių perspektyvų;

8.2.2. formuoja pagrįstas nuostatas įvairių socialinių grupių ir institucijų atžvilgiu;

8.2.3. taiko kritinio mąstymo gebėjimus: kelia ir tikrina hipotezes, skiria įrodymus ir jų pagrįstumą;

8.2.4. analizuoja samprotavimo logiką ir daro pagrįstas išvadas;

8.2.5. integruoja naują informaciją į turimų žinių sistemą;

8.2.6. argumentuotai reiškia savo nuomonę;

8.2.7. taiko pagrindines teksto suvokimo strategijas.

8.3. Vidurinio ugdymo Programos dalį baigęs mokinys:

- 8.3.1. kritiškai analizuoja ir vertina kultūros reiškinius, jų vertybes, idėjas ir simbolius;
- 8.3.2. supranta Lietuvos, Europos ir pasaulio kultūros sąsajas, jas lygina ir interpretuoja;
- 8.3.3. formuoja dialogišką santykį su Lietuvos, Europos ir pasaulio kultūros objektais, reiškiniais ir kūriniais, juos lygindamas ir siedamas su platesniais kontekstais. Pagrindžia ir kritiškai apmąsto savo ir įvairių kitų kultūrų poveikį, patirtį, požiūrius ir įsitikinimus;
- 8.3.4. paaiškina, kuo dalykas išsiskiria pagal jam būdingą objektų ar reiškinių supratimą, bei jam būdingą mąstymą;
- 8.3.5. tikslingai taiko komunikavimo strategijas, atskiria pagrįstus teiginius nuo nepagrįstų;
- 8.3.6. naudoja įvairias idėjų, faktų ir sąvokų reprezentavimo formas, identifikuoja ir vertina alternatyvius problemų sprendimus, numato jų pasekmes;
- 8.3.7. nurodo skirtingus mąstymo apie tą patį reiškinį pavyzdžius ir įvertina galimą požiūrio silpnumą;
- 8.3.8. kritiškai atsirenka kūrybai reikalingą informaciją pagal kelis kriterijus (pvz., patikimumo, autentiškumo, pagrįstumo, tinkamumo, šališkumo);
- 8.3.9. argumentuotai pasirenka informacijos rinkimo ir taikymo strategijas, numato alternatyvas, įvertina riziką.

III SKYRIUS MOKINIŲ PASIEKIMŲ VERTINIMAS

9. Mokinių pasiekimų ir pažangos vertinimu siekiama padėti mokiniui mokytis – suteikti grįžtamąjį ryšį apie tai, ką jis jau geba ir ką dar turėtų tobulinti, skatinti savistabą, atsakomybę už mokymąsi ir motyvaciją. Vertinimas yra orientuotas į tai, kas buvo mokoma ir kokia padaryta pažanga, kiek mokins patobulėjo nuo ankstesnio lygmens, atsižvelgiant į jo individualias galimybes, pateikiant aiškius užduočių paaiškinimus, vertinimo kriterijus ir skatinant mokinio sėkmę bei tobulėjimą. Fiksuojant pasiekimus – nustatoma, kokį žinių, gebėjimų ir nuostatų lygį mokinys yra pasiekęs tam tikru mokymosi laikotarpiu. Mokiniai yra mokomi reflektuoti savo mokymąsi, įsivertinti pasiekimus ir kritiškai vertinti kitų darbus, kuriant palankią mokymosi aplinką. Pasiekimai yra vertinami kaupiamuoju vertinimu ir įsivertinant mokymosi pažangą remiantis mokinio saviugda, motyvacija, savimone ir saviverte. Atsižvelgiama į individualius mokinių poreikius, mokymosi patirtį bei mokymosi stilius. Programos įgyvendinimas numato ugdymo rezultatus, įrodymus ir vertinimo metodus. Mokiniai supažindinami su vertinimo kriterijais ir įvertinimo lygiais, ugdomi įsivertinimo įgūdžiai – paties mokinio mokymosi proceso, mokymosi pasiekimų ir pažangos stebėjimas, vertinimas ir apmąstymas, numatant tolesnius savo mokymosi žingsnius. Vertinimas padeda stebėti ir apibendrinti mokinio pasiekimus, tobulinti mokymosi turinį. Ugdymo procese naudojamas formuojamasis vertinimas, kurio tikslas yra paskatinti mokinių motyvaciją ir domėjimąsi. Diagnostinio vertinimo užduotys leidžia stebėti pažangą ir įvertinti mokinio daromą pažangą per mokymo(si) laikotarpį. Diagnostinis vertinimas padeda nustatyti mokinio darbo ir pasiekimų atitiktį. Vertinant mokinių pasiekimus, kaupiami mokinio pasiekimų įrodymai. Suplanuoto mokymosi etapo pabaigoje įrodymai apibendrinami: pradiniam ugdyme – nustatant pasiekimų lygį, o pagrindiniame ir viduriniame – parašant pažymį. Apibendrinamasis vertinimas patvirtina mokinio pasiekimus ir pažangą, įvertinant mokinio daromą pažangą, suinteresuotumą ir motyvaciją, baigus temą, skyrių, kursą, modulį ar Programą. Vertinimas ugdymo procese skirtas informacijai apie mokinių pasiekimus kaupti. Sukaupta informacija padeda suprasti, kaip formuojasi prasminiai ryšiai tarp mokinio turimos ir naujai įgytos patirties, apmąstyti mokymosi eigą, sėkmių ir nesėkmių priežastis. Šios informacijos pagrindu mokytojo teikiamas grįžtamasis ryšys padeda mokiniui kryptingai mokytis bei įveikti nesėkmes. Šis tikslas įgyvendinamas kasdienio ugdymo praktikoje, taikant įvairias vertinimo bei įsivertinimo strategijas bei metodus.

10. Mokinių pasiekimai yra siejami su keturiais pasiekimų lygiais: slenkstiniu (1) lygiu – 4 balai, patenkinamu (2) lygiu – 5–6 balai, pagrindiniu (3) lygiu – 7–8 balai, ir aukštesniu (4) lygiu – 9–10 balai, kurie yra aprašyti klasių centruose ir pasiekimų lygių pažymiuose.

11. Pradiniam, pagrindiniame ir viduriniame ugdyme apibendrinamasis vertinimas sukuria sąlygas konstruktyviai kelti ugdymo tikslus ir pa(si)rinkti tinkamus mokymo ir mokymosi būdus, pateikti pasiekimų įrodymus mokiniui, vaiko atstovams pagal įstatymą, mokytojams. Vidiniu apibendrinamuoju vertinimu mokytojas apibendrina mokinio mokymosi pasiekimus, jo rezultatus fiksuoja pažymiu ar kita forma:

11.1. baigiant pradinio ugdymo Programos dalį atliekamas apibendrinamasis vertinimas atsižvelgiant į visų ketverių metų mokymosi rezultatus. Naudojami kokybiniai įvertinimai (pasiekimų lygiai): dalykiniai gebėjimai, mokymosi įgūdžiai (savarankiškumas, pastangos, mokymosi strategijos), socialinė raida (bendravimas, atsakomybė, elgesys);

11.2. baigiant pagrindinio ugdymo Programos dalį apibendrinamasis vertinimas parodo, ką mokins pasiekė 5–10 klasėse, kaip jis pasirengęs tolimesniam mokymuisi;

11.3. vidurinio ugdymo Programos dalies apibendrinamojo vertinimo tikslas – ar mokins pasirengęs įgyti vidurinį išsilavinimą.

12. Mokinių pasiekimai yra ugdomi kryptingai per visą ugdymo procesą – tiek pamokose, tiek per neformaliojo švietimo veiklas, integruojant klasikinio ugdymo dalykus (loginis mąstymas ir reflektavimas, retorika, filosofija, klasikiniai ir šiuolaikiniai menai, klasikinės ir šiuolaikinės kalbos, darnus vystymasis ir socialinis emocinis ugdymas į visus mokomuosius dalykus.

IV SKYRIUS UGDYMO TURINIO ĮGYVENDINIMO YPATUMAI

13. Programos turinys sudaro sąlygas ugdyti kompetencijas, atsižvelgiant į atitinkamo dalyko akademinę logiką, metodologiją ir paisant mokinių amžiaus tarpsnio ypatumų. Dalykų turinys augina mokinio kompetencijas.

14. Ugdymo turinio įgyvendinimo principai:

14.1. integralumas, stiprinamas įvairių mokomųjų dalykų turinio tarpusavio ryšys, siekiant padėti mokiniui formuoti vientisą pasaulėvaizdį;

14.2. dermė – ugdymo tikslai, uždaviniai, mokymosi turinys, ugdomosios veiklos ir rezultatų vertinimas suderinti tarpusavyje;

14.3. reiklumas – mokymosi turinys skatina akademinis iššūkius, išsamų žinojimą, kūrybinį mąstymą, veiklą ir refleksiją;

14.4. kontekstualumas – mokymosi turinys siejamas su kontekstais, kurie mokinį motyvuotų aktyviam pažinimo procesui ir mokymosi rezultatų pritaikymui; į mokymosi turinį įtraukiamos ir tarpdalykinės temos, atitinkančios mokomojo dalyko uždavinius ir specifiką;

14.5. dinamiškumas – mokymosi turinyje atskleidžiama nuolatinė tikrovės ir jos pažinimo rezultatų (sampratų, teorijų, idėjų) kaita, plečiant ir gilinant pasaulėvaizdį ir atveriant ateities perspektyvą;

14.6. sutelktumas – siekiant gilaus mokymosi ir rezultatų kokybės, užtikrinama mokymosi turinio, suteikiančio akiračio platumą ir geresnį suvokimą, apimtis;

14.7. nuoseklumas – mokymosi turinio seka grindžiama ugdymo uždaviniais, atitinkamų mokslų akademinę logiką ir atsižvelgiant į mokinio jau pasiektus mokymosi rezultatus, taip pat amžiaus tarpsnių ypatumus.

V SKYRIUS PROGRAMOS STRUKTŪRA

15. Programą sudaro privalomi, privalomai pasirenkami Programos dalykai ir laisvai pasirenkami Programos moduliai:

15.1. privalomi Programos dalykai:

15.1.1. 1–8 klasėje – Antikos kultūra;

15.1.2. 5–8, I–IV gimnazijos klasėje – lotynų kalba;

15.1.3. I–IV gimnazijos klasėje filosofija;

15.2. privalomai pasirenkami Programos dalykai:

15.2.1. 1–4 klasėje – klasikinė aritmetika;

15.2.2. 1–4 klasėje – klasikinė gramatika;

15.2.3. I–IV gimnazijos klasėje – logika;

15.2.4. I–IV gimnazijos klasėje – retorika;

15.2.5. I–IV gimnazijos klasėje – kultūros istorija;

15.2.6. I–IV gimnazijos klasėje – senovės graikų kalba;

15.3. laisvai pasirenkamus Programos modulius mokinys renkasi savarankiškai iš mokyklos rekomenduojamų Programos modulių sąrašo. Mokyklos mokytojų parengtą modulio programą (modulių programas) tvirtina mokyklos vadovas.

16. Pagal Programą besimokantys mokiniai privalo mokytis:

16.1. 1–4 klasėje – vieno privalomo dalyko – Antikos kultūros ir vieno iš privalomai pasirenkamų dalykų;

16.2. 5–8 klasėje – dviejų privalomų dalykų: Antikos kultūros ir lotynų kalbos;

16.3. I–IV gimnazijos klasėje – dviejų privalomų dalykų: lotynų kalbos ir filosofijos ir ne mažiau kaip dviejų dalykų iš privalomai pasirenkamų dalykų.

VI SKYRIUS PROGRAMOS PRIVALOMI DALYKAI

PIRMASIS SKIRSNIS ANTIPOS KULTŪRA

17. Antikos kultūra – Programos privalomas dalykas, kuris formuoja mokinių supratimą apie senovės graikų ir romėnų civilizacijas kaip Vakarų kultūros pamatus. Šis dalykas jungia istorijos, kalbos, mitologijos, meno, filosofijos ir kasdienio gyvenimo temas, padeda lavinti kultūrinį sąmoningumą, istorinį mąstymą bei kritinį požiūrį į šiuolaikinį pasaulį.

18. Dalyko paskirtis – supažindinti mokinius su Antikos kultūros paveldu, įtaka menui, mokslui, filosofijai, architektūrai bei visuomenės gyvenimui ir lavinti jų estetinį skonį.

19. Antikos kultūra klasikine paradigma papildo humanitarinio ugdymo visumą, įgalina mokinius integruotis į Vakarų civilizacijos kultūrą, išlaikyti kalbinę, kultūrinę, tautinę ir pilietinę savimonę.

20. Antikos kultūros dalyko programa sudaryta atsižvelgiant į mokinių amžiaus ypatumus, orientuojantis į aplinkos stebėjimą ir fiksavimą, mokymąsi, taikant dalykų integraciją įvairiose veiklose. Antikos kultūros

dalyko programos įgyvendinimas remiasi mokinių nuostatų, gebėjimų, susijusių su Antikos kultūros supratimo ir meninio pateikimo formomis, bei įgūdžių ugdymu ir lavinimu; pabrėžiamos vertybinės nuostatos – gerbti ir vertinti kultūrinį paveldą, kūrybinį darbą, korektišką bendravimą bei toleranciją kultūrinei įvairovei.

21. Dalyko tikslas – siekti, kad mokiniai ugdytųsi estetinę nuovoką ir meninės raiškos gebėjimus gilindami savo žinias Antikos kultūriniame palikime.

22. Pradinio ugdymo uždaviniai. Siekdami tikslo mokiniai:

22.1. įvardija, kas yra Antika ir kokios dvi civilizacijos jai priklauso (Graikija ir Roma);

22.2. atpažįsta pagrindinius Antikos mitologijos veikėjus (pvz., Dzeusas, Heraklis, Atėnė, Prometėjas);

22.3. pažįsta keletą svarbiausių Antikos herojų ir legendinių įvykių (Trojos karas, Odisėjo kelionės);

22.4. palygina mitologinį pasaulį su savo kasdienybe;

22.5. perteikia Antikos herojų nuotykius ar dorybes kurdami piešinius, inscenizacijas ar trumpus pasakojimus;

22.6. mokosi kelių lotyniškų žodžių bei jų reikšmių (pvz., *virtus*, *logos*, *polis*);

22.7. stebi ir analizuoja Antikos meno pavyzdžius (skulptūras, architektūrą, keramiką);

22.8. bando atkurti Antikos raštų ar meno elementus per piešinius ar dirbinius;

22.9. supranta, kad daug šiuolaikinio pasaulio dalykų (demokratija, teatras, olimpinės žaidynės) kilo iš Antikos.

23. Pagrindinio ugdymo uždaviniai. Siekdami tikslo mokiniai:

23.1. susipažįsta su Antikos paveldu, suvokia jo reikšmę, ugdo paveldo išsaugojimo ir puoselėjimo poreikį;

23.2. renka informaciją, analizuoja įvairius antikinės kultūros reiškinius, savo atradimus įtvirtina kūrybinėje raiškoje;

23.3. interpretuodami įvairias antikinio meno menines idėjas, siekia individualios vizualinės raiškos;

23.4. bendradarbiauja ir prisiima atsakomybę už savo individualią kūrybinę veiklą ir bendro kūrybinio darbo rezultatus;

23.5. ugdo gebėjimą teigiamai, savikritiškai ir tolerantiškai vertinti savo ir draugų kūrybinio darbo rezultatus;

23.6. pasitelkdami įvairius Antikos kūrybos pavyzdžius, juos analizuoja, interpretuoja ir vertina ugdydamiesi pozityvias kultūrinės nuostatas;

23.7. pasirenka priimtinausią meninės veiklos formą pagal menų mokymosi motyvaciją ir poreikį, savarankiškai domisi Antikos menu.

24. Įgyvendinant Antikos kultūros dalyką ugdomos šios kompetencijos: pažinimo, kultūrinė, kūrybiškumo, komunikavimo, pilietiškumo, skaitmeninė, socialinė emocinė ir sveikos gyvensenos. Jos pateiktos pagal kompetencijos ugdymo intensyvumą:

24.1. Pažinimo kompetencija. Mokiniai stebi, tyrinėja Antikos simbolius, klausosi pasakojimų, kelia klausimus apie veikėjų poelgius, reiškinius ir jų priežastis. Lavina gebėjimą susieti girdėtą istoriją su savo patirtimi. Per žaismingas veiklas mokosi analizuoti ir atpažinti pasikartojančius motyvus. Interpretuoja pasakojimų struktūrą, simbolius, veikėjų pasirinkimus, kelia hipotezes, daro išvadas. Reflektuoja žmogaus elgesį ir moralines dilemas, ugdydami kritinį ir vertybinį mąstymą. Atpažįsta pagrindinius Antikos kultūros objektus: pastatus, simbolius, mitologinius personažus. Pateikia faktus apie Antikos laikotarpio gyvenimo būdą, papročius, tikėjimą.

24.2. Kultūrinė kompetencija. Ugdosi ir augina kultūrinį sąmoningumą. Susipažįsta su praeities epochų menu ir grožio idealais, palygina juos su dabartinės epochos meno procesais, šiuolaikiniu menu. Išmoksta rinktis, analizuoti ir vertinti praeities epochų meną ir šiuolaikinius menus, suvokia, kodėl vieni ar kiti meno reiškiniai patinka, ar yra vertingi. Susipažįsta su mitiniais simboliais, dievais, herojais, šventėmis. Atpažįsta Antikos ženklus dainose, pasakose, meno kūriniuose. Mokosi suvokti simbolį kaip prasmės ženklą. Lygina senovės ir dabarties kasdienybės daiktus, šventes, pasakojimus. Pradeda reikšti savo nuomonę apie patinkančius kultūros reiškinius. Vertina Antikos meno kūrinių poveikį šiuolaikiniam menui. Interpretuoja simboliką, mitus, ritualus kontekste. Reflektuoja, kaip kultūra formuoja identitetą ir pasaulėžiūrą.

24.3. Kūrybiškumo kompetencija. Antikos kultūros dalyko veiklose mokiniai ugdomi būti atviri kitokiam, netradiciniam sprendimui ir prirėkus lauzuoti taisykles. Vizualinius įspūdžius interpretuoti ir improvizuoti. Mokiniai savitai interpretuoja mitus, jungia menines ir tekstines raiškos formas, apmąsto kūrybos prasmę. Lavinamas kūrybinis mąstymas, simbolinis suvokimas, estetiškas vertinimas. Improvizuoja mitų scenas, kuria savo versijas, piešinius ar vizualinius pasakojimus. Eksperimentuoja su formomis ir medžiagomis (pvz., statinių maketai, mitologinių būtybių kaukės). Kuria originalius projektus: mitų adaptacijas, laikmečio rekonstrukcijas, vizualines istorijas.

24.4. Komunikavimo kompetencija. Ugdosi komunikavimo gebėjimus, kurie itin aktualūs šiuolaikinės informacinės visuomenės nariams. Mokosi suprasti ir įvaldyti savitą raišką vaizdais, gauti / priimti ir sukurti / siųsti pranešimą. Patiria, kad ne visada įmanoma ir reikia sukurti žodinį pranešimą, kad vizualus pranešimas netiesiogiai, o perkeltine prasme (per asociacijas, per simbolius, alegorijas ir kitokias figūras) padeda mokiniui pasvajoti, paieškoti įdomesnių kelių, sukurti ir / ar atpažinti / suprasti kito sukurtą viziją. Kuria išplėstinius žodinius ir vizualinius pranešimus, dalyvauja diskusijose. Interpretuoja tekstus (pvz., mitų ištraukas, citatas) ir perteikia juos įvairiomis formomis. Pristato savo idėjas auditorijai, naudodamiesi vizualinėmis ar skaitmeninėmis priemonėmis.

24.5. Pilietiškumo kompetencija. Atpažįsta įvairių šalių, skirtingų kultūrų emocijas, mintis, papročius, išgyvenimus, svajones ir supranta, kad ir esant kultūrinei, visuomeninei, ekonominei gyvenimo įvairovei išskyla kiekvienam žmogui būdingas socialinio teisingumo, lygiateisiškumo prigimtinis jausmas. Mokosi būti atsakingi, solidarūs, demokratiški visuomenės nariai. Ugdomi pagarbą kiekvieno žmogaus reikmėms ir teisėms. Mokosi bendrauti ir bendradarbiauti. Kalba apie tai, kas teisinga ir neteisinga, apie pagalbą, draugystę, atsakomybę. Atpažįsta moralines situacijas pasakojimuose. Reflektuoja dorybes, diskutuoja apie pasirinkimų pasekmes, svarsto, kaip vertybės pasireiškia šiandien. Ugdomas dorinis jautrumas ir atsakinga laikysena bendruomenėje. Išryškina Antikos vertybes: pagarba dievams, šeimai, bendruomenei. Aptaria, kodėl svarbu gerbti skirtingas kultūras ir istoriją. Mokosi dirbti komandoje, pasidalinti atsakomybe veiklų metu.

24.6. Skaitmeninė kompetencija – tai mokinio gebėjimas kritiškai ir atsakingai naudotis skaitmeninėmis technologijomis renkant medžiagą, mokantis, kalbant ir dalyvaujant visuomenės gyvenime. Ieško vaizdinės informacijos apie Antikos kultūrą (naudodami patikimus, saugius šaltinius). Naudoja skaitmenines priemones kurdami pristatymus, pateiktis, vaizdo įrašus. Mokosi vertinti informacijos patikimumą. Naudoja įvairius šaltinius projekcinėse veiklose (skaitmeniniai žemėlapiai, interaktyvios enciklopedijos, vaizdo analizės). Kuria skaitmeninį turinį – pristatymus, tinklalaides, trumpus filmukus apie Antikos pasaulį. Vertina ir aptaria, kaip vaizdinė medžiaga gali būti interpretuojama skirtingai.

24.7. Socialinė, emocinė ir sveikos gyvensenos kompetencija. Kreipia dėmesį į darnų žmogaus ir gamtos sugyvenimą, į ekologines problemas, žmonių tarpusavio santykius, gėrio ir blogio atspindžius meno kūrinuose. Formuojasi demokratiškos, socialiai atsakingos, sveikos ir saugios gyvensenos įgūdžius. Atpažįsta veikėjų jausmus, kalba apie savo emocijas, mokosi bendrauti. Ugdomas emocinis sąmoningumas, savireguliacija, atsakomybė už jausmus ir veiksmus. Aptaria žmonių santykius Antikos laikais (šeima, draugystė, bendruomenė). Reflektuoja, kaip bendradarbiavimas, pagarba, atsakomybė svarbūs ir šiandien. Dalyvauja veiklose, kurios stiprina savivertę, draugiškumą ir empatiją. Gilinasi į vertybes ir dorybes Antikos kultūrose (stoicizmas, heroizmas, pareiga). Reflektuoja apie tarpusavio santykius, emocijų raišką ir atsakomybę bendruomenėje. Diskutuoja, kaip istorinis požiūris padeda geriau suprasti save ir kitus šiandien.

25. Dalyko programoje išskirtos trys pasiekimų sritys: Antikos kultūros pažinimas – istorinės vaizduotės ir kritinio mąstymo ugdymas (A); Kultūrinė raiška ir kūrybinė veikla (B); Antikos palikimo atpažinimas šiandieniniame pasaulyje (C). Pasiekimų sritys žymimos raide (pavyzdžiui, A, B, C), o raide ir skaičiumi (pavyzdžiui, A1, A2) žymimas tos pasiekimų srities pasiekimas. Dalyko programoje pateikiami skirtingiems mokinių amžiaus tarpsniams numatyti pasiekimai – mokymo(si) rezultatai. Mokymo(si) turinys nusako kontekstus, kuriuose ugdomi mokinių pasiekimai ir mokymo(si) kontekstų pasirinkimo galimybes laipsniškai įgyti žinių ir supratimą, ugdyti gebėjimų ir vertybines nuostatas.

26. Pasiekimų sritys ir pasiekimai:

26.1. Antikos kultūros pažinimas – istorinės vaizduotės ir kritinio mąstymo ugdymas (A):

26.1.1. atpažįsta Antikos simbolius, personažus, architektūros ir meno bruožus; analizuoja ir supranta Antikos meno kalbą (A1);

26.1.2. apibūdina Antikos pasaulio vertybes ir paaiškina, kaip jos atsispindi mene, mite ar istorijoje (A2);

26.1.3. lygina praeities ir dabarties požiūrį į žmogų, visuomenę, gamtą ar dievus (A3).

26.2. Kultūrinė raiška ir kūrybinė veikla (B):

26.2.1. kuria Antikos simboliais ar mitais paremtus kūrybinius darbus, kelia vizualias idėjas (B1);

26.2.2. kūrybos procese geba naudotis meninės raiškos priemonėmis, perteikti Antikos nuotaikas ar siužetus (B2);

26.2.3. reflektuoja savo kūrybinį procesą, aptaria, ką norėjo perteikti ir kokią prasmę sukūrė; apmąsto ir į(si)vertina įgytą kultūrinę patirtį (B3).

26.3. Antikos palikimo atpažinimas šiandieniniame pasaulyje (C):

26.3.1. atpažįsta ir aptaria meno kontekstus, palygina Antikos ir šiuolaikinio pasaulio kultūrinius reiškinius (C1);

26.3.2. atpažįsta Antikos ženklus šiuolaikinėje architektūroje, kalboje, meno kūrinuose (C2);

26.3.3. įžvelgia ir paaiškina Antikos temų aktualumą šiandien (žmogaus prigimtis, dorybės, bendruomenė) (C3).

27. Mokinio pasiekimų raida aprašoma pagal pasiekimų sritis, pateikiant mokinio pagrindinio lygio pasiekimus kas dvejus metus. Lentelėje raide (pavyzdžiui, A) žymima pasiekimų sritis, raide ir pirmu skaičiumi (pavyzdžiui, A1) žymimas tos pasiekimų srities pasiekimas, o antru skaičiumi (3) – pagrindinis pasiekimų lygis. Mokinių pasiekimų raida:

Antikos kultūros pažinimas – istorinės vaizduotės ir kritinio mąstymo ugdymas (A)				
Pasiekimai	1–2 klasės	3–4 klasės	5–6 klasės	7–8 klasės
Atpažįsta Antikos simbolius, personažus, architektūros ir meno bruožus; analizuoja ir supranta Antikos meno kalbą (A1).	Atpažįsta pagrindinius mitų veikėjus, simbolius, pastatus, daiktus. Pasako, kas jam patiko ar ką suprato. Kuria paprastus vaizdinius pasakojimus, piešia, vaidina ar kitaip reiškiasi. Reaguoja į kitų pasakojimus ar kūrybą (A1.3).	Dažniausiai atpažįsta pagrindinius Antikos kultūros elementus – mitus, meno formas, šventes, architektūrą – ir susieja juos su savo aplinka ar patirtimi. Pateikia paprastus palyginimus tarp senojo ir šiuolaikinio pasaulio. Aiškina simbolius, vertybes, perteiktas mituose (A1.3).	Dažniausiai paaiškina mitų prasmę, pagrindines temas (dorybės, likimas, bendruomenė), interpretuoja vizualinius ir tekstinius kūrinius, atpažįsta Antikos ženklus šiuolaikinėje kultūroje. Savitai pasakoja, komentuoja ar vaizduoja temas įvairiomis raiškos priemonėmis (A1.3).	Dažniausiai aptaria Antikos kultūros ir meno reiškinius, aiškina jų kontekstą. Palygina Antikos ir šiuolaikinės kultūrinis požiūrius. Vartoja Antikos kultūros sąvokų žodyną (stiliaus, žanro terminus) ir sąvokas, jas paaiškina (A1.3).
Apibūdina Antikos pasaulio vertybes ir paaiškina, kaip jos atsispindi mene, mite ar istorijoje (A2).	Išskiria svarbiausius mito įvykius, paaiškina veikėjų sprendimus ir jų pasekmes (A2.3).	Paaiškina mito ar literatūrinio kūrinio moralinę žinutę ir ją susieja su veikėjų veiksmais. Atpažįsta mitą ar veikėjus piešinyje ant vazos ar freskos. Pasakoja, kas nutiko paveiksle ir ką iš to galima pasimokyti (pvz., kad drąsa ar ištikimybė yra vertybės) (A2.3).	Analizuoja mito ar literatūrinio kūrinio moralinę žinutę, dažniausiai paaiškina, kaip veikėjų sprendimai, veiksmai ar pasekmės ją atskleidžia. Lygina mitą (pvz., skaitytą tekstą) su vaizdu piešinyje (vazoje ar freskoje). Aiškina, kaip vizualiai pavaizduoti veikėjų sprendimai, emocijos, situacijos (A2.3).	Vertina kūrinio moralinę žinutę, nagrinėja jos daugiasluoksniškumą, argumentuoja veikėjų sprendimus. Analizuoja simbolius (sparnai, kaukės, ginklai) ir diskutuoja apie moralinius aspektus, kuriuos jie gali reikšti (A2.3).
Lygina praeities ir dabarties požiūrį į žmogų, visuomenę, gamtą ar dievus (A3).	Dažniausiai savarankiškai paaiškina mito žinutę ir susieja ją su šiuolaikinėmis vertybėmis (pvz., atsakomybė) (A3.3).	Dažniausiai palygina Antikos ar kitos kultūros vertybes su dabartinėmis, paaiškina, kokią įtaką daro visuomenei (A3.3).	Meno kūriniuose dažniausiai pastebi ir apibūdina gamtos ir žmogaus sukurtos aplinkos formų estetines savybes, kreipia dėmesį į darnų žmogaus ir gamtos sugyvenimą, nusako ekologines temas ir jų vaizdavimo būdus (A3.3).	Stebi ir pagal aptartus kriterijus vertina įvairių epochų ir meninių stilių vaizduojamosios ir taikomojo meno kūrinius, kreipia dėmesį į darnų žmogaus ir gamtos sugyvenimą, ekologines problemas ir jų vaizdavimo būdus (A3.3).
Kultūrinė raiška ir kūrybinė veikla (B)				
Kuria Antikos simboliais ar mitais paremtus kūrybinius darbus, kelia vizualias idėjas (B1).	Dažniausiai savarankiškai kuria simboliu paremtą kūrybinį darbą savarankiškai (Heraklio jėgos ženklas vaizduojamas skydelyje) (B1.3).	Kuria originalų kūrinių, pritaikydamas Antikos simbolių ar herojų, perteikia pasirinktą dorybę kūrybiniame sprendime (B1.3).	Pasirenka vizualių idėjų artimoje aplinkoje ir iš patikusių meno kūrinių. Per kūrybinę veiklą paaiškina savitą idėją, sudominusią temą artimoje aplinkoje ar meno kūrinyje (B1.3).	Dažniausiai randa aktualių vizualių idėjų individualiai raiškai praeities ir dabarties meno kūriniuose, kasdienybėje. Nuspiešia įvairių eskizų, komentuoja, kodėl renkasi vienokį ar kitokį kūrybos būdą (B1.3).
Kūrybos procese geba naudotis meninės raiškos priemonėmis,	Dažniausiai savarankiškai pasirenka raiškos priemones	Dažniausiai savarankiškai sukuria Antikos temai pritaikytą	Dažniausiai savitai perteikia nuotaiką, įspūdį, pagrindines	Plokštumoje ir erdvėje kuria statiškas ir dinamiškas

perteikti Antikos nuotakas ar siužetus (B2).	temai ir emocijai išreikšti (B2.3).	kūrinių, naudodamas liniją, spalvą ir formą (B2.3).	objektų ar reiškinių ypatybes: įvairiai naudoja linijas, spalvas, erdvinės formas, foną ir pagrindines figūras (B2.3).	kompozicijas, sumaniai naudoja kontrastingus dydžius, taiko spalvinės ir linijinės perspektyvos principus. Renkasi įvairius spalvų niuansus, toninę įvairovę, perteikia objektų ar reiškinių ypatybes (B2.3).
Reflektuoja savo kūrybinį procesą, aptaria, ką norėjo perteikti ir kokią prasmę sukūrė; apmąsto ir į(si)vertina įgytą kultūrinę patirtį (B3).	Pasakoja, ką sukūrė (piešinį, vaidinimą, pasakojimą), ką norėjo pavaizduoti ar pasakyti, kaip jautėsi kurdamas (B3.3).	Paaiškina, kodėl kūrinyje pasirinko tam tikrus veikėjus, spalvas, siužetą; aptaria, kokią žinutę norėjo perteikti (B3.3).	Reflektuoja kūrybinį procesą – kaip kilo idėja, kas sekėsi, su kokiais sunkumais susidūrė; paaiškina, kokią prasmę siekė perteikti ir ką pats suprato apie Antikos kultūrą (B3.3).	Į(si)vertina savo kūrinį kaip kultūrinės patirties išraišką: argumentuoja, kaip kūryba padėjo suprasti Antikos žmogų, vertybes ar pasaulėžiūrą; kritiškai apmąsto savo darbo sėkmes ir galimus patobulimus (B3.3).
Antikos palikimo atpažinimas šiandieniniame pasaulyje. (C)				
Atpažįsta ir aptaria meno kontekstus, palygina Antikos ir šiuolaikinio pasaulio kultūrinius reiškinius (C1).	Pastebi ir įvardija patrauklius vaizdus ar kūrinius (pvz., skulptūras, šventyklas). Vartoja paprastus žodžius apibūdinamas tai, kas gražu ar įdomu (C1.3).	Atpažįsta pagrindinius Antikos meno elementus (kolonos, mozaikos, herojai) ir juos apibūdina; lygina su dabartiniais daiktais ar paveikslėliais (C1.3).	Palygina Antikos ir dabarties meno formas (pvz., architektūrą, grožio idealus, siužetus), išreiškia savo nuomonę apie jų panašumus / skirtumus (C1.3).	Aptaria Antikos meno kontekstus ir idėjas (pvz., harmonija, idealizmas), pateikia argumentuotą palyginimą su šiuolaikiniais kultūriniais reiškiniais (gatvės menas, filmai, dizainas) (C1.3).
Atpažįsta Antikos ženklus šiuolaikinėje architektūroje, kalboje, meno kūriniuose (C2).	Pastebi Antikos motyvus (kolonos, skulptūros, šarvai) knygoje, filmukuose, mokykloje (C2.3).	Atpažįsta mitologinius simbolius, statinius, žodžius (pvz., „Olimpas“, „Titanas“) kasdienėje aplinkoje (žaidimuose, logotipuose) (C2.3).	Atpažįsta Antikos įtaką šiuolaikinėje architektūroje, kalboje, meno ar masinės kultūros kūriniuose; paaiškina, ką simbolizuoja pastebėti ženklai (C2.3).	Sąmoningai analizuoja Antikos ženklus įvairiuose kontekstuose (pvz., teisiniai terminai, simbolika logotipuose, pastatų fasadai) ir paaiškina jų kilmę, prasmę bei reikšmę šiandien (C2.3).
Įžvelgia ir paaiškina Antikos temų aktualumą šiandien (žmogaus prigimtis, dorybės, bendruomenė) (C3).	Išgirdęs mitą ar pasakojimą, pasako, kuris veikėjas buvo „geras“, „drąsus“, „padėjo kitiems“ (C3.3).	Atpažįsta pagrindines vertybes mituose (draugystė, drąsa, ištikimybė) ir susieja su savo patirtimi (C3.3).	Paaiškina, kaip Antikos temos (pvz., teisingumas, pasiaukojimas, bendruomeniškumas) pasireiškia ir šiandien. Svarsto, kodėl jos išlieka reikšmingos (C3.3).	Analizuoja Antikos idėjas apie žmogaus prigimtį, dorybes, visuomenės vaidmenį ir argumentuotai pateikia jų aktualumo šiandienos kultūroje ar asmeniniame gyvenime pavyzdžių (C3.3).

28. Kiekvienas mokymosi turinio etapas yra organizuojamas kaip teminis ciklas, mokymosi turinyje integruojant tarpdalykines temas: kultūrinis identitetas, žmogaus teisės, bendruomeniškumas, empatija, darnus vystymasis, kurias mokiniai tyrinėja per Antikos mitų simbolius, dorybių analizę ir kūrybines veiklas.

29. Sudaromas tyrinėjimo, pasakojimo ir kūrybos ciklas. Ši seka leidžia mokiniams gilinti kultūrinį supratimą per patirtinį procesą – nuo simbolių analizės ir mitų pažinimo iki kūrybinės raiškos ir asmeninės refleksijos.

30. Mokymosi turinys. 1 klasė:

30.1. Antikos kultūros pažinimas:

30.1.1. Susipažįsta su Antikos pasaulio pradmenimis per trumpus mitinius pasakojimus, simbolius ir žaidybines veiklas.

30.1.2. Antika: senovės graikai ir romėnai.

30.1.3. Kur gyveno senovės žmonės?

30.1.4. Olimpo kalnas ir dievai.

30.1.5. Mitai – kas tai?

30.1.6. Heraklio istorija.

30.1.7. Dedalas ir Ikaras.

30.1.8. Dievų simboliai.

30.1.9. Antikos miestai. Atėnai ir Roma.

30.2. Kultūrinė raiška ir kūrybinė veikla. Klausydami pasakojimų apie pasaulio sukūrimą, dievus ir mitinius gyvūnus, vaikai piešia simbolius, vaidina veikėjus, improvizuoja judesiu, dainuoja ar ritmiškai deklamuoja dievų vardus:

30.2.1. Mitinės būtybės.

30.2.2. Olimpo šventė.

30.2.3. Antikinis rūbas.

30.2.4. Graikų namai.

30.2.5. Senovinis valgymas.

30.2.6. Graikų žaidimai.

30.3. Antikos palikimo atpažinimas šiandieniniame pasaulyje:

30.3.1. Kolonos ir pastatai.

30.3.2. Žodis „teatras“.

30.3.3. Olimpinių žaidynių ženklai.

30.3.4. Senoviniai daiktai šiandien.

31. Mokymosi turinys 2 klasė:

31.1. Antikos kultūros pažinimas. Mokiniai susipažįsta su graikų ir romėnų pasaulėžiūra, analizuoja mitus ir diskutuoja apie drąsą, atsakomybę, kūrybiškumą, nuolankumą, gudrumą:

31.1.1. Kas buvo senovės graikai ir romėnai?

31.1.2. Graikų ir romėnų dievai – kuo panašūs, kuo skiriasi?

31.1.3. Romulo ir Remo mitas.

31.1.4. Atėnai ir Roma – miestų palyginimas.

31.1.5. Graikų ir romėnų šventės.

31.1.6. Antikiniai pasakojimai: pasirenkami mitai, Ezopo pasakėčios.

31.1.7. Romėnų kariai ir graikų hoplitai.

31.1.8. Gladiatoriai ir graikų sportininkai.

31.2. Kultūrinė raiška ir kūrybinė veikla. Kuria trumpas mitines istorijas, improvizuoja vaidyboje, jungia judesį, žodį ir vaizdą:

31.2.1. Antikinės dievų šeimos medis.

31.2.2. Graikiška ir romėniška apranga.

31.2.3. Antikinio namo planas (graikų ir romėnų).

31.2.4. Senovės žaidimai: kamuoliai, kauliukai, lenktynės.

31.2.5. Paprasti ženklai ir užrašai: graikų ir lotynų raidės.

31.3. Antikos palikimo atpažinimas šiandieniniame pasaulyje. Naudoja įvairias refleksijos formas: emocijų žemėlapius, simbolių vertės skalę. Mokiniai aptaria, kokios dorybės pasirodė istorijoje, ar jas taiko savo gyvenime:

31.3.1. Graikiškos ir lotyniškos raidės aplink mus.

31.3.2. Teatras: nuo Antikos iki dabar.

31.3.3. Miesto aikštės – ar tai forumai / agoros?

31.3.4. Olimpiniai žaidimai: graikų pradžia ir šiandienos simboliai.

32. Mokymosi turinys 3 klasė:

32.1. Antikos kultūros pažinimas. Tyrinėja Antikos miestų pasaulį – teatrą, agorą, forumą, architektūrinius ženklus. Analizuoja erdvių funkcijas, diskutuoja apie žmonių veiklą ir bendruomenės gyvenimą:

32.1.1. Olimpo dievų šeima.

32.1.2. Hadas ir pomirtinis pasaulis.

32.1.3. Teatras Antikoje.

- 32.1.4. Graikų kariai.
- 32.1.5. Senovės Mokykla.
- 32.1.6. Graikų abėcėlė.
- 32.1.7. Graikų mitų herojai.
- 32.2. Kultūrinė raida ir kūrybinė veikla. Per kūrybines dirbtuves kuria senovės miesto maketus, imituoja teatrinis vaidinimus pagal nagrinėtus mitus:
 - 32.2.1. Heraklis ir jo darbai.
 - 32.2.2. Medūzos mitas.
 - 32.2.3. Muzika ir šokis Graikijoje.
 - 32.2.4. Antikinė virtuvė.
 - 32.2.5. Amforos ir jų paskirtis.
- 32.3. Antikos palikimo atpažinimas šiandieniniame pasaulyje. Naudoja šaltinius (enciklopedijas, interneto svetaines, pažintines knygas, stebi ženklus aplinkoje, diskutuoja apie jų prasmę). Refleksijos metu kelia klausimus: „Kur norėčiau būti antikiniame mieste?“, „Kaip keičiasi žmonių bendravimas viešojoje erdvėje?“:
 - 32.3.1. Olimpinės žaidynės: seniau ir dabar.
 - 32.3.2. Graikiški žodžiai mūsų kalboje.
 - 32.3.3. Graikų šventyklų motyvai pastatuose.
 - 32.3.4. Graikų įtaka mokyklai.
- 33. Mokymosi turinys. 4 klasė:
 - 33.1. Antikos kultūros pažinimas. Gilinamas kultūrinės patirties ir paveldosaugos suvokimas:
 - 33.1.1. Odisėjo kelionė, veikėjo pasirinkimai, kliūtys ir dorybių raiška kelyje.
 - 33.1.2. Pandoros skrynia: smalsumas, atsakomybė, viltis.
 - 33.1.3. Romos įkūrimo mitas.
 - 33.1.4. Kasdienis gyvenimas Antikoje.
 - 33.1.5. Antikos miestų pasaulis – teatras, agora, forumas, architektūriniai ženklai.
 - 33.1.6. Erdvių funkcijos, žmonių veikla ir bendruomenės gyvenimas.
 - 33.2. Kultūrinė raida ir kūrybinė veikla. Kuria kelionių žemėlapius, kultūrinių simbolių katalogus, apmąsto jų vertę. Pristato atradimus klasei įvairiomis formomis: paroda, pasakojimu, skaitmenine prezentacija:
 - 33.2.1. Įvairios mitų scenos: iliustracijos, inscenizacijos.
 - 33.2.2. Antikinė architektūra.
 - 33.2.3. Antikos simbolika skirtinguose kontekstuose: freskos, indai ir kt.
 - 33.3. Antikos palikimo atpažinimas šiandieniniame pasaulyje. Ugdomas sąmoningas kultūros stebėjimas, simbolių reikšmės atpažinimas šiuolaikiniame pasaulyje:
 - 33.3.1. Dokumentuoja Antikos ženklus savo aplinkoje.
 - 33.3.2. Olimpinės žaidynės: praeitis ir dabartis.
 - 33.3.3. Antikos žodžiai šiuolaikinėje kalboje.
 - 33.3.4. Šventės: Antika ir dabar.
 - 33.3.5. Refleksijos klausimai: „Ką kelionė reiškia man?“, „Kokie simboliai svarbūs mano aplinkoje?“, „Kaip matau senovės pėdsakus šiandien?“, „Ką iš Antikos noriu pasiimti į dabartį?“.
- 34. Mokymo(si) turinys. 5 klasė:
 - 34.1. Antikos kultūros pažinimas:
 - 34.1.1. Graikiškoji abėcėlė.
 - 34.1.2. Graikų ir lotynų kalbos senovėje.
 - 34.1.3. Antikos meno rūšys. Vaizduojamasis ir taikomasis dekoratyvinis menas. Teatro menas.
 - 34.1.4. Knygų iliustracija. Kaligrafija.
 - 34.1.5. Graikų dievai, mitai, posakiai.
 - 34.1.6. Mitologinių pasakojimų reikšmės.
 - 34.1.7. Senovės graikų gyvenimas ir papročiai. Šventės.
 - 34.2. Kultūrinė raida ir kūrybinė veikla:
 - 34.2.1. Kuria savo vardą graikiškomis raidėmis.
 - 34.2.2. Piešia pasirinkto dievo simbolius ir apibūdina jo savybes.
 - 34.2.3. Atlieka teatrinę užduotį – „mini sceną“ su kaukėmis.
 - 34.2.4. Piešia šventinį senovės graikų stalo ar miesto vaizdą.
 - 34.3. Antikos palikimo atpažinimas šiandieniniame pasaulyje:
 - 34.3.1. Antikiniai žodžiai mūsų kalboje (pvz., planeta, teatras, forumas, olimpinės žaidynės).
 - 34.3.2. Mitologiniai motyvai reklamose ir logotipuose („Nike“, automobilių pavadinimai („Apollo“, „Mars“), vaistai).
 - 34.3.3. Senovės dievai ir superherojai: Heraklis, Prometėjas ir jų atspindžiai šiuolaikinėje kultūroje.
 - 34.3.4. Architektūros elementai mieste – kolonos, frontonai, simetrija, klasikinis stilius.
- 35. Mokymo(si) turinys. 6 klasė:
 - 35.1. Antikos kultūros pažinimas:
 - 35.1.1. Graikų teatro istorija, elementai, kostiumai ir kaukės.
 - 35.1.2. Atėnų Dionizo teatras (420–330 pr. Kr.) Romos teatrai po atviru dangumi.

- 35.1.3. Graikų ornamentas. Pagrindiniai Graikijos ornamento bruožai. Ornamento detalių kilmė.
- 35.1.4. Keramika senovės Graikijoje. Senovės graikų keramikos laikotarpiai Graikijos vazos tipai.
- 35.1.5. Koloritas, siluetas, judesys.
- 35.1.6. Mitai: Heraklis, Tesėjas, Atėnės ir Arachnės istorija.
- 35.2. Kultūrinė raiška ir kūrybinė veikla:
 - 35.2.1. Herojų komiksas ar dienoraščio puslapis, aprašant: „Ką padariau?“, „Ką jaučiau?“, „Ko išmokau?“.
 - 35.2.2. Senovės graikų gyvenimas ir papročiai. Šventės Antikoje ir papročiai.
 - 35.2.3. Kuria vazos piešinį su mitologiniu siužetu; iš molio formuoja vazos siluetą ar fragmentą.
 - 35.2.4. Piešia kaukę graikų teatro stiliumi.
 - 35.2.5. Analizuoja graikiško ornamento elementus ir kuria savo versiją.
- 35.3. Antikos palikimo atpažinimas šiandieniniame pasaulyje:
 - 35.3.1. Antikiniai pastatų pavadinimai: teatrų, muziejų, mokyklų pavadinimai.
 - 35.3.2. Antikos įkvėpti šventės simboliai – laurų vainikai, deglo simbolis, skulptūriniai motyvai.
 - 35.3.3. Antikiniai miestų planai ir jų likučiai šiandien – miestų aikštės („forum“), viešos erdvės.
 - 35.3.4. Olimpinės žaidynės: senovė ir dabar – simbolika, žaidynių dvasia.
 - 35.3.5. Skulptūros ir jų kopijos viešosiose erdvėse: Dovydo, Diskobolo, Apolono atvaizdai.
36. Mokymo(si) turinys. 7 klasė:
 - 36.1. Antikos kultūros pažinimas:
 - 36.1.1. Antikos kultūra – viena iš Vakarų krikščioniškos civilizacijos sudedamųjų dalių. Graikų ir lotynų kalbos senovėje. Antikinė literatūra.
 - 36.1.2. Senovės graikų ir romėnų architektūros, meno ypatybės, jų estetinė, religinė paskirtis.
 - 36.1.3. Antikos epochos grožio idealas – žmogus (jaunas, sveikas, gražus, protingas).
 - 36.1.4. Mitas ir realybė: kaip graikai pasakojo apie pasaulį.
 - 36.1.5. Mitai: Narcizas, Prometėjas, Pasaulio pradžia (kosmogonija).
 - 36.1.6. Grožio idealas: sveikas, protingas, harmoningas žmogus.
 - 36.1.7. Antikos epochos žanrai: epas, lyrika, drama.
 - 36.2. Kultūrinė raiška ir kūrybinė veikla:
 - 36.2.1. Kuria šiuolaikinę mito versiją (pvz., Prometėjas – mokslininkas, dalijantis žinias).
 - 36.2.2. Antikiniai personažai šiandien: Antikos didvyris – superherojus šiandien.
 - 36.2.3. Vizualiniai Antikos motyvai.
 - 36.2.4. Analizuoja skulptūras – koks žmogaus vaizdinys kuriamas?
 - 36.2.5. Kuria mini epinį tekstą apie šiuolaikinį herojų.
 - 36.2.6. Piešia idealaus žmogaus siluetą pagal Antikos sampratą.
 - 36.2.7. Lygina Antikos ir dabartinį grožio idealą (diskusija).
 - 36.3. Antikos palikimo atpažinimas šiandieniniame pasaulyje:
 - 36.3.1. Antikos pasaulis. Ką iš Antikos pasaulio paveldėjo šiandieninis žmogus.
 - 36.3.2. Lotynų kalba kasdieniame gyvenime – tarptautiniai žodžiai, posakiai.
 37. Mokymo(si) turinys. 8 klasė:
 - 37.1. Antikos kultūros pažinimas:
 - 37.1.1. Antikos pasaulio kultūra ir paveldas šiandien.
 - 37.1.2. Atėnų demokratija, romėnų teisė, architektūra, lotyniški posakiai.
 - 37.1.3. Graikiški motyvai LDK kultūroje, moksle, žvaigždynuose.
 - 37.1.4. Renesanso ir klasicizmo architektūra Lietuvoje: L. Gucevičius, P. Smuglevičius.
 - 37.1.5. Antikos formos ir motyvai dabartinėje architektūroje ir mene.
 - 37.1.6. Antikos formos ir motyvai dabarties architektūroje ir mene.
 - 37.2. Kultūrinė raiška ir kūrybinė veikla:
 - 37.2.1. Infografikas: „Lotyniški posakiai, kuriuos žinai.“
 - 37.2.2. Piešia žmogaus figūrą pagal klasikinį plastinės anatomijos suvokimą.
 - 37.2.3. Koliažas „Antika šiandien“ (nuotraukos, architektūra, dizainas).
 - 37.3. Antikos palikimo atpažinimas šiandieniniame pasaulyje:
 - 37.3.1. Lotynų kalba kasdienybėje, posakiai: „Carpe diem“, „Et cetera“, „Veni, vidi, vici“.
 - 37.3.2. Antikos motyvai lietuviškame pastate.
 - 37.3.3. Mitų įkvėpti filmų herojai: Percy Jacksonas, Herkulis, Wonder Woman.
 - 37.3.4. Antikos reikšmė mūsų abėcėlei – graikiškų / lotyniškų raidžių palikimas.
 - 37.3.5. Senoviniai žaidimai šiandien – jų atgarsiai stalo žaidimuose, sporte.
 - 37.3.6. Antikiniai simboliai mokykloje – knygų, kabinetų pavadinimai, simboliai ant logotipų.
 38. Antikos kultūros istorijos dalyko mokinio pasiekimų fiksavimas paremtas aprašytais pasiekimų lygių požymiais, kartu atsižvelgiant į asmeninį pažangos rezultatą. Vertinant mokinių pasiekimus svarbu atsižvelgti ir į asmeninį mokinio iniciatyvumą. Vertinimas grindžiamas stebėjimais, užrašais, refleksijomis, testais.
 39. Pradiniame ugdyme mokinių pasiekimai nevertinami pažymiais ar jų pakaitalais (raidėmis, ženklais, simboliais, procentais). Vertinimas vyksta nuolat, pasitelkiant formuojamojo vertinimo strategijas: mokinių stebėjimą, jų darbų analizę, pokalbį, įsivertinimą. Apibendrinamasis vertinimas atliekamas laikotarpio (trimestro, pusmečio) pabaigoje, apžvelgus mokinio daromą pažangą ir remiantis pasiekimų lygio požymiais.

40. 5–8 klasėse mokinių pasiekimai vertinami pažymiais, jie siejami su pasiekimų lygiais: slenkstinis (1) lygis – 4, patenkinamas (2) lygis – 5–6, pagrindinis (3) lygis – 7–8, aukštesnysis (4) lygis – 9–10.

41. Apibrėžiant pasiekimų lygių požymius naudoti mokinių pasiekimų augimą rodantys kriterijai (gairės, nurodantys mokinio galimybes), skalės ir sąvokos:

41.1. kūrybiškumo – geba kelti naujas idėjas, savarankiškai, nestereotipiškai, greitai orientuotis menų istorijos procesuose, sudėtingose situacijose, lengvai ir netipiškai spręsti problemas. Kuo aukštesnis nestandartinio, originalaus mąstymo ir kūrybingų išvalgų, palyginimų, nuomonės, pozicijos pateikimo lygmuo, tuo geriau vertinamas pasiektas rezultatas;

41.2. savarankiškumo ir organizuotumo – šis kriterijus rodo iškeltų uždavinių sudėtingumą: ar mokinys dirba padedamas mokytojo, ar iš dalies savarankiškai (nukreipiamas mokytojo), ar savarankiškai (tik konsultuodamasis ir diskutuodamas);

41.3. kompleksiško ir sudėtingo – paprastomis laikomos užduotys, kurios reikalauja nesudėtingų, vieno ar tik kelių žingsnių sprendimų, vidutinio sudėtingumo – reikalaujančios kelių inovatyvių, kūrybinių uždavinių sprendimų, sudėtingomis ir kompleksiškomis – reikalaujančios puikių gebėjimų ir kūrybiškų sprendimų. Vertinant rekomenduotina vadovautis principu, kad kuo recenzija, asmeninės nuomonės, pozicijos, refleksijos pristatymo kūrybinis sprendimas yra technologiškai brandesni (tinkamai naudojamos išmaniosios technologijos), gilesnių išvalgų, reikiamų žinių, sąsajų, kompleksiškesnio ir sudėtingesnio pobūdžio – tuo darbo rezultatas turėtų būti geriau vertinamas. Pažymėtina, kad kartais recenzijos ar diskusijų, debatų ir panašių renginių organizavimas gali būti vertinami pagal kitus kriterijus, pavyzdžiui, konceptualumo, tuomet kompleksiško ir sudėtingo kriterijai gali būti antraeiliai;

41.4. komunikabilumo – šis kriterijus turi atskleisti mokinių gebėjimą bendrauti ir bendradarbiauti, rengiant diskusijas, debatus ar panašius renginius aktualiomis menų istorijos temomis. Taip pat svarbus mokinio gebėjimas diskutuoti, pateikti savo nuomonę, poziciją, išvalgą ir gerbti kitus.

42. Mokymo(si) laikotarpio (trimestro, pusmečio ar pan.) pabaigoje apžvelgus visą laikotarpį ir įvertinus nueitą etapą dalyko mokinių mokymo(si) pasiekimai vertinami pažymiais, išlaikant dermę tarp kaupiamojo ir apibendrinamojo vertinimo, įtraukiant mokinių kūrybinių darbų aptarimus ir meno renginių refleksijas. Vertinama ne tik mokymo(si) rezultatai, bet ir mokinių daroma pažanga siekiant užsibrėžtų mokymo(si) tikslų. Įgyvendinat dalyko programą taikomas formuojamasis vertinimas, kuris padeda mokiniams suprasti mokymo(si) tikslus ir uždavinius, kryptingai tobulėti menų istorijos supratimo ir vertinimo srityse. Viso ugdymo proceso metu mokiniai įtraukiami į vertinimą, skatinami kelti ugdymosi tikslus, įsivertinti daromą pažangą. Mokinių pasiekimai apibendrinami vertinant mokinio per nustatytą ugdymo(si) laikotarpį padarytą pažangą, orientuojantis į dalyko programoje aprašytus mokinių pasiekimų lygių požymius.

43. Lentelėse kiekvienam klasių koncentriui pateikiami keturių lygių pasiekimų aprašai: slenkstinis (1), patenkinamas (2), pagrindinis (3) ir aukštesnysis (4). Pasiekimų lygių požymių lentelėse raide ir skaičių junginyje (pavyzdžiui, A1.3) žymima pasiekimų sritis (A), pirmas skaičius (1) nurodo pasiekimą, o antras skaičius (3) – pasiekimų lygį:

43.1. Pasiekimų lygių požymiai. 1–2 klasė:

Antikos kultūros pažinimas – istorinės vaizduotės ir kritinio mąstymo ugdymas (A)			
Slenkstinis (1)	Patenkinamas (2)	Pagrindinis (3)	Aukštesnysis (4)
Su mokytojo pagalba atpažįsta pagrindinius mitų veikėjus. Pasako, kas jam patiko ar ką suprato. Reaguoja į kitų pasakojimus ar kūrybą (A1.1).	Kartais atpažįsta pagrindinius mitų veikėjus, simbolius, pastatus, daiktus. Pasako, kas jam patiko ar ką suprato. Reaguoja į kitų pasakojimus ar kūrybą (A1.2).	Atpažįsta pagrindinius mitų veikėjus, simbolius, pastatus, daiktus. Pasako, kas jam patiko ar ką suprato. Kuria paprastus vaizdinius pasakojimus, piešia, vaidina ar kitaip reiškiasi. Reaguoja į kitų pasakojimus ar kūrybą (A1.3).	Visada savarankiškai atpažįsta pagrindinius mitų veikėjus, simbolius, pastatus, daiktus. Paaiškina, kas jam patiko ar ką suprato. Kuria paprastus vaizdinius pasakojimus, piešia, vaidina ar kitaip reiškiasi. Reaguoja į kitų pasakojimus ar kūrybą (A1.4).
Su mokytojo pagalba išskiria svarbiausius mito įvykius (A2.1).	Atsakydamas į mokytojo klausimus išskiria svarbiausius mito įvykius, paaiškina veikėjų sprendimus ir jų pasekmes (A2.2).	Išskiria svarbiausius mito įvykius, paaiškina veikėjų sprendimus ir jų pasekmes (A2.3).	Visada savarankiškai išskiria svarbiausius mito įvykius, paaiškina veikėjų sprendimus ir jų pasekmes (A2.4).
Su mokytojo pagalba paaiškina mito žinutę (A3.1).	Mokytojo konsultuojamas išsiaiškina mito žinutę ir bando susieti ją su šiuolaikinėmis vertybėmis (pvz., atsakomybė) (A3.2).	Dažniausiai savarankiškai paaiškina mito žinutę ir susieja ją su šiuolaikinėmis vertybėmis (pvz., atsakomybė) (A3.3).	Visada savarankiškai paaiškina mito žinutę ir susieja ją su šiuolaikinėmis vertybėmis (pvz., atsakomybė) (A3.4).
Kultūrinė raiška ir kūrybinė veikla (B)			
Su mokytojo pagalba bando kurti simboliu paremtą kūrybinį darbą savarankiškai (Heraklio jėgos ženklas vaizduojamas skydelyje) (B1.1).	Kartais kuria simboliu paremtą kūrybinį darbą savarankiškai (Heraklio jėgos ženklas vaizduojamas skydelyje) (B1.2).	Dažniausiai savarankiškai kuria simboliu paremtą kūrybinį darbą savarankiškai (Heraklio jėgos ženklas vaizduojamas skydelyje) (B1.3).	Visada savarankiškai kuria simboliu paremtą kūrybinį darbą savarankiškai, ieško savitų raiškos būdų (Heraklio jėgos ženklas vaizduojamas skydelyje) (B1.4).
Mokytojo padedamas pasirenka raiškos priemones temai ir emocijai išreikšti (B2.3).	Kartai savarankiškai pasirenka raiškos priemones temai ir emocijai išreikšti (B2.3).	Dažniausiai savarankiškai pasirenka raiškos priemones temai ir emocijai išreikšti (B2.3).	Visada savarankiškai pasirenka raiškos priemones temai ir emocijai išreikšti (B2.4).
Bando paaiškinti, ką norėjo pavaizduoti ar pasakyti, kaip jautėsi kurdamas (B3.3).	Pasakoja, ką sukūrė (piešinį, vaidinimą, pasakojimą), ką norėjo pavaizduoti ar pasakyti, kaip jautėsi kurdamas (B3.3).	Pasakoja, ką sukūrė (piešinį, vaidinimą, pasakojimą), ką norėjo pavaizduoti ar pasakyti, kaip jautėsi kurdamas (B3.3).	Visada papasakoja, ką sukūrė (piešinį, vaidinimą, pasakojimą), savarankiškai interpretuoja, ką norėjo pavaizduoti ar pasakyti, kaip jautėsi kurdamas (B3.4).
Antikos palikimo atpažinimas šiandiniame pasaulyje (C)			
Įvardija vieną Antikos ženklą (pvz., žaibą, pelėdą), kai padeda mokytojas (C1.1).	Pastebi vaizdus ar kūrinius (pvz., skulptūras, šventyklas). Vartoja paprastus žodžius apibūdinamas (C1.2).	Pastebi ir įvardija patrauklius vaizdus ar kūrinius (pvz., skulptūras, šventyklas). Vartoja paprastus žodžius apibūdinamas tai, kas gražu ar įdomu (C1.3).	Savarankiškai suranda, parodo ir įvardija patrauklius vaizdus ar kūrinius (pvz., skulptūras, šventyklas). Vartoja paprastus žodžius apibūdinamas tai, kas gražu ar įdomu (C1.4).
Mokytojo padedamas pastebi Antikos motyvus (kolonos, skulptūros, šarvai) knygoose, filmukuose, mokykloje (C2.1).	Mokytojo konsultuojamas pastebi Antikos motyvus (kolonos, skulptūros, šarvai) knygoose, filmukuose, mokykloje (C2.2).	Pastebi Antikos motyvus (kolonos, skulptūros, šarvai) knygoose, filmukuose, mokykloje (C2.3).	Visada pastebi ir analizuoja Antikos motyvus (kolonos, skulptūros, šarvai) knygoose, filmukuose, mokykloje (C2.4).

	(C2.2).		
Išgirdęs mitą ar pasakojimą, mokytojo padedamas pasako, kuris veikėjas buvo „geras“, „drąsus“, „padėjo kitiems“ (C3.1).	Išgirdęs mitą ar pasakojimą, konsultuojamas pasako, kuris veikėjas buvo „geras“, „drąsus“, „padėjo kitiems“ (C3.2).	Išgirdęs mitą ar pasakojimą, pasako, kuris veikėjas buvo „geras“, „drąsus“, „padėjo kitiems“ (C3.3).	Išgirdęs mitą ar pasakojimą, savarankiškai apibūdina, kuris veikėjas buvo „geras“, „drąsus“, „padėjo kitiems“ (C3.4).

43.2. 3–4 klasės:

Antikos kultūros pažinimas – istorinės vaizduotės ir kritinio mąstymo ugdymas (A)			
Slenkstinis (1)	Patenkinamas (2)	Pagrindinis (3)	Aukštesnysis (4)
Su mokytojo pagalba atpažįsta pagrindinius Antikos kultūros elementus – mitus, meno formas, šventes, architektūrą (A1).	Kartais atpažįsta pagrindinius Antikos kultūros elementus – mitus, meno formas, šventes, architektūrą – ir susieja juos su savo aplinka ar patirtimi (A1.2).	Dažniausiai atpažįsta pagrindinius Antikos kultūros elementus – mitus, meno formas, šventes, architektūrą – ir susieja juos su savo aplinka ar patirtimi. Pateikia paprastus palyginimus tarp senojo ir šiuolaikinio pasaulio. Aiškina simbolius, vertybes, perteiktas mituose (A1.3).	Visada atpažįsta pagrindinius Antikos kultūros elementus – mitus, meno formas, šventes, architektūrą – ir susieja juos su savo aplinka ar patirtimi. Pateikia palyginimus tarp senojo ir šiuolaikinio pasaulio. Aiškina simbolius, vertybes, perteiktas mituose (A1.4).
Įvardija, kas įvyko tekste ar mite, padedamas mokytojo (A2.1).	Apibūdina teksto ar mito įvykius ir aptaria, ką veikėjai padarė, kartais reikalinga pagalba (A2.2).	Paaiškina mito ar literatūrinio kūrinio moralinę žinutę ir ją susieja su veikėjų veiksmais. Atpažįsta mitą ar veikėjus piešinyje ant vazos ar freskos. Pasakoja, kas nutiko paveiksle ir ką iš to galima pasimokyti (pvz., kad drąsa ar ištikimybė yra vertybės) (A2.3).	Lygina kelių tekstų moralinę prasmę, vertina veikėjų sprendimus, pateikia savo išvadą, argumentuoja savo poziciją, remdamasis vertybėmis ir kasdienio gyvenimo pavyzdžiais (A2.4).
Su mokytojo pagalba bando palyginti Antikos ar kitos kultūros vertybes su dabartinėmis (A3.1).	Konsultuojamas lygina Antikos ar kitos kultūros vertybes su dabartinėmis (A3.2).	Dažniausiai palygina Antikos ar kitos kultūros vertybes su dabartinėmis, paaiškina, kokią įtaką daro visuomenei (A3.3).	Visada palygina Antikos ar kitos kultūros vertybes su dabartinėmis, paaiškina, kokią įtaką daro visuomenei (A3.4).
Kultūrinė raiška ir kūrybinė veikla (B)			
Kuria paprastą kūrinių pagal pateiktą pavyzdį, pasitelkdamas vieną Antikos simbolį, padedamas mokytojo (B1.1).	Kuria kūrinių, naudodamas pasirinktą Antikos simbolį ir trumpai paaiškindamas jo prasmę, kartais reikalinga pagalba (B1.2).	Savarankiškai kuria kūrinių, pritaikydamas Antikos simbolį ar herojų, perteikia pasirinktą dorybę kūrybiniame sprendime (B1.3).	Kuria originalų kūrinių, pasirinktai situacijai pritaikydamas Antikos herojų ar simbolį, perteikia pasirinktą dorybę ir pagrindžia kūrybinį sprendimą (B1.4).
Pasirenka vieną raiškos priemonę ir panaudoja ją Antikos simboliui pavaizduoti, padedamas mokytojo (B2.1).	Naudoja dvi raiškos priemones (pvz., liniją ir spalvą), kad atkurtų Antikos motyvą, kartais reikalinga pagalba (B2.2).	Savarankiškai sukuria Antikos temai pritaiktą kūrinių, naudodamas liniją, spalvą ir formą (B2.3).	Kūrybiškai taiko įvairias raiškos priemones, perteikia pasirinktą Antikos temą originaliai, derindamas foną, spalvas, veikėjo padėtį (B2.4).
Mokytojo padedamas aiškina, kodėl kūrinyje pasirinko tam tikrus veikėjus, spalvas, siužetą (B3.1).	Konsultuojamas aiškina, kodėl kūrinyje pasirinko tam tikrus veikėjus, spalvas, siužetą; aptaria, kokią žinutę norėjo perteikti (B3.2).	Paaiškina, kodėl kūrinyje pasirinko tam tikrus veikėjus, spalvas, siužetą; aptaria, kokią žinutę norėjo perteikti (B3.3).	Paaiškina ir analizuoja, kodėl kūrinyje pasirinko tam tikrus veikėjus, spalvas, siužetą; aptaria, kokią žinutę norėjo perteikti (B3.4).
Antikos palikimo atpažinimas šiuolaikiniame pasaulyje (C)			

Su mokytojo pagalba atpažįsta pagrindinius Antikos meno elementus (kolonos, mozaikos, herojai) (C1.1).	Kartais atpažįsta pagrindinius Antikos meno elementus (kolonos, mozaikos, herojai) ir juos apibūdina (C1.2).	Atpažįsta pagrindinius Antikos meno elementus (kolonos, mozaikos, herojai) ir juos apibūdina; lygina su dabartiniais daiktais ar paveikslėliais (C1.3).	Visada atpažįsta pagrindinius Antikos meno elementus (kolonos, mozaikos, herojai) ir juos savitai apibūdina; lygina su dabartiniais daiktais ar paveikslėliais (C1.4).
Su mokytojo pagalba atpažįsta mitologinius simbolius, žodžius (pvz., „Olimpas“, „Titanas“) kasdienėje aplinkoje (žaidimuose, logotipuose) (C2.1).	Kartais atpažįsta mitologinius simbolius, statinius, žodžius (pvz., „Olimpas“, „Titanas“) kasdienėje aplinkoje (žaidimuose, logotipuose) (C2.2).	Atpažįsta mitologinius simbolius, statinius, žodžius (pvz., „Olimpas“, „Titanas“) kasdienėje aplinkoje (žaidimuose, logotipuose) (C2.3).	Visada atpažįsta ir paaiškina mitologinius simbolius, statinius, žodžius (pvz., „Olimpas“, „Titanas“) kasdienėje aplinkoje (žaidimuose, logotipuose) (C2.4).
Su mokytojo pagalba atpažįsta pagrindines vertybes mituose (draugystė, drąsa, ištikimybė) (C3.1).	Kartais atpažįsta pagrindines vertybes mituose (draugystė, drąsa, ištikimybė) ir bando susieti su savo patirtimi (C3.4).	Atpažįsta pagrindines vertybes mituose (draugystė, drąsa, ištikimybė) ir susieja su savo patirtimi (C3.3).	Visada atpažįsta pagrindines vertybes mituose (draugystė, drąsa, ištikimybė), aptaria, interpretuoja ir susieja su savo patirtimi (C3.4).

43.3. 5–6 klasės:

Antikos kultūros pažinimas – istorinės vaizduotės ir kritinio mąstymo ugdymas (A)			
Slenkstinis (1)	Patenkinamas (2)	Pagrindinis (3)	Aukštesnysis (4)
Su mokytojo pagalba supranta mitų prasmę, pagrindines temas (dorybės, likimas, bendruomenė) (A1.1).	Mokytojo konsultuojamas paaiškina mitų prasmę, pagrindines temas (dorybės, likimas, bendruomenė), interpretuoja vizualinius ir tekstinius kūrinius, atpažįsta Antikos ženklus šiuolaikinėje kultūroje (A1.2).	Dažniausiai paaiškina mitų prasmę, pagrindines temas (dorybės, likimas, bendruomenė), interpretuoja vizualinius ir tekstinius kūrinius, atpažįsta Antikos ženklus šiuolaikinėje kultūroje. Savitai pasakoja, komentuoja ar vaizduoja temas įvairiomis raiškos priemonėmis (A1.3).	Savarankiškai aiškina mitų prasmę, pagrindines temas (dorybės, likimas, bendruomenė), interpretuoja ir vertina vizualinius ir tekstinius kūrinius, atpažįsta Antikos ženklus šiuolaikinėje kultūroje. Savitai pasakoja, komentuoja ar vaizduoja temas įvairiomis raiškos priemonėmis (A1.4).
Bando analizuoti mito ar literatūrinio kūrinio moralinę žinutę, paaiškinti, kaip veikėjų sprendimai, veiksmai ar pasekmės ją atskleidžia (A2.1).	Atsakydamas į mokytojo klausimus paaiškina, kaip veikėjų sprendimai, veiksmai ar pasekmės ją atskleidžia, ir pateikia pavyzdžių iš teksto. Pastebi, kaip vizualiai pavaizduoti veikėjų sprendimai, emocijos, situacijos padeda suprasti moralinę pamoką (A2.2).	Analizuoja mito ar literatūrinio kūrinio moralinę žinutę, dažniausiai paaiškina, kaip veikėjų sprendimai, veiksmai ar pasekmės ją atskleidžia. Lygina mitą (pvz., skaitytą tekstą) su vaizdu piešinyje (vazoje ar freskoje). Aiškina, kaip vizualiai pavaizduoti veikėjų sprendimai, emocijos, situacijos (A2.3).	Savarankiškai analizuoja ir interpretuoja mito ar literatūrinio kūrinio moralinę žinutę, originaliai aiškina, kaip veikėjų sprendimai, veiksmai ar pasekmės ją atskleidžia, ir pateikia pavyzdžių iš teksto. Lygina mitą (pvz., skaitytą tekstą) su vaizdu piešinyje (vazoje ar freskoje). Visada paaiškina, kaip vizualiai pavaizduoti veikėjų sprendimai, emocijos, situacijos padeda suprasti moralinę pamoką (A2.4).
Mokytojo konsultuojamas meno kūrinuose pastebi ir kartais apibūdina gamtos ir žmogaus sukurtos aplinkos formų estetiškes savybes (A3.1).	Meno kūrinuose su mokytojo pagalba pastebi ir apibūdina gamtos ir žmogaus sukurtos aplinkos formų estetiškes savybes, atkreipia dėmesį į darnų žmogaus ir gamtos sugyvenimą (A3.2).	Meno kūrinuose dažniausiai pastebi ir apibūdina gamtos ir žmogaus sukurtos aplinkos formų estetiškes savybes, kreipia dėmesį į darnų žmogaus ir gamtos sugyvenimą, nusako ekologines temas ir jų vaizdavimo būdus (A3.3).	Visada meno kūrinuose pastebi ir išsamiai bei originaliai apibūdina gamtos ir žmogaus sukurtos aplinkos formų estetiškes savybes, visada atkreipia dėmesį į darnų žmogaus ir gamtos sugyvenimą, nusako ekologines temas ir jų vaizdavimo būdus įvairiais kultūriniais laikotarpiais (A3.4).

Kultūrinė raiška ir kūrybinė veikla (B)			
Per mokytojo pasiūlytą kūrybinę veiklą, eskizų piešimą bando paaiškinti idėją, stebi artimoje aplinkoje ar meno kūrinyje mokytojo pasiūlytus objektus, su mokytojo pagalba įgyvendina idėjas (B1.1).	Pasirenka vizualių idėjų mokytojo pasiūlytoje aplinkoje ir meno kūriniuose. Mokytojo konsultuojamas jas išreiškia per kūrybinę veiklą, eskizų piešimą paaiškina idėją, sudominusią temą, pasirenka mokytojo pasiūlytą techniką jai įgyvendinti (B1.2).	Pasirenka vizualių idėjų artimoje aplinkoje ir patikusius meno kūrinius. Per patrauklią kūrybinę veiklą, eskizų piešimą paaiškina savitą idėją, sudominusią temą artimoje aplinkoje ar meno kūrinyje, kokią techniką pasirinko jai įgyvendinti (B1.3).	Visada pasirenka originalių vizualių idėjų artimoje aplinkoje ir patikusius meno kūrinius. Per savitą kūrybinę veiklą, eskizų piešimą paaiškina originalią idėją, sudominusią temą artimoje aplinkoje ar meno kūrinyje, savarankiškai pasirenka techniką jos įgyvendinimui (B1.4).
Su mokytojo pagalba kartais perteikia nuotaiką, įspūdį, pagrindines objektų ar reiškinių ypatybes (B2.1).	Mokytojo konsultuojamas perteikia nuotaiką, įspūdį, pagrindines objektų ar reiškinių ypatybes: naudoja linijas, spalvas, erdvines formas, foną ir pagrindines figūras (B2.2).	Savitai perteikia nuotaiką, įspūdį, pagrindines objektų ar reiškinių ypatybes: įvairiai naudoja linijas, spalvas, erdvines formas, foną ir pagrindines figūras (B2.3).	Savitai ir originaliai perteikia nuotaiką, įspūdį, pagrindines objektų ar reiškinių ypatybes: savarankiškai pasirenka ir įvairiai naudoja linijas, spalvas, erdvines formas, foną ir pagrindines figūras (B2.4).
Mokytojo padedamas pasako, kas sekėsi, su kokiais sunkumais susidūrė (B3.1).	Konsultuojamas paaiškina, kas sekėsi, su kokiais sunkumais susidūrė; paaiškina, kokią prasmę siekė perteikti (B3.2).	Reflektuoja kūrybinį procesą – kaip kilo idėja, kas sekėsi, su kokiais sunkumais susidūrė; paaiškina, kokią prasmę siekė perteikti ir ką pats suprato apie Antikos kultūrą (B3.3).	Reflektuoja kūrybinį procesą – paaiškina, kaip kilo idėja, kas sekėsi, su kokiais sunkumais susidūrė; visada paaiškina, kokią prasmę siekė perteikti ir ką pats suprato apie Antikos kultūrą (B3.4).
Antikos palikimo atpažinimas šiandieniniame pasaulyje (C)			
Bando lyginti Antikos ir dabarties meno formas (pvz., architektūrą, grožio idealus, siužetus) (C1.1).	Kartais palygina Antikos ir dabarties meno formas (pvz., architektūrą, grožio idealus, siužetus), supranta jų panašumus / skirtumus (C1.2).	Palygina Antikos ir dabarties meno formas (pvz., architektūrą, grožio idealus, siužetus), išreiškia savo nuomonę apie jų panašumus / skirtumus (C1.3).	Visada palygina Antikos ir dabarties meno formas (pvz., architektūrą, grožio idealus, siužetus), savitai išreiškia savo nuomonę apie jų panašumus / skirtumus (C1.4).
Su mokytojo pagalba atpažįsta Antikos įtaką šiuolaikinėje architektūroje, kalboje, meno ar masinės kultūros kūriniuose (C2.1).	Kartais atpažįsta Antikos įtaką šiuolaikinėje architektūroje, kalboje, meno ar masinės kultūros kūriniuose; stengiasi paaiškinti, ką simbolizuoja pastebėti ženklai (C2.2).	Atpažįsta Antikos įtaką šiuolaikinėje architektūroje, kalboje, meno ar masinės kultūros kūriniuose; paaiškina, ką simbolizuoja pastebėti ženklai (C2.3).	Visada savarankiškai atpažįsta Antikos įtaką šiuolaikinėje architektūroje, kalboje, meno ar masinės kultūros kūriniuose; paaiškina, ką simbolizuoja pastebėti ženklai (C2.4).
Bando paaiškinti, kaip Antikos temos (pvz., teisingumas, pasiaukojimas, bendruomeniškumas) pasireiškia ir šiandien (C3.1).	Mokytojo konsultuojamas aiškina, kaip Antikos temos (pvz., teisingumas, pasiaukojimas, bendruomeniškumas) pasireiškia ir šiandien (C3.2).	Paaiškina, kaip Antikos temos (pvz., teisingumas, pasiaukojimas, bendruomeniškumas) pasireiškia ir šiandien. Svarsto, kodėl jos išlieka reikšmingos (C3.3).	Visada originaliai paaiškina, kaip Antikos temos (pvz., teisingumas, pasiaukojimas, bendruomeniškumas) pasireiškia ir šiandien. Pateikia savitų argumentų, kodėl jos išlieka reikšmingos (C3.4).

43.4. Pasiekimų lygių požymiai. 7–8 klasės:

Antikos kultūros pažinimas – istorinės vaizduotės ir kritinio mąstymo ugdymas (A)			
Slenkstinis (1)	Patenkinamas (2)	Pagrindinis (3)	Aukštesnysis (4)
Su mokytojo pagalba pasako svarbiausius Antikos kultūros ir meno	Mokytojo konsultuojamas aptaria Antikos kultūros ir meno reiškinius, aiškina jų	Dažniausiai aptaria Antikos kultūros ir meno reiškinius, aiškina jų kontekstą.	Visada savarankiškai aptaria Antikos kultūros ir meno reiškinius, aiškina jų

reiškinius. Bando vartoti Antikos kultūros sąvokų žodyną (stiliaus, žanro terminus) ir sąvokas, jas paaiškina (A1.1).	kontekstą. Stengiasi vartoti Antikos kultūros sąvokų žodyną (stiliaus, žanro terminus) ir sąvokas, jas paaiškina (A1.2).	Palygina Antikos ir šiandienos kultūrinius požiūrius. Vartoja Antikos kultūros sąvokų žodyną (stiliaus, žanro terminus) ir sąvokas, jas paaiškina (A1.3).	kontekstą. Savitai palygina Antikos ir šiandienos kultūrinius požiūrius. Vartoja Antikos kultūros sąvokų žodyną (stiliaus, žanro terminus) ir sąvokas, jas paaiškina (A1.4).
Su mokytojo pagalba vertina kūrinio moralinę žinutę, aiškina simbolius (sparnai, kaukės, ginklai) (A2.1).	Kartais paaiškina kūrinio moralinę žinutę, argumentuoja veikėjų sprendimus. Kartais paaiškina simbolius (sparnai, kaukės, ginklai) ir pastebi moralinius aspektus, kuriuos jie gali reikšti (A2.2).	Vertina kūrinio moralinę žinutę, nagrinėja jos daugiasluoksniškumą, argumentuoja veikėjų sprendimus. Analizuoja simbolius (sparnai, kaukės, ginklai) ir diskutuoja apie moralinius aspektus, kuriuos jie gali reikšti (A2.3).	Savarankiškai ir originaliai vertina kūrinio moralinę žinutę, nagrinėja jos daugiasluoksniškumą, argumentuoja veikėjų sprendimus. Savitai interpretuoja simbolius (sparnai, kaukės, ginklai) ir diskutuoja apie moralinius aspektus, kuriuos jie gali reikšti (A2.4).
Su mokytojo pagalba apibūdina meno kūrinį, kreipia dėmesį į darnų žmogaus ir gamtos sugyvenimą, ekologines problemas ir jų vaizdavimo būdus (A3.1).	Mokytojo konsultuojamas pagal aptartus kriterijus vertina įvairių epochų ir meninių stilių vaizduojamosios ir taikomojo meno kūrinį, kreipia dėmesį į darnų žmogaus ir gamtos sugyvenimą. (A3.2).	Stebi ir pagal aptartus kriterijus vertina įvairių epochų ir meninių stilių vaizduojamosios ir taikomojo meno kūrinį, kreipia dėmesį į darnų žmogaus ir gamtos sugyvenimą, ekologines problemas ir jų vaizdavimo būdus (A3.3).	Visada pagal aptartus kriterijus savarankiškai vertina įvairių epochų ir meninių stilių vaizduojamosios ir taikomojo meno kūrinį, kreipia dėmesį į darnų žmogaus ir gamtos sugyvenimą, ekologines problemas ir jų vaizdavimo būdus (A3.4).
Kultūrinė raiška ir kūrybinė veikla (B)			
Mokytojo padedamas randa vizualių idėjų individualiai raiškai praeities ir dabarties meno kūrinuose, kasdienybėje. Pagal pavyzdį nusipiešia eskizą (B1.1).	Mokytojo konsultuojamas randa aktualių vizualių idėjų individualiai raiškai praeities ir dabarties meno kūrinuose, kasdienybėje. Nusipiešia eskizą. Savais žodžiais nusako, kūrybos būdą (B1.2).	Dažniausiai randa aktualių vizualių idėjų individualiai raiškai praeities ir dabarties meno kūrinuose, kasdienybėje. Nusipiešia įvairių eskizų, komentuoja, kodėl renkasi vienokį ar kitokį kūrybos būdą (B1.3).	Savarankiškai randa aktualių vizualių idėjų savo individualiai raiškai praeities ir dabarties meno kūrinuose, kasdienybėje. Nusipiešia įvairių eskizų, atsirenka geriausią ir (ar) tinkamiausią. Argumentuoja, kodėl renkasi vienokį ar kitokį kūrybos būdą (B1.4).
Mokytojo padedamas plokštumoje ir erdvėje kuria statiškas ir dinamiškas kompozicijas, naudoja kontrastingus dydžius, bando taikyti spalvinės ir linijinės perspektyvos principus (B2.1).	Pagal pavyzdį mokytojo konsultuojamas plokštumoje ir erdvėje kuria statiškas ir dinamiškas kompozicijas, taiko spalvinės ir linijinės perspektyvos principus. Mokytojo patartas renkasi spalvų niuansus, toninę įvairovę (B2.2).	Plokštumoje ir erdvėje išradingai kuria statiškas ir dinamiškas kompozicijas, sumaniai naudoja kontrastingus dydžius, taiko spalvinės ir linijinės perspektyvos principus. Renkasi įvairius spalvų niuansus, toninę įvairovę, perteikia objektų ar reiškinių ypatybes (B2.3).	Plokštumoje ir erdvėje išradingai kuria statiškas ir dinamiškas kompozicijas, sumaniai ir originaliai naudoja kontrastingus dydžius, taiko spalvinės ir linijinės perspektyvos principus. Renkasi įvairius netradicinius spalvų niuansus, toninę įvairovę, perteikia objektų ar reiškinių ypatybes (B2.4).
Mokytojo padedamas paaiškina, kaip kūryba padėjo suprasti Antikos žmogų ir jo vertybes (B3.1).	Konsultuojamas aiškina, kaip kūryba padėjo suprasti Antikos žmogų, vertybes ar pasaulėžiūrą (B3.2).	Į(si)vertina savo kūrinį kaip kultūrinės patirties išraišką: argumentuoja, kaip kūryba padėjo suprasti Antikos žmogų, vertybes ar pasaulėžiūrą; kritiškai apmąsto savo darbo sėkmes ir galimus patobulinimus (B3.3).	Į(si)vertina, analizuoja ir pristato savo kūrinį kaip kultūrinės patirties išraišką: argumentuoja, kaip kūryba padėjo suprasti Antikos žmogų, vertybes ar pasaulėžiūrą; kritiškai apmąsto savo darbo sėkmes ir galimus patobulinimus (B3.4).

Antikos palikimo atpažinimas šiandieniniame pasaulyje (C)			
Su mokytojo pagalba aptaria Antikos meno kontekstus ir idėjas (pvz., harmonija, idealizmas). Bando lyginti su šiuolaikiniais kultūriniais reiškiniais (gatvės menas, filmai, dizainas) (C1.1).	Mokytojo konsultuojamas aptaria Antikos meno kontekstus ir idėjas (pvz., harmonija, idealizmas), atsakydamas į klausimus pateikia palyginimą su šiuolaikiniais kultūriniais reiškiniais (gatvės menas) (C1.1).	Aptaria Antikos meno kontekstus ir idėjas (pvz., harmonija, idealizmas), pateikia argumentuotą palyginimą su šiuolaikiniais kultūriniais reiškiniais (gatvės menas, filmai, dizainas) (C1.3).	Visada originaliai aptaria Antikos meno kontekstus ir idėjas (pvz., harmonija, idealizmas), savarankiškai pateikia argumentuotą palyginimą su šiuolaikiniais kultūriniais reiškiniais (gatvės menas, filmai, dizainas) (C1.4).
Mokytojo padedamas atskiria Antikos ženklus įvairiuose kontekstuose (pvz., simbolika logotipuose, pastatų fasadai) ir bando aiškinti jų kilmę, prasmę bei reikšmę šiandien (C2.1).	Mokytojo konsultuojamas analizuoja Antikos ženklus įvairiuose kontekstuose (pvz., teisiniai terminai, simbolika logotipuose, pastatų fasadai) ir paaiškina jų kilmę, prasmę bei reikšmę šiandien (C2.1).	Sąmoningai analizuoja Antikos ženklus įvairiuose kontekstuose (pvz., teisiniai terminai, simbolika logotipuose, pastatų fasadai) ir paaiškina jų kilmę, prasmę bei reikšmę šiandien (C2.3).	Originaliai analizuoja ir interpretuoja Antikos ženklus įvairiuose kontekstuose (pvz., teisiniai terminai, simbolika logotipuose, pastatų fasadai) ir paaiškina jų kilmę, prasmę bei reikšmę šiandien (C2.4).
Su mokytojo pagalba bando išsiaiškinti Antikos idėjas apie žmogaus prigimtį, dorybes, visuomenės vaidmenį (C3.1).	Mokytojo konsultuojamas analizuoja Antikos idėjas apie žmogaus prigimtį, dorybes, visuomenės vaidmenį ir bando pateikti jų aktualumo asmeniniame gyvenime pavyzdžių (C3.2).	Analizuoja Antikos idėjas apie žmogaus prigimtį, dorybes, visuomenės vaidmenį, ir argumentuotai pateikia jų aktualumo šiandienos kultūroje ar asmeniniame gyvenime pavyzdžių (C3.3).	Visada savarankiškai analizuoja ir interpretuoja Antikos idėjas apie žmogaus prigimtį, dorybes, visuomenės vaidmenį, ir argumentuotai vertina jų aktualumą šiandienos kultūroje ar asmeniniame gyvenime pavyzdžių (C3.4).

**ANTRASIS SKIRSNIS
LOTYNŲ KALBA**

44. Lotynų kalba – privalomas Programos dalykas.

45. Lotynų kalbos dalyko programa skirta sistemingai ugdyti mokinių kalbinį, kultūrinį ir istorinį sąmoningumą, lavinant gebėjimą pažinti kalbos struktūrą, kaupti ir taikyti žodyną, skaityti ir interpretuoti autentiškus bei adaptuotus tekstus, reflektuoti kalbą kaip kultūros reiškinių ir atpažinti Antikos paveldo įtaką šiuolaikiniam pasauliui. Dalyko programa siekia padėti mokiniams suvokti lotynų kalbos reikšmę Europos kultūros, humanistinės minties ir demokratinių vertybių raidai, skatinti kritinį mąstymą ir komunikavimo aiškumą, logiškumą bei kalbinę discipliną.

46. Lotynų kalbos dalykas nuosekliai veda mokinį nuo smalsumo klasikinei kalbai žadinimo, pirminių žodyno ir gramatikos pažinimo žingsnių iki gebėjimo savarankiškai skaityti, analizuoti ir interpretuoti autentiškus Antikos tekstus bei reflektuoti jų aktualumą šiuolaikinėje kultūroje.

47. Dalykas struktūruojamas taip, kad kiekviename ugdymo etape (5–6, 7–8, I–II, III–IV gimnazijos klasėse) mokinys palaipsniui gilintų žinias apie lotynų kalbos struktūrą, kauptų ir taikytų žodyną, lavintų skaitymo ir vertimo gebėjimus bei vis giliau reflektuotų Antikos kultūros dvasinius, filosofinius ir estetinius aspektus.

48. Tarpdalykinės sąsajos ir kultūrinė raiška skatina kurti prasminius ryšius tarp klasikinio paveldo ir šiuolaikinio pasaulio, o ilgalaikė pažintis su Antikos kultūra ugdo kritinį mąstymą, kalbinį sąmoningumą ir vertybinį jautrumą.

49. Dalyko tikslas – ugdyti mokinių gebėjimą suprasti lotynų kalbos struktūrą ir žodyną, taikyti šiuos gebėjimus skaitant bei verčiant tekstus, kartu lavinant kalbinį mąstymą, kultūrinę vaizduotę ir istorinį sąmoningumą, kad mokiniai gebėtų atpažinti Antikos pasaulio vertybes, sąsajas su šiuolaikine kultūra bei reflektuoti kalbos, literatūros ir kultūros reiškinių prasmes įvairiuose kontekstuose.

50. Pagrindinio ugdymo uždaviniai. Siekdami tikslo, mokiniai:

50.1. sistemaiškai plėtoja kalbos struktūros ir žodyno gebėjimus:

50.1.1. supažįsta su pagrindinėmis linksniuotėmis, veiksmažodžių laikais, sakinio dalimis ir jų funkcijomis;

50.1.2. kaupia žodyną teminėmis sritimis (šeima, gamta, žmogus, spalvos, gyvūnai);

50.1.3. ugdo žodžių darybos, kilmės, šaknų analizės įgūdžius;

50.2. mokosi skaityti ir versti paprastus bei supaprastintus tekstus:

50.2.1. lavina gebėjimą atpažinti lotynų k. pagrindinius žodžius, jų funkcijas sakinyje;

50.2.2. susipažįsta su vertimo pradmenimis ir sakinio logika;

50.2.3. lavina vertimo tikslumą, gebėjimą suprasti ir perteikti teksto kontekstą bei potekstę;

50.3. ugdo kalbinį mąstymą per refleksiją ir sąsajas su kitais dalykais:

50.3.1. palygina lotynų kalbą su lietuvių ir anglų bei kitomis kalbomis;

50.3.2. aiškina sentencijų reikšmę ir vartoseną;

50.3.3. analizuoja lotynų ir šiuolaikinių kalbų struktūrinius skirtumus;

50.3.4. atpažįsta ir interpretuoja kultūrinius kontekstus bei lotyniškų frazių reikšmę šiandienos pasaulyje.

51. Vidurinio ugdymo uždaviniai. Siekdami tikslo mokiniai:

51.1. plėtoja kalbos struktūros suvokimą ir lotynų kalbos žodyną:

51.1.1. mokosi taikyti sudėtinės sintaksės elementus (*ACI*, *ablativus absolutus*) ir stilistines priemones (sinonimai, antonimai);

51.1.2. plėtoja supratimą apie lotynų kalbos savitumą, kalbų giminystę ir žodžių etimologiją;

51.1.3. įsisavina teminį žodyną;

51.2. skaito ir verčia įvairius tekstus:

51.2.1. skaito ir analizuoja originalius arba minimaliai adaptuotus tekstus, geba atlikti prasminį ir stilistinį vertimą;

51.2.2. geba atlikti gramatinę, kultūrinę ir vertybinę teksto analizę bei interpretaciją su kontekstu;

51.3. reflektuoja lotynų kalbos reikšmę šiandienos kontekstuose bei atpažįsta jos pėdsakus įvairiose tarpdalykinėse srityse.

52. Lotynų kalbos mokymas(is) padeda nuosekliai ugdyti visas bendrąsias kompetencijas: komunikavimo, pažinimo, kultūrinę, pilietiškumo, kūrybiškumo, socialinę, emocinę ir sveikos gyvensenos, skaitmeninę. Per skirtingų klasių pakopas kompetencijų ugdymas gilėja ir plečiasi, atsižvelgiant į mokinių brandą bei gebėjimus:

52.1. Komunikavimo kompetencija. Lotynų kalbos pagrindai padeda vykti komunikacijai horizontaliai – savajame laikmetyje ir vertikalčiai – istorijos procese. Didžioji lietuvių kalboje vartojamų tarptautinių žodžių dalis yra kilusi iš lotynų kalbos, o daugumos pasaulyje plačiai vartojamų šiuolaikinių kalbų pagrindas yra lotynų kalba, todėl mokiniai formuojasi gebėjimą atpažinti, suprasti ir teisingai interpretuoti įvairiakalbėje aplinkoje vartojamus žodžius ar posakius, versti iš lotynų kalbos ir į lotynų kalbą nesudėtingas frazes, paaiškinti iš lotynų kalbos kilusius tarptautinius žodžius ir terminus.

52.2. Pažinimo kompetencija. Vartoja kalbos išteklius, kurie apima kalbines komunikacines (funkcines, semantines, gramatines, leksines, diskurso, fonologines ir kt.), sociokultūrinės, tarpkultūrinės žinias ir gebėjimus, vartojimas; analizuoja lotynų kalbos vienetų ir mokosi lotynų kalbos fonetikos, kirčiavimo, gramatinės sandaros ir leksikos, į tarptautinę vartoseną įėjusių lotynų kalbos frazeologizmų; perskaito ir

suvokia skaitomus tekstus ir supranta jų teikiamą informaciją, reaguoja į ją; plečia žodyną, vartoja abstrakčiausias ir konkrečiausias sąvokas, kalbos pažinimo sąvokas ir terminus.

52.3. Kultūrinė kompetencija. Tyrinėja ir lygina kultūros objektus ir reiškinius; skaitydami, nagrinėdami, interpretuodami Antikos ir LDK lotyniškų tekstus bei lotynų kalbos frazeologizmus, atpažįsta kultūrinius simbolius ir stereotipus, deklaruojamas vertybes; suvokia savo kultūrinius interesus, įgyvendina juos; lygina ir kritiškai vertina vertybes, idėjas, komunikacijos formas, kultūros pasiekimus Lietuvos ir Europos kultūros kontekstuose; kritiškai vertina įvairių kultūros reiškinių poveikį šalies, Europos ir pasaulio kultūros raidai.

52.4. Skaitmeninė kompetencija. Naudojasi skaitmeniniais žodynais, vertimo programomis, kitais suprasti padedančiais įrankiais; pateikia vertinimą, komentarą; analizuodami ir vertindami informaciją, atskiria faktus ir nuomones, atpažįsta melagingas naujienas; audiovizualiniam kūriniui rengti pasirenka tinkamas skaitmenines priemones ir tekstų rengykles; saugiai naudojasi skaitmeninėmis technologijomis, remiasi asmens duomenų bei privatumo sauga skaitmeninėje erdvėje; kritiškai vertina skaitmeninio turinio pasirinkimą.

52.5. Kūrybiškumo kompetencija. Ieško kalbinės raiškos galimybių, taiko įvairias priemones ir būdus versdami ir kurdami tekstus, svarsto, ką norėtų sužinoti, tyrinėti, išbandyti; renka kūrybai reikalingą informaciją iš įvairių šaltinių; pasitelkia vaizduotę tam, kad pasiūlytų kūrybinę idėją; kelia klausimus, problemas ir pateikia sprendimo būdus bei juos pagrindžiančius argumentus; savarankiškai atlieka kūrybines užduotis; turimas žinias ir gebėjimus perkelia į naują kontekstą.

52.6. Pilietiškumo kompetencija. Mokiniai ugdomi pilietinę savimonę ir pilietiškumo galią analizuodami senovės Graikijos ir Romos politinę mintį, interpretuodami ir kritiškai vertindami Antikos filosofų išvalgas apie valstybės prigimtį, funkcijas ir politinius valstybingumo modelius. Susipažindami su senovės Atėnų istorija – demokratinės visuomenės ištakomis ir kova už demokratinį valstybės modelį ugdomi gebėjimą sugyventi bendruomenėje, pagarbą žmogaus teisėms ir laisvėms.

52.7. Socialinė, emocinė ir sveikos gyvensenos kompetencija. Analizuoja nuo Antikos laikų svarbias žmogiškąsias vertybes, ugdomi gebėjimus įvertinti elgesio pasekmes, geba paaiškinti, kaip sudėtingose situacijose vertybės padeda rasti sprendimus; supranta, kad vertybinės nuostatos skirtingose kultūrose gali būti skirtingos. Nagrinėdami tekstus apie žymių Antikos žmonių gyvenimą, antikinę sveiko gyvenimo būdo sampratą ugdomi sveikos gyvensenos nuostatas.

53. Dalyko pasiekimų sritys žymimos raide (pavyzdžiui, A, B, C), o raide ir skaičiumi (pavyzdžiui, A1, A2) žymimas tos pasiekimų srities pasiekimas.

54. Pasiekimų sritys ir pasiekimai:

54.1. Kalbos struktūros pažinimas, žodyno kaupimas ir vartojimas (A). Mokiniai susipažįsta su lotynų kalbos garsais, žodžių formomis, linksnių bei laikų vartosena. Jie įgyja bazinių gramatinių žinių: išmoksta daiktavardžių ir veiksmažodžių kaitybės dėsningumus, atpažįsta sakinio struktūrą. Kaupia teminį žodyną ir mokosi jį pritaikyti skaitomuose tekstuose. Aukštesnėse klasėse žinios gilėja – mokiniai analizuoja sudėtingesnes morfologines ir sintaksines struktūras, plečia žodyną semantiškai ir etimologiškai. Šios pasiekimų srities mokinių pasiekimai:

54.1.1. atpažįsta dažniausiai vartojamus žodžius, jų kilmę, vartoja juos sakiniuose, kaupia teminį žodyną (A1);

54.1.2. taiko gramatines paradigmas praktikoje (A2);

54.1.3. supranta sakinių sandarą ir taisyklingai juos interpretuoja, analizuoja lotynų kalbos sakinio struktūrą (A3).

54.2. Skaitymas ir vertimas (B). Mokiniai iš pradžių mokosi skaityti trumpus ir aiškius tekstus, vėliau geba suvokti vis sudėtingesnių tekstų turinį, struktūrą bei kontekstą. Ugdomi vertimo įgūdžiai: iš pradžių – pažodinis vertimas, vėliau – laisvesnis, atsižvelgiant į kalbos taisykles ir kontekstą. Aukštesnėse klasėse mokiniai analizuoja autentiškus tekstus, interpretuoja jų prasmę, atpažįsta stilistines ypatybes ir perteikia turinį taisyklinga šiuolaikine kalba. Šios pasiekimų srities mokinių pasiekimai:

54.2.1. perskaito ir verčia lotynišką tekstą, suvokia teksto prasmę bendru lygiu (kas vyksta, kas veikia), išskiria žodžių formas, sintaksės ir loginius ryšius (B1);

54.2.2. verčia tekstą iš lotynų kalbos į gimtąją kalbą; koreguoja vertimą į stilistiškai taisyklingą, logišką gimtosios kalbos sakinį (B2);

54.2.3. atlieka supratimo pagrindu grįstą vertimą, perteikia vertime paprastas kultūrinės, mitologinės ar kontekstines sąvokas (B3).

54.3. Kalbos refleksija ir tarpdalykinės sąsajos (C). Mokiniai pradeda suvokti lotynų kalbos ryšius su gimtąja bei kitomis kalbomis, atpažįsta lotynišką kilmės šaknis įvairiuose mokslo bei kultūros kontekstuose. Reflektuoja apie kalbos vaidmenį istorijoje, moksle (ypač medicinoje, teisėje, biologijoje), kasdienėje kalboje (pvz., sentencijose, citatose). Aukštesnių klasių mokiniai geba atlikti gilesnę kalbos analizę, vertina jos poveikį šiuolaikinei kalbinei ir kultūrinei aplinkai. Šios pasiekimų srities mokinių pasiekimai:

54.3.1. lotynų kalbos gramatiką ir žodyną lygina su gimtąja ir kitomis žinomomis kalbomis (pvz., anglų, vokiečių) (C1);

54.3.2. susieja kalbą su istoriniu, kultūriniu ir socialiniu kontekstu (C2);

54.3.3. atpažįsta lotynišką terminus ir posakius įvairiuose kontekstuose (C3).

55. Mokinių pasiekimų raida aprašoma pagal pasiekimų sritis, pateikiant mokinių pagrindinio lygio pasiekimus kas dvejus metus. Lentelėje raide (pavyzdžiui, A) žymima pasiekimų sritis, raide ir pirmu

skaičiumi (pavyzdžiui, A1) žymimas tos pasiekimų srities pasiekimas, o antru skaičiumi (3) – pagrindinis pasiekimų lygis:

Pasiiekimų raida				
Kalbos struktūros pažinimas, žodyno kaupimas ir vartojimas (A)				
Pasiiekimas	5–6 klasė	7–8 klasė	I–II gimnazijos klasė	III–IV gimnazijos klasė
Atpažįsta dažniausiai vartojamus žodžius, jų kilmę, vartoja juos sakiniuose, kaupia teminį žodyną (A1).	Supranta, kas yra linksniai, skiria paprastus linksnuotės tipus (daiktavardžius, veiksmažodžius). Išmoka ~50–100 dažniausiai vartojamų žodžių (daiktavardžiai, veiksmažodžiai, būdvardžiai). Kaupia pagrindinį žodyną, susijusį su kasdieniu gyvenimu ir mokymosi aplinka (pvz., šeima, mokykla, gamta). Atpažįsta ir vartoja dažniausiai pasitaikančius lotyniškus žodžius (A1.3).	Atpažįsta ir apibūdina pagrindines lotynų kalbos gramatines kategorijas (linksnius, laikus, asmenis, gimines). Pažįsta pirmosios ir antrosios linksnuotės daiktavardžių formas. Vartoja pirmo asmens veiksmažodžius paprastose formose. Kaupia teminius žodynus (šeima, mokykla, gamta, dievai ir pan.). Išmoka apie 200–250 žodžių (A1.3).	Savarankiškai analizuoja pagrindinius morfologinius ir sintaksinius kalbos reiškinius. Atpažįsta dažniausias sakinio konstrukcijas (pvz., <i>nominativus cum infinitivo</i>). Geba analizuoti sudėtingesnes sakinio struktūras (pvz., subordinuotus sakinius). Naudoja visas pagrindines linksnų funkcijas ir veiksmažodžių laikus. Plėtoja žodyną su abstrakčiomis sąvokomis ir kultūriniais terminais. Išmoka apie 400–500 žodžių (A1.3).	Išplėtoja aukštą kalbinį žodyną, įtraukiantį įvairių sričių terminus (mokslo, filosofijos, literatūros, teisės ir kt.). Išmoka apie 600–800 žodžių. Analizuoja ir taiko visas lotynų kalbos struktūras – linksnius, nuosakas, laikus, posesyvinčius, santrumpas, supaprastintas ir sudėtingas konstrukcijas. Aptaria lotynų ir gimtosios bei užsienio kalbų panašumus ir skirtumus (A1.3).
Taiko gramatines paradigmas praktikoje (A2).	Pradeda suprasti linksnų bei laikų funkcijas pavyzdžiuose. Pažįsta pirmosios ir antrosios linksnuotės daiktavardžių formas. Vartoja pirmo asmens veiksmažodžius paprastose formose (A2.3).	Supranta paprasto sakinio struktūrą ir geba ją analizuoti. Naudoja tris pagrindines linksnų funkcijas (nominatyvas, akuzatyvas, abliatyvas). Supranta pirmo ir antro asmens veiksmažodžių laikus ir jų vartojimą (A2.3).	Gerai išmano veiksmažodžių asmenavimą įvairiais laikais (esamasis, būsimasis, būtasis) ir geba taikyti sudėtingesnes gramatines formas (pvz., pasyvus, modaliniai veiksmažodžiai) (A2.3).	Taisyklingai taria ir kirčiuoja lotyniškus žodžius ir posakius, raiškiai skaito ir interpretuoja lotyniškas sentencijas, tinkamai suderina įvairias kalbos dalis. Nagrinėja žodžių morfologinę ir sakinių sintaksinę sandarą, tiksliai vartoja numatytos apimties žodyną (A2.3).
Supranta sakinių sandarą ir taisyklingai juos interpretuoja, analizuoja lotynų kalbos sakinio struktūrą (A3).	Atpažįsta pagrindinius sakinio narius: veiksnį ir tarinį. Supranta žodžių tvarkos skirtumą tarp lotynų ir gimtosios kalbos (pvz., <i>Puella rosam habet</i> – „Mergaitė turi rožę“). Atpažįsta žodžių galūnių reikšmę sakinio sandaroje (nominatyvas = kas?, akuzatyvas = ką?). Gali suprasti sakinio esmę remdamasis žodžių reikšme ir forma (A3.3).	Atpažįsta pagrindinius sakinio narius (veiksnys, tarinys, papildinys, aplinkybės). Supranta linksnų ir veiksmažodžių formų funkciją sakinio struktūroje. Gali analizuoti paprastą sakinio struktūrą: subjektas – veiksmas – objektas (pvz., <i>Magister librum discipulo dat</i>). Pastebi skirtumus tarp paprastų ir sudėtingų sakinių. Pradeda naudoti žinias	Analizuoja sudėtingesnes sakinių struktūras (su šalutiniais sakiniais, dalyvinėmis konstrukcijomis). Supranta funkcinius sakinio dalių ryšius (pvz., priešasties, pasekmės, laiko, tikslo). Taisyklingai interpretuoja sakinio reikšmę, remdamasis forma ir kontekstu. Atpažįsta dažniausiai vartojamas sintaksines struktūras: akuzatyvas su infinityvu, <i>ablativus absolutus</i> ir kt. Suformuluoja logiškai skambantį	Išsamiai analizuoja sudėtingų ir sudurtinių sakinių struktūrą. Atpažįsta stilistines priemones ir jų gramatinius pagrindus (pvz., inversijos, elipsės). Interpretuoja sakinius ne tik pažodžiui, bet ir semantiškai, atsižvelgdamas į kontekstą, stilistiką ir žanrą. Kritiškai taiko gramatines žinias vertime ir analizėje. Geba lyginti lotynų sakinio struktūrą su gimtąja ir kitomis

		interpretuodamas sakinio reikšmę ir pažodžiui versdamas (A3.3).	vertimą pagal gramatinę analizę (A3.3).	kalbomis (A3.3).
Skaitymas ir vertimas (B)				
Perskaito ir verčia lotynišką tekstą, suvokia teksto prasmę bendru lygiu (kas vyksta, kas veikia), išskiria žodžių formas, sintaksės ir loginius ryšius (B1).	Perskaito trumpus, paprastus sakinius (4–5 žodžių ilgio). Atpažįsta pagrindinius žodžius (pvz., <i>puella, puer, amat, lupus</i>). Gali nurodyti, kas yra veiksnys, kas – tarinys. Susieja žodžių reikšmes ir pateikia labai paprastą vertimą. Atpažįsta nominatyvą ir akuzatyvą, skiria žodžių galūnių reikšmę (pvz., <i>puella amat puerum</i>) (B1.3).	Skaito ir verčia trumpus tekstus iš kelių sakinių (3–5). Kartais atpažįsta daugiau žodžių formų – skirtingus linksnius, laikus, giminę, skaičių. Dažniausiai suvokia, kas ką veikia sakinyje, remiasi ne tik žodžių tvarka, bet ir forma. Kartais pasako, kokie ryšiai sieja sakinio dalis (pvz., „kas kam duoda“, „kas ką veikia“). Palaipsniui pradeda naudoti žodžių formas tekstų prasmei suprasti (pvz., <i>Marcus puellam amat</i> – „Marcus myli mergaitę“). Kartais atpažįsta ir vartoja išmokus lotyniškų žodžius, moka išversti 2–3 sentencijas (B1.3).	Suvokia nedidelio pasakojamojo teksto bendrą prasmę be pagalbos. Atpažįsta daugumą veiksmažodžių formų ir žodžių funkcijas sakiniuose. Suvokia pagrindinius loginio ryšio žodžius (pvz., <i>quia, etiam, sed, nam</i>). Gali išskaidyti tekstą į atskirus sakinius ir juos interpretuoti. Vartoja tikslesnį žodyną pagal kontekstą, taikydamas žodžių reikšmių niuansus, moka mintinai ir geba paaiškinti 3–4 sentencijas ir lotynišką patarles (B1.3).	Savarankiškai skaito ir verčia sudėtingesnius autentiškus ar adaptuotus lotyniškų tekstus. Visada tiksliai identifikuoja žodžių formas ir jų funkciją sakiniuose (pvz., <i>ablativus absolutus</i> , akuzatyvas su infinityvu). Suvokia ir gali paaiškinti sakinių loginę sąrangą ir teksto logiką (priežastis, pasekmė, sąlyga, tikslas). Verčia sklandžiai, atsižvelgdamas į teksto stilistiką ir kultūrinį kontekstą. Sugeba paaiškinti, kodėl vienas ar kitas gramatinis reiškinys taip vartojamas (B1.3).
Verčia tekstą iš lotynų kalbos į gimtąją kalbą, koreguoja vertimą į stilistiškai taisyklingą, logišką gimtosios kalbos sakinį (B2).	Savarankiškai verčia žodį po žodžio, dar neskirdamas dėmesio stilistikai. Supranta, kad vertimas į gimtąją kalbą turi skambėti „natūraliai“, bet retai to pasiekia savarankiškai. Supranta, kad kai kuriuos žodžius ar struktūras reikia perteikti kitaip (B2.3).	Tinkamai verčia adaptuotus lotyniškų tekstus. Pradeda savarankiškai taisyti pažodinį vertimą – keičia žodžių tvarką, papildomai pavartoja gimtajai kalbai būdingų junginių. Pastebi, kad kai kurie žodžiai verčiami pagal kontekstą (pvz., <i>doceo</i> – „mokau“, bet ne visada pažodžiui). Su mokytojo patarimais formuluoja taisyklingą, sklandų sakinį (B2.3).	Pateikia sakinio vertimą, atsižvelgdamas į jo gramatinę struktūrą ir loginę prasmę. Verčia ištikus tekstus, išlaikydamas loginį ryšį tarp sakinių. Taisydamas vertimą, pasirenka stiliaus požiūriu tinkamus žodžius, struktūras. Atpažįsta kultūrinius, idiomatinius posakius ir bando perteikti jų prasmę gimtąja kalba. Prireikus trumpai paaiškina, kodėl pasirinko tam tikrą vertimo variantą. Vertimas jau panašus į „natūralų“ tekstą gimtąja kalba, ne tik kalbos kopiją (B2.3).	Geba analizuoti ir versti sudėtingus tekstus (klasikinė literatūra, moksliniai tekstai, teisės aktai), atsižvelgiant į kontekstą, kultūrinius ir istorinius aspektus. Koreguoja vertimą ne tik gramatiniu, bet ir stilistiniu bei retoriniu požiūriu. Geba pasirinkti vertimo strategiją: pažodinę, semantinę ar interpretacinę – priklausomai nuo teksto pobūdžio. Aiškiai atskiria originalo struktūrą ir gimtosios kalbos normą, geba pateikti tekstą sklandžiai, stilistiškai pagrįstai.

				Reflektuoja apie kalbos niuansus, aptaria vertimo sprendimus (pvz., kodėl pasirinko vieną ar kitą vertimo formą) Reflektuodamas tekstą, geba kritiškai analizuoti kalbos ir kultūros ryšius, išryškinant antikos kalbos įtaką šiuolaikinei kultūrai (B2.3).
Atlieka supratimo pagrindų grįstą vertimą, perteikia vertime paprastas kultūrinės, mitologines ar kontekstines sąvokas (B3).	Bando suprasti bendrą sakinio prasmę, net jei nežino visų žodžių ar formų. Remiasi kontekstu (paveikslėliu, antrašte, pažįstamais žodžiais). Atpažįsta paprastas kultūrinės sąvokas (pvz., <i>Roma, gladius, deus</i>). Mėgina spėti žodžio reikšmę iš panašumo į lietuvių ar kitą kalbą (B3.3).	Geba iš konteksto suprasti nežinomų formų ar žodžių reikšmę. Atpažįsta dažnesnius mitologinius vardus (pvz., <i>Venus, Jupiter, Troia</i>) ir trumpai paaiškina jų reikšmę. Vertime perteikia bendrą mintį, net jei struktūra supaprastinta. Pastebi ir bando perteikti paprastas kontekstines užuominas (pvz., kad <i>forum</i> – ne tik „turgus“, bet visuomenės centras) (B3.3).	Savarankiškai supranta sakinių prasmę iš konteksto, net jei kai kurios formos nežinomos. Pritaiko gramatinės žinias lanksčiai, sprenddamas dėl nežinomo žodžio reikšmės. Paaiškina mitologinių veikėjų, vietų ar papročių reikšmę (pvz., <i>pietas, lares, Pantheon</i>). Vertime stengiasi išlaikyti ne tik prasmę, bet ir kultūrinį atspalvį. Atlieka vertimus su papildoma analize (tekstų interpretacija, kultūriniai aspektai) (B3.3).	Perteikia teksto mintį visumos suvokimo pagrindų, nepasimesdamas tarp nežinomų formų. Naudoja žinias apie romėnų kultūrą, mitologiją, papročius vertimo interpretacijai. Paaiškina kultūrinius ir mitologinius kontekstus (pvz., kodėl svarbu <i>Capitolium</i> , kas yra <i>Auguras</i> , ką reiškia <i>virtus</i>). Vertimą pateikia sklandžiai, išlaikydamas loginį ir kultūrinį teksto lygmenį, net kai formaliai visos gramatinės detalės nėra tiksliai išanalizuotos (B3.3).
Kalbos refleksija ir tarpdalykinės sąsajos (C)				
Lotynų kalbos gramatiką ir žodyną lygina su gimtąja ir kitomis žinomomis kalbomis (pvz., anglų, vokiečių) (C1).	Naudodamasis pavyzdžiais pastebi dėsningumus žodžių daryboje (priešdėliai, šaknys, galūnės). Pastebi, kad kai kurie lotynų kalbos žodžiai panašūs į lietuviškus ar angliškus (pvz., <i>aqua – aqua, mater – mother, lupus – vilkas</i>). Dažniausiai atkreipia dėmesį, kad lotynų kalboje žodžių galūnės keičiasi ir reiškia sakinio dalių funkciją (C1.3).	Lygina daiktavardžių linksniavimą ir veiksmažodžių asmenavimą su lietuvių, anglų ar vokiečių kalba (pvz., <i>sum – I am, puella – girl</i>). Pastebi, kad lotynų kalboje žodžio vieta sakinyje nėra tokia svarbi kaip anglų kalboje, nes reikšmę lemia galūnės. Supranta, kad kai kurie lotynų kalbos žodžiai yra šaknys tarptautiniams žodžiams (pvz., <i>scribo – rašau – scribe, script</i>). Palygina būdvardžių ir daiktavardžių derinimą su	Analizuoja ir lygina gramatinės struktūras: linksnius, laikus, veiksmažodžių formas keliomis kalbomis. Paaiškina, kaip iš lotynų kalbos žodžių kilo tarptautiniai terminai (pvz., <i>virtus – virtue, tempus – time, bellum – bellicose</i>). Reflektuoja apie kalbų sandarą: skirtingi būdai reikšti laiką, nuosaką, skaičių. Palygina gimtosios kalbos ir lotynų kalbos struktūrinius skirtumus (pvz., lietuvių kalbos vietininkas – lotynų <i>ablativus locativus</i>). Tyrinėja žodžių	Analizuoja žodžių kilmę ir jų raidą į šiuolaikines kalbas. Formuluoja kalbines išvalgas. Sąmoningai analizuoja kalbų giminingumą, supranta lotynų kalbos įtaką romanų kalboms ir tarptautiniam žodynui. Paaiškina, kaip pasirinktas lotynų k. žodis išplito į skirtingas kalbas (pvz., <i>regere → regis, reign, roi</i>). Lygina sudėtingesnes gramatinės konstrukcijas (pvz., lotynų <i>accusativus cum infinitivo</i> – anglų <i>reported speech</i>). Supranta ir paaiškina, kokiais

		gimtąja kalba (C1.3).	kilmę, atpažįsta žodžių šeimas (C1.3).	būdais skirtingos kalbos perteikia tą pačią sąvoką, struktūrą ar reikšmę (C1.3).
Susieja kalbą su istoriniu, kultūriniu ir socialiniu kontekstu (C2).	Atpažįsta kai kuriuos kultūrinius objektus (pvz., <i>Colosseum, gladius, toga</i>) ar žymius vardus (pvz., <i>Caesar, Romulus</i>). Žino, kad lotynų kalba buvo vartojama senovės Romoje ir turi ryšį su romėnų kasdienybe. Su mokytojo pagalba aptaria, ką galėtų reikšti tekste minimos istorinės ar socialinės sąvokos (pvz., <i>forum, domus</i>). Nurodo, kad kai kurie žodžiai ar posakiai kilę iš istorinių ar mitologinių aplinkybių (C2.3).	Sieja lotyniškus tekstus su romėnų gyvenimo būdu (pvz., ką veikė senatas, ką reiškė būti <i>patricijumi</i> ar <i>plebėju</i>). Supranta, kad kalboje atsispindi visuomenės struktūra, vertybės (pvz., <i>virtus, pietas</i>). Gali trumpai paaiškinti istorinių kontekstų įtaką kalbai (pvz., kodėl vartojamas žodis <i>imperator</i>). Atpažįsta mitologinių vardų reikšmę ir simbolinį vaidmenį tekste (pvz., Marsas – karo dievas) (C2.3).	Paaiškina, kaip istorinis laikotarpis darė įtaką kalbos formoms ir tekstų turiniui (pvz., Respublikos vs Imperijos laikotarpis). Analizuoja socialinių institucijų (pvz., <i>senatus, praetor, colonia</i>) atspindžius kalboje. Gali apibūdinti, kaip kultūrinės vertybės (pvz., pareiga, šeima, religija) atsispindi teksto žodyne ar struktūroje. Sieja konkrečius žodžius ar posakius su jų kilme romėnų kultūroje ar istorijoje (pvz., <i>alea iacta est</i> – Cezario frazė) (C2.3).	Paaiškina istorinį, kultūrinį, socialinį teksto kontekstą ir remiasi juo interpretuodamas kalbą. Paaiškina, kaip kalbos vartosena atspindi epochą, autorių, žanrą, auditoriją. Reflektuoja apie Romos kultūros sąsajas su šiuolaikiniu pasauliu per kalbą (pvz., kaip romėniškos vertybės atsispindi šiuolaikiniuose teisės ar politikos terminuose). Supranta ir paaiškina, kodėl tam tikros frazės, mitologiniai ar istoriniai vardai įgavo simbolinę reikšmę įvairiose kalbose ir kultūrose (C2.3).
Atpažįsta lotyniškus terminus ir posakius įvairiuose kontekstuose (C3).	Atpažįsta pavienius lotyniškus žodžius ar posakius, dažnai girdimus kasdienybėje (pvz., <i>et cetera, curriculum, status quo</i>). Nurodo sritis, kuriose vartojami lotyniški terminai (pvz., gyvūnų pavadinimai, vaistai). Domisi lotynų kalbos pėdsakais aplinkoje (mokyklos emblemoje, monumentuose). Išverčia ar paaiškina keletą trumpų frazių (C3.3).	Atpažįsta dažnesnius lotyniškus terminus iš biologijos (pvz., <i>Homo sapiens, Canis lupus</i>), teisės (<i>habeas corpus, persona non grata</i>), medicinos (<i>in vitro, post mortem</i>). Aiškina trumpų sentencijų reikšmę kasdiniuose ar kultūriniuose kontekstuose (pvz., <i>Carpe diem, Alea iacta est</i>). Pastebi ir paaiškina lotynišku terminų vartojimą moksluose ar populiariojoje kultūroje. Palygina frazių reikšmę pažodžiui ir perkeltine prasme (C3.3).	Paaiškina lotynišku terminų reikšmę ir paskirtį konkrečiose disciplinose (pvz., taksonomijoje, teisinėje praktikoje, mediciniuose kontekstuose). Interpretuoja lotyniškas sentencijas kontekstualiai – pagal šaltinį, epochą, kultūrinę reikšmę. Reflektuoja apie posakių vartojimo prasmę šiandieninėje visuomenėje (pvz., <i>Pacta sunt servanda</i> teisiniuose tekstuose). Geba susieti terminą ar posakį su jo kilme ir prasme šiuolaikiniuose diskursuose (pvz., kaip <i>tabula rasa</i> pasitelkiamas filosofijoje ar švietime) (C3.3).	Paaiškina lotynišku terminų struktūrą (šaknys, priesagos, reikšmės pokyčiai). Vertina lotynų kalbos poveikį atskiroms mokslo ir meno sritims. Interpretuoja sentencijas skirtinguose kontekstuose (pvz., <i>Si vis pacem, para bellum</i> politiniame diskurse ar <i>Mens sana in corpore sano</i> švietimo kontekste). Dažniausiai kuria interpretacijas remdamasis istorinėmis, kultūrinėmis ar socialinėmis žiniomis, susieja frazes su šiuolaikinėmis vertybėmis ar problemomis (C3.3).

- 56. Mokymo(si) turinys. 5–6 klasė:
 - 56.1. Kalbos struktūros pažinimas ir žodyno kaupimas bei vartojimas:
 - 56.1.1. Lotynų abėcėlė, tarimo pagrindai.
 - 56.1.2. Pagrindiniai linksniai (vardininkas, kilmininkas).
 - 56.1.3. Pirmosios linksniuotės daiktavardžiai.
 - 56.1.4. Esamasis laikas, veiksmažodžio pradmenys.
 - 56.1.5. Teminis žodynas: šeima, mokykla, gamta.
 - 56.2. Skaitymas ir vertimas:
 - 56.2.1. Paprasti sakiniai: veiksmas ir veikėjas.
 - 56.2.2. Iliustruoti tekstai.
 - 56.2.3. Pagrindinių žodžių atpažinimas.
 - 56.2.4. Sakinio struktūra (kas ką daro).
 - 56.3. Kalbos refleksija ir tarpdalykinės sąsajos:
 - 56.3.1. Palyginimai su lietuvių / anglų kalba.
 - 56.3.2. Romėniški simboliai, vardai, mitai.
 - 56.3.3. Paprasčiausios sentencijos.
 - 56.3.4. Kalbos pėdsakai aplinkoje.
- 57. Mokymo(si) turinys. 7–8 klasė:
 - 57.1. Kalbos struktūros pažinimas ir žodyno kaupimas bei vartojimas:
 - 57.1.1. Pirmoji ir antroji linksniuotė.
 - 57.1.2. Dažniausi veiksmažodžių laikai (praeitis, būsimas).
 - 57.1.3. Būdvardžių derinimas ir laipsniavimas.
 - 57.1.4. Veiksnyys, tarinys, papildinys.
 - 57.1.5. Teminiai žodžiai: gyvūnai, spalvos, žmogaus kūnas.
 - 57.2. Skaitymas ir vertimas:
 - 57.2.1. Supaprastinti mitų tekstai.
 - 57.2.2. Vertimo pradmenys.
 - 57.2.3. Žodžių funkcijos sakinyje.
 - 57.2.4. Loginės jungtys: kada, kodėl, kur.
 - 57.3. Kalbos refleksija ir tarpdalykinės sąsajos:
 - 57.3.1. Žodžių sandaros analizė.
 - 57.3.2. Kultūros ir kalbos ryšys (pvz., forumas, legionas).
 - 57.3.3. Lotyniški terminai biologijoje, istorijoje.
 - 57.3.4. Sentencijų reikšmė ir vartojimas.
- 58. Mokymo(si) turinys. I–II gimnazijos klasė:
 - 58.1. Kalbos struktūros pažinimas ir žodyno kaupimas bei vartojimas:
 - 58.1.1. Trečioji–penktoji linksniuotė.
 - 58.1.2. Visi laikai, neveikiamoji rūšis, dalyviai.
 - 58.1.3. Žodžių daryba: priešdėliai, priesagos.
 - 58.1.4. Žodyno analizė: šaknys, kilmė.
 - 58.1.5. Teminiai žodynai: politika, karo menas, dievai.
 - 58.2. Skaitymas ir vertimas:
 - 58.2.1. Adaptuoti klasikiniai tekstai.
 - 58.2.2. Vertimo koregavimas.
 - 58.2.3. Šalutiniai sakiniai, kontekstinės sąvokos.
 - 58.2.4. Kultūrinis teksto suvokimas.
 - 58.3. Kalbos refleksija ir tarpdalykinės sąsajos:
 - 58.3.1. Kalbų struktūrų palyginimas.
 - 58.3.2. Istoriniai-socialiniai kontekstai.
 - 58.3.3. Frazijų reikšmė šiuolaikiniame kontekste.
 - 58.3.4. Vertimas su kultūriniu komentaru.
- 59. Mokymo(si) turinys. III–IV gimnazijos klasė:
 - 59.1. Kalbos struktūros pažinimas ir žodyno kaupimas bei vartojimas:
 - 59.1.1. Sintaksė: sudėtiniai sakiniai, *ACI*, *abl. abs*.
 - 59.1.2. Stilistika: sinonimai, antonimai.
 - 59.1.3. Kalbų giminystė, žodžių kilmė.
 - 59.1.4. Teminiai žodžiai: filosofija, teisė, medicina.
 - 59.2. Skaitymas ir vertimas:
 - 59.2.1. Originalūs tekstai arba minimaliai adaptuoti.
 - 59.2.2. Prasminis, stilistinis vertimas.
 - 59.2.3. Analizė: gramatinė, kultūrinė, vertybinė.
 - 59.2.4. Interpretacija su kontekstu.
 - 59.3. Kalbos refleksija ir tarpdalykinės sąsajos:
 - 59.3.1. Lotynų kalbos refleksija kultūros ir mokslo srityse.

59.3.2. Kalbos paveldas ir aktualumas šiandien.

59.3.3. Terminijos ir frazių interpretacija viešajame diskurse.

59.3.4. Stilistinis ir semantinis sąmoningumas.

60. Lotynų kalbos mokyme vertinimas turėtų atspindėti specifinius šio dalyko tikslus: kalbos struktūros supratimą, žodyno kaupimą, teksto suvokimą, vertimo įgūdžius bei kultūrinį sąmoningumą.

61. Vertinimas yra nuolatinis mokinio mokymo(si) patirties – pasiekimų, daromos pažangos – stebėjimo, kaupimo, interpretavimo ir apibendrinimo procesas. Remiantis vertinimo rezultatais numatoma mokymo(si) perspektyva, individualizuojamas ugdymo procesas. Pateikiant vertinimo informaciją akcentuojama ne klaidos ar nesėkmės, o tai, kokią pažangą padarė mokinys.

62. Mokinių pasiekimai vertinami pažymiais, jie siejami su pasiekimų lygiais: slenkstinis (1) lygis – 4, patenkinamas (2) lygis – 5–6, pagrindinis (3) lygis – 7–8, aukštesnysis (4) lygis – 9–10.

63. Pateikiami keturių lygių pasiekimų aprašai: 1 – slenkstinis, 2 – patenkinamas, 3 – pagrindinis, 4 – aukštesnysis. Jie skatins mokinius siekti aukštesnių pasiekimų, padės į(si)vertinti mokymo(si) pasiekimus ir daromą pažangą, ypač baigus tam tikrą etapą, pamokų ciklą ir pan. Pamokoje ar kitoje kasdieninėje ugdomojoje veikloje mokinių pasiekimai vertinami nustatant, kaip atliktų užduočių ar kitos ugdomosios veiklos rezultatai atitinka nustatytus kriterijus.

64. Aprašant pasiekimų lygių požymius pasitelkiamos šios mokinių gebėjimų augimą rodančios skalės ir sąvokos:

64.1. savarankiškumo:

64.1.1. padedamas – užduotis atlieka atsakydamas į nukreipiamuosius klausimus, naudodamasis papildomai pateikta medžiaga, mokymo(si) procesą moderuoja ir jame dalyvauja mokytojas;

64.1.2. vadovaudamasis pateiktais kriterijais;

64.1.3. konsultuodamasis – mokinys užduotis atlieka pasitardamas su mokytoju, tikslingai klausdamas ar prašydamas patarimų;

64.1.4. savarankiškai – užduotį atlieka be pagalbos;

64.2. sudėtingumo:

64.2.1. mokinys suvokia kalbos struktūrą, lygina su gimtąja ir kitomis kalbomis, atskiria žodžių kilmę, atpažįsta tarptautinių žodžių pamatinius žodžius;

64.2.2. mokinys temos analizėje naudoja savirefleksiją, savo mintis, vertinimus įkomponuoja į temos kontekstą bei kasdienybės įvykius, kritiškai vertina (tai atitinka pagrindinį pasiekimo lygį);

64.2.3. mokinys temos analizėje savirefleksiją ir jos rezultatus perkelia į įvairius kontekstus, kritiškai vertina. (tai atitinka aukštesnįjį pasiekimo lygį);

64.3. konteksto:

64.3.1. mokinys analizuoja pakankamai siaurą teminį kontekstą (slenkstinis lygis);

64.3.2. mokinys išlieka tik temos kontekste, tačiau įtraukia savirefleksiją (patenkinamas lygis);

64.3.3. mokinys išplečia kontekstą į kitas sritis (literatūra, kinas, kasdienybės įvykiai), savirefleksiją įkomponuoja į minėtus kontekstus (pagrindinis lygis);

64.3.4. mokinys mokymo(si) procese suvokia lotyniškų tekstus, posakius, sentencijas įvairiuose kontekstuose (literatūra, kinas, istorija, psichologija, kasdienybės įvykiai ir pan.), įkomponuoja į minėtus kontekstus, interpretuoja (aukštesnysis lygis).

65. Rengiant vertinimo užduotis ugdymo procese svarbu atsižvelgti į pasiekimų lygių požymius ir pateikti mokiniams skirtingus pasiekimų lygius atitinkančias užduotis, kurios turėtų būti pateiktos visiems mokiniams neribojant jų galimybių atlikti ir sudėtingesnes užduotis. Užduotys turėtų būti parengtos taip, kad būtų galimybė vertinti skirtingų pasiekimų sričių gebėjimus, tačiau nereikėtų siekti į vieną pasiekimų vertinimo užduotį įtraukti visų ar daugelio pasiekimų sričių gebėjimų. Svarbu, ypač formuojamojo vertinimo, užduotis parengti taip, kad galima būtų vertinti skirtingų mokinių daromą pažangą ir teikti veiksmingą, mokyti padedantį ir motyvuojantį grįžtamąjį ryšį.

66. Vertinimo būdai:

66.1. formuojamasis vertinimas (kasdienis, pažangos stebėjimas):

66.1.1. grįžtamojo ryšio teikimas po kiekvienos užduoties;

66.1.2. mokinio įsivertinimas (pvz., žinių žemėlapiai, refleksijos);

66.1.3. tarpusavio vertinimas (mokinių pastabos vieni kitiems);

66.2. diagnostinis vertinimas (pradinis lygis, poreikių nustatymas):

66.2.1. diagnostinės užduotys kurso pradžioje;

66.2.2. klausimynai ar testai apie bendrąsias kalbų žinias;

66.2.3. pokalbiai apie mokinio patirtį su kalbomis;

66.3. kaupiamasis vertinimas (nuolatinis pasiekimų stebėjimas):

66.3.1. užduočių rinkinių analizė;

66.3.2. dalyvavimas projektinėje veikloje, pristatymuose;

66.4. apibendrinamasis vertinimas (pasiekimų patikrinimas kurso pabaigoje):

66.4.1. testai (gramatika, žodynas, skaitymas, vertimas);

66.4.2. teksto analizė ar interpretacija;

66.4.3. viešas pristatymas, projektas arba rašto darbas.

67. Pasiekimų lygių požymių lentelėse raidės ir skaičių junginyje (pavyzdžiui, A1.2) raide žymima pasiekimų sritis (A), pirmu skaičiumi (1) nurodomas pasiekimas, o antru skaičiumi (2) – pasiekimų lygis:

67.1. Pasiekimų lygių požymiai. 5–6 klasės:

Slenkstinis (1)	Patenkinamas (2)	Pagrindinis (3)	Aukštesnysis (4)
Kalbos struktūros pažinimas, žodyno kaupimas ir vartojimas (A)			
Su mokytojo pagalba aiškinasi kas yra linksniai, skiria paprastus linksniuotės tipus (daiktavardžius, veiksmažodžius). Išmoksta ~50 dažniausiai vartojamų žodžių (daiktavardžiai, veiksmažodžiai, būdvardžiai), susijusių su kasdieniu gyvenimu ir mokymosi aplinka (pvz., šeima, mokykla, gamta). Atpažįsta kai kuriuos lotyniškus žodžius (A1.1).	Su mokytojo pagalba supranta, kas yra linksniai. Išmoksta ~50–60 dažniausiai vartojamų žodžių (daiktavardžiai, veiksmažodžiai, būdvardžiai). Kaupia pagrindinį žodyną, susijusį su kasdieniu gyvenimu ir mokymosi aplinka (pvz., šeima, mokykla, gamta). Kartais vartoja išmokus lotyniškus žodžius (A1.2).	Supranta, kas yra linksniai, skiria paprastus linksniuotės tipus (daiktavardžius, veiksmažodžius). Išmoksta ~50–100 dažniausiai vartojamų žodžių (daiktavardžiai, veiksmažodžiai, būdvardžiai). Kaupia pagrindinį žodyną, susijusį su kasdieniu gyvenimu ir mokymosi aplinka (pvz., šeima, mokykla, gamta). Atpažįsta ir vartoja dažniausiai pasitaikančius lotyniškus žodžius (A1.3).	Visada supranta, kas yra linksniai, skiria paprastus linksniuotės tipus (daiktavardžius, veiksmažodžius). Savarankiškai išmoksta 100 ir daugiau dažniausiai vartojamų žodžių (daiktavardžiai, veiksmažodžiai, būdvardžiai). Kaupia pagrindinį žodyną, susijusį su kasdieniu gyvenimu ir mokymosi aplinka (pvz., šeima, mokykla, gamta). Atpažįsta ir vartoja dažniausiai pasitaikančius ir savarankiškai išmokus lotyniškus žodžius (A1.4).
Mokytojo padedamas atpažįsta pirmosios ir antrosios linksniuotės daiktavardžių formas, vartoja pirmo asmens veiksmažodžius paprastose formose (A2.1).	Mokytojo padedamas pradeda suprasti linksnių bei laikų funkcijas pavyzdžiuose. Pažįsta pirmosios ir antrosios linksniuotės daiktavardžių formas. Vartoja pirmo asmens veiksmažodžius paprastose formose (A2.2).	Pradeda suprasti linksnių bei laikų funkcijas pavyzdžiuose. Pažįsta pirmosios ir antrosios linksniuotės daiktavardžių formas. Vartoja pirmo asmens veiksmažodžius paprastose formose (A2.3).	Supranta linksnių bei laikų funkcijas pavyzdžiuose. Pažįsta pirmosios ir antrosios linksniuotės daiktavardžių formas. Savarankiškai sudaro sakinius ir vartoja pirmo asmens veiksmažodžius paprastose formose (A2.4).
Su mokytojo pagalba atpažįsta pagrindinius sakinio narius: veiksnį ir tarinį. Kartais atpažįsta žodžių galūnių reikšmę sakinio sandaroje (nominatyvas = kas?, akuzatyvas = ką?). Mokytojo padedamas gali suprasti sakinio esmę remdamasis žodžių reikšme ir forma (A3.1).	Atsakydamas į mokytojo klausimus atpažįsta pagrindinius sakinio narius: veiksnį ir tarinį. Supranta žodžių tvarkos skirtumą tarp lotynų ir gimtosios kalbos (pvz., <i>Puella rosam habet</i> – „Mergaitė turi rožę“). Atpažįsta žodžių galūnių reikšmę sakinio sandaroje (nominatyvas = kas?, akuzatyvas = ką?). Kartais supranta sakinio esmę remdamasis žodžių reikšme ir forma (A3.2).	Atpažįsta pagrindinius sakinio narius: veiksnį ir tarinį. Supranta žodžių tvarkos skirtumą tarp lotynų ir gimtosios kalbos (pvz., <i>Puella rosam habet</i> – „Mergaitė turi rožę“). Atpažįsta žodžių galūnių reikšmę sakinio sandaroje (nominatyvas = kas?, akuzatyvas = ką?). Gali suprasti sakinio esmę remdamasis žodžių reikšme ir forma (A3.3).	Visada atpažįsta pagrindinius sakinio narius: veiksnį ir tarinį. Supranta ir savarankiškai paaiškina žodžių tvarkos skirtumą tarp lotynų ir gimtosios kalbos (pvz., <i>Puella rosam habet</i> – „Mergaitė turi rožę“). Atpažįsta žodžių galūnių reikšmę sakinio sandaroje (nominatyvas = kas?, akuzatyvas = ką?). Visada supranta sakinio esmę remdamasis žodžių reikšme ir forma (A3.4).
Skaitymas ir vertimas (B)			
Su mokytojo pagalba skaito trumpus, labai paprastus sakinius (2–4 žodžių ilgio). Atpažįsta pagrindinius žodžius (pvz., <i>puella, puer, amat, lupus</i>).	Kartais perskaito trumpus, labai paprastus sakinius (2–4 žodžių ilgio). Atpažįsta pagrindinius žodžius (pvz., <i>puella, puer, amat, lupus</i>). Gali nurodyti, kas yra veiksnys, kas –	Perskaito trumpus, paprastus sakinius (4–5 žodžių ilgio) Atpažįsta pagrindinius žodžius (pvz., <i>puella, puer, amat, lupus</i>). Gali nurodyti, kas yra veiksnys, kas –	Savarankiškai perskaito paprastus sakinius ir ilgesnius sakinius. Atpažįsta pagrindinius žodžius (pvz., <i>puella, puer, amat, lupus</i>). Gali nurodyti, kas yra veiksnys, kas –

Slenkstinis (1)	Patenkinamas (2)	Pagrindinis (3)	Aukštesnysis (4)
Kartais gali nurodyti, kas yra veiksnys, kas – tarinys. Padedant mokytojui, susieja žodžių reikšmes ir pateikia labai paprastą vertimą. Atpažįsta nominatyvą ir akuzatyvą, skiria žodžių galūnių reikšmę (pvz., <i>puella amat puerum</i>) (B1.1).	tarinys. Padedant mokytojui, susieja žodžių reikšmes ir pateikia labai paprastą vertimą. Atpažįsta nominatyvą ir akuzatyvą, skiria žodžių galūnių reikšmę (pvz., <i>puella amat puerum</i>) (B1.2).	tarinys. Susieja žodžių reikšmes ir pateikia labai paprastą vertimą. Atpažįsta nominatyvą ir akuzatyvą, skiria žodžių galūnių reikšmę (pvz., <i>puella amat puerum</i>) (B1.3).	tarinys. Padedant mokytojui, susieja žodžių reikšmes ir pateikia labai paprastą vertimą. Atpažįsta nominatyvą ir akuzatyvą, skiria žodžių galūnių reikšmę (pvz., <i>puella amat puerum</i>) (B1.4).
Mokytojo padedamas verčia žodį po žodžio, neatsižvelgia į lietuvių k. dėsnius. Supranta, kad kai kuriuos žodžius ar struktūras reikia perteikti kitaip (B2.1).	Konsultuojamas verčia žodį po žodžio, dar neskirdamas dėmesio stilistikai. Supranta, kad kai kuriuos žodžius ar struktūras reikia perteikti kitaip (B2.2).	Savarankiškai verčia žodį po žodžio, dar neskirdamas dėmesio stilistikai. Supranta, kad vertimas į gimtąją kalbą turi skambėti „natūraliai“, bet retai to pasiekia savarankiškai. Supranta, kad kai kuriuos žodžius ar struktūras reikia perteikti kitaip (B2.3).	Savarankiškai verčia žodį po žodžio, atsižvelgia į lietuvių k. stilistiką. Visada supranta, kad vertimas į gimtąją kalbą turi skambėti „natūraliai“, dažnai tai pasiekia savarankiškai. Supranta, kad kai kuriuos žodžius ar struktūras reikia perteikti kitaip (B2.4).
Mokytojo padedamas kartais bando suprasti bendrą sakinio prasmę. Bando remtis kontekstu (paveikslėliu, antrašte, pažįstamais žodžiais). Užvestas ant kelio bando spėti žodžio reikšmę iš panašumo į lietuvių ar kitą kalbą (B3.1).	Klausinėjamas mokytojo stengiasi suprasti bendrą sakinio prasmę, net jei nežino visų žodžių ar formų. Kartais remiasi kontekstu (paveikslėliu, antrašte, pažįstamais žodžiais). Bando atpažinti paprastas kultūrinės sąvokas (pvz., <i>Roma, gladius, deus</i>). Kartais mėgina spėti žodžio reikšmę iš panašumo į lietuvių ar kitą kalbą (B3.2).	Bando suprasti bendrą sakinio prasmę, net jei nežino visų žodžių ar formų. Remiasi kontekstu (paveikslėliu, antrašte, pažįstamais žodžiais). Atpažįsta paprastas kultūrinės sąvokas (pvz., <i>Roma, gladius, deus</i>). Mėgina spėti žodžio reikšmę iš panašumo į lietuvių ar kitą kalbą (B3.3).	Savarankiškai išsiverčia bendrą sakinio prasmę, net jei nežino visų žodžių ar formų. Remiasi kontekstu (paveikslėliu, antrašte, pažįstamais žodžiais). Visada atpažįsta paprastas kultūrinės sąvokas (pvz., <i>Roma, gladius, deus</i>). Spėja žodžio reikšmę iš panašumo į lietuvių ar kitą kalbą (B3.4).
Kalbos struktūros pažinimas ir žodyno kaupimas bei vartojimas (C)			
Mokytojui parodžius pastebi Kartais pastebi, kad kai kurie lotynų kalbos žodžiai panašūs į lietuviškus ar angliškus (pvz., <i>aqua – aqua, mater – mother, lupus – vilkas</i>) (C1.1).	Konsultuojamas mokytojo Mokytojui parodžius pastebi, kad kai kurie lotynų kalbos žodžiai panašūs į lietuviškus ar angliškus (pvz., <i>aqua – aqua, mater – mother, lupus – vilkas</i>). Kartais atkreipia dėmesį, kad lotynų kalboje žodžių galūnės keičiasi ir reiškia sakinio dalių funkciją (C1.2).	Naudodamasis pavyzdžiais pastebi dėsningumus žodžių daryboje (priešdėliai, šaknys, galūnės). Pastebi, kad kai kurie lotynų kalbos žodžiai panašūs į lietuviškus ar angliškus (pvz., <i>aqua – aqua, mater – mother, lupus – vilkas</i>). Dažniausiai atkreipia dėmesį, kad lotynų kalboje žodžių galūnės keičiasi ir reiškia sakinio dalių funkciją (C1.3).	Pastebi ir savarankiškai paaiškina dėsningumus žodžių daryboje (priešdėliai, šaknys, galūnės). Visada pastebi, kad kai kurie lotynų kalbos žodžiai panašūs į lietuviškus ar angliškus (pvz., <i>aqua – aqua, mater – mother, lupus – vilkas</i>). Visada atkreipia dėmesį, kad lotynų kalboje žodžių galūnės keičiasi ir reiškia sakinio dalių funkciją (C1.4).
Su mokytojo pagalba atpažįsta kai kuriuos kultūrinius objektus (pvz., <i>Colosseum, gladius, toga</i>) ar žymius vardus (pvz., <i>Caesar, Romulus</i>). Su mokytojo pagalba aptaria, ką galėtų	Mokytojo klausiamas atpažįsta kai kuriuos kultūrinius objektus (pvz., <i>Colosseum, gladius, toga</i>) ar žymius vardus (pvz., <i>Caesar, Romulus</i>). Žino, kad lotynų kalba buvo vartojama	Atpažįsta kai kuriuos kultūrinius objektus (pvz., <i>Colosseum, gladius, toga</i>) ar žymius vardus (pvz., <i>Caesar, Romulus</i>). Žino, kad lotynų kalba buvo vartojama senovės Romoje ir turi ryšį su romėnų	Visada atpažįsta aptartus kultūrinius objektus (pvz., <i>Colosseum, gladius, toga</i>) ar žymius vardus (pvz., <i>Caesar, Romulus</i>). Žino, kad lotynų kalba buvo vartojama

Slenkstinis (1)	Patenkinamas (2)	Pagrindinis (3)	Aukštesnysis (4)
reikšti tekste minimos istorinės ar socialinės sąvokos (pvz., <i>forum, domus</i>) (C2.1).	senovės Romoje ir turi ryšį su romėnų kasdienybe. Nurodo, kad kai kurie žodžiai ar posakiai kilę iš istorinių ar mitologinių aplinkybių (C2.2).	kasdienybe. Su mokytojo pagalba aptaria, ką galėtų reikšti tekste minimos istorinės ar socialinės sąvokos (pvz., <i>forum, domus</i>). Nurodo, kad kai kurie žodžiai ar posakiai kilę iš istorinių ar mitologinių aplinkybių (C2.3).	senovės Romoje ir turi ryšį su romėnų kasdienybe. Savarankiškai aptaria, ką galėtų reikšti tekste minimos istorinės ar socialinės sąvokos (pvz., <i>forum, domus</i>). Nurodo ir paaiškina, kad kai kurie žodžiai ar posakiai kilę iš istorinių ar mitologinių aplinkybių (C2.4).
Su mokytojo pagalba išverčia pavienius lotyniškus žodžius ar posakius, dažnai girdimus kasdienybėje (pvz., <i>et cetera, curriculum, status quo</i>) (C3.1).	Kartais atpažįsta pavienius lotyniškus žodžius ar posakius, dažnai girdimus kasdienybėje (pvz., <i>et cetera, curriculum, status quo</i>). Nurodo sritis, kuriose vartojami lotyniški terminai (pvz., gyvūnų pavadinimai, vaistai) (C3.2).	Atpažįsta pavienius lotyniškus žodžius ar posakius, dažnai girdimus kasdienybėje (pvz., <i>et cetera, curriculum, status quo</i>). Nurodo sritis, kuriose vartojami lotyniški terminai (pvz., gyvūnų pavadinimai, vaistai). Domisi lotynų kalbos pėdsakais aplinkoje (mokyklos emblemoje, monumentuose). Išverčia ar paaiškina keletą trumpų frazių (C3.3).	Visada atpažįsta pavienius lotyniškus žodžius ar posakius, dažnai girdimus kasdienybėje (pvz., <i>et cetera, curriculum, status quo</i>). Nurodo sritis, kuriose vartojami lotyniški terminai (pvz., gyvūnų pavadinimai, vaistai). Pastebi ir domisi lotynų kalbos pėdsakais aplinkoje (mokyklos emblemoje, monumentuose). Savarankiškai išverčia ar paaiškina keletą trumpų frazių (C3.4).

67.2. Pasiekimų lygių požymiai. 7–8 klasės:

Slenkstinis (1)	Patenkinamas (2)	Pagrindinis (3)	Aukštesnysis (4)
Kalbos struktūros pažinimas, žodyno kaupimas ir vartojimas (A)			
Su mokytojo pagalba atpažįsta pagrindines lotynų kalbos gramatinės kategorijas (linksnius, laikus, asmenis, gimines), pažįsta pirmosios ir antrosios linksniuotės daiktavardžių formas. Stengiasi vartoti pirmo asmens veiksmažodžius paprastose formose (A1.1).	Kartais atpažįsta ir apibūdina pagrindines lotynų kalbos gramatinės kategorijas (linksnius, laikus, asmenis, gimines), atpažįsta pirmosios ir antrosios linksniuotės daiktavardžių formas. Mokytojo padedamas vartoja pirmo asmens veiksmažodžius paprastose formose. Išmoksta apie 100 žodžių (A1.2).	Atpažįsta ir apibūdina pagrindines lotynų kalbos gramatinės kategorijas (linksnius, laikus, asmenis, gimines). Pažįsta pirmosios ir antrosios linksniuotės daiktavardžių formas. Vartoja pirmo asmens veiksmažodžius paprastose formose. Kaupia teminius žodynus (šeima, mokykla, gamta, dievai ir pan.). Išmoksta apie 200–250 žodžių (A1.3).	Visada atpažįsta ir apibūdina pagrindines lotynų kalbos gramatinės kategorijas (linksnius, laikus, asmenis, gimines). Pažįsta ir vartoja pirmosios ir antrosios linksniuotės daiktavardžių formas. Vartoja pirmo asmens veiksmažodžius įvairiose formose. Savarankiškai kaupia teminius žodynus (šeima, mokykla, gamta, dievai ir pan.). Savarankiškai išmoksta apie 200–250 žodžių (A1.4).
Mokytojo padedamas supranta paprasto sakinio struktūrą ir geba ją analizuoti. Kartais supranta pirmo ir antro asmens veiksmažodžių laikus ir jų vartojimą (A2.1).	Kartais supranta paprasto sakinio struktūrą ir geba ją analizuoti. Mokytojo padedamas sakiniuose vartoja tris pagrindines linksnių funkcijas (nominatyvas, akuzatyvas, abliatyvas). Kartais supranta pirmo ir antro asmens veiksmažodžių laikus ir jų vartojimą	Supranta paprasto sakinio struktūrą ir geba ją analizuoti. Naudoja tris pagrindines linksnių funkcijas (nominatyvas, akuzatyvas, abliatyvas). Supranta pirmo ir antro asmens veiksmažodžių laikus ir jų vartojimą (A2.3).	Visada supranta paprasto sakinio struktūrą ir geba ją analizuoti. Išradingai naudoja tris pagrindines linksnių funkcijas (nominatyvas, akuzatyvas, abliatyvas). Visada supranta pirmo ir antro asmens veiksmažodžių laikus ir jų vartojimą (A2.4).

Slenkstinis (1)	Patenkinamas (2)	Pagrindinis (3)	Aukštesnysis (4)
	(A2.2).		
<p>Mokytojo padedamas atpažįsta pagrindinius sakinio narius (veiksny, tarinys, papildinys, aplinkybės).. Su mokytojo pagalba gali analizuoti paprastą sakinio struktūrą: subjektas – veiksmas – objektas (pvz., <i>Magister librum discipulo dat</i>) (A3.1).</p>	<p>Kartais atpažįsta pagrindinius sakinio narius (veiksny, tarinys, papildinys, aplinkybės). Su mokytojo pagalba išsiaiškina linksnių ir veiksmažodžių formų funkciją sakinio struktūroje. Bando analizuoti paprastą sakinio struktūrą: subjektas – veiksmas – objektas (pvz., <i>Magister librum discipulo dat</i>) (A3.2).</p>	<p>Atpažįsta pagrindinius sakinio narius (veiksny, tarinys, papildinys, aplinkybės). Supranta linksnių ir veiksmažodžių formų funkciją sakinio struktūroje. Gali analizuoti paprastą sakinio struktūrą: subjektas – veiksmas – objektas (pvz., <i>Magister librum discipulo dat</i>). Pastebi skirtumus tarp paprastų ir sudėtinių sakinių. Pradedą naudoti žinias interpretuodamas sakinio reikšmę ir pažodžiui versdamas (A.3.3).</p>	<p>Visada atpažįsta pagrindinius sakinio narius (veiksny, tarinys, papildinys, aplinkybės). Dažniausiai supranta linksnių ir veiksmažodžių formų funkciją sakinio struktūroje. Savarankiškai analizuoja paprastą sakinio struktūrą: subjektas – veiksmas – objektas (pvz., <i>Magister librum discipulo dat</i>). Visada pastebi skirtumus tarp paprastų ir sudėtinių sakinių. Naudoja įgytas žinias interpretuodamas sakinio reikšmę ir pažodžiui versdamas (A.3.4).</p>
Skaitymas ir vertimas (B)			
<p>Naudodamas žodynais, vertimo programėlėmis skaito ir verčia trumpus tekstus iš kelių sakinių (3–5). Mokytojo padedamas atpažįsta daugiau žodžių formų – skirtingus linksnius, laikus, giminę, skaičių. Suvokia, kas ką veikia sakinyje, Su mokytojo pagalba pradeda naudoti žodžių formas tekstų prasmės supratimui (pvz., <i>Marcus puellam amat – Marcus myli mergaitę</i>). Kartais atpažįsta ir vartoja dažniausiai pasitaikančius lotyniškus žodžius (B1.1).</p>	<p>Skaito ir verčia trumpus tekstus iš kelių sakinių (3–5). Kartais atpažįsta daugiau žodžių formų – skirtingus linksnius, laikus, giminę, skaičių. Kartais gali pasakyti, kokie ryšiai sieja sakinio dalis (pvz., „kas kam duoda“, „kas ką veikia“). Pradedą naudoti žodžių formas tekstų prasmės supratimui (pvz., <i>Marcus puellam amat – Marcus myli mergaitę</i>). Atpažįsta ir vartoja dažniausiai pasitaikančius lotyniškus žodžius, moka išversti ir geba pritaikyti 2–3 sentencijas (B1.2).</p>	<p>Skaito ir verčia trumpus tekstus iš kelių sakinių (3–5). Atpažįsta daugiau žodžių formų – skirtingus linksnius, laikus, giminę, skaičių. Suvokia, kas ką veikia sakinyje, remiasi ne tik žodžių tvarka, bet ir forma. Gali pasakyti, kokie ryšiai sieja sakinio dalis (pvz., „kas kam duoda“, „kas ką veikia“). Pradedą naudoti žodžių formas tekstų prasmei suprasti (pvz., <i>Marcus puellam amat – Marcus myli mergaitę</i>). Atpažįsta ir vartoja dažniausiai pasitaikančius lotyniškus žodžius, moka išversti ir geba pritaikyti 2–3 sentencijas (B1.3).</p>	<p>Skaito ir verčia trumpus tekstus iš kelių sakinių (3–5). Visada atpažįsta daugiau žodžių formų – skirtingus linksnius, laikus, giminę, skaičių. Suvokia ir paaiškina, kas ką veikia sakinyje, remiasi ne tik žodžių tvarka, bet ir forma. Paaiškina, kokie ryšiai sieja sakinio dalis (pvz., „kas kam duoda“, „kas ką veikia“). Naudoja žodžių formas tekstų prasmės supratimui (pvz., <i>Marcus puellam amat – Marcus myli mergaitę</i>). Visada atpažįsta ir vartoja dažniausiai pasitaikančius lotyniškus žodžius, moka išversti ir geba pritaikyti 2–3 sentencijas (B1.4).</p>
<p>Pradedą su mokytojo pagalba taisyti pažodinį vertimą – keičia žodžių tvarką. Su mokytojo patarimais formuluoja taisyklingą sakinį (B2.1).</p>	<p>Su mokytojo pagalba taiso pažodinį vertimą – keičia žodžių tvarką, papildomai pavartoja gimtajai kalbai būdingų junginių. Kartais pastebi, kad kai kurie žodžiai verčiami pagal kontekstą (pvz., <i>doceo</i> –</p>	<p>Tinkamai verčia adaptuotus lotyniškus tekstus. Pradedą savarankiškai taisyti pažodinį vertimą – keičia žodžių tvarką, papildomai pavartoja gimtajai kalbai būdingų junginių. Pastebi, kad kai kurie žodžiai verčiami</p>	<p>Savarankiškai verčia adaptuotus lotyniškus tekstus. Pradedą savarankiškai taisyti pažodinį vertimą – keičia žodžių tvarką, papildomai pavartoja gimtajai kalbai būdingų junginių.</p>

Slenkstinis (1)	Patenkinamas (2)	Pagrindinis (3)	Aukštesnysis (4)
	„mokau“, bet ne visada pažodžiui). Su mokytojo patarimais formuluoja taisyklingą, sklandų sakinį (B2.2).	pagal kontekstą (pvz., <i>doceo</i> – „mokau“, bet ne visada pažodžiui). Formuluoja taisyklingą, sklandų sakinį (B2.3).	Visada pastebi, kad kai kurie žodžiai verčiami pagal kontekstą (pvz., <i>doceo</i> – „mokau“, bet ne visada pažodžiui). Su mokytojo patarimais formuluoja taisyklingą, sklandų sakinį (B2.4).
Mokytojo padedamas atpažįsta dažnesnius mitologinius vardus (pvz., <i>Venus, Jupiter, Troia</i>). Kartais pastebi ir bando perteikti paprastas kontekstines užuominas (pvz., kad <i>forum</i> – ne tik „turgus“, bet visuomenės centras) (B3.1).	Stengiasi iš konteksto suprasti nežinomų formų ar žodžių reikšmę. Atpažįsta dažnesnius mitologinius vardus (pvz., <i>Venus, Jupiter, Troia</i>). Su mokytojo pagalba vertime perteikia bendrą mintį, net jei struktūra supaprastinta (B3.2).	Geba iš konteksto suprasti nežinomų formų ar žodžių reikšmę. Atpažįsta dažnesnius mitologinius vardus (pvz., <i>Venus, Jupiter, Troia</i>) ir trumpai paaiškina jų reikšmę. Vertime perteikia bendrą mintį, net jei struktūra supaprastinta. Pastebi ir bando perteikti paprastas kontekstines užuominas (pvz., kad <i>forum</i> – ne tik „turgus“, bet visuomenės centras) (B3.3).	Visada geba iš konteksto suprasti nežinomų formų ar žodžių reikšmę. Atpažįsta dažnesnius mitologinius vardus (pvz., <i>Venus, Jupiter, Troia</i>) ir paaiškina jų reikšmę. Visada vertime perteikia bendrą mintį, net jei struktūra supaprastinta. Pastebi ir savarankiškai perteikia kontekstines užuominas (pvz., kad <i>forum</i> – ne tik „turgus“, bet visuomenės centras) (B3.4).
Kalbos struktūros pažinimas ir žodyno kaupimas bei vartojimas (C)			
Su mokytojo pagalba palygina daiktavardžių linksniavimą ir veiksmažodžių asmenavimą su lietuvių, anglų ar vokiečių kalba (pvz., <i>sum – I am, puella – girl</i>). Kartais palygina būdvardžių ir daiktavardžių derinimą su gimtąja kalba (C1.1).	Mokytojo padedamas palygina daiktavardžių linksniavimą ir veiksmažodžių asmenavimą su lietuvių, anglų ar vokiečių kalba (pvz., <i>sum – I am, puella – girl</i>). Kartais supranta, kad kai kurie lotynų kalbos žodžiai yra šaknys tarptautiniams žodžiams (pvz., <i>scribo – rašau – scribe, script</i>), palygina būdvardžių ir daiktavardžių derinimą su gimtąja kalba (C1.2).	Lygina daiktavardžių linksniavimą ir veiksmažodžių asmenavimą su lietuvių, anglų ar vokiečių kalba (pvz., <i>sum – I am, puella – girl</i>). Pastebi, kad lotynų kalboje žodžio vieta sakinyje nėra tokia svarbi kaip anglų kalboje, nes reikšmę lemia galūnės. Supranta, kad kai kurie lotynų kalbos žodžiai yra šaknys tarptautiniams žodžiams (pvz., <i>scribo – rašau – scribe, script</i>). Palygina būdvardžių ir daiktavardžių derinimą su gimtąja kalba (C1.3).	Savarankiškai palygina daiktavardžių linksniavimą ir veiksmažodžių asmenavimą su lietuvių, anglų ar vokiečių kalba (pvz., <i>sum – I am, puella – girl</i>). Pastebi, kad lotynų kalboje žodžio vieta sakinyje nėra tokia svarbi kaip anglų kalboje, nes reikšmę lemia galūnės. Supranta ir paaiškina, kad kai kurie lotynų kalbos žodžiai yra šaknys tarptautiniams žodžiams (pvz., <i>scribo – rašau – scribe, script</i>). Savarankiškai lygina būdvardžių ir daiktavardžių derinimą su gimtąja kalba (C1.4).
Kartais gali trumpai paaiškinti istorinių kontekstų įtaką kalbai (pvz., kodėl vartojamas žodis <i>imperator</i>). Atpažįsta mitologinių vardų reikšmę ir simbolinį vaidmenį tekste (pvz., <i>Marsas – karo dievas</i>) (C2.1).	Su mokytojo pagalba sieja lotyniškų tekstus su romėnų gyvenimo būdu (pvz., ką veikė senatas, ką reiškė būti <i>patricijumi</i> ar <i>plebėju</i>). Kartais gali trumpai paaiškinti istorinių kontekstų įtaką kalbai (pvz., kodėl vartojamas žodis <i>imperator</i>). Kartais atpažįsta mitologinių vardų	Sieja lotyniškų tekstus su romėnų gyvenimo būdu (pvz., ką veikė senatas, ką reiškė būti <i>patricijumi</i> ar <i>plebėju</i>). Supranta, kad kalboje atsispindi visuomenės struktūra, vertybės (pvz., <i>virtus, pietas</i>). Gali trumpai paaiškinti istorinių kontekstų įtaką kalbai (pvz., kodėl vartojamas žodis	Savarankiškai visada sieja lotyniškų tekstus su romėnų gyvenimo būdu (pvz., ką veikė senatas, ką reiškė būti <i>patricijumi</i> ar <i>plebėju</i>). Supranta ir paaiškina, kaip kalboje atsispindi visuomenės struktūra, vertybės (pvz., <i>virtus, pietas</i>). Gali paaiškinti istorinių kontekstų įtaką

Slenkstinis (1)	Patenkinamas (2)	Pagrindinis (3)	Aukštesnysis (4)
	reikšmę ir simbolinį vaidmenį tekste (pvz., <i>Marsas – karo dievas</i>) (C2.2).	<i>imperator</i> . Atpažįsta mitologinių vardų reikšmę ir simbolinį vaidmenį tekste (pvz., <i>Marsas – karo dievas</i>) (C2.3).	kalbai (pvz., kodėl vartojamas žodis <i>imperator</i>). Visada atpažįsta mitologinių vardų reikšmę ir simbolinį vaidmenį tekste (pvz., <i>Marsas – karo dievas</i>) (C2.4).
Su mokytojo pagalba aiškina trumpų sentencijų reikšmę (pvz., <i>Carpe diem, Alea iacta est</i>). Kartais paaiškina lotyniškų terminų vartojimą moksluose ar populiariojoje kultūroje (C3.1).	Kartais atpažįsta dažnesnius lotyniškų terminus iš biologijos (pvz., <i>Homo sapiens, Canis lupus</i>), teisės (<i>habeas corpus, persona non grata</i>), medicinos (<i>in vitro, post mortem</i>). Mokytojo padedamas aiškina trumpų sentencijų reikšmę kasdiniuose ar kultūriniuose kontekstuose (pvz., <i>Carpe diem, Alea iacta est</i>). Stengiasi pastebėti ir paaiškinti lotyniškų terminų vartojimą moksluose ar populiariojoje kultūroje (C3.2).	Atpažįsta dažnesnius lotyniškų terminus iš biologijos (pvz., <i>Homo sapiens, Canis lupus</i>), teisės (<i>habeas corpus, persona non grata</i>), medicinos (<i>in vitro, post mortem</i>). Aiškina trumpų sentencijų reikšmę kasdiniuose ar kultūriniuose kontekstuose (pvz., <i>Carpe diem, Alea iacta est</i>). Pastebi ir paaiškina lotyniškų terminų vartojimą moksluose ar populiariojoje kultūroje. Palygina frazių reikšmę pažodžiui ir perkeltine prasme (C3.3).	Visada atpažįsta dažnesnius lotyniškų terminus iš biologijos (pvz., <i>Homo sapiens, Canis lupus</i>), teisės (<i>habeas corpus, persona non grata</i>), medicinos (<i>in vitro, post mortem</i>). Savarankiškai aiškina trumpų sentencijų reikšmę kasdiniuose ar kultūriniuose kontekstuose (pvz., <i>Carpe diem, Alea iacta est</i>). Savarankiškai paaiškina lotyniškų terminų vartojimą moksluose ar populiariojoje kultūroje. Savarankiškai randa ir palygina frazių reikšmę pažodžiui ir perkeltine prasme (C3.4).

67.3. Pasiekimų lygių požymiai. I–II gimnazijos klasės:

Slenkstinis (1)	Patenkinamas (2)	Pagrindinis (3)	Aukštesnysis (4)
Kalbos struktūros pažinimas, žodyno kaupimas ir vartojimas (A)			
Su mokytojo pagalba atpažįsta dažniausias sakinio konstrukcijas (pvz., <i>nominativus cum infinitivo</i>). Geba analizuoti sudėtingesnes sakinio struktūras (pvz., subordinuotus sakinius). Plėtoja žodyną su abstrakčiomis sąvokomis ir kultūriniais terminais. Išmoksta apie 400 žodžių (A1.1).	Bando analizuoti pagrindinius morfologinius ir sintaksinius kalbos reiškinius. Kartais atpažįsta dažniausias sakinio konstrukcijas (pvz., <i>nominativus cum infinitivo</i>). Bando analizuoti sudėtingesnes sakinio struktūras (pvz., subordinuotus sakinius). Plėtoja žodyną su abstrakčiomis sąvokomis ir kultūriniais terminais. Išmoksta apie 400 žodžių (A1.2).	Savarankiškai analizuoja pagrindinius morfologinius ir sintaksinius kalbos reiškinius. Atpažįsta dažniausias sakinio konstrukcijas (pvz., <i>nominativus cum infinitivo</i>). Geba analizuoti sudėtingesnes sakinio struktūras (pvz., subordinuotus sakinius). Naudoja visas pagrindines linksnių funkcijas ir veiksmažodžių laikus. Plėtoja žodyną su abstrakčiomis sąvokomis ir kultūriniais terminais. Išmoksta apie 400–500 žodžių (A1.3).	Visada savarankiškai analizuoja pagrindinius morfologinius ir sintaksinius kalbos reiškinius. Visada atpažįsta dažniausias sakinio konstrukcijas (pvz., <i>nominativus cum infinitivo</i>). Geba analizuoti savarankiškai pasirinktas sudėtingesnes sakinio struktūras (pvz., subordinuotus sakinius). Naudoja visas pagrindines linksnių funkcijas ir veiksmažodžių laikus sudarydamas įvairios struktūros sakinius.. Savarankiškai plėtoja žodyną su abstrakčiomis sąvokomis ir kultūriniais terminais. Išmoksta apie 500 ir daugiau žodžių (A1.4).

Slenkstinis (1)	Patenkinamas (2)	Pagrindinis (3)	Aukštesnysis (4)
Mokytojo padedamas asmenuoja veiksmažodžius įvairiais laikais (esamasis, būsimasis, būtasis) ir geba taikyti sudėtingesnes gramatines formas (pvz., pasyvus, modaliniai veiksmažodžiai) (A2.1).	Bando asmenuoti veiksmažodžius įvairiais laikais (esamasis, būsimasis, būtasis) ir geba taikyti sudėtingesnes gramatines formas (pvz., pasyvus, modaliniai veiksmažodžiai) (A2.2).	Gerai išmano veiksmažodžių asmenavimą įvairiais laikais (esamasis, būsimasis, būtasis) ir geba taikyti sudėtingesnes gramatines formas (pvz., pasyvus, modaliniai veiksmažodžiai) (A2.3).	Labai gerai išmano veiksmažodžių asmenavimą įvairiais laikais (esamasis, būsimasis, būtasis) ir geba taikyti sudėtingesnes gramatines formas (pvz., pasyvus, modaliniai veiksmažodžiai) (A2.4).
Mokytojo padedamas aiškinasi funkcinis sakinio dalių ryšius (pvz., priežasties, pasekmės, laiko, tikslo). Bando interpretuoti sakinio reikšmę, remdamasis forma ir kontekstu. Su mokytojo pagalba suformuluoja logiškai skambantį vertimą pagal gramatinę analizę (A3.1).	Mokytojo padedamas analizuoja sudėtingesnes sakinių struktūras (su šalutiniais sakiniais, dalyvinėmis konstrukcijomis). Kartais interpretuoja sakinio reikšmę, remdamasis forma ir kontekstu. Kartais atpažįsta dažniausiai vartojamas sintaksines struktūras: akuzatyvas su infinityvu, <i>ablativus absolutus</i> ir kt. Suformuluoja logiškai skambantį vertimą pagal gramatinę analizę (A3.2).	Analizuoja sudėtingesnes sakinių struktūras (su šalutiniais sakiniais, dalyvinėmis konstrukcijomis). Supranta funkcinis sakinio dalių ryšius (pvz., priežasties, pasekmės, laiko, tikslo). Taisyklingai interpretuoja sakinio reikšmę, remdamasis forma ir kontekstu. Atpažįsta dažniausiai vartojamas sintaksines struktūras: akuzatyvas su infinityvu, <i>ablativus absolutus</i> ir kt. Suformuluoja logiškai skambantį vertimą pagal gramatinę analizę (A3.3).	Savarankiškai analizuoja sudėtingesnes sakinių struktūras (su šalutiniais sakiniais, dalyvinėmis konstrukcijomis). Visada supranta funkcinis sakinio dalių ryšius (pvz., priežasties, pasekmės, laiko, tikslo). Visada taisyklingai interpretuoja sakinio reikšmę, remdamasis forma ir kontekstu. Visada atpažįsta dažniausiai vartojamas sintaksines struktūras: akuzatyvas su infinityvu, <i>ablativus absolutus</i> ir kt. Suformuluoja logiškai skambantį vertimą pagal gramatinę analizę (A3.4).
Skaitymas ir vertimas (B)			
Su mokytojo pagalba suvokia nedidelio pasakojamojo teksto bendrą prasmę; gali išskaidyti tekstą į atskirus sakinius ir juos interpretuoti. Moka mintinai ir geba paaiškinti 1–2 sentencijas ir lotyniškas patarles (B1.1).	Kartais atpažįsta veiksmažodžių formų ir žodžių funkcijas sakiniuose. Mokytojo padedamas suvokia pagrindinius loginio ryšio žodžius (pvz., <i>quia, etiam, sed, nam</i>). Vartoja žodyną pagal kontekstą, taikydamas žodžių reikšmių niuansus, moka mintinai ir geba paaiškinti 2–3 sentencijas ir lotyniškas patarles (B1.2).	Suvokia nedidelio pasakojamojo teksto bendrą prasmę be pagalbos. Atpažįsta daugumą veiksmažodžių formų ir žodžių funkcijas sakiniuose. Suvokia pagrindinius loginio ryšio žodžius (pvz., <i>quia, etiam, sed, nam</i>). Gali išskaidyti tekstą į atskirus sakinius ir juos interpretuoti. Vartoja tikslesnį žodyną pagal kontekstą, taikydamas žodžių reikšmių niuansus, moka mintinai ir geba paaiškinti 3–4 sentencijas ir lotyniškas patarles (B1.3).	Savarankiškai verčia nedidelio pasakojamojo teksto bendrą prasmę be pagalbos. Atpažįsta daugumą veiksmažodžių formų ir žodžių funkcijas sakiniuose. Suvokia ir paaiškina pagrindinius loginio ryšio žodžius (pvz., <i>quia, etiam, sed, nam</i>). Savarankiškai gali išskaidyti tekstą į atskirus sakinius ir juos interpretuoti. Vartoja tikslesnį žodyną pagal kontekstą, taikydamas žodžių reikšmių niuansus, moka mintinai ir geba paaiškinti 3–4 sentencijas ir lotyniškas patarles (B1.4).
Su mokytojo pagalba verčia ištikus tekstus, išlaikydamas loginį ryšį tarp sakinių. Kartais trumpai paaiškina, kodėl pasirinko tam tikrą vertimo variantą (B2.1).	Su mokytojo pagalba pateikia sakinio vertimą, atsižvelgdamas į jo gramatinę struktūrą ir loginę prasmę ir išverčia tekstus, išlaikydamas loginį ryšį tarp sakinių. Kartais atpažįsta kultūrinius, idiomatinius	Pateikia sakinio vertimą, atsižvelgdamas į jo gramatinę struktūrą ir loginę prasmę. Verčia ištikus tekstus, išlaikydamas loginį ryšį tarp sakinių. Taisydamas vertimą, pasirenka stiliaus požūriu tinkamus žodžius, struktūras.	Savarankiškai pateikia sakinio vertimą, atsižvelgdamas į jo gramatinę struktūrą ir loginę prasmę, verčia ištikus tekstus, išlaikydamas loginį ryšį tarp sakinių. Visada taisydamas vertimą, pasirenka stiliaus požūriu tinkamus žodžius,

Slenkstinis (1)	Patenkinamas (2)	Pagrindinis (3)	Aukštesnysis (4)
	posakius ir bando perteikti jų prasmę gimtąja kalba, prireikus trumpai paaiškina, kodėl pasirinko tam tikrą vertimo variantą (B2.2).	Atpažįsta kultūrinius, idiomatinius posakius ir bando perteikti jų prasmę gimtąja kalba. Prireikus trumpai paaiškina, kodėl pasirinko tam tikrą vertimo variantą. Vertimas jau panašus į „natūralų“ tekstą gimtąja kalba, ne tik kalbos kopiją (B2.3).	struktūras. Visada atpažįsta kultūrinius, idiomatinius posakius ir bando perteikti jų prasmę gimtąja kalba. Savarankiškai paaiškina, kodėl pasirinko tam tikrą vertimo variantą. Vertimas jau panašus į „natūralų“ tekstą gimtąja kalba, ne tik kalbos kopiją (B2.4).
Su mokytojo pagalba pritaiko gramatines žinias lanksčiai, sprenddamas dėl nežinomo žodžio reikšmės. Vertime stengiasi išlaikyti prasmę (B3.1).	Stengiasi suprasti ir paaiškinti sakinių prasmę iš konteksto, net jei kai kurios formos nežinomos. Pritaiko gramatines žinias su mokytojo pagalba sprenddamas dėl nežinomo žodžio reikšmės. Paaiškina mitologinių veikėjų, Vertime kartais stengiasi išlaikyti ne tik prasmę, bet ir kultūrinį atspalvį (B3.2).	Savarankiškai supranta sakinių prasmę iš konteksto, net jei kai kurios formos nežinomos. Pritaiko gramatines žinias lanksčiai, sprenddamas dėl nežinomo žodžio reikšmės. Paaiškina mitologinių veikėjų, vietų ar papročių reikšmę (pvz., <i>pietas, lares, Pantheon</i>). Vertime stengiasi išlaikyti ne tik prasmę, bet ir kultūrinį atspalvį. Atlieka vertimus su papildoma analize (tekstų interpretacija, kultūriniai aspektai) (B3.3).	Savarankiškai paaiškina sakinių prasmę iš konteksto, net jei kai kurios formos nežinomos. Visada pritaiko gramatines žinias lanksčiai, sprenddamas dėl nežinomo žodžio reikšmės. Visada paaiškina mitologinių veikėjų, vietų ar papročių reikšmę (pvz., <i>pietas, lares, Pantheon</i>). Vertime išlaiko ne tik prasmę, bet ir kultūrinį atspalvį. Visada atlieka vertimus su papildoma analize (tekstų interpretacija, kultūriniai aspektai) (B3.4).
Kalbos struktūros pažinimas ir žodyno kaupimas bei vartojimas (C)			
Atpažįsta ir su mokytojo pagalba paaiškina, kaip iš lotynų kalbos žodžių kilo tarptautiniai terminai (pvz., <i>virtus – virtue, tempus – time, bellum – bellicose</i>). Mokytojo padedamas palygina gimtosios kalbos ir lotynų kalbos struktūrinius skirtumus (pvz., lietuvių kalbos vietininkas – lotynų <i>ablativus locativus</i>) (C1.1).	Atsakydamas į mokytojo klausimus lygina gramatines struktūras: linksnius, laikus, veiksmažodžių formas keliomis kalbomis. Su mokytojo pagalba paaiškina, kaip iš lotynų kalbos žodžių kilo tarptautiniai terminai (pvz., <i>virtus – virtue, tempus – time, bellum – bellicose</i>) (C1.2).	Analizuoja ir lygina gramatines struktūras: linksnius, laikus, veiksmažodžių formas keliomis kalbomis. Paaiškina, kaip iš lotynų kalbos žodžių kilo tarptautiniai terminai (pvz., <i>virtus – virtue, tempus – time, bellum – bellicose</i>). Reflektuoja apie kalbų sandarą: skirtingi būdai reikšti laiką, nuosaką, skaičių. Palygina gimtosios kalbos ir lotynų kalbos struktūrinius skirtumus (pvz., lietuvių kalbos vietininkas – lotynų <i>ablativus locativus</i>). Tyrinėja žodžių kilmę, atpažįsta žodžių šeimas (C1.3).	Savarankiškai analizuoja ir lygina gramatines struktūras: linksnius, laikus, veiksmažodžių formas keliomis kalbomis. Supranta ir paaiškina, kaip iš lotynų kalbos žodžių kilo tarptautiniai terminai (pvz., <i>virtus – virtue, tempus – time, bellum – bellicose</i>). Reflektuoja apie kalbų sandarą: skirtingi būdai reikšti laiką, nuosaką, skaičių. Savarankiškai palygina gimtosios kalbos ir lotynų kalbos struktūrinius skirtumus (pvz., lietuvių kalbos vietininkas – lotynų <i>ablativus locativus</i>). Tyrinėja žodžių kilmę, atpažįsta žodžių šeimas, ieško papildomos informacijos (C1.4).
Su mokytojo pagalba gali apibūdinti, kaip	Kartais paaiškina, kaip istorinis	Paaiškina, kaip istorinis laikotarpis darė	Visada paaiškina, kaip istorinis

Slenkstinis (1)	Patenkinamas (2)	Pagrindinis (3)	Aukštesnysis (4)
kultūrinės vertybės (pvz., pareiga, šeima, religija) atsispindi teksto žodyne ar struktūroje. Stengiasi sieti konkrečius žodžius ar posakius su jų kilme romėnų kultūroje ar istorijoje (pvz., <i>alea iacta est</i> – Cezario frazė) (C2.1).	laikotarpis darė įtaką kalbos formoms ir tekstų turiniui (pvz., Respublikos vs Imperijos laikotarpis). Mokytojo padedamas analizuoja socialinių institucijų (pvz., <i>senatus, praetor, colonia</i>) atspindžius kalboje. Bando apibūdinti, kaip kultūrinės vertybės (pvz., pareiga, šeima, religija) atsispindi teksto žodyne ar struktūroje (C2.2).	įtaką kalbos formoms ir tekstų turiniui (pvz., Respublikos vs Imperijos laikotarpis). Analizuoja socialinių institucijų (pvz., <i>senatus, praetor, colonia</i>) atspindžius kalboje. Gali apibūdinti, kaip kultūrinės vertybės (pvz., pareiga, šeima, religija) atsispindi teksto žodyne ar struktūroje. Sieja konkrečius žodžius ar posakius su jų kilme romėnų kultūroje ar istorijoje (pvz., <i>alea iacta est</i> – Cezario frazė) (C2.3).	laikotarpis darė įtaką kalbos formoms ir tekstų turiniui (pvz., Respublikos vs Imperijos laikotarpis). Savarankiškai analizuoja socialinių institucijų (pvz., <i>senatus, praetor, colonia</i>) atspindžius kalboje. Savarankiškai gali apibūdinti, kaip kultūrinės vertybės (pvz., pareiga, šeima, religija) atsispindi teksto žodyne ar struktūroje. Visada sieja konkrečius žodžius ar posakius su jų kilme romėnų kultūroje ar istorijoje (pvz., <i>alea iacta est</i> – Cezario frazė) (C2.4).
Aiškinasi lotyniškų terminų reikšmę ir paskirtį konkrečiose disciplinose (pvz., taksonomijoje, teisinėje praktikoje, medicininiuose kontekstuose). Bando susieti terminą ar posakį su jo kilme ir prasme šiuolaikiniuose diskursuose (pvz., kaip <i>tabula rasa</i> pasitelkiamas filosofijoje ar švietime) (C3.1).	Su mokytojo pagalba paaiškina lotyniškų terminų reikšmę ir paskirtį konkrečiose disciplinose (pvz., taksonomijoje, teisinėje praktikoje, medicininiuose kontekstuose). Bando interpretuoti lotyniškas sentencijas kontekstualiai – pagal šaltinį, epochą, kultūrinę reikšmę. Mokytojo padedamas geba susieti terminą ar posakį su jo kilme ir prasme šiuolaikiniuose diskursuose (pvz., kaip <i>tabula rasa</i> pasitelkiamas filosofijoje ar švietime) (C3.2).	Paaiškina lotyniškų terminų reikšmę ir paskirtį konkrečiose disciplinose (pvz., taksonomijoje, teisinėje praktikoje, medicininiuose kontekstuose). Interpretuoja lotyniškas sentencijas kontekstualiai – pagal šaltinį, epochą, kultūrinę reikšmę. Reflektuoja apie posakių vartojimo prasmę šiandieninėje visuomenėje (pvz., <i>Pacta sunt servanda</i> teisiniuose tekstuose). Gebą susieti terminą ar posakį su jo kilme ir prasme šiuolaikiniuose diskursuose (pvz., kaip <i>tabula rasa</i> pasitelkiamas filosofijoje ar švietime) (C3.3).	Logiškai paaiškina lotyniškų terminų reikšmę ir paskirtį konkrečiose disciplinose (pvz., taksonomijoje, teisinėje praktikoje, medicininiuose kontekstuose). Savarankiškai interpretuoja lotyniškas sentencijas kontekstualiai – pagal šaltinį, epochą, kultūrinę reikšmę. Visada reflektuoja apie posakių vartojimo prasmę šiandieninėje visuomenėje (pvz., <i>Pacta sunt servanda</i> teisiniuose tekstuose). Savarankiškai geba susieti terminą ar posakį su jo kilme ir prasme šiuolaikiniuose diskursuose (pvz., kaip <i>tabula rasa</i> pasitelkiamas filosofijoje ar švietime) (C3.4).

67.4. Pasiekimų lygių požymiai. III–IV gimnazijos klasės:

Slenkstinis (1)	Patenkinamas (2)	Pagrindinis (3)	Aukštesnysis (4)
Kalbos struktūros pažinimas, žodyno kaupimas ir vartojimas (A)			
Išmoksta apie 600 žodžių. Atsakydamas į mokytojo pateiktus klausimus analizuoja ir taiko visas lotynų kalbos struktūras – linksnius, nuosakas, laikus, posesyvinis, santrumpas,	Išmoksta apie 600–700 žodžių. Analizuoja ir taiko lotynų kalbos struktūras – linksnius, nuosakas, laikus, posesyvinis, santrumpas, supaprastintas ir sudėtinės konstrukcijas.	Išplėtoja aukštą kalbinį žodyną, įtraukiantį įvairių sričių terminus (mokslo, filosofijos, literatūros, teisės ir kt.). Išmoksta apie 600–800 žodžių. Analizuoja ir taiko visas lotynų kalbos	Savarankiškai plėtoja aukštą kalbinį žodyną, įtraukiantį įvairių sričių terminus (mokslo, filosofijos, literatūros, teisės ir kt.). Išmoksta 800 ir daugiau žodžių. Savarankiškai analizuoja ir taiko visas

Slenkstinis (1)	Patenkinamas (2)	Pagrindinis (3)	Aukštesnysis (4)
supaprastintas ir sudėtinės konstrukcijas (A1.1).	Su mokytojo pagalba aptaria lotynų ir gimtosios bei užsienio kalbų panašumus ir skirtumus (A1.2).	struktūras – linksnius, nuosakas, laikus, posesyvinius, santrumpas, supaprastintas ir sudėtinės konstrukcijas. Aptaria lotynų ir gimtosios bei užsienio kalbų panašumus ir skirtumus (A1.3).	lotynų kalbos struktūras – linksnius, nuosakas, laikus, posesyvinius, santrumpas, supaprastintas ir sudėtinės konstrukcijas. Savarankiškai aptaria lotynų ir gimtosios bei užsienio kalbų panašumus ir skirtumus (A1.4).
Su mokytojo pagalba nagrinėja žodžių morfologinę ir sakinių sintaksinę sandarą, Vartoja numatytos apimties žodyną (A2.1).	Mokosi taisyklingai tarti ir kirčiuoti lotyniškus žodžius ir posakius, raiškiai skaityti. Su mokytojo pagalba nagrinėja žodžių morfologinę ir sakinių sintaksinę sandarą (A2.2).	Taisyklingai taria ir kirčiuoja lotyniškus žodžius ir posakius, raiškiai skaito ir interpretuoja lotyniškas sentencijas, tinkamai suderina įvairias kalbos dalis. Nagrinėja žodžių morfologinę ir sakinių sintaksinę sandarą. Tikslingai vartoja numatytos apimties žodyną (A.2.3).	Visada taisyklingai taria ir kirčiuoja lotyniškus žodžius ir posakius, raiškiai skaito ir interpretuoja lotyniškas sentencijas, tinkamai suderina įvairias kalbos dalis. Savarankiškai nagrinėja žodžių morfologinę ir sakinių sintaksinę sandarą. Visada tikslingai vartoja numatytos apimties žodyną (A.2.4).
Mokytojo padedamas atpažįsta stilistines priemones ir jų gramatinius pagrindus (pvz., inversijos, elipsės). Su mokytojo pagalba lyginti lotynų sakinio struktūrą su gimtąja ir kitomis kalbomis (A3.1).	Bando analizuoti sudėtinių ir sudurtinių sakinių struktūrą. Kartais atpažįsta stilistines priemones ir jų gramatinius pagrindus (pvz., inversijos, elipsės). Bando taikyti gramatines žinias vertime ir analizėje. Mokytojo padedamas lygina lotynų sakinio struktūrą su gimtąja ir kitomis kalbomis (A3.2).	Išsamiai analizuoja sudėtinių ir sudurtinių sakinių struktūrą. Atpažįsta stilistines priemones ir jų gramatinius pagrindus (pvz., inversijos, elipsės). Interpretuoja sakinius ne tik pažodžiui, bet ir semantiškai, atsižvelgdamas į kontekstą, stilistiką ir žanrą. Kritiškai taiko gramatines žinias vertime ir analizėje. Geba lyginti lotynų sakinio struktūrą su gimtąja ir kitomis kalbomis (A3.3).	Savarankiškai išsamiai analizuoja sudėtinių ir sudurtinių sakinių struktūrą. Visada atpažįsta stilistines priemones ir jų gramatinius pagrindus (pvz., inversijos, elipsės). Savarankiškai interpretuoja sakinius ne tik pažodžiui, bet ir semantiškai, atsižvelgdamas į kontekstą, stilistiką ir žanrą. Kritiškai taiko gramatines žinias vertime ir analizėje. Visada geba lyginti lotynų sakinio struktūrą su gimtąja ir kitomis kalbomis (A3.4).
Skaitymas ir vertimas (B)			
Bando identifikuoti žodžių formas ir jų funkciją sakiniuose (pvz., <i>ablativus absolutus</i> , akuzatyvas su infinityvu). Mokytojo padedamas verčia sklandžiai, atsižvelgdamas į teksto stilistiką ir kultūrinį kontekstą (B1.1).	Mokytojo padedamas skaito ir verčia sudėtingesnius autentiškus ar adaptuotus lotyniškus tekstus. Identifikuoja žodžių formas ir jų funkciją sakiniuose (pvz., <i>ablativus absolutus</i> , akuzatyvas su infinityvu). Kartais suvokia sakinių loginę sąrangą ir teksto logiką (priežastis, pasekmė, sąlyga, tikslas).	Skaito ir verčia sudėtingesnius autentiškus ar adaptuotus lotyniškus tekstus. Tiksliai identifikuoja žodžių formas ir jų funkciją sakiniuose (pvz., <i>ablativus absolutus</i> , akuzatyvas su infinityvu). Suvokia sakinių loginę sąrangą ir teksto logiką (priežastis, pasekmė, sąlyga, tikslas).	Skaito ir savarankiškai verčia sudėtingesnius autentiškus ar adaptuotus lotyniškus tekstus. Visada tiksliai identifikuoja žodžių formas ir jų funkciją sakiniuose (pvz., <i>ablativus absolutus</i> , akuzatyvas su infinityvu). Visada suvokia sakinių loginę sąrangą ir teksto logiką (priežastis, pasekmė, sąlyga, tikslas).

Slenkstinis (1)	Patenkinamas (2)	Pagrindinis (3)	Aukštesnysis (4)
	Bando versti, atsižvelgdamas į teksto stilistiką ir kultūrinį kontekstą (B1.2).	Verčia sklandžiai, atsižvelgdamas į teksto stilistiką ir kultūrinį kontekstą. Sugeba paaiškinti, kodėl vienas ar kitas gramatinis reiškinys taip vartojamas (B1.3).	Verčia sklandžiai, atsižvelgdamas į teksto stilistiką ir kultūrinį kontekstą. Sugeba paaiškinti, kodėl vienas ar kitas gramatinis reiškinys taip vartojamas (B1.4).
Su mokytojo pagalba verčia tekstus (klasikinė literatūra, moksliniai tekstai, teisės aktai), Bando koreguoti vertimą ne tik gramatiniu, bet ir stilistiniu bei retoriniu požiūriu. Bando pasirinkti vertimo strategiją: pažodinę, semantinę ar interpretacinę – priklausomai nuo teksto pobūdžio. Stengiasi reflektuoti tekstą, analizuoti kalbos ir kultūros ryšius, išryškinant antikos kalbos įtaką šiuolaikinei kultūrai (B2.1).	Su mokytojo pagalba analizuoja ir verčia tekstus (klasikinė literatūra, moksliniai tekstai, teisės aktai), atsižvelgiant į kontekstą, kultūrinius ir istorinius aspektus. Mokytojo padedamas koreguoja vertimą ne tik gramatiniu, bet ir stilistiniu bei retoriniu požiūriu. Bando pasirinkti vertimo strategiją: pažodinę, semantinę ar interpretacinę – priklausomai nuo teksto pobūdžio. Su mokytojo pagalba atskiria originalo struktūrą ir gimtosios kalbos normą, geba pateikti tekstą sklandžiai, stilistiškai pagrįstai. Reflektuoja apie kalbos niuansus, aptaria vertimo sprendimus (pvz., kodėl pasirinko vieną ar kitą vertimo formą) (B2.2).	Geba analizuoti ir versti sudėtingus tekstus (klasikinė literatūra, moksliniai tekstai, teisės aktai), atsižvelgiant į kontekstą, kultūrinius ir istorinius aspektus. Koreguoja vertimą ne tik gramatiniu, bet ir stilistiniu bei retoriniu požiūriu. Geba pasirinkti vertimo strategiją: pažodinę, semantinę ar interpretacinę – priklausomai nuo teksto pobūdžio. Aiškiai atskiria originalo struktūrą ir gimtosios kalbos normą, geba pateikti tekstą sklandžiai, stilistiškai pagrįstai. Reflektuoja apie kalbos niuansus, aptaria vertimo sprendimus (pvz., kodėl pasirinko vieną ar kitą vertimo formą) Reflektuojant tekstą, geba kritiškai analizuoti kalbos ir kultūros ryšius, išryškinant antikos kalbos įtaką šiuolaikinei kultūrai (B2.3).	Savarankiškai analizuoja ir verčia sudėtingus tekstus (klasikinė literatūra, moksliniai tekstai, teisės aktai), atsižvelgiant į kontekstą, kultūrinius ir istorinius aspektus. Koreguoja vertimą ne tik gramatiniu, bet ir stilistiniu bei retoriniu požiūriu. Visada geba pasirinkti vertimo strategiją: pažodinę, semantinę ar interpretacinę – priklausomai nuo teksto pobūdžio. Visada aiškiai atskiria originalo struktūrą ir gimtosios kalbos normą, geba pateikti tekstą sklandžiai, stilistiškai pagrįstai. Savarankiškai reflektuoja apie kalbos niuansus, aptaria vertimo sprendimus (pvz., kodėl pasirinko vieną ar kitą vertimo formą) Savarankiškai geba kritiškai analizuoti kalbos ir kultūros ryšius, išryškinant antikos kalbos įtaką šiuolaikinei kultūrai (B2.4).
Bando perteikti teksto mintį visumos suvokimo pagrindu, nepasimesdamas tarp nežinomų formų. Su mokytojo pagalba paaiškina kultūrinius ir mitologinius kontekstus (pvz., kodėl svarbu <i>Capitolium</i> , kas yra <i>Auguras</i> , ką reiškia <i>virtus</i>) (B3.1).	Stengiasi perteikti teksto mintį visumos suvokimo pagrindu, nepasimesdamas tarp nežinomų formų. Su mokytojo pagalba paaiškina kultūrinius ir mitologinius kontekstus (pvz., kodėl svarbu <i>Capitolium</i> , kas yra <i>Auguras</i> , ką reiškia <i>virtus</i>). Bando vertimą pateikti sklandžiai, išlaikydamas loginį ir kultūrinį teksto lygmenį, net kai formaliai visos gramatinės detalės nėra tiksliai išanalizuotos (B3.2).	Perteikia teksto mintį visumos suvokimo pagrindu, nepasimesdamas tarp nežinomų formų. Naudoja žinias apie romėnų kultūrą, mitologiją, papročius vertimo interpretacijai. Paaiškina kultūrinius ir mitologinius kontekstus (pvz., kodėl svarbu <i>Capitolium</i> , kas yra <i>Auguras</i> , ką reiškia <i>virtus</i>). Vertimą pateikia sklandžiai, išlaikydamas loginį ir kultūrinį teksto lygmenį, net kai formaliai visos gramatinės detalės nėra tiksliai išanalizuotos (B3.3).	Visada perteikia teksto mintį visumos suvokimo pagrindu, nepasimesdamas tarp nežinomų formų. Naudoja savarankiškai įgytas žinias apie romėnų kultūrą, mitologiją, papročius vertimo interpretacijai. Visada paaiškina kultūrinius ir mitologinius kontekstus (pvz., kodėl svarbu <i>Capitolium</i> , kas yra <i>Auguras</i> , ką reiškia <i>virtus</i>). Savarankiškai vertimą pateikia sklandžiai, išlaikydamas loginį ir kultūrinį teksto lygmenį, net kai formaliai visos gramatinės detalės nėra tiksliai

Slenkstinis (1)	Patenkinamas (2)	Pagrindinis (3)	Aukštesnysis (4)
			išanalizuotos (B3.4).
Kalbos struktūros pažinimas ir žodyno kaupimas bei vartojimas (C)			
<p>Mokytojo padedamas bando aiškinti analizuoja žodžių kilmę ir jų raidą į šiuolaikines kalbas</p> <p>Kartais pateikia pavyzdžių, kaip vienas lotynų šaknis žodis išplito į skirtingas kalbas (pvz., <i>regere</i> → <i>regis, reign, roi</i>).</p> <p>Su mokytojo pagalba supranta ir paaiškina, kokiais būdais skirtingos kalbos perteikia tą pačią sąvoką, struktūrą ar reikšmę (C1.1).</p>	<p>Kartais aiškina žodžių kilmę ir jų raidą į šiuolaikines kalbas. Formuluoja kalbines išvalgas. Sąmoningai analizuoja kalbų giminingumą, supranta lotynų kalbos įtaką romanų kalboms ir tarptautiniam žodynui.</p> <p>Kartais palygina sudėtingesnes gramatines konstrukcijas (pvz., lotynų <i>accusativus cum infinitivo</i> – anglų <i>reported speech</i>).</p> <p>Su mokytojo pagalba supranta ir paaiškina, kokiais būdais skirtingos kalbos perteikia tą pačią sąvoką, struktūrą ar reikšmę (C1.2).</p>	<p>Analizuoja žodžių kilmę ir jų raidą į šiuolaikines kalbas. Formuluoja kalbines išvalgas. Sąmoningai analizuoja kalbų giminingumą, supranta lotynų kalbos įtaką romanų kalboms ir tarptautiniam žodynui. Paaiškina kaip pasirinktas lotynų k. žodis išplito į skirtingas kalbas (pvz., <i>regere</i> → <i>regis, reign, roi</i>).</p> <p>Lygina sudėtingesnes gramatines konstrukcijas (pvz., lotynų <i>accusativus cum infinitivo</i> – anglų <i>reported speech</i>).</p> <p>Supranta ir paaiškina, kokiais būdais skirtingos kalbos perteikia tą pačią sąvoką, struktūrą ar reikšmę (C1.3).</p>	<p>Savarankiškai analizuoja žodžių kilmę ir jų raidą į šiuolaikines kalbas. Formuluoja kalbines išvalgas. Visada sąmoningai analizuoja kalbų giminingumą, supranta lotynų kalbos įtaką romanų kalboms ir tarptautiniam žodynui.</p> <p>Pateikia savarankiškai parinktus pavyzdžius, kaip vienas lotynų šaknis žodis išplito į skirtingas kalbas (pvz., <i>regere</i> → <i>regis, reign, roi</i>).</p> <p>Savarankiškai lygina sudėtingesnes gramatines konstrukcijas (pvz., lotynų <i>accusativus cum infinitivo</i> – anglų <i>reported speech</i>).</p> <p>Visada supranta ir paaiškina, kokiais būdais skirtingos kalbos perteikia tą pačią sąvoką, struktūrą ar reikšmę (C1.4).</p>
<p>Bando paaiškinti, kaip kalbos vartosena atspindi epochą, autorių, žanrą, auditoriją.</p> <p>Stengiasi reflektuoti apie Romos kultūros sąsajas su šiuolaikiniu pasauliu per kalbą (pvz., kaip romėniškos vertybės atsispindi šiuolaikiniuose teisės ar politikos terminuose) (C2.1).</p>	<p>Su mokytojo pagalba suvokia istorinį, kultūrinį, socialinį teksto kontekstą ir remiasi juo interpretuodamas kalbą.</p> <p>Kartais paaiškina, kaip kalbos vartosena atspindi epochą, autorių, žanrą, auditoriją.</p> <p>Supranta ir paaiškina, kodėl tam tikros frazės, mitologiniai ar istoriniai vardai įgavo simbolinę reikšmę įvairiose kalbose ir kultūrose (C2.2).</p>	<p>Paaiškina istorinį, kultūrinį, socialinį teksto kontekstą ir remiasi juo interpretuodamas kalbą.</p> <p>Paaiškina, kaip kalbos vartosena atspindi epochą, autorių, žanrą, auditoriją.</p> <p>Reflektuoja apie Romos kultūros sąsajas su šiuolaikiniu pasauliu per kalbą (pvz., kaip romėniškos vertybės atsispindi šiuolaikiniuose teisės ar politikos terminuose).</p> <p>Supranta ir paaiškina, kodėl tam tikros frazės, mitologiniai ar istoriniai vardai įgavo simbolinę reikšmę įvairiose kalbose ir kultūrose (C2.3).</p>	<p>Savarankiškai gilina istorinį, kultūrinį, socialinį teksto kontekstą ir remiasi juo interpretuodamas kalbą.</p> <p>Visada paaiškina, kaip kalbos vartosena atspindi epochą, autorių, žanrą, auditoriją.</p> <p>Savarankiškai reflektuoja apie Romos kultūros sąsajas su šiuolaikiniu pasauliu per kalbą (pvz., kaip romėniškos vertybės atsispindi šiuolaikiniuose teisės ar politikos terminuose).</p> <p>Supranta ir paaiškina, kodėl tam tikros frazės, mitologiniai ar istoriniai vardai įgavo simbolinę reikšmę įvairiose kalbose ir kultūrose (C2.4).</p>
<p>Su mokytojo pagalba bando aiškinti lotyniškų terminų struktūrą (šaknys, priesagos, reikšmės pokyčiai).</p> <p>Mokytojo padedamas vertina lotynų kalbos poveikį atskiroms mokslo ir meno</p>	<p>Konsultuojamas mokytojo aiškina lotyniškų terminų struktūrą (šaknys, priesagos, reikšmės pokyčiai).</p> <p>Mokytojo padedamas vertina lotynų kalbos poveikį atskiroms mokslo ir meno</p>	<p>Paaiškina lotyniškų terminų struktūrą (šaknys, priesagos, reikšmės pokyčiai).</p> <p>Vertina lotynų kalbos poveikį atskiroms mokslo ir meno sritims.</p> <p>Interpretuoja sentencijas skirtinguose</p>	<p>Savarankiškai analizuoja lotyniškų terminų struktūrą (šaknys, priesagos, reikšmės pokyčiai).</p> <p>Visada vertina lotynų kalbos poveikį atskiroms mokslo ir meno sritims.</p>

Slenkstinis (1)	Patenkinamas (2)	Pagrindinis (3)	Aukštesnysis (4)
sritim, interpretuoja sentencijas skirtinguose kontekstuose (pvz., <i>Si vis pacem, para bellum</i> politiniame diskurse ar <i>Mens sana in corpore sano</i> švietimo kontekste) (C3.1).	sritims. Kartais kritiškai interpretuoja sentencijas skirtinguose kontekstuose (pvz., <i>Si vis pacem, para bellum</i> politiniame diskurse ar <i>Mens sana in corpore sano</i> švietimo kontekste) (C3.2).	kontekstuose (pvz., <i>Si vis pacem, para bellum</i> politiniame diskurse ar <i>Mens sana in corpore sano</i> švietimo kontekste). Dažniausiai kuria interpretacijas remdamasis istorinėmis, kultūrinėmis ar socialinėmis žiniomis, susieja frazes su šiuolaikinėmis vertybėmis ar problemomis (C3.3).	Kritiškai interpretuoja savarankiškai pasirinktas sentencijas skirtinguose kontekstuose (pvz., <i>Si vis pacem, para bellum</i> politiniame diskurse ar <i>Mens sana in corpore sano</i> švietimo kontekste). Visada kuria interpretacijas remdamasis istorinėmis, kultūrinėmis ar socialinėmis žiniomis, susieja frazes su šiuolaikinėmis vertybėmis ar problemomis (C3.3).

TREČIASIS SKIRSNIS FILOSOFIJA

68. Filosofijos dalyko programa yra privalomas Programos dalykas.

69. Dalyko paskirtis – formuoti humanitarinės krypties mąstymą, skatinti įgyti pagilintą kultūrinio vyksmo supratimą, mokyti panaudoti filosofinės interpretacijos ir kritinio mąstymo įgūdžius sprendžiant žmogaus gyvenime išylančius teorinius ir praktinius uždavinius, sukurti prielaidas žmogaus kaip asmens ir piliečio savimonės plėtrai.

70. Filosofijos dalyko programoje išskirtos keturios pasiekimų sritys: Filosofinių klausimų specifikos suvokimas, Būties problemos aktualizavimo sugebėjimas, Tikrovės pažinimo problematikos suvokimas, Moralinės refleksijos filosofinio įprasminimo pritaikymas, Filosofinės antropologijos problematika, valstybės, teisės ir meno analizės sugebėjimo bei supratimas įgijimas, medijų filosofijos pradmenų suvokimas. Pasiekimų sritys yra bendros I, II, III ir IV gimnazijos klasėms. Išskiriant pasiekimų sritis ir pasiekimus vadovautasi kompetencijų ir jų sandų raiškos aprašais. Mokymo(si) turinyje išskirtos turinio sritys ir temos. Pasiekimų lygių požymiai aprašomi keturiais pasiekimų lygiais.

71. Dalyko tikslas – supažindinti mokinius su svarbiausiais filosofijos klausimais, ugdyti mąstymo brandą, gebėjimą ieškoti tiesos, pažinti gėrį ir grožį, pagrįstai reikšti nuomonę bei formuoti vertybinę orientaciją, grindžiamą žmogaus orumu ir klasikinės išminties pagrindais.

72. Pagrindinio ugdymo uždaviniai. Siekdami tikslo mokiniai:

72.1. mokosi kelti filosofinius klausimus ir kritiškai mąstyti;

72.2. analizuoja ir pagrindžia savo nuomonę;

72.3. geba skaityti filosofinį tekstą;

72.4. atskiria ir apibūdina skirtumus tarp svarbiausių filosofijos disciplinų ir filosofų pažiūrų;

72.5. ugdo gebėjimą reflektuoti įvairias filosofijos kryptis ir jų taikymo galimybes kasdienėje praktikoje;

72.6. geba perduoti filosofinį supratimą, logiškai reikšti mintis;

72.7. geba įžvelgti filosofines problemas, jas formuluoti bei kritiškai vertinti.

73. Vidurinio ugdymo uždaviniai. Siekdami tikslo mokiniai:

73.1. pažįsta argumentų struktūrą, loginę klaidą, nuoseklumą;

73.2. geba skirti nuomonę nuo pagrįsto teiginio;

73.3. argumentuotai išreiškia savo poziciją;

73.4. įvertina savo ir kitų veiksmus remiantis objektyviais doroviniais principais.

74. Įgyvendinant dalyko programą ugdomos šios kompetencijos: komunikavimo, kultūrinė, kūrybiškumo, pažinimo, pilietiškumo, skaitmeninė, socialinė, emocinė ir sveikos gyvensenos. Jos pateiktos pagal kompetencijos ugdymo intensyvumą:

74.1. Pažinimo kompetencija: apibūdina dalykui būdingus pagrindinius objektus, reiškinius ir procesus; mokosi dalyko programoje nurodytų faktų ir sąvokų; tinkamai taiko taisykles, atlieka standartines procedūras ir algoritmus, jų taikymą iliustruoja pavyzdžiais; apibūdina dalykui būdingus pagrindinius objektus, reiškinius ir procesus; mokosi dalyko programoje nurodytų faktų ir sąvokų; tinkamai taiko taisykles, atlieka standartines procedūras ir algoritmus, jų taikymą iliustruoja pavyzdžiais.

74.2. Socialinė, emocinė ir sveikos gyvensenos kompetencija. Mokydamiesi filosofijos mokiniai pagilina socialinius ir bendravimo įgūdžius, kuriuos naudoja bendruomeniniame gyvenime, tuo pačiu įgyja teorinį pagrindimą geresnių socialinių santykių palaikymui. Atpažįsta, įvardija ir valdo emocijas, išmoksta empatiškai suprasti skirtingus požiūrius bei ieškoti prasmingų atsakymų į esminius klausimus; elgiasi vadovaudamiesi vertybėmis; atpažįsta asmenines savybes ir išorinę pagalbą, ugdomi dialogo kultūrą; siekia asmeninių ir akademinį tikslų.

74.3. Kūrybiškumo kompetencija. Formuojasi filosofinio tyrimo įgūdžiai, filosofinių idėjų generavimas, kūrybinė prieiga prie teorinių bei praktinių problemų sprendimo bei filosofinis vertinimas ir refleksija. Filosofijos dalyko veiklose mokiniai ugdomi kūrybinį mąstymą, gebėjimą analizuojamą fenomeną apžvelgti objektyviai, iš įvairių perspektyvų, įžvelgti kitokius (neįprastus) problemų sprendimo būdus; identifikuoja problemas ir kūrybines galimybes, renka, sieja ir kritiškai vertina kūrybai reikalingą informaciją; dalinasi žiniomis, idėjomis, patirtimi; kelia idėjas, siūlo sprendimus; pasirenka sau ir kitiems reikšmingas idėjas, jas apsvaisto iš skirtingų perspektyvų.

74.4. Pilietiškumo kompetencija. Ugdomasi pilietinė tapatybė ir savo turimų pilietinių galių filosofinis suvokimas, gebėjimas gyventi pilietinėje bendruomenėje gerbiaut kitų žmonių teises ir laisves, filosofinis išprusimas brandina valstybingumo sampratą.

74.5. Kultūrinė kompetencija. Filosofijos dalykas per dalykinį turinį ir įvairialypį to turinio priėmimą (per meno kūrybinių, politinės kultūros, mokslinės tradicijos analizę) visapusiškai augina kultūrinį išprusimą ir įvairialypės kultūrinės tradicijos ir jos raiškos suvokimą, sąmoningą kultūrinį buvimą pasaulyje: apmąsto ir kritiškai vertina įvairias kultūros formas ir reiškinius, išreiškia požiūrį, nuostatas ir vertybes.

74.6. Komunikavimo kompetencija. Filosofinis samprotavimas reikalauja atitinkamos komunikacinės raiškos – tiek rašytinės, tiek virtualios, t. y. gebėjimo atitinkamą filosofinę žinią perduoti tiems, kurie ieško prasmingo gyvenimo; ugdo gebėjimą parinkti ir vartoti verbalines ir neverbalines raiškos priemones ir formas; pritaikyti raiškos priemones ir formas komunikavimo situacijai ir adresatui; pristatyti save gyvai bei virtualioje erdvėje. Komunikavimo kompetencija labai svarbi ugdantis sutarimo, diskutavimo gebėjimą.

74.7. Skaitmeninė kompetencija. Skaitmeninė kompetencija – tai mokinio gebėjimas kritiškai ir atsakingai naudotis skaitmeninėmis technologijomis mokantis, dirbant ir dalyvaujant visuomenės gyvenime. Mokinys kūrybiškai naudojami skaitmeninėmis technologijomis sprendžiamas problemas, apimančias kompiuterinių (informacinių) sistemų techninių ir technologinių problemų sprendimą, kritišką galimų problemos sprendimų įvertinimą ir skaitmeninių technologijų pasirinkimą, taip pat skaitmeninės kompetencijos įsivertinimą ir jos spragų identifikavimą. Toks naudojimas atveria galimybę praktiškai patirti technologijų poveikį ir jį filosofškai reflektuoti.

75. Dalyko programoje pasiekimų sritys žymimos raide (pavyzdžiui, A, B), o raide ir skaičiumi (pavyzdžiui, A1, A2) žymimas tos pasiekimų srities pasiekimas.

76. Filosofinių klausimų specifika suvokiama per filosofijos kilmės analizę, filosofinio požiūrio specifikos interpretavimą, taip pat pagal filosofijos objekto apibrėžimo rezultatus bei filosofijos kaip gyvenimo būdo suvokimą. Šios pasiekimų srities mokinių pasiekimai:

76.1. skiria ir paaiškina filosofinių klausimų, filosofinio požiūrio ypatybes kitų klausimų kontekste, nurodant, kad viena disciplina skiriasi nuo kitos pagal savo tyrimo ar interpretacijos sferos savitumą (A1);

76.2. įvardina ir skiria filosofijos kilmės ištakas (nuostaba, abejonė, kančia) (A2);

76.3. atskiria filosofijos kaip teorijos ir gyvenimo būdo tarpusavio sąsajas bei prieštaras (A3);

76.4. žino filosofijos istorijos periodizaciją, pagrindinius filosofijos tradicijos autorius ir filosofinio postmodernizmo iniciatorius (A4).

77. Būties (tikrovės) klausimo aktualizavimas (B). Būties pirmą kartą intuicija yra papildoma turinio keliant filosofinius klausimus – kuo skiriasi tikrovė ir iliuzija, kas daro tikrovę vieninga visuma, taip pat aptariant ontologinio skirtumo tarp būties ir esinio problemą:

77.1. būties klausimo iškilimo kaip filosofijos atsiradimo pagrindo ir filosofinės refleksijos gyvastingumo šaltinio supratimas (B1);

77.2. pasaulio vieningumo problemos apmąstymas (B2).

78. Tikrovės pažinimo problematikos suvokimas (C):

78.1. pažinimo šaltiniai (C1);

78.2. racionalizmo ir empirizmo ginčas (C2);

78.3. gamtamokslinio ir humanitarinio žinojimo skirtumai (C3).

79. Moralinės refleksijos filosofinio įprasminimo pritaikymas (D):

79.1. esminiai etikos ir moralės požymiai, pagrindinės teorijos, autoriai (D1);

79.2. Etikos problemos tematizavimas Sokrato, epikūrizmo, kinikų ir stoikų mąstysenoje, išskirtinė I. Kanto vieta etinės minties istorijoje (D2);

79.3. moralės kaip valios autonomijos samprata (D3).

80. Filosofinės antropologijos aprėpties ir pagrindinių problemų supratimas (E):

80.1. žmogus kaip filosofinės antropologijos horizontas (E1);

80.2. filosofijos mėginimai atskleisti ir paaiškinti istorijos esmę, prasmę ir vyksmą, suvokti žmogaus istoriškumą (E2);

80.3. menas kaip žmogaus spontaniškumo apsireiškimas (E3).

81. Mokinių pasiekimų raida aprašoma pagal pasiekimų sritis, pateikiant mokinių pagrindinio lygio pasiekimus kas dvejus metus. Lentelėje raide žymima pasiekimų sritis, raide ir pirmu skaičiumi žymimas tos pasiekimų srities pasiekimas:

Filosofinių klausimų specifikos suvokimas (A)		
Pasiekimai	9–10, I–II gimnazijos klasė	III–IV gimnazijos klasė
Skiria ir paaiškina filosofinių klausimų, filosofinio požiūrio ypatybes kitų klausimų kontekste, nurodydamas, kad viena disciplina skiriasi nuo kitos pagal savo tyrimo ar interpretacijos sferos savitumą (A1).	Skiria ir aiškina filosofinių klausimų, filosofinio požiūrio ypatybes kitų klausimų kontekste, nurodydamas, kad viena disciplina skiriasi nuo kitos pagal savo tyrimo ar interpretacijos sferos savitumą (A1.3).	Analizuoja ir aiškina filosofinių klausimų, filosofinio požiūrio ypatybes kitų mokslų keliame klausimų kontekste, pateikia 3–5 filosofinių klausimų pavyzdžius (A1.3).
Įvardina ir skiria filosofijos kilmės ištakas (nuostaba, abejonė, kančia) (A2).	Apibūdina filosofijos kilmės šaltinius – nuostabą, abejonę, kančią, sugeba įžvelgti jų skirtumą. Aiškina filosofijos termino etimologiją, supranta filosofijos kaip mąstymo tradicijos, užimančios savitą vietą istorijos raidoje tarp mokslo ir religijos reikalingumą bei išlikimo sąlygas (A2.3).	Aiškina filosofijos kilmę ir jos ištakas, filosofijos skirtumus nuo kitų disciplinų, filosofijos paskirties, filosofijos sąvokos reikšmę, filosofijos pamatinius klausimus. Paaiškina filosofijos objekto sampratą (A2.3).
Atskiria filosofijos kaip teorijos ir gyvenimo būdo tarpusavio sąsajas bei prieštaras (A3).	Filosofijos ir žmogaus egzistencinės patirties analizė. Egzistencinė patirtis kaip paskata filosofinio gyvenimo būdui įtvirtinti (A3.3).	Paaiškina požiūrių skirtumus tarp pranašo, išminčiaus ir filosofo. Gali įvardinti jų tiesos, veikimo būdus bei tikslus (A3.3).
Žino filosofijos istorijos periodizaciją, pagrindinius filosofijos tradicijos autorius ir filosofinio postmodernizmo iniciatorius (A4).	Aiškina filosofijos periodizacijos problemą, suvokia, kad Antikos filosofija yra visos Vakarų filosofijos provaizdis, žino apie Viduramžių filosofijos „dviejų tiesų“ atsiradimo aplinkybes, mokslo filosofijos iškilimo Moderniaisiais laikais sąlygas (A4.3).	Apibūdina filosofijos susidūrimo su postmodernizmo kultūra prieštaras, paaiškina postmodernistinės filosofijos atsiradimo ir sklaidos aplinkybes (A4.3).
Būties (tikrovės) klausimo aktualizavimas (B)		
Būties klausimo iškilimo kaip filosofijos atsiradimo pagrindo ir filosofinės refleksijos gyvastingumo šaltinio supratimas (B1).	Suvokia, kad būties apmąstymo pagrindu atsiranda savitas teorinis žinojimas, besiskiriantis nuo kasdieninio empirinio pasaulio supratimo ir mitologinių pasakojimų, supranta skirtumą tarp nuomonės ir žinojimo (<i>doxa</i> ir <i>episteme</i>) (B1.3).	Paaiškina būties klausimo iškilimo aplinkybes, suvokia skirtumą tarp fizikos ir metafizikos, esinio ir būties (B1.3).
Pasaulio vieningumo problemos apmąstymas (B2).	Filosofiškai aiškina visuotinio prado (<i>arche</i>), kaip jis buvo suprantamas ankstyvosiose Antikos filosofijos mokyklose, Parmenido būties nedalumo klausimus, pasaulio vieningumo (vienio) problematiką. Geba paaiškinti Platono olos alegoriją kaip vaizdinį skirtumo tarp būties dienos ir patamsių, tarp idėjų ir šešėlių pasaulių, tarp tikrosios būties ir tarsi-būties įprasminimą (B2.3).	Analizuoja gyvenimo filosofijos, egzistencializmo, hermeneutines teorijas ir praktiką (teksto interpretavimo principus). Atlieka filosofinę žmogaus, istorijos, teisės ir meno analizę (B2.3).
Tikrovės pažinimo problematikos suvokimas (C)		
Pažinimo šaltiniai (C1).	Suvokia, kad ne į visus klausimus egzistuoja galutiniai atsakymai; supranta, kad tai, ką laikome „tiesa“ ar „faktu“, gali skirtis priklausomai nuo pasaulėžiūros, kultūros, vertybių (C1.3).	Paaiškina diskusijų ir abejonės svarbą, supranta pažinimo ribotumą, skirtingus pažinimo būdus, interpretacijų įvairovę ir atvirų klausimų vertę (C1.3).
Racionalizmo ir empirizmo ginčas (C2).	Supranta vieną esminių filosofijos klausimų — kaip žmogus pažįsta pasaulį — per protą ar per patirtį. Paaiškina svarbiausias XVI–XVIII a. filosofijos Europoje idėjas (C2.3).	Paaiškina, kad racionalizmo ir empirizmo ginčas – tai diskusija apie proto ir patirties vaidmenį pažinime. Supranta, kad šis ginčas skatino mokslo, filosofijos

		ir pažinimo teorijų raidą (C2.3).
Gamtamokslinio ir humanitarinio žinojimo skirtumai (C3).	Geba paaiškinti pagrindinius gamtamokslinio ir humanitarinio žinojimo principus, juos palyginti, argumentuoti savo požiūrį (C3.3).	Paaiškina hermeneutikos metodą, supranta, kad visiškai objektyvus požiūris yra neįmanomas, nes interpretuojama remiantis savo patirtimi, suvokia, kad humanitariniai mokslai tiria unikalias situacijas, o ne bendruosius dėsnius (C3.3).
Moralinės refleksijos filosofinio įprasminimo pritaikymas (D)		
Esminiai etikos ir moralės požymiai, pagrindinės teorijos, autoriai (D1).	Analizuoja filosofinius klausimus apie laisvę ir moralines normas. Aiškina laisvės problemą etikoje, laisvės ir atsakomybės santykio problemą (D1.3).	Analizuoja filosofinius klausimus apie laisvę ir moralines normas. Geba pagrįsti moralines normas, atpažįsta skirtumą tarp eudaimonistinės ir imperatyvinės etikos (D1.3).
Etikos problemos tematizavimas Sokrato, epikūrizmo, kinikų ir stoikų mąstysenoje, išskirtinė I. Kanto vieta etinės minties istorijoje (D2).	Įvardina Sokrato, epikūrizmo, kinikų ir stoikų mąstymo pagrindinius bruožus, supranta apie etinės refleksijos svarbą filosofinės minties plėtotėje. Aiškina moralės kaip valios autonomijos sampratą I. Kanto filosofijoje, žino jo pateiktą kategorinio imperatyvo formulotę, sugeba skirti tai, kuo moralinė elgesio reglamentacija pagal I. Kantą, skiriasi nuo kitų žmogaus elgesį reglamentuojančių normų, tokių kaip papročiai, visuomeninė nuomonė, teisė, religinė elgesio reglamentacija (D2.3).	Atlieka dorybės sampratų lyginamąją analizę ir pritaiko jos rezultatus, siekiant ištvėmės, pusiausvyros ir laimės, taip pat laisvės įprasminimo (D2.3).
Moralės kaip valios autonomijos samprata (D3).	Paaiškina, ar žmogus laisvas rinktis tarp gėrio ir blogio, ar jo veiksmai nulemti, ir kaip tai veikia moralinę atsakomybę. Suvokia problemos aktualumą asmenybei, jo atsakomybės ir moralinio pasirinkimo prasme (D3.3).	Paaiškina laisvės ir atsakomybės santykį moralinio pasirinkimo situacijoje, geba paaiškinti tai, kuo moralinė elgesio reglamentacija skiriasi nuo kitų žmogaus elgesį reglamentuojančių normų (D3.3).
Filosofinė antropologija (E)		
Žmogus kaip filosofinės antropologijos horizontas (E1).	Įvardija žmogaus, gamtos ir kultūros santykio, kūno ir sielos filosofinius klausimus; atpažįsta religijos atsakymą į gyvenimo prasmės ir tikslo klausimą (E1.3).	Komentuoja ir interpretuoja žmogaus, gamtos ir kultūros santykį, kūno ir sielos filosofinę sampratą, gyvenimo prasmės ir tikslo klausimus, paaiškina žmogaus tikrovės apmąstymo perspektyvas egzistencijos ir gyvenimo filosofijoje, žmogaus sampratos pokyčius naujų technologijų aplinkoje, suvokia naujų medijų įtaką antropologiniam posūkiui žmogaus sampratoje įsitvirtinti (E1.3).
Žmogus ir istorija. Filosofijos mėginimai atskleisti ir paaiškinti istorijos esmę, prasmę ir vyksmą, suvokti žmogaus istoriškumą (E2).	Supranta ir aiškina istorijos filosofijos mėginimus atskleisti ir paaiškinti istorijos esmę, prasmę ir vyksmą, suvokti žmogaus istoriškumą (E2.3).	Žmogaus tikrovės ir istorinio vyksmo tyrimo specifikos įsisąmoninimas, lyginant su gamtamoksliniu žinojimu, savitų žmogaus tikrovės ir istorijos supratimo priemonių atpažinimas (E2.3).
Menas kaip žmogaus spontaniškumo apsisireiškimas (E3).	Apibūdina bendrą grožio paskirties temą ir jo raiškos formas menuose bei	Apibrėžia grožio ir didingumo kategorijas, supranta žmogaus

	gamtoje, taip pat grožio poveikį. Atpažįsta meno ir tiesos santykio, meno funkcijos ir šiuolaikinio meno filosofijos temas, klausimus ar teiginius (E3.3).	kaip kūrėjo pašaukimą (E3.3).
--	--	-------------------------------

82. Mokymo(si) turinys. I–II gimnazijos klasė:

82.1. Filosofijos ištakos ir kilmė:

82.1.1. Filosofijos ištakos (filosofijos termino etimologijos aiškinimas; prieiga prie filosofijos; filosofijos ištakos; pamatiniai I. Kanto klausimai). Susipažįstama ir gilinamasi į tokius klausimus: filosofijos kilmė ir jos ištakos, filosofijos skirtumai nuo kitų disciplinų, filosofijos paskirtis, filosofijos sąvokos reikšmė, filosofijos pamatiniai klausimai.

82.1.2. Filosofija ir žmogaus egzistencinė patirtis. Kodėl žmogus kelia filosofinius klausimus?

82.1.3. Filosofija kaip teorija ir gyvenimo būdas.

82.1.4. Sokrato teismo inscenizacija klasėje, keliant klausimą – ar tikrai filosofija atitraukia nuo rimtų dalykų, ir žemiškų rūpesčių.

82.2. Tikrovės problema:

82.2.1. Platono olos alegorija, idėjos ir šešėlių pasaulis.

82.2.2. Kuo skiriasi tikrovė ir tarsi-tikrovė?

82.3. Pažinimo problema:

82.3.1. Filosofijos ir kitų mokslų santykio problema, keliant klausimą – ar filosofija yra mokslas įprasta to žodžio reikšme? Susipažįstama, gilinamasi ir kritiškai reflektuojamas filosofijos ir kitų mokslų Kokia apskritai yra mokslo ir kokia filosofijos paskirtis? Filosofijos, kaip mokslų motinos, samprata.

82.3.2. *Episteme* ir *doxa*.

82.4. Etinės sistemos, kategorinis imperatyvas:

82.4.1. Etika ir moralė. Moralinės normos ir jų pagrindimas. Analizuojami filosofiniai klausimai apie laisvę ir moralines normas.

82.4.2. Laisvės ir atsakomybės problema. „Mylėk ir daryk ką nori“ (Augustinas), „Esu pasmerktas laisvei“ (J. P. Sarte).

82.4.3. Etinės sistemos. Sokratas kaip etinės refleksijos pradininkas, epikūrininkai; kinikai; stoikai. Keliant pagrindinių etinių sistemų klausimus siekiama suprasti tokių sistemų tinkamumą šiuolaikinėje visuomenėje ir asmens gyvenime.

82.4.4. I. Kanto moralės filosofija. I. Kanto kategorinis imperatyvas. Analizuojami I. Kanto moralės filosofijos klausimai.

82.4.5. Žmogus, individas, asmuo.

82.5. Filosofijos istorinės raidos etapai. Filosofijos periodizacijos problema:

82.5.1. Būties klausimo iškilimas ikisokratinėje filosofijoje, Platono filosofija kaip dialogo kultūros įtvirtinimas. Dialogas tampa Vakarų filosofijos norma ir forma, helenistinio laikotarpio mąstymo hermeneutika.

82.5.2. Viduramžių filosofijos analizė ir interpretacija.

82.5.3. Naujųjų laikų (racionalizmo, empirizmo, I. Kanto kritikos, idealizmo, materializmo) filosofijos interpretacija.

82.5.4. Filosofijos santykis su mokslu.

82.5.5. Mokslo istorija. Filosofijos ir mokslo santykis; filosofinė mokslo kritika. Kritiškai vertina ir gilinasi į mokslo ir filosofijos santykį, klasikines ir šiuolaikines mokslo filosofijos temas.

82.5.6. Mokslinio pažinimo metodo specifikos analizė.

82.5.7. Gyvenimo filosofija, egzistencializmas, fenomenologinė hermeneutika.

82.5.8. Žmogaus ir istorijos santykio samprata, menas kaip žmogaus spontaniškumo apsisveikimas.

83. Mokymo(si) turinys. III–IV gimnazijos klasė:

83.1. Filosofijos ištakos ir kilmė. Filosofijos objekto apibrėžimo problema:

83.1.1. Filosofijos ištakos (termino išaiškinimas; prieiga prie filosofijos; filosofijos ištakos; pamatiniai I. Kanto klausimai). Susipažįstama ir gilinamasi į tokius klausimus: filosofijos kilmė ir jos ištakos, filosofijos skirtumai nuo kitų disciplinų, filosofijos paskirtis, filosofijos sąvokos reikšmė, filosofijos pamatiniai klausimai. Filosofijos objekto samprata Antikoje, filosofijos padėtis Viduramžiais, filosofijos objekto apibrėžimo problema Moderniaisiais laikais, filosofija ir postmodernizmas.

83.1.2. Filosofija ir egzistencija. Kodėl žmogus kelia filosofinius klausimus?

83.1.3. Filosofija ir pasaulėžiūra, filosofijos atsakymas būti teologijos tarnaitė Moderniaisiais laikais.

83.1.4. Filosofija kaip gyvenimo būdas ir filosofija kaip teorija.

83.1.5. Būties klausimo iškilimas kaip filosofijos atsiradimo pagrindas ir filosofinės refleksijos gyvastingumo šaltinis.

83.2. Pažinimo problema:

83.2.1. Diskusijos dėl tiesos.

83.2.2. Gamtamokslinio ir humanitarinio žinojimo dvisklaida.

83.3. Etinės sistemos, kategorinis imperatyvas:

83.3.1. Etika ir moralė. Moralinės normos ir jų pagrindimas. Analizuojami filosofiniai klausimai apie laisvę ir moralines normas. Laisva valia ir poelgio moralinis įprasminimas. Laimė ir prasmė. Išminties meilė ir meilės išminties filosofija.

83.3.2. Laisvės ir atsakomybės problema.

83.3.3. Etinės sistemos. Sokratas kaip etinės refleksijos pradininkas, epikūrininkai; kinikai; stoikai. Keliant pagrindinių etinių sistemų klausimus siekiama suprasti tokių sistemų tinkamumą šiuolaikinėje visuomenėje ir asmens gyvenime.

83.3.4. I. Kanto moralės filosofija. I. Kanto kategorinis imperatyvas. Analizuojami I. Kanto moralės filosofijos klausimai.

83.4. Pagrindiniai filosofijos raidos etapai. Filosofijos tradicijos samprata:

83.4.1. Antikos filosofija kaip visos Vakarų filosofijos provaizdis.

83.4.2. Būties klausimo tematizavimas pagal antikos ikisokratinės filosofijos pavyzdį.

83.4.3. Sofistai ir Sokratas.

83.4.4. Dvi didžiosios Antikos filosofijos sintezės (Platonas ir Aristotelis).

83.4.5. Viduramžių filosofijos analizė ir interpretacija. „Dviejų tiesų“ teorija.

83.4.6. Naujųjų laikų (racionalizmo, empirizmo, I. Kanto kritikos, idealizmo, materializmo) filosofijos interpretacija.

83.4.7. Gyvenimo filosofijos, egzistencializmas, hermeneutinė teorija ir praktika (teksto interpretavimo principai).

83.4.8. Filosofinė žmogaus, istorijos ir meno analizė bei supratimas. Filotopija kaip reikšmingas filosofijos tradicijos papildymas.

83.4.9. Žmogus, gamta ir kultūra. Kūnas ir siela. Gyvenimo prasmė ir savirealizacija (religijos atsakymas, prasmė ir tikslas, mirtis). Gilinamasi į esminius filosofinės antropologijos gyvenimo prasmės ir savirealizacijos klausimus.

83.4.10. Žmogus istorijoje. Diskutuojuama ir keliami esminiai istorijos filosofijos klausimai.

84. Vertinimas yra esminė mokymo(si) proceso dalis. Mokinių filosofijos mokymo(si) rezultatų vertinimas suvokiamas kaip pagalba mokiniui tobulėti, tapti savarankiškam, atsakingam už mokymo(si) rezultatus, ugdyti jo pasitikėjimą savo jėgomis, gebėjimą įsivertinti savo veiklą, pasirinkti tinkamiausius veiklos būdus, spręsti mokymo(si) procese iškilusias problemas, reflektuoti mokymo(si) rezultatus.

85. Pradedant ir tęsiant filosofijos dalyko mokymąsi, svarbu įvardinti aiškius vertinimo kriterijus. Jie turi būti žinomi ir mokiniams, ir jų tėvams (globėjams). Vertinimo kriterijai turi būti pristatomi (pakartojami) ir mokymo(si) proceso metu. Vertinimas yra nuolatinis mokinio mokymo(si) patirties – pasiekimų, daromos pažangos – stebėjimo, kaupimo, interpretavimo ir apibendrinimo procesas. Ugdymo(si) procese naudojamas formuojamasis vertinimas. Remiantis vertinimo rezultatais numatoma mokymo(si) perspektyva, individualizuojamas ugdymo procesas. Pateikiant vertinimo informaciją akcentuojama ne klaidos ar nesėkmės, o tai, kokią pažangą padarė mokinys. Būtina gerbti mokinio pasaulėžiūrą, nuomonių įvairovę, tai negali būti sudedamoji vertinimo dalis.

86. Pateikiami keturių lygių pasiekimų aprašai: 1 – slenkstinis, 2 – patenkinamas, 3 – pagrindinis, 4 – aukštesnysis. Jie skatins mokinius siekti aukštesnių pasiekimų, padės į(si)vertinti mokymo(si) pasiekimus ir daromą pažangą, ypač baigus tam tikrą etapą, pamokų ciklą ir pan. Pamokoje ar kitoje kasdieninėje ugdymojoje veikloje mokinių pasiekimai vertinami nustatant, kaip atliktų užduočių ar kitos ugdomosios veiklos rezultatai atitinka nustatytus kriterijus.

87. Filosofijos dalyko mokymo(si) pasiekimai vertinami pažymiais. Pasiekimų lygiai siejami su mokinio pasiekimų įvertinimu pažymiais: slenkstinis lygis (1) – 4, patenkinamas lygis (2) – 5–6, pagrindinis lygis (2) – 7–8, aukštesnysis lygis (4) – 9–10.

88. Aprašant pasiekimų lygių požymius naudojamos šios mokinių gebėjimų augimą rodančios skalės ir sąvokos:

88.1. savarankiškumo:

88.1.1. padedamas – užduotis atlieka atsakydamas į nukreipiamuosius klausimus, naudodamasis papildomai pateikta medžiaga, mokymo(si) procesą moderuoja ir jame dalyvauja mokytojas;

88.1.2. vadovaudamasis pateiktais kriterijais;

88.1.3. konsultuodamasis – mokinys užduotis atlieka pasitardamas su mokytoju, tikslingai klausdamas ar prašydamas patarimų;

88.1.4. savarankiškai – užduotį atlieka be pagalbos;

88.2. sudėtingumo:

88.2.1. mokinys temos analizę ar diskusiją pradeda nuo juslinių, išorinių dalykų stebėjimo, konkretaus objekto, jo požymių apibrėžimo (tai atitinka slenkstinį ir patenkinamą lygius);

88.2.2. mokinys temos analizėje naudoja savirefleksiją, savo mintis, vertinimus įkomponuoja į temos kontekstą bei kasdienybės įvykius, kritiškai vertina (tai atitinka pagrindinį pasiekimo lygį);

88.2.3. mokinys temos analizėje savirefleksiją ir jos rezultatus perkelia į įvairius kontekstus, kritiškai vertina, išauga abstrakcijos lygmuo (tai atitinka aukštesnįjį pasiekimo lygį);

88.3. konteksto:

88.3.1. mokinys analizuoja pakankamai siaurą teminį kontekstą (slenkstinis lygis);

88.3.2. mokinys išlieka tik temos kontekste, tačiau įtraukia savirefleksiją (patenkinamas lygis);

88.3.3. mokinys išplečia kontekstą į kitas sritis (literatūra, kinas, kasdienybės įvykiai), savirefleksiją įkomponuoja į minėtus kontekstus (pagrindinis lygis);

88.3.4. mokinys mokymo(si) procese analizuoja dar daugiau skirtingų kontekstų (literatūra, kinas, istorija, psichologija, kasdienybės įvykiai ir pan.), savirefleksiją įkomponuoja į minėtus kontekstus, stipriai išauga abstrakcijos lygmuo (aukštesnysis lygis).

89. Rengiant formuojamojo ar apibendrinamojo vertinimo užduotis ugdymo procese atsižvelgiama į pasiekimų lygių požymius ir pateiktas mokiniams skirtingus pasiekimų lygius atitinkančias užduotis, kurios pateikiamos visiems mokiniams neribojant jų galimybių atlikti ir sudėtingesnes užduotis. Užduotys parengiamos taip, kad būtų galimybė vertinti skirtingų pasiekimų sričių gebėjimus, tačiau nereikėtų siekti į vieną pasiekimų vertinimo užduotį įtraukti visų ar daugelio pasiekimų sričių gebėjimų. Svarbu, ypač formuojamojo vertinimo, užduotis parengti taip, kad galima būtų vertinti skirtingų mokinių daromą pažangą ir teikti veiksmingą, mokyti padedantį ir motyvuojantį grįžtamąjį ryšį.

90. Lentelėje pateikiami keturių lygių pasiekimų aprašai: slenkstinis, patenkinamas, pagrindinis, aukštesnysis. Pasiekimų lygių požymių lentelėse raidės ir skaičių junginyje (pavyzdžiui, A1.2) raide žymima pasiekimų sritis (A), pirmu skaičiumi (1) nurodomas pasiekimas, o antru skaičiumi (2) – pasiekimų lygis:

90.1. Pasiekimų lygių požymiai. I–II gimnazijos klasės:

Slenkstinis (1)	Patenkinamas (2)	Pagrindinis (3)	Aukštesnysis (4)
1. Filosofinių klausimų specifikos suvokimas (A)			
Mokytojo padedamas skiria ir aiškina filosofinių klausimų, filosofinio požiūrio ypatybes kitų klausimų kontekste (A1.1).	Mokytojo konsultuojamas skiria ir aiškina filosofinių klausimų, filosofinio požiūrio ypatybes kitų klausimų kontekste, nurodo, kad viena disciplina skiriasi nuo kitos pagal savo tyrimo ar interpretacijos sferos savitumą (A1.2).	Skiria ir aiškina filosofinių klausimų, filosofinio požiūrio ypatybes kitų klausimų kontekste, nurodo, kad viena disciplina skiriasi nuo kitos pagal savo tyrimo ar interpretacijos sferos savitumą (A1.3).	Apibūdina ir analizuoja filosofinių klausimų, filosofinio požiūrio ypatybes kitų klausimų kontekste, nurodydamas, kad viena disciplina skiriasi nuo kitos pagal savo tyrimo ar interpretacijos sferos savitumą (A1.4).
Mokytojo padedamas atranda filosofijos kilmės šaltinius – nuostabą, abejonę, kančią, sugeba išvelgti jų skirtumą. Mokytojo padedamas supranta filosofijos kaip mąstymo tradicijos, reikalingumą bei išlikimo sąlygas. (A2.1).	Atpažįsta filosofijos kilmės šaltinius – nuostabą, abejonę, kančią, sugeba išvelgti jų skirtumą. Mokytojo konsultuojamas aiškina filosofijos termino etimologiją, supranta filosofijos kaip mąstymo tradicijos, užimančios savitą vietą istorijos raidoje tarp mokslo ir religijos reikalingumą bei išlikimo sąlygas (A2.2).	Apibūdina filosofijos kilmės šaltinius – nuostabą, abejonę, kančią, sugeba išvelgti jų skirtumą. Aiškina filosofijos termino etimologiją, supranta filosofijos kaip mąstymo tradicijos, užimančios savitą vietą istorijos raidoje tarp mokslo ir religijos reikalingumą bei išlikimo sąlygas (A2.3).	Analizuoja, kritiškai vertina ir išplečia kontekstą apie filosofijos kilmės šaltinius – nuostabą, abejonę, kančią, sugeba išvelgti jų skirtumą. Aiškina filosofijos termino etimologiją, supranta filosofijos kaip mąstymo tradicijos, užimančios savitą vietą istorijos raidoje tarp mokslo ir religijos, reikalingumą bei išlikimo sąlygas (A2.4).
Mokytojo padedamas atpažįsta galimas filosofijos, kaip gyvenimo būdo, pritaikymo galimybes (A3.1).	Apibūdina filosofijos, kaip gyvenimo būdo taikymo, galimybes kasdienybėje, nusako, kuo ji skiriasi nuo teorinės filosofijos (išvardija bent 3 skirtumus) (A3.2).	Analizuoja ir aiškina, kūrybiškai interpretuoja ir savo kasdienybėje taiko filosofijos kaip gyvenimo būdo ir filosofijos teorijos santykį. Pateikia 2–3 pavyzdžius (A3.3).	Kritiškai vertina ir analizuoja pagrindinius filosofijos, kaip gyvenimo būdo, požymius, remiasi filosofijos teorijomis (A3.4).
Mokytojo padedamas aiškinasi filosofijos periodizacijos problemą, supranta, kad Antikos filosofija yra visos Vakarų filosofijos provaizdis (A4.1).	Mokytojo konsultuojamas suvokia filosofijos periodizacijos problemą, supranta, kad Antikos filosofija yra visos Vakarų filosofijos provaizdis, žino apie Viduramžių filosofijos „dviejų tiesų“ atsiradimo aplinkybes, mokslo filosofijos iškilimo Moderniaisiais laikais sąlygas (A4.2).	Suvokia filosofijos periodizacijos problemą, supranta, kad Antikos filosofija yra visos Vakarų filosofijos provaizdis, žino apie Viduramžių filosofijos „dviejų tiesų“ atsiradimo aplinkybes, mokslo filosofijos iškilimo Moderniaisiais laikais sąlygas (A4.3).	Analizuoja filosofijos periodizacijos problemą, pagrindžia, kad Antikos filosofija yra visos Vakarų filosofijos provaizdis, žino apie Viduramžių filosofijos „dviejų tiesų“ atsiradimo aplinkybes, mokslo filosofijos iškilimo Moderniaisiais laikais sąlygas (A4.4).
2. Būties (tikrovės) klausimo aktualizavimas (B)			
Mokytojo padedamas supranta, kad būties apmąstymo pagrindu atsiranda savitas teorinis žinojimas, besiskiriantis nuo kasdieninio empirinio pasaulio supratimo ir mitologinių pasakojimų, supranta skirtumą tarp nuomonės ir žinojimo (<i>doxa</i> ir <i>episteme</i>) (B1.1).	Mokytojo konsultuojamas suvokia, kad būties apmąstymo pagrindu atsiranda savitas teorinis žinojimas, besiskiriantis nuo kasdieninio empirinio pasaulio supratimo ir mitologinių pasakojimų, supranta skirtumą tarp nuomonės ir žinojimo (<i>doxa</i> ir <i>episteme</i>) (B1.2).	Suvokia, kad būties apmąstymo pagrindu atsiranda savitas teorinis žinojimas, besiskiriantis nuo kasdieninio empirinio pasaulio supratimo ir mitologinių pasakojimų, supranta skirtumą tarp nuomonės ir žinojimo (<i>doxa</i> ir <i>episteme</i>) (B1.3).	Paaikškina, kad būties apmąstymo pagrindu atsiranda savitas teorinis žinojimas, besiskiriantis nuo kasdieninio empirinio pasaulio supratimo ir mitologinių pasakojimų, pagrindžia skirtumą tarp nuomonės ir žinojimo (<i>doxa</i> ir <i>episteme</i>) (B1.4).

Slenkstinis (1)	Patenkinamas (2)	Pagrindinis (3)	Aukštesnysis (4)
Mokytojo padedamas filosofiskai aiškina visuotinio prado (<i>arche</i>), kaip jis buvo suprantamas ankstyvosiose Antikos filosofijos mokyklose, Parmenido būties nedalumo klausimus, pasaulio vieningumo (vienio) problematiką (B2.1).	Konsultuojamas filosofiskai aiškina visuotinio prado (<i>arche</i>), kaip jis buvo suprantamas ankstyvosiose Antikos filosofijos mokyklose, Parmenido būties nedalumo klausimus, pasaulio vieningumo (vienio) problematiką (B2.2).	Filosofiskai aiškina visuotinio prado (<i>arche</i>), kaip jis buvo suprantamas ankstyvosiose Antikos filosofijos mokyklose, Parmenido būties nedalumo klausimus, pasaulio vieningumo (vienio) problematiką (B2.3).	Filosofiskai aiškina ir analizuoja visuotinio prado (<i>arche</i>), kaip jis buvo suprantamas ankstyvosiose Antikos filosofijos mokyklose, Parmenido būties nedalumo klausimus, pasaulio vieningumo (vienio) problematiką (B2.4).
3. Tikrovės pažinimo problematikos suvokimas (C)			
Mokytojo padedamas supranta, kad ne į visus klausimus egzistuoja galutiniai atsakymai; supranta, kad tai, ką laikome „tiesa“ ar „faktu“, gali skirtis priklausomai nuo pasaulėžiūros, kultūros, vertybių (C1.1).	Konsultuojamas perpranta, kad ne į visus klausimus egzistuoja galutiniai atsakymai; supranta, kad tai, ką laikome „tiesa“ ar „faktu“, gali skirtis priklausomai nuo pasaulėžiūros, kultūros, vertybių (C1.2).	Suvokia, kad ne į visus klausimus egzistuoja galutiniai atsakymai; supranta, kad tai, ką laikome „tiesa“ ar „faktu“, gali skirtis priklausomai nuo pasaulėžiūros, kultūros, vertybių (C1.3).	Suvokia, kad ne į visus klausimus egzistuoja galutiniai atsakymai; paaiškina, kad tai, ką laikome „tiesa“ ar „faktu“, gali skirtis priklausomai nuo pasaulėžiūros, kultūros, vertybių (C1.4).
Mokytojo padedamas supranta vieną esminių filosofijos klausimų – kaip žmogus pažįsta pasaulį – per protą ar per patirtį? Paaiškina svarbiausias XVI–XVIII a. filosofijos Europoje idėjas (C2.1).	Konsultuojamas supranta vieną esminių filosofijos klausimų – kaip žmogus pažįsta pasaulį – per protą ar per patirtį? Paaiškina svarbiausias XVI–XVIII a. filosofijos Europoje idėjas (C2.2).	Supranta vieną esminių filosofijos klausimų – kaip žmogus pažįsta pasaulį – per protą ar per patirtį? Paaiškina svarbiausias XVI–XVIII a. filosofijos Europoje idėjas (C2.3).	Paaiškina vieną esminių filosofijos klausimų – kaip žmogus pažįsta pasaulį – per protą ar per patirtį? Analizuoja svarbiausias XVI–XVIII a. filosofijos Europoje idėjas (C2.4).
Mokytojo konsultuojamas pateiktuose tekstuose atpažįsta mokslinio ir humanitarinio pažinimo pavyzdžius (C3.1).	Moka savais žodžiais paaiškinti gamtamokslinio ir humanitarinio pažinimo principus (C3.2).	Geba paaiškinti pagrindinius gamtamokslinio ir humanitarinio žinojimo principus, juos palyginti, argumentuoti savo požiūrį (C3.3).	Analizuoja ir komentuoja gamtamokslinio ir humanitarinio pažinimo teiginius, pagrindžia savo nuomonę argumentais, geba diskutuoti šia tema (C3.4).
4. Moralinės refleksijos filosofinio įprasminimo pritaikymas (D)			
Mokytojo padedamas aiškinasi filosofinius klausimus apie laisvę ir moralines normas. Aiškina laisvės problemą etikoje, laisvės ir atsakomybės santykio problemą (D1.1).	Konsultuojamas analizuoja filosofinius klausimus apie laisvę ir moralines normas. Aiškina laisvės problemą etikoje, laisvės ir atsakomybės santykio problemą (D1.2).	Analizuoja filosofinius klausimus apie laisvę ir moralines normas. Aiškina laisvės problemą etikoje, laisvės ir atsakomybės santykio problemą (D1.3).	Analizuoja ir komentuoja filosofinius klausimus apie laisvę ir moralines normas. Analizuoja ir vertina laisvės problemą etikoje, laisvės ir atsakomybės santykio problemą (D1.4).
Mokytojo padedamas įvardina Sokrato, epikūrizmo, kinikų ir stoikų mąstymo pagrindinius bruožus. Žino moralės kaip valios autonomijos sampratą I. Kanto filosofijoje, sugeba skirti tai, kuo moralinė elgesio reglamentacija pagal I. Kantą, skiriasi nuo kitų žmogaus elgesį reglamentuojančių normų, tokių kaip papročiai, visuomeninė nuomonė, teisė, religinė elgesio reglamentacija (D2.1).	Konsultuojamas įvardina Sokrato, epikūrizmo, kinikų ir stoikų mąstymo pagrindinius bruožus, supranta apie etinės refleksijos svarbą filosofinės minties plėtotėje. Aiškina moralės kaip valios autonomijos sampratą I. Kanto filosofijoje, žino jo pateiktą kategorinio imperatyvo formuluotę, sugeba skirti tai, kuo moralinė elgesio reglamentacija pagal I. Kantą, skiriasi nuo kitų žmogaus elgesį reglamentuojančių normų, tokių kaip papročiai, visuomeninė nuomonė,	Įvardina Sokrato, epikūrizmo, kinikų ir stoikų mąstymo pagrindinius bruožus, supranta apie etinės refleksijos svarbą filosofinės minties plėtotėje. Aiškina moralės kaip valios autonomijos sampratą I. Kanto filosofijoje, žino jo pateiktą kategorinio imperatyvo formuluotę, sugeba skirti tai, kuo moralinė elgesio reglamentacija pagal I. Kantą, skiriasi nuo kitų žmogaus elgesį reglamentuojančių normų, tokių kaip papročiai, visuomeninė nuomonė, teisė,	Analizuoja Sokrato, epikūrizmo, kinikų ir stoikų mąstymo pagrindinius bruožus, supranta apie etinės refleksijos svarbą filosofinės minties plėtotėje. Analizuoja moralės kaip valios autonomijos sampratą I. Kanto filosofijoje, žino jo pateiktą kategorinio imperatyvo formuluotę, sugeba skirti tai, kuo moralinė elgesio reglamentacija pagal I. Kantą, skiriasi nuo kitų žmogaus elgesį reglamentuojančių normų, tokių kaip papročiai, visuomeninė nuomonė, teisė,

Slenkstinis (1)	Patenkinamas (2)	Pagrindinis (3)	Aukštesnysis (4)
	teisė, religinė elgesio reglamentacija (D2.2).	religinė elgesio reglamentacija (D2.3).	religinė elgesio reglamentacija (D2.4).
Mokytojo padedamas aiškinasi, ar žmogus laisvas rinktis tarp gėrio ir blogio, ar jo veiksmai nulemti, ir kaip tai veikia moralinę atsakomybę (D3.1).	Konsultuojamas paaiškina, ar žmogus laisvas rinktis tarp gėrio ir blogio, ar jo veiksmai nulemti, ir kaip tai veikia moralinę atsakomybę. Suvokia problemos aktualumą asmenybei, jo atsakomybės ir moralinio pasirinkimo prasme (D3.2).	Paaiškina, ar žmogus laisvas rinktis tarp gėrio ir blogio, ar jo veiksmai nulemti, ir kaip tai veikia moralinę atsakomybę. Suvokia problemos aktualumą asmenybei, jo atsakomybės ir moralinio pasirinkimo prasme (D3.3).	Analizuoja ir komentuoja, ar žmogus laisvas rinktis tarp gėrio ir blogio, ar jo veiksmai nulemti, ir kaip tai veikia moralinę atsakomybę. Suvokia problemos aktualumą asmenybei, jo atsakomybės ir moralinio pasirinkimo prasme (D3.4).
5. Filosofinė antropologija (E)			
Mokytojo padedamas, aiškinasi žmogaus, gamtos ir kultūros santykio, kūno ir sielos filosofinius klausimus (E1.1).	Konsultuojamas įvardija žmogaus, gamtos ir kultūros santykio, kūno ir sielos filosofinius klausimus; atpažįsta religijos atsakymą į gyvenimo prasmės ir tikslo klausimą (E1.2).	Įvardija žmogaus, gamtos ir kultūros santykio, kūno ir sielos filosofinius klausimus; atpažįsta religijos atsakymą į gyvenimo prasmės ir tikslo klausimą (E1.3).	Analizuoja, vertina žmogaus, gamtos ir kultūros santykio, kūno ir sielos filosofinius klausimus; atpažįsta religijos atsakymą į gyvenimo prasmės ir tikslo klausimą (E1.4).
Mokytojo padedamas aiškinasi aiškina istorijos filosofijos mėginimus atskleisti ir paaiškinti istorijos esmę (E2.1).	Konsultuojamas supranta ir aiškina istorijos filosofijos mėginimus atskleisti ir paaiškinti istorijos esmę, prasmę ir vyksmą, suvokti žmogaus istoriškumą (E2.2).	Supranta ir aiškina istorijos filosofijos mėginimus atskleisti ir paaiškinti istorijos esmę, prasmę ir vyksmą, suvokti žmogaus istoriškumą (E2.3).	Analizuoja ir aiškina istorijos filosofijos mėginimus atskleisti ir paaiškinti istorijos esmę, prasmę ir vyksmą, suvokti žmogaus istoriškumą (E2.4).
Mokytojo padedamas aiškinasi bendrą grožio paskirties temą ir jo raiškos formas menuose bei gamtoje, taip pat grožio poveikį (E3.1).	Žino bendrą grožio paskirties temą ir jo raiškos formas menuose bei gamtoje, taip pat grožio poveikį (E3.2).	Apibūdina bendrą grožio paskirties temą ir jo raiškos formas menuose bei gamtoje, taip pat grožio poveikį. Atpažįsta meno ir tiesos santykio, meno funkcijos ir šiuolaikinio meno filosofijos temas, klausimus ar teiginius (E3.3).	Analizuoja bendrą grožio paskirties temą ir jo raiškos formas menuose bei gamtoje, taip pat grožio poveikį. Komentuoja ir interpretuoja meno ir tiesos santykio, meno funkcijos ir šiuolaikinio meno filosofijos temas, klausimus ar teiginius (E3.4).

90.2. Pasiekimų lygių požymiai. III–IV gimnazijos klasės:

Slenkstinis (1)	Patenkinamas (2)	Pagrindinis (3)	Aukštesnysis (4)
1. Filosofinių klausimų specifikos suvokimas (A)			
Naudodamasis mokytojo pagalba ir pateiktais šaltiniais atpažįsta pagrindinius filosofinius klausimus, filosofines sąvokas, problemas, filosofijos kilmės ir ištakos aspektus (A1.1).	Apibūdina mokytojo pateiktus filosofus ir jų iškeltas problemas, svarbesnių filosofinių idėjų chronologiją, tinkamai vartoja filosofines sąvokas (A1.2).	Analizuoja ir aiškina filosofinių klausimų, filosofinio požiūrio ypatybes kitų mokslų keliamų klausimų kontekste, pateikia 3–5 filosofinių klausimų pavyzdžius (A3.3).	Reflektuoja ir kritiškai vertina, interpretuoja įvairias filosofijos problemas, pateikia 3–5 filosofinių problemų pavyzdžius (A1.4).
Naudodamasis mokytojo pateiktais šaltiniais ir pagalba, aiškinasi filosofijos kilmę ir jos ištakas, filosofijos skirtumus nuo kitų disciplinų (A2.1).	Konsultuojamas apibūdina filosofinių klausimų sklaidą egzistencijoje, išvardina būdingus raiškos požymius, juos aptaria (A2.2).	Aiškina filosofijos kilmę ir jos ištakas, filosofijos skirtumus nuo kitų disciplinų, filosofijos paskirties, filosofijos sąvokos reikšmę, filosofijos pamatinius klausimus.	Analizuoja filosofijos objekto sampratą Antikoje, filosofijos padėtį Viduramžiais, filosofijos objekto apibrėžimo problemą Moderniaisiais laikais, paaiškina

Slenkstinis (1)	Patenkinamas (2)	Pagrindinis (3)	Aukštesnysis (4)
		Paaishkina filosofijas objekto sampratā (A3.3).	filosofijas ir postmodernizmo santykj (A2.4).
Mokytojo padedamas aiškinasi skirtumus požiūrių skirtumu tarp pranašo, išminčiaus ir filosofo (A3.1).	Konsultuojamas suvokia požiūrių skirtumus tarp pranašo, išminčiaus ir filosofo. Gali įvardinti jų tiesos šaltinius, veikimo būdus bei tikslus (A3.2).	Paaishkina požiūrių skirtumus tarp pranašo, išminčiaus ir filosofo. Gali įvardinti jų tiesos šaltinius, veikimo būdus bei tikslus (A3.3).	Analizuoja skirtumus tarp pranašo, išminčiaus filosofo gyvenimo būdo klausimais. Kitiškai vertina ir analizuoja pagrindinius filosofijos, kaip gyvenimo būdo, požymius, remiasi filosofijos teorijomis (A3.4).
Žino pagrindinius Antikos filosofijos autorius, įvardina kelis Viduramžių ir Naujųjų laikų filosofus, mokytojo padedamas aiškinasi tradicijos ir filosofijos atsinaujinimo santykj (A4.1).	Pateiktuose šaltiniuose atpažįsta pagrindinius Antikos, Viduramžių, Naujųjų laikų filosofijos atstovus ir žino jų pažiūras (A4.2).	Apibūdina filosofijos susidūrimo su postmodernizmo kultūra prieštaras, paaishkina postmodernistinės filosofijos atsiradimo ir sklaidos aplinkybes (A4.3).	Aiškina filosofijos periodizacijos problemā, analizuoja Antikos filosofijos, kaip visos Vakarų filosofijos provaizdj, komentuoja mokslo filosofijos iškilimo Moderniaisiais laikais prielaidas (A4.4).
2. Būties (tikrovės) klausimo aktualizavimas (B)			
Mokytojo padedamas atpasakoja Būties klausimo problematikā (B1.1).	Konsultuojamas paaishkina būties klausimo iškilimo aplinkybes, suvokia skirtumą tarp fizikos ir metafizikos, esinio ir būties (B1.2).	Paaishkina būties klausimo iškilimo aplinkybes, suvokia skirtumą tarp fizikos ir metafizikos, esinio ir būties (B1.3).	Analizuoja būties klausimo iškilimo aplinkybes, suvokia skirtumą tarp fizikos ir metafizikos, esinio ir būties (B1.4).
Mokytojo padedamas supranta gyvenimo filosofijos ir egzistencializmo teorijas (B2.1).	Konsultuojamas aiškina gyvenimo filosofijos ir egzistencializmo, teorijas ir praktikā (teksto interpretavimo principus) (B2.2).	Analizuoja gyvenimo filosofijos, egzistencializmo, hermeneutines teorijas ir praktikā (teksto interpretavimo principus). Atlieka filosofinę žmogaus, istorijos, teisės ir meno analizę (B2.3).	Analizuoja ir kritiškai vertina gyvenimo filosofijos, egzistencializmo, hermeneutines teorijas ir praktikā (teksto interpretavimo principus). Atlieka filosofinę žmogaus, istorijos, teisės ir meno analizę (B2.4).
3. Tikrovės pažinimo problematikos suvokimas (C)			
Mokytojo padedamas aiškinasi diskusijų ir abejonės svarbā, supranta pažinimo ribotumą, skirtingus pažinimo būdus (C1.1).	Konsultuojamas paaishkina diskusijų ir abejonės svarbā, supranta pažinimo ribotumą, skirtingus pažinimo būdus, interpretacijų įvairovę ir atvirų klausimų vertę (C1.2).	Paaishkina diskusijų ir abejonės svarbā, supranta pažinimo ribotumą, skirtingus pažinimo būdus, interpretacijų įvairovę ir atvirų klausimų vertę (C1.3).	Vertina, komentuoja diskusijų ir abejonės svarbā, supranta pažinimo ribotumą, skirtingus pažinimo būdus, interpretacijų įvairovę ir atvirų klausimų vertę (C1.4).
Mokytojo padedamas aiškinasi racionalizmo ir empirizmo ginčā – apie proto ir patirties vaidmenj pažinime. Supranta, kad šis ginčas skatino mokslo, filosofijos ir pažinimo teorijų raidā (C2.1).	Konsultuojamas paaishkina, kad racionalizmo ir empirizmo ginčas – tai diskusija apie proto ir patirties vaidmenj pažinime. Supranta, kad šis ginčas skatino mokslo, filosofijos ir pažinimo teorijų raidā (C2.2).	Paaishkina, kad racionalizmo ir empirizmo ginčas – tai diskusija apie proto ir patirties vaidmenj pažinime. Supranta, kad šis ginčas skatino mokslo, filosofijos ir pažinimo teorijų raidā (C2.3).	Argumentuoja ir paaishkina, kad racionalizmo ir empirizmo ginčas – tai diskusija apie proto ir patirties vaidmenj pažinime. Supranta, kad šis ginčas skatino mokslo, filosofijos ir pažinimo teorijų raidā (C2.4).
Mokytojo padedamas aiškinasi hermeneutikos metodā, supranta, kad visiškai objektyvus požiūris yra neįmanomas, nes interpretuojama	Konsultuojamas paaishkina hermeneutikos metodā, supranta, kad visiškai objektyvus požiūris yra neįmanomas, nes interpretuojama	Paaishkina hermeneutikos metodā, supranta, kad visiškai objektyvus požiūris yra neįmanomas, nes interpretuojama remiantis savo patirtimi, suvokia, kad	Analizuoja hermeneutikos metodā, supranta, kad visiškai objektyvus požiūris yra neįmanomas, nes interpretuojama remiantis savo patirtimi, suvokia, kad

Slenkstinis (1)	Patenkinamas (2)	Pagrindinis (3)	Aukštesnysis (4)
remiantis savo patirtimi, suvokia, kad humanitariniai mokslai tiria unikalias situacijas, o ne bendruosius dėsnius (C3.1).	remiantis savo patirtimi, suvokia, kad humanitariniai mokslai tiria unikalias situacijas, o ne bendruosius dėsnius (C3.2).	humanitariniai mokslai tiria unikalias situacijas, o ne bendruosius dėsnius (C3.3).	humanitariniai mokslai tiria unikalias situacijas, o ne bendruosius dėsnius (C3.4).
4. Moralinės refleksijos filosofinio įprasminimo pritaikymas (D)			
Analizuoja filosofinius klausimus apie laisvę ir moralines normas. Geba pagrįsti moralines normas, atpažįsta skirtumą tarp eudaimonistinės ir imperatyvinės etikos (D1.1).	Analizuoja filosofinius klausimus apie laisvę ir moralines normas. Geba pagrįsti moralines normas, atpažįsta skirtumą tarp eudaimonistinės ir imperatyvinės etikos (D1.2).	Paaiškina filosofinius klausimus apie laisvę ir moralines normas. Geba pagrįsti moralines normas, atpažįsta skirtumą tarp eudaimonistinės ir imperatyvinės etikos (D1.3).	Analizuoja filosofinius klausimus apie laisvę ir moralines normas. Geba pagrįsti moralines normas, atpažįsta skirtumą tarp eudaimonistinės ir imperatyvinės etikos (D1.4).
Mokytojo padedamas dorybės sampratų lyginamąją analizę ir pritaiko jos rezultatus, siekiant ištvėmės, pusiausvyros ir laimės, o taip pat laisvės įprasminimo (D2.1).	Naudodamasis mokytojo pateiktais šaltiniais aiškina laisvės problemą, iškelia 1–2 klausimus (D2.2).	Atlieka dorybės sampratų lyginamąją analizę ir pritaiko jos rezultatus, siekiant ištvėmės, pusiausvyros ir laimės, taip pat laisvės įprasminimo (D2.3).	Analizuoja moralės kaip valios autonomijos sampratą I. Kanto filosofijoje, žino jo pateiktą kategorinio imperatyvo formulotę, sugeba skirti tai, kuo moralinės elgesio reglamentacija pagal I. Kantą, skiriasi nuo kitų žmogaus elgesį reglamentuojančių normų, tokių kaip papročiai, visuomeninė nuomonė, teisė, religinė elgesio reglamentacija (D2.4).
Mokytojo padedamas aiškinasi laisvės ir atsakomybės santykį moralinio pasirinkimo situacijoje (D3.1).	Konsultuojamas paaiškina laisvės ir atsakomybės santykį moralinio pasirinkimo situacijoje, geba paaiškinti tai, kuo moralinė elgesio reglamentacija skiriasi nuo kitų žmogaus elgesį reglamentuojančių normų (D3.2).	Paaiškina laisvės ir atsakomybės santykį moralinio pasirinkimo situacijoje, geba paaiškinti tai, kuo moralinė elgesio reglamentacija skiriasi nuo kitų žmogaus elgesį reglamentuojančių normų (D3.3).	Analizuoja laisvės ir atsakomybės santykį moralinio pasirinkimo situacijoje, geba paaiškinti tai, kuo moralinė elgesio reglamentacija skiriasi nuo kitų žmogaus elgesį reglamentuojančių normų (D3.4).
5. Filosofinė antropologija (E)			
Mokytojo padedamas aiškinasi žmogaus, gamtos ir kultūros santykį, kūno ir sielos filosofinę sampratą, gyvenimo prasmės ir tikslo klausimus, paaiškina žmogaus tikrovės apmąstymo perspektyvas egzistencijos ir gyvenimo filosofijoje, žmogaus sampratos pokyčius naujųjų technologijų aplinkoje, suvokia naujųjų medijų įtaką antropologiniam posūkiui žmogaus sampratoje įsitvirtinti (E1.1).	Konsultuojamas paaiškina žmogaus, gamtos ir kultūros santykį, kūno ir sielos filosofinę sampratą, gyvenimo prasmės ir tikslo klausimus, paaiškina žmogaus tikrovės apmąstymo perspektyvas egzistencijos ir gyvenimo filosofijoje, žmogaus sampratos pokyčius naujųjų technologijų aplinkoje, suvokia naujųjų medijų įtaką antropologiniam posūkiui žmogaus sampratoje įsitvirtinti (E1.2).	Komentuoja ir interpretuoja žmogaus, gamtos ir kultūros santykį, kūno ir sielos filosofinę sampratą, gyvenimo prasmės ir tikslo klausimus, paaiškina žmogaus tikrovės apmąstymo perspektyvas egzistencijos ir gyvenimo filosofijoje, žmogaus sampratos pokyčius naujųjų technologijų aplinkoje, suvokia naujųjų medijų įtaką antropologiniam posūkiui žmogaus sampratoje įsitvirtinti (E1.3).	Analizuoja, komentuoja ir interpretuoja žmogaus, gamtos ir kultūros santykį, kūno ir sielos filosofinę sampratą, gyvenimo prasmės ir tikslo klausimus, paaiškina žmogaus tikrovės apmąstymo perspektyvas egzistencijos ir gyvenimo filosofijoje, žmogaus sampratos pokyčius naujųjų technologijų aplinkoje, suvokia naujųjų medijų įtaką antropologiniam posūkiui žmogaus sampratoje įsitvirtinti (E1.4).
Mokytojo padedamas aiškinasi žmogaus tikrovės ir tyrimo specifiką, lyginant su	Žmogaus tikrovės ir istorinio vyksmo tyrimo specifikos paaiškinimas, lyginant	Žmogaus tikrovės ir istorinio vyksmo tyrimo specifikos įsisąmoninimas,	Žmogaus tikrovės ir istorinio vyksmo tyrimo specifikos analizė, lyginant su

Slenkstinis (1)	Patenkinamas (2)	Pagrindinis (3)	Aukštesnysis (4)
gamtamoksliniu žinojimu, atpažįsta savitas žmogaus tikrovės ir istorijos supratimo priemones (E2.1).	su gamtamoksliniu žinojimu, savitų žmogaus tikrovės ir istorijos supratimo priemonių atpažinimas (E2.2).	lyginant su gamtamoksliniu žinojimu, savitų žmogaus tikrovės ir istorijos supratimo priemonių atpažinimas (E2.3).	gamtamoksliniu žinojimu, savitų žmogaus tikrovės ir istorijos supratimo priemonių atpažinimas (E2.4).
Mokytojo padedamas apibręžia grožio ir didingumo kategorijas, supranta žmogaus kaip kūrėjo pašaukimą (E3.1).	Konsultuojamas paaiškina grožio poveikį žmogui, atpažįsta grožio raiškos formas menuose bei gamtoje (E3.2).	Apibręžia grožio ir didingumo kategorijas, supranta žmogaus kaip kūrėjo pašaukimą (E3.3).	Analizuoja, vertina ir komentuoja grožio ir didingumo kategorijas, supranta žmogaus kaip kūrėjo pašaukimą (E3.4).

**VII SKYRIUS
PROGRAMOS PRIVALOMAI PASIRENKAMI DALYKAI****PIRMASIS SKIRSNIS
KLASIKINĖ ARITMETIKA**

91. Klasikinė aritmetika yra vienas iš privalomai pasirenkamų Programos dalykų 1–4 klasėse.

92. Dalyko paskirtis – ugdyti vaikų loginį mąstymą, skaičių sandaros ir veiksmų dėsningumo supratimą, gebėjimą matematiškai komunikuoti, pagrįsti savo sprendimus ir juos taikyti įvairiuose gyvenimo kontekstuose. Klasikinė aritmetika padeda formuoti intelektines ir dvasines galias: pastabumą, mąstymo aiškumą, susitelkimą, atkaklumą, proto drausmę, vidinę motyvaciją, sąžiningumą ir atsakomybę. Ji skatina vertybines nuostatas, reikalingas prasmingai ir sąmoningai veiklai asmens, bendruomenės ir visuomenės gyvenime.

93. Dalyko programa sudaryta atsižvelgiant į 7–11 metų mokinių amžiaus tarpsnio ypatumus, orientuojantis į realių situacijų pažinimą, struktūruotą jų interpretavimą ir dalykų integraciją. Mokymas(is) grindžiamas tyrinėjimu, klausimu, paaiškinimu, diskusija ir aiškiu mąstymo dėstymu žodžiu bei raštu.

94. Dalyko programoje išskirtos trys pasiekimų sritys: Minties raiška ir matematinė kalba; Veiksmų taikymas ir dėsningumų pažinimas; Loginiai uždaviniai ir galvosūkliai. Kiekvienos pasiekimų srities raida aprašoma dvejuose ugdymo klasių centruose (1–2 klasės, 3–4 klasės). Klasikinės aritmetikos dalyko programoje pateikiami skirtingiems mokinių amžiaus tarpsniams numatyti pasiekimai – mokymo(si) rezultatai. Pasiekimai aprašomi keturiais pasiekimų lygiais: slenkstinis (1), patenkinamas (2), pagrindinis (3) ir aukštesnysis (4). Mokymo(si) turinys nusako kontekstus, kuriuose ugdomi mokinių pasiekimai ir mokymo(si) kontekstų pasirinkimo galimybes laipsniškai įgyti žinių ir supratimą, ugdyti gebėjimų ir vertybines nuostatas.

95. Klasikinės aritmetikos dalyko tikslas – sistemingai ugdyti mokinių loginį mąstymą, gebėjimą matematiškai komunikuoti, suvokti skaičių ir veiksmų dėsningumus bei taikyti juos įvairiuose gyvenimo kontekstuose, formuojant intelektines, dvasines galias ir vertybines nuostatas, reikalingas brandžiai, prasmingai ir atsakingai veiklai.

96. Siekdami tikslo mokiniai:

96.1. aiškiai įvardija matematinis objektus, taisyklingai vartoja sąvokas, supranta jų sandarą ir tarpusavio ryšius; pasitelkdami dėmesingumą ir proto tvarką, paaiškina, kaip ir kodėl taiko aritmetines procedūras;

96.2. kuria logišką ir nuoseklią sprendimo eigą, pagrįstą klasikinio mąstymo principais; ugdomi gebėjimą atskirti tikrą nuo klaidingo, vertina teiginių teisingumą, remiasi priežasties ir pasekmės ryšiais, siekia aiškaus sprendimo;

96.3. komunikuodami matematiškai bendradarbiauja su kitais, renkasi tinkamas raiškos formas ir būdus, derina kalbinę, simbolinę ir vizualią išraišką; mokosi tikslumo, pagarbaus dialogo ir minties aiškumo;

96.4. ugdo atkaklumą ir valią įveikti sunkumus, palaiko mokymosi susidomėjimą, sąžiningai reflektuoja savo klaidas ir pažangą; siekia pažvelgti į problemą matematiškai, taiko įvairias sprendimo strategijas su pagarba tiesai ir siekiu tobulėti.

97. Įgyvendinant dalyko programą ugdomos šios kompetencijos: pažinimo, komunikavimo, kultūrinė, kūrybiškumo, pilietiškumo, skaitmeninė, socialinė, emocinė ir sveikos gyvensenos kompetencija. Jos pateikiamos pagal kompetencijos ugdymo intensyvumą:

97.1. Pažinimo kompetencija. Ugdo gebėjimą pažinti pasaulio tvarką per skaičių, veiksmų ir jų ryšių sistemą. Mokiniai mokosi tyrinėti, stebėti ir analizuoti, kelti klausimus, ieškoti dėsningumų bei pagrįstų atsakymų. Dirbdami su uždaviniais ir sprendimo strategijomis, ugdomi kritinį mąstymą, mokosi pastebėti priežastinius ryšius, įvardyti savo sprendimų logiką ir sąmoningai taikyti įgytas žinias. Formuoja pažinimo džiaugsmą kaip vidinę motyvaciją siekti tiesos ir proto aiškumo.

97.2. Komunikavimo kompetencija. Komunikavimas grindžiamas aiškiu, tikslu ir logišku mąstymo išreiškimu žodžiu, raštu, simboliais ir vaizdais. Mokiniai mokosi paaiškinti savo sprendimus, pagrįsti teiginius, klausyti kitų, diskutuoti ir bendradarbiauti. Siekiama, kad kalba būtų ne tik raiškos, bet ir mąstymo įrankis, todėl matematinis diskursas tampa proto tvarkos ir pagarbios bendrystės raiška.

97.3. Kultūrinė kompetencija. Mokiniai ugdo supratimą apie tvarką, proporciją, seką ir skaičių kaip kultūros pamatus. Susipažįsta su praeities epochų procesais, lygina juos su dabartimi. Skaičiai čia suvokiami ne tik kaip skaičiavimo priemonė, bet ir kaip simboliai, turintys savo vietą žmogaus kultūros raidoje. Klasikinio ugdymo dvasioje mokiniai skatinami suvokti matematiką kaip visatos kalbą ir pažinti ją su pagarba tvarkai, grožiui ir protui.

97.4. Kūrybiškumo kompetencija. Tvirtina savo tapatybės formavimąsi ir supranta, kas ir kodėl yra kūrybiška: savitos idėjos, autentiška raiška ir refleksija. Skatina ieškoti įvairių sprendimo būdų, lyginti strategijas, formuluoti hipotezes ir analizuoti jų pagrįstumą. Mokiniai mokosi lankstumo mąstyme, gebėjimo klysti ir iš to mokytis, siekti naujo žvilgsnio į žinomą reiškinį. Klasikinio ugdymo kryptimi orientuotas kūrybiškumas neatsiejamas nuo proto drausmės, aiškaus samprotavimo ir savistabos.

97.5. Pilietiškumo kompetencija. Sprendžiant problemas, dirbant grupėse ir diskutuojant apie atsakymų teisingumą, mokiniai ugdomi gebėjimą priimti atsakomybę, išklausti kitą, susitarti. Klasikinė aritmetika moko tikslumo, aiškumo ir sąžiningumo – savybių, kurios svarbios kiekvienam bendruomenės nariui. Atsakingas

požiūris į mokymąsi, pastangos įveikti sunkumus, pagarba bendram darbui – visa tai prisideda prie pilietinės brandos ugdymo.

97.6. Skaitmeninė kompetencija. Taiko skaitmenines priemones skaičiavimui, informacijos pateikimui ar rezultatų pristatymui. Mokosi naudotis technologijomis tikslingai ir atsakingai, taikyti skaičiavimo programas, modeliuoti situacijas, vizualizuoti duomenis. Klasikinio ugdymo kontekste skaitmeninės priemonės derinamos su mąstymu ir aiškia struktūra, o ne paviršiniu vartojimu.

97.7. Socialinė, emocinė ir sveikos gyvensenos kompetencija. Ugdo atkaklumą, gebėjimą susitelkti, valią įveikti nesėkmes. Mokiniai mokosi priimti klaidas, jas suprasti ir taisyti. Bendradarbiaudami lavina pagarbų bendravimą, mokosi išklaudyti, ieškoti sprendimo drauge. Aiškumas ir nuoseklumas padeda vaikui jaustis saugiai, ugdo emocinį stabilumą ir pasitikėjimą savimi.

98. Klasikinės aritmetikos dalyko programoje pasiekimų sritys žymimos raide (pavyzdžiui, A, B), o raide ir skaičiumi (pavyzdžiui, A1, A2) žymimas tos pasiekimų srities pasiekimas.

99. Minties raiška ir matematinė kalba (A). Šioje srityje ugdomas mokinių gebėjimas tiksliai ir aiškiai išreikšti matematinės idėjas, vartoti sąvokas, simbolius, terminus ir įvairias raiškos formas. Mokiniai mokosi analizuoti pateiktą matematinę informaciją, pagrįsti savo sprendimus ir konstruktyviai komunikuoti tiek individualiai, tiek bendradarbiaudami su kitais. Ši sritis padeda lavinti proto drausmę, dėmesingumą ir aiškų mąstymą. Šios pasiekimų srities mokinių pasiekimai:

99.1. atpažįsta, apibrėžia ir tinkamai vartoja matematinius terminus, simbolius, objektus bei įprastus veiksmų algoritmus (A1);

99.2. paaiškina savo sprendimo eigą žodžiu arba raštu, vartodamas aiškia ir tikslią matematinę kalbą (A2);

99.3. pateikia sprendimą naudodamasis tinkamomis raiškos formomis: tekstu, schema, lentelė, brėžiniu ar skaitmenine priemone (A3);

99.4. analizuoja ir interpretuoja įvairiomis formomis pateiktą matematinį pranešimą, išvelgia jo struktūrą ir loginę seką (A4).

100. Veiksmų taikymas ir dėsningumų pažinimas (B). Šioje srityje ugdomas mokinių gebėjimas suprasti aritmetinių veiksmų (sudėties, atimties, daugybos, dalybos) prasmę, jų tarpusavio ryšius bei taikymą įvairiuose mokymosi ir praktiniuose kontekstuose. Mokiniai mokosi atpažinti dėsningumus, taikyti algoritmus, stebėti rezultato pagrįstumą ir pritaikyti turimas žinias sprendžiant uždavinius. Ši sritis padeda lavinti mąstymo nuoseklumą, atsakomybę už sprendimus ir praktinį gebėjimų taikymą. Šios pasiekimų srities mokinių pasiekimai:

100.1. taiko aritmetinius veiksmus skaičiams manipuluoti, matuoti, grupuoti, paskirstyti (B1);

100.2. paaiškina, kaip ir kodėl taiko konkretų veiksmą ar jo seką, remdamasis užduoties kontekstu (B2);

100.3. atpažįsta veiksmų dėsningumus ir santykius tarp veiksmų (pvz., sudėties ir atimties, daugybos ir dalybos) (B3);

100.4. sprendžia įvairaus pobūdžio tekstinius uždavinius, taikydamas pasirinktą sprendimo būdą (B4).

101. Loginiai uždaviniai ir galvosūkių (C). Šioje srityje ugdomas gebėjimas mąstyti logiškai, struktūruotai ir pagrįstai. Mokiniai mokosi kelti klausimus, analizuoti problemų situacijas, taikyti įvairias sprendimo strategijas, lyginti rezultatus, tikrinti sprendimo pagrįstumą. Loginis mąstymas skatina proto drausmę, nuoseklumą, gebėjimą išbūti su problema ir siekti aiškaus bei prasmingo rezultato. Šios pasiekimų srities mokinių pasiekimai:

101.1. kelia klausimus, padedančius suprasti problemos esmę, ir įvardija, kokių duomenų reikia sprendimui rasti (C1);

101.2. pasirenka tinkamą sprendimo būdą ir taiko jį remdamasis turimomis žiniomis (C2);

101.3. tikrina gautą rezultatą, vertina jo pagrįstumą ir ieško kitų galimų sprendimo kelių (C3);

101.4. lygina skirtingas sprendimo strategijas, reflektuoja pasirinkimą, daro išvadą (C4);

101.5. taiko strateginį mąstymą sprendžiamas nestandartinius uždavinius ar galvosūkius (C5).

102. Mokinių pasiekimų raida aprašoma pagal pasiekimų sritis, pateikiant mokinių pagrindinio lygio pasiekimus kas dvejus metus. Lentelėje raide žymima pasiekimų sritis, raide ir pirmu skaičiumi žymimas tos pasiekimų srities pasiekimas, o antru skaičiumi – pagrindinis pasiekimų lygis:

Minties raiška ir matematinė kalba (A)		
Pasiekimai	1–2 klasė	3–4 klasė
Atpažįsta, apibrėžia ir tinkamai vartoja matematinius terminus, simbolius, objektus bei įprastus veiksmų algoritmus (A1).	Tinkamai vartoja matematinius simbolius, sąvokas ir veiksmų ženklus pažįstamame kontekste (A1.3).	Tiksliai ir tinkamai vartoja matematinius terminus, simbolius ir veiksmų algoritmus įvairiuose kontekstuose (A1.3).
Paaiškina savo sprendimo eigą žodžiu arba raštu, vartodamas aiškia ir tikslią matematinę kalbą (A2).	Aiškiai paaiškina sprendimo eigą žodžiu arba raštu, vartodamas matematinius terminus (A2.3).	Tiksliai ir argumentuotai paaiškina sprendimo eigą žodžiu arba raštu, vartodamas tikslią matematinę kalbą (A2.3).
Pateikia sprendimą naudodamasis tinkamomis raiškos formomis: tekstu, schema, lentelė, brėžiniu ar skaitmenine priemone (A3).	Tinkamai pateikia sprendimą naudodamasis skaičiais, simboliais, brėžiniais ar lentelėmis (A3.3).	Pasirenka tinkamas raiškos formas (tekstą, lentelę, brėžinį ar diagramą) ir pateikia aiškų matematinį pranešimą (A3.3).

Analizuoja ir interpretuoja įvairiomis formomis pateiktą matematinį pranešimą, įžvelgia jo struktūrą ir loginę seką (A4).	Savarankiškai analizuoja pateiktą informaciją, aiškiai paaiškina jos esmę ir struktūrą (A4.3).	Savarankiškai analizuoja matematinę informaciją, atpažįsta struktūrą ir pagrindžia savo išvadas (A4.3).
Veiksmų taikymas ir dėsningumų pažinimas (B)		
Taiko aritmetinius veiksmus skaičiams manipuliuoti, matuoti, grupuoti, paskirstyti (B1).	Savarankiškai taiko pagrindinius aritmetinius veiksmus skaičių grupavimui, matavimui, paskirstymui (B1.3).	Savarankiškai taiko aritmetinius veiksmus įvairiuose praktiniuose kontekstuose (B1.3).
Paaiškina, kaip ir kodėl taiko konkretų veiksmą ar jo seką, remdamasis užduoties kontekstu (B2).	Savarankiškai paaiškina, kodėl pasirinko tam tikrą veiksmą ar jų seką sprendžiant užduotį (B2.3).	Argumentuotai paaiškina, kaip ir kodėl pasirinko konkretų veiksmą ar jų seką (B2.3).
Atpažįsta veiksmų dėsningumus ir santykius tarp veiksmų (pvz., sudėties ir atimties, daugybos ir dalybos) (B3).	Savarankiškai atpažįsta ir įvardija veiksmų dėsningumus bei jų ryšį sprendžiant užduotis (B3.3).	Savarankiškai atpažįsta, paaiškina ir taiko veiksmų dėsnius ir santykius sprendžiant užduotis (B3.3).
Sprendžia įvairaus pobūdžio tekstinius uždavinius, taikydamas pasirinktą sprendimo būdą (B4).	Savarankiškai sprendžia įvairaus tipo tekstinius uždavinius, taikydamas veiksmų seką (B4.3).	Savarankiškai sprendžia tekstinius uždavinius, taikydamas tinkamą veiksmų seką (B4.3).
Loginiai uždaviniai ir galvosūkių (C)		
Kelia klausimus, padedančius suprasti problemos esmę, ir įvardija, kokių duomenų reikia sprendimui rasti (C1).	Savarankiškai kelia klausimus ir atrenka svarbią informaciją sprendimui (C1.3).	Savarankiškai kelia tikslingus klausimus ir atrenka reikšmingą informaciją užduoties sprendimui (C1.3).
Pasirenka tinkamą sprendimo būdą ir taiko jį remdamasis turimomis žiniomis (C2).	Pasirenka tinkamą strategiją, sudaro sprendimo planą ir jį įgyvendina (C2.3).	Pasirenka ir taiko tinkamą strategiją, pritaiko ją skirtingoms situacijoms (C2.3).
Tikrina gautą rezultatą, vertina jo pagrįstumą ir ieško kitų galimų sprendimo kelių (C3).	Savarankiškai įvertina sprendimo būdą ir pagrindžia atsakymą (C3.3).	Savarankiškai įvertina sprendimo būdą ir pagrindžia atsakymą (C3.3).
Lygina skirtingas sprendimo strategijas, reflektuoja pasirinkimą, daro išvadas (C4).	Savarankiškai sprendžia artimos aplinkos problemas, taikydamas matematinį mąstymą (C4.3).	Savarankiškai sprendžia artimos aplinkos problemas, taikydamas matematinį samprotavimą (C4.3).
Taiko strateginį mąstymą sprenddamas nestandartinius uždavinius ar galvosūkius (C5).	Savarankiškai taiko žinomą strategiją sprenddamas nestandartinį uždavinį ar galvosūkį (C5.3).	Taiko strateginį mąstymą sprenddamas nestandartinius uždavinius ar galvosūkius, pasirenka sprendimo kelią ir paaiškina savo pasirinkimą (C5.3).

103. Mokymosi turinys. 1–2 klasės:

- 103.1. Skaičius kaip tvarkos ženklas: nuo vieneto iki devyneto.
 - 103.2. Skaičiaus simbolio estetinė forma: rašymas parkeriu, teptuku iš lėto.
 - 103.3. Skaičių vieta skaičių juostoje ir lentelėje.
 - 103.4. Skaičių skaidymas ir jungimas naudojant skaičių jungtis.
 - 103.5. Lyginiai ir nelyginiai skaičiai poruojant objektus.
 - 103.6. Romėniški skaitmenys nuo I iki X. Romėniškų skaičių rašyba.
 - 103.7. Paprastų veiksmų atlikimas su romėniškais skaitmenimis.
 - 103.8. Uždavinių atlikimas taikant CPA (konkretus–vaizdinis–abstraktus) modelį.
 - 103.9. Klausimo formulavimas: ką žinau, ko ieškau? Veiksmų eiliškumo suvokimas.
 - 103.10. Matavimo žaidimai. Netradiciniai matavimo vienetai.
 - 103.11. Pinigų pažinimas naudojant banknotus ir monetas.
 - 103.12. Uždavinių kūrimas iš kasdienės aplinkos.
 - 103.13. Duomenų rinkimas, gyvų diagramų kūrimas.
 - 103.14. Galvosūkių: Sudoku, magiškieji kvadratai, tangramos.
104. Mokymosi turinys. 3–4 klasės:
- 104.1. Skaičių sistemos. Arabiškų, romėniškų, majų, egiptiečių skaičių sistemos.
 - 104.2. Romėniški skaitmenys nuo I iki XX. Romėniškų skaičių rašyba.
 - 104.3. Paprastų veiksmų atlikimas su romėniškais skaitmenimis.
 - 104.4. Uždavinių atlikimas taikant CPA (konkretus–vaizdinis–abstraktus) modelį.
 - 104.5. Matematika muzikoje. Muzikinių ženklų sudėtis ir atimtis.
 - 104.6. Origami. Modulinis origami. *Columbus Cube*.
 - 104.7. Žvaigždinių figūrų braižymas iš daugiakampių.
 - 104.8. Fraktalai. Koch snaigė, Sierpinskio trikampis.

- 104.9. Trupmenų palyginimas naudojant vaizdinius modelius.
- 104.10. Diagramų kūrimas: stulpelinės, skritulinės, linijinės diagramos.
- 104.11. Braižybos pagrindai. Fibonacci seka.
- 104.12. Tikimybės ir kombinatorikos principai. Josepho problema.
- 104.13. Galvosūkių: „KenKen“, skaičių takeliai, loginės lentelės, skaičių takeliai.
- 104.14. Matematinės dėlionės.
- 104.15. Japoniška daugyba.

105. Vertinimas Klasikinės aritmetikos dalyko pamokose yra neatsiejama ugdymo proceso dalis. Jis padeda mokiniui suvokti savo mokymosi pažangą, ugdo atsakomybę, pasitikėjimą savimi, moko įsivertinti, pasirinkti tinkamiausius veiklos būdus ir spręsti iškilusias problemas.

106. Mokinių pasiekimai vertinami pagal pasiekimų lygių požymius, aprašytus trijose srityse: minties raiška ir matematinė kalba, veiksmų taikymas ir dėsningumą pažinimas, loginiai uždaviniai ir galvosūkių. Dalyko programoje taikomi keturi pasiekimų lygiai: slenkstinis (1), patenkinamas (2), pagrindinis (3), aukštesnysis (4).

107. Pradiniame ugdyme mokinių pasiekimai nevertinami pažymiais ar jų pakaitalais (raidėmis, ženklais, simboliu, procentais). Vertinimas vyksta nuolat, pasitelkiant formuojamojo vertinimo strategijas: mokinių stebėjimą, jų darbų analizę, pokalbį, įsivertinimą. Apibendrinamasis vertinimas atliekamas laikotarpio (trimestro, pusmečio) pabaigoje, apžvelgus mokinio daromą pažangą ir remiantis pasiekimų lygio požymiais.

108. Vertinimo procese svarbus:

108.1. savarankiškumas: ar mokinys dirba padedamas, pagal pavyzdį, konsultuodamasis ar savarankiškai;

108.2. kompleksškumas: ar užduotis reikalauja vieno, kelių ar kelių skirtingų žingsnių ir strategijų;

108.3. kontekstas: ar užduotis susijusi su mokiniui pažįstama (artima) aplinka – šeima, klasė, mokykla;

108.4. refleksija: ar mokinys geba pagrįsti, ką daro, ką suprato ir kaip galėtų tobulinti savo sprendimą.

109. Pasiekimų lygiai apibūdina ne tik tai, ką mokinys žino, bet ir kaip jis tai taiko, koku savarankiškumo lygiu veikia ir kokį mąstymo gilumą pasiekia. Vertinimo tikslas – padėti kiekvienam mokiniui augti, o mokytojui – tikslingai planuoti tolimesnį ugdymo procesą.

110. Lentelėse kiekvienam klasių koncentrui pateikiami keturių lygių pasiekimų aprašai: slenkstinis (1), patenkinamas (2), pagrindinis (3) ir aukštesnysis (4). Pasiekimų lygių požymių lentelėse raide ir skaičių junginyje (pavyzdžiui, A1.3) žymima pasiekimų sritis (A), pirmas skaičius (1) nurodo pasiekimą, o antras skaičius (3) – pasiekimų lygį:

110.1. Pasiekimų lygių požymiai. 1–2 klasės:

Minties raiška ir matematinė kalba (A)			
Slenkstinis (1)	Patenkinamas (2)	Pagrindinis (3)	Aukštesnysis (4)
Padedamas mokytojo atpažįsta kai kuriuos matematinius simbolius ir sąvokas (A1.1).	Įvardija ir vartoja pagrindinius matematinius simbolius ir sąvokas, remdamasis pavyzdžiu (A1.2).	Tinkamai vartoja matematinius simbolius, sąvokas ir veiksų ženklus pažįstamame kontekste (A1.3).	Tiksliai taiko matematinius simbolius ir sąvokas skirtinguose kontekstuose, paaiškina jų prasmę (A1.4).
Padedamas mokytojo trumpai pasako, kaip sprendė užduotį, vartodamas kasdienius žodžius (A2.1).	Paaiškina sprendimo eigą žodžiu remdamasis pavyzdžiu, naudoja kai kurias matematinės sąvokas (A2.2).	Aiškiai paaiškina sprendimo eigą žodžiu arba raštu, vartodamas matematinius terminus (A2.3).	Tiksliai ir nuosekliai paaiškina sprendimo eigą, lygina pasirinktas strategijas (A2.4).
Padedamas mokytojo pasirenka vieną iš raiškos formų (pvz., piešinį) atsakymui pateikti (A3.1).	Naudoja paprastas raiškos formas (skaičius, simbolius ar piešinį) sprendimui parodyti (A3.2).	Tinkamai pateikia sprendimą naudodamasis skaičiais, simboliais, brėžiniais ar lentelėmis (A3.3).	Pasirenka ir taiko kelias raiškos formas sprendimui pateikti bei paaiškina pasirinkimą (A3.4).
Padedamas mokytojo atpažįsta paprasto matematinio pranešimo (pvz., paveikslėlio ar lentelės) elementus (A4.1).	Su mokytojo pagalba paaiškina pagrindinę pateiktos informacijos mintį, įvardija skaičius ar simbolius (A4.2).	Savarankiškai analizuoja pateiktą informaciją, aiškiai paaiškina jos esmę ir struktūrą (A4.3).	Interpretuoja pateiktą matematinį pranešimą, įžvelgia dėsnį, pateikia išvadą (A4.4).
Veiksų taikymas ir dėsnų pažinimas (B)			
Padedamas mokytojo pasirenka aritmetinį veiksų skaičių operavimui konkrečioje situacijoje (B1.1).	Pasirenka ir taiko paprastus veiksmus (sudėtį, atimtį) pažįstamoje situacijoje, vadovaudamasis pavyzdžiu (B1.2).	Savarankiškai taiko pagrindinius aritmetinius veiksmus skaičių grupavimui, matavimui, paskirstymui (B1.3).	Taiko įvairius veiksmus, paaiškina pasirinkimą ir taikymą konkrečiose praktinėse situacijose (B1.4).
Padedamas mokytojo pasako, kokį veiksų atliko, nepaaiškindamas pasirinkimo (B2.1).	Paaiškina, kodėl pasirinko konkretų veiksų, remdamasis mokytojo pateiktu pavyzdžiu (B2.2).	Savarankiškai paaiškina, kodėl pasirinko tam tikrą veiksų ar jų seką sprendžiant užduotį (B2.3).	Palygina kelias sprendimo galimybes ir argumentuotai pagrindžia tinkamiausio veiksmo pasirinkimą (B2.4).
Atpažįsta veiksų dėsnį padedamas mokytojo (pvz., kad sudėtį galima pakeisti atimtimi) (B3.1).	Įvardija veiksų tarpusavio ryšį naudodamasis pavyzdžiu (B3.2).	Savarankiškai atpažįsta ir įvardija veiksų dėsnį bei jų ryšį sprendžiant užduotį (B3.3).	Paaiškina ir taiko veiksų dėsnį bei ryšius skirtingose situacijose (B3.4).
Padedamas mokytojo sprendžia paprastą uždavinį su vienu veiksmu (B4.1).	Sprendžia pažįstamos struktūros tekstinį uždavinį su vienu ar dviem veiksmis, remdamasis pavyzdžiu (B4.2).	Savarankiškai sprendžia įvairaus tipo tekstinius uždavinius, taikydamas veiksų seką (B4.3).	Pritaiko kelias sprendimo strategijas, lygina jas, paaiškina pasirinkto sprendimo pagrįstumą (B4.4).
Loginiai uždaviniai ir galvosūkių (C)			
Padedamas mokytojo įvardija paprastą klausimą apie situaciją (C1.1).	Užduoda paprastą klausimą ir padedamas atrenka reikšmingą informaciją (C1.2).	Savarankiškai kelia klausimus ir atrenka svarbią informaciją sprendimui (C1.3).	Kelia tikslingus klausimus, argumentuoja, kodėl viena informacija svarbi, kita – ne (C1.4).
Padedamas mokytojo pradeda spręsti užduotį, sekdamas pavyzdžiu (C2.1).	Sprendžia užduotį taikydamas pateiktą strategiją ar seką (C2.2).	Pasirenka tinkamą strategiją, sudaro sprendimo planą ir jį įgyvendina (C2.3).	Lygina kelias strategijas, pasirenka tinkamiausią ir koreguoja sprendimo eigą (C2.4).
Padedamas mokytojo pasako, ar užduotį išsprendė teisingai (C3.1).	Su mokytojo pagalba paaiškina, kodėl mano, kad atsakymas teisingas (C3.2).	Savarankiškai įvertina sprendimo būdą ir pagrindžia atsakymą (C3.3).	Paaiškina alternatyvius sprendimus ir įvertina jų tinkamumą (C3.4).

Sprendžia pažįstamą situaciją padedamas mokytojo (C4.1).	Taiko matematinį samprotavimą pažįstamos aplinkose, naudodamasis pavyzdžiu (C4.2).	Savarankiškai sprendžia artimos aplinkos problemas, taikydamas matematinį mąstymą (C4.3).	Kuria sprendimus neįprastose ar naujose artimos aplinkos situacijose, paaiškina jų pagrįstumą (C4.4).
Padedamas mokytojo sprendžia paprastą netikėtą uždavinį, naudodamasis žinomu būdu (C5.1).	Pasirenka sprendimo būdą iš kelių pateiktų, sprendžia nesudėtingą galvosūkį (C5.2).	Savarankiškai taiko žinomą strategiją sprendžiamas nestandartinį uždavinį ar galvosūkį (C5.3).	Savarankiškai pasirenka sprendimo strategiją, ją paaiškina ir pritaiko panašiose užduotyse (C5.4).

110.2. Pasiekimų lygių požymiai. 3–4 klasės:

Minties raiška ir matematinė kalba (A)			
Slenkstinis (1)	Patenkinamas (2)	Pagrindinis (3)	Aukštesnysis (4)
Atpažįsta kai kuriuos matematinius simbolius ar sąvokas, padedamas mokytojo (A1.1).	Apibrėžia ir vartoja pagrindinius matematinius simbolius ir sąvokas, remdamasis pavyzdžiu (A1.2).	Tiksliai ir tinkamai vartoja matematinius terminus, simbolius ir veiksmų algoritmus įvairiuose kontekstuose (A1.3).	Paaiškina matematinių simbolių, sąvokų ir veiksmų prasmę, taiko juos naujose situacijose (A1.4).
Padedamas mokytojo pasako pagrindinius žingsnius, neaiškindamas sprendimo esmės (A2.1).	Paaiškina sprendimo eigą žodžiu ar raštu, naudodamasis struktūra ar pavyzdžiu (A2.2).	Tiksliai ir argumentuotai paaiškina sprendimo eigą žodžiu arba raštu, vartodamas tikslią matematinę kalbą (A2.3).	Palygina sprendimo būdus, argumentuoja savo pasirinkimą ir pateikia pagrindimą (A2.4).
Padedamas mokytojo pateikia sprendimą naudodamas vieną paprastą raiškos formą (A3.1).	Pateikia sprendimą naudodamas vieną ar keliomis raiškos formomis, vadovaudamasis pavyzdžiu (A3.2).	Pasirenka tinkamas raiškos formas (tekstą, lentelę, brėžinį ar diagramą) ir pateikia aiškų matematinį pranešimą (A3.3).	Savarankiškai kuria matematinį pranešimą, apjungdamas kelias raiškos formas ir paaiškindamas jų pasirinkimą (A3.4).
Atpažįsta pagrindinius elementus pateiktoje informacijoje (pvz., lentelėje, grafike), padedamas mokytojo (A4.1).	Paaiškina, ką reiškia pagrindiniai duomenys ir jų tarpusavio ryšiai, remdamasis pavyzdžiu (A4.2).	Savarankiškai analizuoja matematinę informaciją, atpažįsta struktūrą ir pagrindžia savo išvadas (A4.3).	Interpretuoja sudėtingesnius duomenis, daro išvagas ir kelia klausimus apie jų prasmę bei taikymą (A4.4).
Veiksmų taikymas ir dėsningumų pažinimas (B)			
Padedamas mokytojo pasirenka ir atlieka vieną veiksmą skaičių manipuliavimui (B1.1).	Atlieka paprastus aritmetinius veiksmus pažįstamos situacijose, remdamasis pavyzdžiu (B1.2).	Savarankiškai taiko aritmetinius veiksmus įvairiuose praktiniuose kontekstuose (B1.3).	Efektyviai taiko kelių veiksmų sekas ir pagrindžia jų pasirinkimą sprendžiant sudėtingesnes situacijas (B1.4).
Pasako atliktą veiksmą padedamas mokytojo, bet nepaaiškina jo pasirinkimo (B2.1).	Paaiškina veiksmų pasirinkimą remdamasis pateiktais pavyzdžiais ar struktūra (B2.2).	Argumentuotai paaiškina, kaip ir kodėl pasirinko konkretų veiksmą ar jų seką (B2.3).	Palygina kelias veiksmų sekas, paaiškina efektyviausią ir ją pagrindžia (B2.4).
Atpažįsta vieną veiksmų dėsningumą ar santykį, padedamas mokytojo (B3.1).	Įvardija pagrindinius veiksmų dėsningumus ir jų ryšius remdamasis pavyzdžiu (B3.2).	Savarankiškai atpažįsta, paaiškina ir taiko veiksmų dėsnius ir santykius sprendžiamas užduotis (B3.3).	Taiko veiksmų dėsningumus sprendžiant nestandartines situacijas ir paaiškina jų pritaikymo logiką (B3.4).
Padedamas mokytojo sprendžia tekstinį uždavinį su vienu veiksmu (B4.1).	Taiko paprastą veiksmų seką, remdamasis struktūra ar pavyzdžiu, pažįstamame kontekste (B4.2).	Savarankiškai sprendžia tekstinius uždavinius, taikydamas tinkamą veiksmų seką (B4.3).	Kuria ir taiko kelias skirtingas sprendimo strategijas, vertina jų tinkamumą įvairiuose kontekstuose, įskaitant naujas ar netikėtas situacijas (B4.4).
Loginiai uždaviniai ir galvosūkių (C)			
Padedamas mokytojo įvardija vieną klausimą apie situaciją, pastebi dalį	Užduoda klausimą ir atrenka pagrindinę informaciją sprendimui, remdamasis	Savarankiškai kelia tikslingus klausimus ir atrenka reikšmingą informaciją užduoties	Analizuoja informaciją, kelia probleminius klausimus ir atrenka

reikšmingos informacijos (C1.1).	pavyzdžiu (C1.2).	sprendimui (C1.3).	esminius duomenis skirtinguose kontekstuose (C1.4).
Padedamas mokytojo pasirenka vieną sprendimo būdą, sekdamas pavyzdžiu (C2.1).	Taiko pasirinktą strategiją, remdamasis struktūra ar mokytojo pateiktu modeliu (C2.2).	Pasirenka ir taiko tinkamą strategiją, pritaiko ją skirtingoms situacijoms (C2.3).	Savarankiškai kuria, lygina ir koreguoja sprendimo strategijas, paaiškina jų privalumus (C2.4).
Padedamas mokytojo pasako, ar atsakymas teisingas, bet nepaaiškina kodėl (C3.1).	Pateikia paaiškinimą apie sprendimą remdamasis struktūra ar mokytojo klausimais (C3.2).	Savarankiškai įvertina sprendimo būdą ir pagrindžia atsakymą (C3.3).	Analizuoja ir lygina kelis sprendimo būdus, pateikia kritinį vertinimą ir siūlo patobulinimus (C3.4).
Padedamas mokytojo taiko paprastą matematinį samprotavimą sprenddamas pažįstamą situaciją (C4.1).	Sprendžia paprastas artimos aplinkos problemas, taikydamas įprastą strategiją (C4.2).	Savarankiškai sprendžia artimos aplinkos problemas, taikydamas matematinį samprotavimą (C4.3).	Savarankiškai kuria alternatyvius sprendimus nepažįstamose situacijose, pritaiko matematinį samprotavimą tarpdisciplininiam kontekste pagrindžia jų tinkamumą (C4.4).
Padedamas mokytojo bando spręsti netikėtą uždavinį, neatlikdamas visų žingsnių (C5.1).	Pasirenka vieną sprendimo būdą ir jį taiko, remdamasis pavyzdžiu (C5.2).	Taiko strateginį mąstymą sprenddamas nestandartinius uždavinius ar galvosūkius, pasirenka sprendimo kelią ir paaiškina savo pasirinkimą (C5.3).	Kuria alternatyvius sprendimo strategijas, paaiškina jų pranašumus, taiko naujose situacijose (C5.4).

**ANTRASIS SKIRSNIS
KLASIKINĖ GRAMATIKA**

111. Klasikinė gramatika privalomai pasirenkamas Programos dalykas.

112. Klasikinės gramatikos dalyko paskirtis – kryptingai ugdyti kalbos struktūros, logikos ir kalbinį mąstymą. Dalykas padeda formuoti mokinio gebėjimą mąstyti apie kalbą kaip kūrybinį, ritminį ir kultūrinį reiškinį, ugdyti vertybines nuostatas, reflektuoti kalbos prasmę ir kurti ryšį su Vakarietiškos civilizacijos pagrindais.

113. Klasikinės gramatikos mokymas grindžiamas klasikinio ugdymo principais:

113.1. siekia ugdyti dorybių sampratą, orientuojantis į žodžio galios, atsakomybės ir tiesos pajautą;

113.2. moko pajusti gramatikos dėsniumus per garsą, ritmą, žodžio sandarą, stebėjimą ir refleksiją – skatinama įžvalga, savistaba ir asmeninis ryšys su kalba;

113.3. integruojama su doriniu, estetiniu ir kalbiniu ugdymu, skatinant mokinį tyrinėti žodžių kilmę, struktūrą, kultūrinį kontekstą ir suvokti kalbos kūrybinį potencialą.

114. Klasikinės gramatikos dalyko programa sudaryta atsižvelgiant į 7–11 metų mokinių amžiaus tarpsnio ypatumus, orientuojantis į realių kalbos reiškinų tyrinėjimą, jų struktūros atpažinimą ir integruotą supratimą. Mokymas(is) grindžiamas tyrinėjimu, garsiniu klausymu, žodžių kūrimu, paaiškinimu, diskusija ir aiškiu mąstymo dėstymu žodžiu bei raštu.

115. Dalyko tikslas – padėti mokiniams suprasti kalbos prasmę, lavinti jų mąstymą ir kūrybiškumą, tyrinėjant žodžių kilmę, skambesį, reikšmę ir ryšį su senovės kultūra; pradėti ugdyti kalbos pojūtį, gebėjimą stebėti kalbos dėsniumus ir struktūras per žaidybinius, klausydamiesi, kalbėjimo ir pradžios rašymo veiklas; pradėti sąmoningai atpažinti kalbos struktūrą, gilinti sakinio analizę ir pasiruošti klasikinių kalbų (pvz., lotynų) pradmenims.

116. Siekdami tikslo mokiniai:

116.1. ugdo dėmesingumą struktūrai, tvarkingumui, aiškumui, stiprina rašto formavimo discipliną, kuri yra būtina minties perteikimui raštu;

116.2. išbando kalbos skambesį: tyrinėja žodžių ritmą, akcentus ir intonaciją;

116.3. lygina žodžius iš lietuvių ir kitų kalbų, pastebi panašumus ir skirtumus jų reikšmėse;

116.4. tyrinėja posakius, pasisveikinimus ir mitinius tekstus, kad geriau suprastų kalbos ryšį su kultūra ir vertybėmis;

116.5. kuria naujus žodžius ar posakius naudodamiesi vaizdiniais, garsais ar mitų motyvais;

116.6. stengiasi kalbėti aiškiai, įtaigiai ir vaizdingai, naudodamiesi gražios kalbos pavyzdžiais;

116.7. aptaria, kaip kalba keičiasi, kaip žodžiai išnyksta ar atsiranda, kokie žodžiai vartojami įvairiose šalyse;

116.8. atpažįsta pagrindines kalbos dalis – daiktavardį, veiksmažodį, būdvardį – ir mokosi jas vartoti kuriant sakinius, remdamiesi antikinių (graikų, lotynų) kalbų pavyzdžiais.

117. Įgyvendinant klasikinės gramatikos dalyko programą ugdomos visos kompetencijos. Daugiausia dėmesio skiriama komunikavimo, kūrybiškumo, pažinimo, nes jos labiausiai susijusios su kalbos, kaip mąstymo, raiškos ir kultūros perteikimo priemone, samprata. Kompetencijų ugdymas pritaikytas mokinių raidos tarpsniams ir pagrįstas konkrečiais kalbos reiškiniais, jų stebėjimu, tyrinėjimu, taikymu ir refleksija. Kompetencijos pateiktos pagal kompetencijos ugdymo intensyvumą:

117.1. Komunikavimo kompetencija. Komunikavimas grindžiamas aiškiu, tikslu ir logišku mąstymo išreiškimu žodžiu, raštu, simboliais ir vaizdais. Mokiniai mokosi paaiškinti savo nuomonę, pagrįsti teiginius, klausyti kitų, diskutuoti ir bendradarbiauti. Siekiama, kad kalba būtų ne tik raiškos, bet ir mąstymo įrankis.

117.2. Kūrybiškumo kompetencija. Tvirtina savo tapatybės formavimąsi ir supranta, kas ir kodėl yra kūrybiška: savitos idėjos, autentiška raiška ir refleksija. Skatina tyrinėti, lyginti, formuluoti hipotezes ir analizuoti jų pagrįstumą. Mokiniai mokosi lankstumo mąstyme, gebėjimo klysti ir iš to mokytis, siekti naujo žvilgsnio į žinomą reiškinį. Klasikinio ugdymo kryptimi orientuotas kūrybiškumas neatsiejamas nuo proto drausmės, aiškaus samprotavimo ir savistabos.

117.3. Pažinimo kompetencija. Mokiniai mokosi tyrinėti, stebėti ir analizuoti, kelti klausimus, ieškoti dėsniumų bei pagrįstų atsakymų. Ugdosi kritinį mąstymą, mokosi pastebėti priežastinius ryšius, įvardyti savo sprendimų logiką ir sąmoningai taikyti įgytas žinias. Formuoja pažinimo džiaugsmą kaip vidinę motyvaciją siekti tiesos ir proto aiškumo.

117.4. Kultūrinė kompetencija. Mokiniai ugdo supratimą apie tvarką, proporciją, seką ir skaičių kaip kultūros pamatus. Susipažįsta su praeities epochų procesais, lygina juos su dabartimi. Raidės, kalbiniai ženklai suvokiami ne tik kaip komunikavimo priemonė, bet ir kaip simboliai, turintys savo vietą žmogaus kultūros raidoje. Mokiniai skatinami suvokti gramatiką kaip sistemą ir pažinti ją su pagarba tvarkai, grožiui ir protui.

117.5. Pilietiškumo kompetencija. Analizuodami įvairias temas, dirbdami grupėse ir diskutuodami apie teiginių teisingumą, mokiniai ugdo gebėjimą priimti atsakomybę, išklausti kitą, susitarti. Atsakingas požiūris į mokymąsi, pastangos įveikti sunkumus, pagarba bendram darbui – visa tai prisideda prie pilietinės brandos ugdymo.

117.6. Skaitmeninė kompetencija. Taiko skaitmenines priemones informacijos pateikimui ar rezultatų pristatymui. Mokosi naudotis technologijomis tiksliai ir atsakingai, atsirinkti ir pateikti informaciją,

modeliuoti situacijas, vizualizuoti duomenis. Klasikinio ugdymo kontekste skaitmeninės priemonės derinamos su mąstymu ir aiškia struktūra, o ne paviršiniu vartojimu.

117.7. Socialinė, emocinė ir sveikos gyvensenos kompetencija. Ugdo atkaklumą, gebėjimą susitelkti, valią įveikti nesėkmes. Mokiniai mokosi priimti klaidas, jas suprasti ir taisyti. Bendradarbiaudami lavina pagarbų bendravimą, mokosi išklaudyti, ieškoti sprendimo drauge.

118. Dalyko programoje išskiriamos trys pasiekimų sritys, kurios apima kalbinio mąstymo, kūrybinio tyrinėjimo ir kalbos kaip vertybinės sistemos pažinimo ugdymą. Klasikinės gramatikos dalyko programoje pateikiami konkrečiam mokinio amžiui pritaikyti pasiekimai – mokymosi rezultatai. Mokymosi turinys apibrėžia kontekstus, kuriuose šie pasiekimai ugdomi, ir suteikia galimybę laipsniškai įgyti žinių, plėtoti gebėjimus ir formuoti vertybines nuostatas.

119. Pasiekimų sritys ir pasiekimai:

119.1. Kalbinio mąstymo ugdymas (A). Siekiant ugdyti platesnį gebėjimą mąstyti kalba, per kalbą ir apie kalbą, svarbu: minties aiškumas ir logiškumas; kalbos, kaip mąstymo priemonės, sąmoningas vartojimas; sakinio ir teksto struktūros suvokimas kaip sąlyga minties raiškai: semantinės analizės pradmenys (reikšmės niuansai, stilistiniai pasirinkimai):

119.1.1. pastebi semantinius ryšius tarp garsų, žodžių ir sakinių (A1);

119.1.2. jungdami garsą, prasmę ir vaizdą kuria įvairius tekstus (A2);

119.1.3. reflektuoja kūrybinį procesą (A3);

119.1.4. laikosi rašto formavimo (dailyraščio) disciplinos (A4).

119.2. Prasmės ir vertybių atpažinimas (B). Ši sritis atspindi mokinio gebėjimą išvelgti kalbos prasmę, vertybinį turinį ir sąsajas su kultūriniu kontekstu, ugdo kritinį mąstymą, vertybinį jautrumą, teksto suvokimą:

119.2.1. tyrinėja posakius, antikinius ir dabartinius vardus, jų kilmės reikšmes (B1);

119.2.2. atpažįsta ir interpretuoja vertybinius prasmės sluoksnius (B2);

119.2.3. apmąsto, kaip žodžiai perteikia tiesos, gėrio, grožio sampratas (B3).

119.3. Kalbos struktūros ir dėsningumų tyrinėjimas (C). Ši sritis apima gramatinių reiškinių atpažinimą, struktūrų stebėjimą ir taikymą. Ji ypač svarbi klasikiniame ugdyme, nes sudaro pagrindą kalbos kaip sistemos pažinimui:

119.3.1. pastebi kalbos dėsningumus (pvz., žodžių tvarka, galūnių keitimasis), žodžių santykius sakinyje (C1);

119.3.2. moka taikyti ir paaiškinti kalbos taisykles (C2);

119.3.3. supranta ir paaiškina, kad kalba turi savo vidinę logiką ir prasmės sistemą (C3).

120. Mokinių pasiekimų raida aprašoma pagal pasiekimų sritis, pateikiant mokinių pagrindinio lygio pasiekimus kas dvejus metus. Lentelėje raide (pavyzdžiui, A) žymima pasiekimų sritis, raide ir pirmu skaičiumi (pavyzdžiui, A1) žymimas tos pasiekimų srities pasiekimas, o antru skaičiumi (3) – pagrindinis pasiekimų lygis:

Kalbinio mąstymo ugdymas (A)		
Pasiekimas	1–2 klasės	3–4 klasės
Pastebi semantinius ryšius tarp garsų, žodžių ir sakinių (A1).	Dažniausiai savarankiškai jungia žodžius į trumpas ritmines frazes ar posakius, remdamasis girdėtu pavyzdžiu ar ritmu, improvizuoja garsinius žodžių junginius ar trumpus vaizdinius pasakojimus, naudodamas kalbos ritmą (A1.3).	Kuria ritmines frazes ar mitinius posakius, naudodamas garsinius ir vaizdinius kalbos elementus, kuria simbolinius kalbinius tekstus, jungdamas garsą, prasmę ir vaizdą, remdamasis mitinėmis temomis (A1.3).
Jungdamas garsą, prasmę ir vaizdą kuria įvairius tekstus (A2).	Dažniausiai savarankiškai kuria trumpą tekstą su pradžia, eiga ir pabaiga (pvz., aprašo įvykį, pasakoja istoriją), Vartoja įvairius žodžių junginius, papuošia kalbą vaizdingais žodžiais, vartoja skirtingų laikų veiksmažodžius kontekste; pastebi kalbos tikslumo svarbą (A2.3).	Kuria aprašymus, pasakojimus, laiškus, dialogus pagal temą ar situaciją. Vartoja skirtingus teksto pradžios ir pabaigos būdus (pvz., „Vieną dieną...“, „Taip baigėsi mano nuotykis...“). Įtraukia emocinius ar vertybinius aspektus (pvz., „Man buvo labai liūdna, nes...“). Kuria savarankiškus, struktūruotus tekstus įvairiais tikslais (pvz., aprašyti, pasakyti nuomonę, papasakoti (A2.3)).
Reflektuoja kūrybinį procesą (A3).	Geba pertvarkyti sakinį (keisti žodžių tvarką, papildyti). Dažniausiai savarankiškai aptaria, kaip kilo frazė ar posakis, kokią reikšmę norėjo perteikti (A3.3).	Reflektuoja kūrybinį procesą, paaiškina, kokias dorybes ar idėjas perteikia simbolinis tekstas. Redaguoja savo tekstą (pvz., pašalina nereikalingą sakinį, prideda aiškumo). Reflektuoja apie savo kūrybą („Man patiko, nes...“, „Kitą kartą pridėsiu...“). Kritiškai

		vertina tekstą: ar aiškiai išreikšta mintis, ar struktūra logiška (A3.3).
Laikosi rašto formavimo (dailyraščio) disciplinos (A4).	Dažniausiai savarankiškai rašo trumpus sakinius laikydamasis linijų ir rašymo krypties. Dėmesingai formuoja raides, stebi jų dydį ir proporcijas. Supranta, kad netvarkingas raštas gali trukdyti perteikti mintį. Pradedą vertinti savo raštą ir mato tobulėjimo poreikį (A4.3).	Rašo trumpus tekstus taisyklingu, aiškiu ir estetišku raštu. Sąmoningai taiko rašto tvarkos principus: lygus paraščių laikymasis, pastovus raidžių dydis. Suvokia, kad raštas – tai minties raiškos forma ir skaitytojo pagarba. Kritiškai vertina savo raštą: gali nurodyti stipriąsias ir silpnąsias puses (A4.3).
Prasmės ir vertybių atpažinimas (B)		
Pasiekimas	1–2 klasės (3 lygis)	3–4 klasės (3 lygis)
Tyrinėja posakius, antikinius ir dabartinius vardus, jų kilmės reikšmes (B1).	Dažniausiai savarankiškai pasako, ką reiškia vienas girdėtas mitinis vardas ar simbolis, remiasi mokytojo paaiškinimu (B1.3).	Dažniausiai paaiškina vieno simbolio ar vardo reikšmę ir jos kilmę, susieja su vertybe (pvz., Heraklis – stiprybė)., palygina žodžių atspalvius, aptaria, kaip skirtingose kultūrose tie patys žodžiai gali turėti skirtingą reikšmę ar toną (pvz., kai kuriose kultūrose vertinamas taupumas kalboje, kitose – maloningi išsireiškimai ir mandagumo gausa) (B1.3).
Atpažįsta ir interpretuoja vertybinius prasmės sluoksnius (B2).	Pagrindžia savo nuomonę apie veikėją remdamasis teksto detalėmis. Įvardija, kokios savybės būdingos veikėjui (pvz., „Jis drąsus“, „Ji pikta“). Supranta pagrindinę teksto mintį (ką autorius norėjo pasakyti). Atskleidžia savo požiūrį į veikėjo elgesį (pvz., „Aš taip nedaryčiau“). Susieja veikėjo elgesį su kasdienėmis situacijomis („Aš irgi padėjau draugui“) (B2.3).	Dažniausiai paaiškina, kaip žodis, pasakymas ar pasakojimas išreiškia dorybę, pateikia pavyzdį iš teksto. Interpretuoja teksto prasmę, vertybinius motyvus savarankiškai. Palygina skirtingų veikėjų požiūrį ar vertybes. Analizuoja, kaip kalba padeda kurti vertybinę žinutę (pvz., žodžių pasirinkimas, tono nuotaika). Vertina teksto idėją: ką tai sako apie žmogų, pasaulį, gerį ar tiesą (B2.3).
Apmąsto, kaip žodžiai perteikia tiesos, gėrio, grožio sampratas (B3).	Dažniausiai savarankiškai pasako, kur girdėjo žodį ar posakį, įvardija, ką tai reiškė jo aplinkoje. Supranta paprastas vertybines priešpriešas: gerumas–blogumas, teisybė–melas. Suvokia, kad tekstas gali turėti pamoką, vertybinę žinią („Ši pasaka moko...“) (B3.3).	Reflektuoja, kaip kalbos posakis ar žodis susijęs su tradicija ar kultūriniais įvykiu, paaiškina, kodėl tai jam svarbu. Nurodo pagrindinę teksto mintį savo žodžiais. Atpažįsta aiškiai išreikštas vertybes (pvz., draugystė, pagalba, atjauta). Palygina veikėjų elgesį su savo patirtimi (B3.3).
Kalbos struktūros ir dėsnų tyrinėjimas (C)		
Pasiekimas	1–2 klasės (3 lygis)	3–4 klasės (3 lygis)
Pastebi kalbos dėsnumus (pvz., žodžių tvarka, galūnių keitimasis), žodžių santykius sakinyje (C1).	Suvokia, kad žodžiai gali keistis (katė – katės – katei ir pan.). Atpažįsta pagrindinius klausimus: kas?, ką?, kam?, kur?, kada? Stengiasi vartoti žodžius taisyklingomis formomis, ypač daiktavardžius ir veiksmažodžius. Pastebi, kad žodžiai turi „giminę“ (ji katė – jis šuo). Atpažįsta sakinio dalis: veiksnį, tarinį, papildinį (C1.3).	Dažniausiai pastebi žodžių jungimosi dėsnumus (pvz.,rieveiksmis + veiksmažodis). Aiškina žodžių tarpusavio ryšį (pvz., „katė – kas?“, „ką veikia?“, „kur?“). Pastebi sakinio sandarą ir geba sudaryti logišką sakinį. Kuria naujus sakinius, remdamasis kalbos taisyklėmis. Lygina struktūras ir daro išvadą („Šis sakinytis netaisyklingas, nes...“). Suvokia, kad kalba turi sistemą – tai, ką išmoksta, taiko kitose situacijose. Nurodo veiksnio ir tarinio suderinimą sakinyje (C1.3).

<p>Moka taikyti ir paaiškinti kalbos taisykles (C2).</p>	<p>Dažniausiai savarankiškai atpažįsta daiktavardį ar veiksmažodį ir paaiškina jo vaidmenį sakinyje. Dažniausiai savarankiškai palygina žodžių sandarą pagal pavyzdį, sudaro žodžių grandinėles (C2.3).</p>	<p>Dažniausiai atpažįsta kelias kalbos dalis (pvz., daiktavardį, veiksmažodį, būdvardį), paaiškina jų paskirtį. Derina daiktavardžius ir būdvardžius pagal giminę, skaičių, linksnį. Savarankiškai paaiškina, kaip sudarytas žodis, lygina kelių žodžių darybą ir atranda dėsningumus. Paaiškina žodžių darybą, aptaria jų kilmę (pvz., „keliautojas – tas, kuris keliauja“) (C2.3).</p>
<p>Supranta ir paaiškina, kad kalba turi savo vidinę logiką ir prasmės sistemą (C3).</p>	<p>Dažniausiai savarankiškai pasako, kaip žodžiai jungiami sakinyje, remiasi mokytojo pateiktu modeliu. Vartoja žodžius įvairiais linksniais, stengiasi derinti juos pagal giminę ir skaičių. Supranta ir paaiškina, kaip žodžių galūnės parodo jų santykius sakinyje (C3.3).</p>	<p>Dažniausiai paaiškina, kaip kalbos struktūra padeda formuluoti mintį, pateikia savo pavyzdį. Analizuoja sakinio struktūrą: randa pagrindines ir antrines sakinio dalis. Supranta, kaip sakinio reikšmė keičiasi keičiant žodžių tvarką ar formas. Kuria taisyklingus sakinius vartodamas įvairias kalbos dalis ir gramatines formas (C3.3).</p>

121. Mokymo(si) turinys. 1 klasė:

121.1. Kalbinio mąstymo ugdymas (A):

121.1.1. Kaip mes bendraujame? Kalbos samprata.

121.1.2. Sakinys – pasakyta ir užrašyta mintis.

121.1.3. Sakinys ir tekstas. Sakinių sąsajos tekste.

121.1.4. Žodžių grandinėles, eiliuoti pasakojimai.

121.1.5. Klausimas ir atsakymas.

121.1.6. Minties vaizdavimas piešiniu, o vėliau – trumpu sakiniu.

121.1.7. Pasakojimas iš paveikslėlio panaudojant spalvas / situacijos (atsakymai į klausimus: „kas?“, „ką veikia?“, „kur?“).

121.1.8. Daikto, gyvūno, žmogaus apibūdinimas: „kaip atrodo?“, „ką daro?“.

121.2. Prasmės ir vertybių atpažinimas (B):

121.2.1. Gėrio ir blogio susidūrimas pasakose ir mituose.

121.2.2. Graikų mitas apie Prometėją – kas yra drąsa? Kodėl jis dalinasi ugnimi?

121.2.3. Mitinis gyvūnas: vieneragis, feniksas – ką reiškia atgimimas, šviesa, tyrumas?

121.2.4. Pasakos ir mitai su aiškiais kontrastais (geras–blogas, teisingas–neteisingas).

121.2.5. Ezopo pasakėčios (2–3). Skaitymas ir aptarimas.

121.2.6. Ugnis, medis, dangus, saulė – konkreti ir simbolinė reikšmė.

121.3. Kalbos struktūros ir dėsningumų tyrinėjimas (C):

121.3.1. Žodžių pasaulis. Garsas, skienu, žodis.

121.3.2. Garsų ir raidžių pažinimas (balsės, priebalsės)- lietuvių kalbos išskirtinumas, palyginimas su lotynų, graikų abėcėlėmis.

121.3.3. Žodžių dalių atpažinimas: pradžia, vidurys, pabaiga.

121.3.4. Žodžių šeimos ir giminytė: bendrašakniai žodžiai.

121.3.5. Pirmieji dėsningumai: kai kurie žodžiai turi tą pačią pradžią ir susijusią reikšmę.

„Giminingų žodžių medis“ (pvz., rašo, rašytojas, raštas).

121.3.6. Kalbiniai žaidimai: „Kuris garsas dingęs?“, „Sudėliok žodį iš skienu / raidžių“.

121.3.7. Mąstymo žemėlapiai – vardijimas ir klasifikavimas.

122. Mokymo(si) turinys. 2 klasė:

122.1. Kalbinio mąstymo ugdymas (A):

122.1.1. Loginiai žodžių ryšiai sakinyje.

122.1.2. Dailiausias raštas: rašto kryptis, raidžių dydis ir tarpai. Dailaus rašto svarba.

122.1.3. Siužetinės seka: pasakojimai iš kelių paveikslėlių.

122.1.4. Pilnieji ir nepilnieji sakiniai. Sakinio raiška.

122.1.5. Dialogas: klausimai – atsakymai, mandagumo formos.

122.1.6. Kūrybinis rašymas: „Jei būčiau paukštis...“ arba „Kas būtų, jei...“.

122.1.7. Sakinio struktūra: žodžių tvarka sakinyje (pradžia, vidurys, pabaiga – kas?, ką veikia?, kur?).

122.1.8. Žodžių reikšmės, tikslumas. Priežasties ir pasekmės išsakymas: „Nes...“, „Todėl...“ Minties išplėtimas: „Ką galvoju, ką jaučiu, ką darau?“.

122.2. Prasmės ir vertybių atpažinimas (B):

122.2.1. Pasakojimai apie herojus. Heraklis.

- 122.2.2. Dedalas ir Ikaras – kodėl per didelė drąsa be atsakomybės pavojinga?
- 122.2.3. Gamtos mitai (gamtos personifikacijos): Medūza, Demetra ir Persefonė – metų laikų kaita.
- 122.2.4. Antikinių pasakėčių (2–3) skaitymas ir aptarimas.
- 122.2.5. Antikinės frazės: „Verba volant, scripta manent“ – žodžio vertė.
- 122.2.6. Vertybių skalė: „Ar tai buvo drąsu? Atsakinga? Teisinga?“.
- 122.2.7. Mini vaidinimai: ką būtų daręs kitas veikėjas?
- 122.2.8. Mito scenos sustabdymas: „Ką tu darytum Prometėjo, Ikaro vietoje?“.
- 122.3. Kalbos struktūros ir dėsningumų tyrinėjimas(C):
- 122.3.1. Žodžio dalys: šaknis, priešdėlis, priesaga – ką jos keičia, kaip žodis keičiasi.
- 122.3.2. Žodžių daryba: naujų žodžių kūrimas.
- 122.3.3. Žodžiai sakinyje. Loginiai žodžių ryšiai.
- 122.3.4. Sakinio struktūra: pagrindiniai ir pagalbiniai žodžiai sakinyje.
- 122.3.5. Žodžių ryšiai sakinyje. Sakinių ryšiai tekste.
- 122.3.6. Mąstymo žemėlapiai – lyginimas, rūšiavimas, jungimas.
123. Mokymo(si) turinys. 3 klasė:
- 123.1. Kalbinio mąstymo ugdymas (A):
- 123.1.1. Teksto sandara ir struktūra. Pastraipa.
- 123.1.2. Priežastis, pasekmė. Tekstų skaitymas, aptarimas.
- 123.1.3. Kalbos logika ir poveikis.
- 123.1.4. Teksto vientisumas.
- 123.1.5. Pasakojimas pagal asmeninę patirtį: draugo poelgis, apie tai kalbama mituose.
- 123.1.6. Teksto tipų pradmenys: aprašymas, pasakojimas, laiškas.
- 123.1.7. Mitinių veikėjų aprašymai: išvaizda, būdo savybės, jausmai (empatinė raiška).
- 123.2. Prasmės ir vertybių atpažinimas (B):
- 123.2.1. Vertybių prieštaros ir pasirinkimo svarba.
- 123.2.2. Heraklis ir jo darbai – įveikti sunkumus dėl kilnaus tikslo.
- 123.2.3. Narcizas – mylintis tik save, nepastebintis kitų.
- 123.2.4. Pasirinktų antikinių pasakėčių skaitymas ir aptarimas.
- 123.2.5. Posakiai: „*Aurea mediocritas*“ – kas yra saikas? Kaip jis pasireiškia mūsų gyvenime?
- 123.2.6. Situacijų analizė: pasirinkimų schema – „Ką pasirinko veikėjas?“.
- 123.3. Kalbos struktūros ir dėsningumų tyrinėjimas(C):
- 123.3.1. Kalbos dalys: daryba, kaitymas.
- 123.3.2. Kalbos dėsningumai: taisyklinga kaita ir išimtis.
- 123.3.3. Graikiškų ir lotyniškų darybos elementų atpažinimas žodžiuose (telefonas, grafas, biosfera).
- 123.3.4. Daugiareikšmiai žodžiai, homonimai, sinonimai, antonimai.
- 123.3.5. Sakinių struktūra - sakinio išplėtimas vaizdiniais posakiais.
124. Mokymo(si) turinys. 4 klasė:
- 124.1. Kalbinio mąstymo ugdymas (A):
- 124.1.1. Kalbos stilius: aiškumas ir raiška.
- 124.1.2. Kalbos tonas ir vaizdingumas.
- 124.1.3. Kalbos ir rašto kultūra: raštas – sąmoningos išraiškos forma.
- 124.1.4. Pasakojimai iš skirtingų laiko perspektyvų.
- 124.1.5. Teksto struktūra: įvadas – dėstymas – pabaiga.
- 124.1.6. Emocijų išraiška kalboje: kaip kalbėti linksmai, liūdnei, paslaptinai?
- 124.1.7. Kūrybinės užduotys su sąlyga.
- 124.1.8. Kalbos vaizdingumas: palyginimai, metaforos.
- 124.2. Prasmės ir vertybių atpažinimas (B):
- 124.2.1. Vertybės mituose. Senolių išmintis šiandienos kontekste.
- 124.2.2. Odisejo kelionė – ištikimybė, išmintis, valia.
- 124.2.3. Sizifo mitas –beprasmiškas darbas ir atkaklumas.
- 124.2.4. Sentencijos: „*Amicus certus in re incerta cernitur*“ – tikras draugas matomas nelaimėje.
- 124.2.5. Antikinių pasakėčių (2-3) skaitymas ir aptarimas.
- 124.2.6. Savo mito ar pasakėčios kūrimas su simboliu veikėju.
- 124.2.7. Prasmės piramidė: faktas – priežastis – vertybė – pamoka.
- 124.2.8. Klasikiniai simboliai: ugnis, vanduo, medis, žiedas, skrynja, kelias.
- 124.2.9. Antikiniai veikėjai kaip archetipai: didvyris, išminčius, maištininkas.
- 124.3. Kalbos struktūros ir dėsningumų tyrinėjimas (C):
- 124.3.1. Kalbos dėsningumai ir kilmės tyrinėjimas. Lietuvių kalba – lotynų kalba – anglų kalba: bendrašakniai žodžiai.
- 124.3.2. Žodžių kilmės tyrinėjimai (lotynų, graikų daryba): *akva, vita, skopein*.
- 124.3.3. Priešdėlių ir galūnių reikšmės: inter-, sub-, -tas, -ija, -acija.
- 124.3.4. Žodžių reikšmių niuansai: drąsus – narsus – įžūlus – ryžtingas.
- 124.3.5. Žodžių šeimos iš lotyniškos šaknies kūrimas (*scribere* → rašyti, raštas, užrašas...).
- 124.3.6. Sakinio struktūros modeliavimas (diagramos, dėlionės, jungtukai).

124.3.7. Žodžių tvarkos pokyčio įtaka sakinio prasmei.

124.3.8. Mąstymo žemėlapiai – analizė, lyginimas, argumentavimas.

125. Klasikinės gramatikos dalyko mokymosi pasiekimai vertinami ir fiksuojami mokyklos nustatyta tvarka. Vertinant dalyko mokymosi rezultatus svarbu susitarti dėl aiškių vertinimo kriterijų, jie turi būti žinomi ir mokiniams, ir jų tėvams. Pamokoje ar kitoje kasdieninėje ugdomojoje veikloje mokinių pasiekimai vertinami nustatant, kaip atliktų užduočių ar kitos ugdomosios veiklos rezultatai atitinka nustatytus kriterijus.

126. Ugdymo proceso metu formuojamasis vertinimas – svarbiausias: fiksuojama pažanga, ne tik rezultatas. Vertinimas pritaikomas pagal amžių ir grindžiamas stebėjimais, užrašais, refleksijomis, ne tik testais.

127. Akcentuojamas pozityvus grįžtamasis ryšys – tai, kas pavyko, ir kviečiama bandyti toliau. Remiantis vertinimo rezultatais numatoma mokymo(si) perspektyva, individualizuojamas ugdymo procesas. Pateikiant vertinimo informaciją akcentuojama ne klaidos ar nesėkmės, o tai, kokią pažangą padarė mokinys.

128. Pateikiami keturių lygių pasiekimų aprašai: 1 – slenkstinis, 2 – patenkinamas, 3 – pagrindinis, 4 – aukštesnysis. Jie skatins mokinius siekti aukštesnių pasiekimų, padės į(si)vertinti mokymo(si) pasiekimus ir daromą pažangą, ypač baigus tam tikrą etapą, pamokų ciklą ir pan.

129. Pradiniame ugdyme mokinių pasiekimai nevertinami pažymiais ar jų pakaitalais (raidėmis, ženklais, simboliais, procentais). Vertinimas vyksta nuolat, pasitelkiant formuojamojo vertinimo strategijas: mokinių stebėjimą, jų darbų analizę, pokalbį, įsivertinimą. Apibendrinamasis vertinimas atliekamas laikotarpio (trimestro, pusmečio) pabaigoje, apžvelgus mokinio daromą pažangą ir remiantis pasiekimų lygio požymiais. Mokinių pasiekimai, mokymo(si) laikotarpio (trimestro, pusmečio ar pan.) pabaigoje apžvelgus visą laikotarpį ir įvertinus nueitą etapą, įvertinami pasiekimų lygiais.

130. Lentelėse kiekvienam klasių koncentru pateikiami keturių lygių pasiekimų aprašai: slenkstinis (1), patenkinamas (2), pagrindinis (3) ir aukštesnysis (4). Pasiekimų lygių požymių lentelėse raide ir skaičių junginyje (pavyzdžiui, A1.3) žymima pasiekimų sritis (A), pirmas skaičius (1) nurodo pasiekimą, o antras skaičius (3) – pasiekimų lygį:

130.1. Pasiekimų lygių požymiai. 1–2 klasės:

Kalbinio mąstymo ugdymas (A)			
Slenkstinis lygis (1)	Patenkinamas lygis (2)	Pagrindinis lygis (3)	Aukštesnysis lygis (4)
Padedamas mokytojo jungia du–tris žodžius į trumpą frazę, remiasi girdėtu ritmu (A1.1).	Jungia kelis žodžius į paprastą ritminę frazę, kartais reikalinga pagalba (A1.2).	Dažniausiai savarankiškai jungia žodžius į trumpas ritmines frazes ar posakius, remdamasis girdėtu pavyzdžiu ar ritmu, improvizuoja garsinius žodžių junginius ar trumpus vaizdinius pasakojimus, naudodamas kalbos ritmą (A1.3).	Savarankiškai jungia žodžius į trumpas ritmines frazes ar posakius, remdamasis girdėtu pavyzdžiu ar ritmu, improvizuoja garsinius žodžių junginius ar trumpus vaizdinius pasakojimus, naudodamas kalbos ritmą (A1.4).
Mokytojo padedamas kuria trumpą tekstą (pasakoja istoriją), vartoja skirtingų laikų veiksmažodžius kontekste (A2.1).	Mokytojo konsultuojamas kuria trumpą tekstą su pradžia, eiga ir pabaiga (pvz., aprašo įvykį, pasakoja istoriją), vartoja įvairius žodžių junginius, vartoja skirtingų laikų veiksmažodžius kontekste (A2.2).	Dažniausiai savarankiškai kuria trumpą tekstą su pradžia, eiga ir pabaiga (pvz., aprašo įvykį, pasakoja istoriją), vartoja įvairius žodžių junginius, papuošia kalbą vaizdingais žodžiais, vartoja skirtingų laikų veiksmažodžius kontekste, pastebi kalbos tikslumo svarbą (A2.3).	Visada savarankiškai kuria trumpą tekstą su pradžia, eiga ir pabaiga (pvz., aprašo įvykį, pasakoja istoriją), vartoja įvairius žodžių junginius, papuošia kalbą vaizdingais žodžiais, vartoja skirtingų laikų veiksmažodžius kontekste, pastebi ir paaikškina kalbos tikslumo svarbą (A2.4).
Padedamas mokytojo pasako, ką reiškia jo sugalvotas žodis ar frazė (A3.1).	Kartais reikalinga pagalba paaiškinant, kokią prasmę norėjo išreikšti garsiniu junginiu (A3.2).	Geba pertvarkyti sakinį (keisti žodžių tvarką, papildyti). Dažniausiai savarankiškai aptaria, kaip kilo frazė ar posakis, kokią reikšmę norėjo perteikti (A3.3).	Savarankiškai pertvarko sakinį (keičia žodžių tvarką, papildoma). Visada savarankiškai aptaria, kaip kilo frazė ar posakis, kokią reikšmę norėjo perteikti (A3.4).
Su mokytojo pagalba rašo trumpus sakinius laikydamasis linijų ir rašymo krypties, formuoja raides, stengiasi suvienodinti jų dydį ir proporcijas (A4.1).	Stengiasi rašyti trumpus sakinius laikydamasis linijų ir rašymo krypties, dėmesingai formuoti raides, stebi jų dydį ir proporcijas. Supranta, kad netvarkingas raštas gali trukdyti perteikti mintį (A4.2).	Dažniausiai rašo trumpus sakinius laikydamasis linijų ir rašymo krypties. Stengiasi dėmesingai formuoja raides, stebi jų dydį ir proporcijas. Supranta, kad netvarkingas raštas gali trukdyti perteikti mintį. Pradeda vertinti savo raštą ir mato tobulėjimo poreikį (A4.3).	Visada savarankiškai rašo trumpus sakinius laikydamasis linijų ir rašymo krypties. Dėmesingai formuoja raides, stebi jų dydį ir proporcijas. Supranta, kad netvarkingas raštas gali trukdyti perteikti mintį. Vertina savo raštą ir mato tobulėjimo poreikį (A4.4).
Prasmės ir vertybių atpažinimas (B)			
Padedamas mokytojo įvardija girdėtą Antikos simbolį ar veikėją (B1.1).	Kartais reikalinga pagalba pasakyti, ką reiškia simbolis ar veikėjas (B1.2).	Dažniausiai savarankiškai pasako, ką reiškia vienas girdėtas mitinis vardas ar simbolis, remiasi mokytojo paaiškinimu (B1.3).	Visada savarankiškai pasako, ką reiškia vienas girdėtas mitinis vardas ar simbolis, remiasi mokytojo paaiškinimu, pateikia girdėtų pavyzdžių (B1.4).
Padedamas mokytojo trumpai pasako, kas įvyko mite, įvardija, kokios savybės būdingos veikėjui (pvz., „Jis drąsus“, „Ji pikta“) (B2.1).	Atsakydamas į mokytojo klausimus išreiškia savo nuomonę apie veikėją. Įvardija, kokios savybės būdingos veikėjui (pvz., „Jis	Pagrindžia savo nuomonę apie veikėją remdamasis teksto detalėmis. Įvardija, kokios savybės būdingos veikėjui (pvz., „Jis drąsus“, „Ji pikta“). Supranta	Visada išsako savo nuomonę apie veikėją remdamasis teksto detalėmis. Įvardija, kokios savybės būdingos veikėjui (pvz., „Jis drąsus“, „Ji pikta“). Supranta pagrindinę teksto mintį (ką

	drąsus“, „Ji pikta“). Su mokytojo pagalba išsiaiškina pagrindinę teksto mintį (ką autorius norėjo pasakyti) (B2.2).	pagrindinę teksto mintį (ką autorius norėjo pasakyti). Atskleidžia savo požiūrį į veikėjo elgesį (pvz., „Aš taip nedaryčiau“). Susieja veikėjo elgesį su kasdienėmis situacijomis („Aš irgi padėjau draugui“) (B2.3).	autorius norėjo pasakyti). Savarankiškai atskleidžia savo požiūrį į veikėjo elgesį (pvz., „Aš taip nedaryčiau“). Visada susieja veikėjo elgesį su kasdienėmis situacijomis („Aš irgi padėjau draugui“) (B2.4).
Padedamas mokytojo pasako, kuris veikėjas jam patiko (B3.1).	Kartais reikalinga pagalba paaiškinant, kuo veikėjas jam panašus (B3.2).	Dažniausiai savarankiškai pasako, kur girdėjo žodį ar posakį, įvardija, ką tai reiškė jo aplinkoje. Supranta paprastas vertybines priešpriešas: gerumas–blogumas, teisybė–melas. Suvokia, kad tekstas gali turėti pamoką, vertybinę žinią („Ši pasaka moko...“) (B3.3).	Savarankiškai pasako, kur girdėjo žodį ar posakį, įvardija, ką tai reiškė jo aplinkoje. Visada supranta paprastas vertybines priešpriešas: gerumas–blogumas, teisybė–melas. Suvokia, kad tekstas gali turėti pamoką, vertybinę žinią („Ši pasaka moko...“) (B3.4).
Kalbos struktūros ir dėsningumų tyrinėjimas (C)			
Mokytojui keliant klausimus suvokia, kad žodžiai gali keistis (katė – katės – katei ir pan.). Atpažįsta pagrindinius klausimus: kas?, ką?, kam?, kur?, kada? (C1.1).	Kartais suvokia, kad žodžiai gali keistis (katė – katės – katei ir pan.). Mokytojo konsultuojamas atpažįsta pagrindinius klausimus: kas?, ką?, kam?, kur?, kada? Kartais pastebi, kad žodžiai turi „giminę“ (ji katė – jis šuo). Atpažįsta sakinio dalis: veiksnį, tarinį, papildinį (C1.2).	Dažniausiai suvokia, kad žodžiai gali keistis (katė – katės – katei ir pan.). Atpažįsta pagrindinius klausimus: kas?, ką?, kam?, kur?, kada? Stengiasi vartoti žodžius taisyklingomis formomis, ypač daiktavardžius ir veiksmažodžius. Pastebi, kad žodžiai turi „giminę“ (ji katė – jis šuo). Dažniausiai atpažįsta sakinio dalis: veiksnį, tarinį, papildinį (C1.3).	Visada atpažįsta pagrindinius klausimus: kas?, ką?, kam?, kur? kada? Visada stengiasi vartoti žodžius taisyklingomis formomis, ypač daiktavardžius ir veiksmažodžius. Pastebi, kad žodžiai turi „giminę“ (ji katė – jis šuo). Visada atpažįsta sakinio dalis: veiksnį, tarinį, papildinį (C1.4).
Su mokytojo pagalba atpažįsta daiktavardį ar veiksmažodį sakinyje, remdamasis klausimu (C2.1).	Mokytojo konsultuojamas atpažįsta daiktavardį ar veiksmažodį sakinyje, remdamasis klausimu. Kartais įvardija žodžio pradžią ar galūnę, lygina žodžių sandarą pagal pavyzdį (C2.2).	Dažniausiai savarankiškai atpažįsta daiktavardį ir veiksmažodį ir paaiškina jo vaidmenį sakinyje. Dažniausiai savarankiškai palygina žodžių sandarą pagal pavyzdį, sudaro žodžių grandinėles (C2.3).	Visada savarankiškai atpažįsta daiktavardį ir veiksmažodį sakinyje, ir paaiškina jo vaidmenį sakinyje, pateikia įvairių pavyzdžių. Savarankiškai palygina žodžių sandarą, sudaro naujų žodžių grandinėles, grupuoja žodžius, atpažįsta giminiškus žodžius, nurodo jų kilmę (C2.4).
Pasako, kaip žodžiai jungiami sakinyje, remdamasis mokytojo pateiktu modeliu. Vartoja primityvius žodžius, stengiasi derinti juos pagal giminę ir skaičių (C3.1).	Mokytojo konsultuojamas kartais pasako, kaip žodžiai jungiami sakinyje, remiasi mokytojo pateiktu modeliu. Stengiasi vartoti žodžius įvairiais linksniais, derinti juos pagal giminę ir skaičių (C3.2).	Dažniausiai savarankiškai pasako, kaip žodžiai jungiami sakinyje, remiasi mokytojo pateiktu modeliu. Vartoja žodžius įvairiais linksniais, stengiasi derinti juos pagal giminę ir skaičių. Supranta ir paaiškina, kaip žodžių galūnės parodo jų santykius sakinyje (C3.3).	Visada savarankiškai pasako, kaip žodžiai jungiami sakinyje, remiasi mokytojo pateiktu modeliu ir kuria savus modelius. Vartoja žodžius įvairiais linksniais, derina juos pagal giminę ir skaičių. Visada supranta ir paaiškina, kaip žodžių galūnės parodo jų santykius sakinyje (C3.4).

130.2. Pasiekimų lygių požymiai. 3–4 klasės:

Kalbinio mąstymo ugdymas (A)			
Slenkstinis lygis (1)	Patenkinamas lygis (2)	Pagrindinis lygis (3)	Aukštesnysis lygis (4)

Padedamas mokytojo jungia žodžius į paprastą ritminę frazę (A1.1).	Su mokytojo pagalba kuria ritmines frazes ar mitinius posakius, naudodamas garsinius ir vaizdinius kalbos elementus, jungdamas garsą, prasmę ir vaizdą (A1.2).	Kuria ritmines frazes ar mitinius posakius, naudodamas garsinius ir vaizdinius kalbos elementus, kuria simbolinius kalbinius tekstus, jungdamas garsą, prasmę ir vaizdą, remdamasis mitinėmis temomis (A1.3).	Savarankiškai kuria originalias ritmines frazes ar mitinius posakius, naudodamas garsinius ir vaizdinius kalbos elementus, kuria simbolinius kalbinius tekstus, jungdamas garsą, prasmę ir vaizdą, remdamasis mitinėmis temomis (A1.4).
Su mokytojo pagalba pagal pateiktą planą kuria paprastą pasakojimą (A2.1).	Pagal pateiktą planą kuria aprašymus, pasakojimus. Konsultuojamas mokytojo kuria trumpus struktūruotus tekstus įvairiais tikslais (pvz., aprašyti, pasakyti nuomonę, papasakoti (A2.2).	Kuria aprašymus, pasakojimus, laiškus, dialogus pagal temą ar situaciją. Vartoja skirtingus teksto pradžios ir pabaigos būdus (pvz., „Vieną dieną...“, „Taip baigėsi mano nuotykis...“), įtraukia emocinius ar vertybinius aspektus (pvz., „Man buvo labai liūdna, nes...“). Kuria savarankiškus, struktūruotus tekstus įvairiais tikslais (pvz., aprašyti, pasakyti nuomonę, papasakoti (A2.3).	Savarankiškai kuria aprašymus, pasakojimus, laiškus, dialogus pagal temą ar situaciją. Visada vartoja skirtingus teksto pradžios ir pabaigos būdus (pvz., „Vieną dieną...“, „Taip baigėsi mano nuotykis...“), įtraukia emocinius ar vertybinius aspektus (pvz., „Man buvo labai liūdna, nes...“). Kuria savarankiškus, struktūruotus tekstus įvairiais tikslais (pvz., aprašyti, pasakyti nuomonę, papasakoti (A2.4).
Padedamas mokytojo trumpai pasako, ką reiškia jo sukurtas simbolinis piešinys ar žodis (A3.1).	Su mokytojo pagalba redaguoja savo tekstą (pvz., pašalina nereikalingą sakinį, prideda aiškumo). Bando reflektuoti apie savo kūrybą („Man patiko, nes...“, „Kitą kartą pridėsiu...“ (A3.2).	Reflektuoja kūrybinį procesą, paaiškina, kokias dorybes ar idėjas perteikia simbolinis tekstas. Redaguoja savo tekstą (pvz., pašalina nereikalingą sakinį, prideda aiškumo). Reflektuoja apie savo kūrybą („Man patiko, nes...“, „Kitą kartą pridėsiu...“ (A3.3).	Originaliai ir savarankiškai reflektuoja kūrybinį procesą, paaiškina, kokias dorybes ar idėjas perteikia simbolinis tekstas. Savarankiškai redaguoja savo tekstą (pvz., pašalina nereikalingą sakinį, prideda aiškumo). Reflektuoja apie savo kūrybą („Man patiko, nes...“, „Kitą kartą pridėsiu...“; Kitiškai vertina savo ir kitų kurta tekstą: ar aiškiai išreikšta mintis, ar struktūra logiška (A3.4).
Mokytojo padedamas rašo trumpus tekstus aiškiu raštu. Bando išlaikyti rašto tvarkos principus: lygus paraščių laikymasis, pastovus raidžių dydis. Išklauso patarimus, taiso ir perrašo trumpus tekstus (A4.1).	Stengiasi tekstus rašyti taisyklingu, aiškiu raštu. Laikosi rašto tvarkos principų: lygus paraščių laikymasis, pastovus raidžių dydis. Kitiškai vertina savo raštą, reaguoja į pastabas, perrašo (A4.2).	Rašo trumpus tekstus taisyklingu, aiškiu ir estetišku raštu. Taiko rašto tvarkos principus: lygus paraščių laikymasis, pastovus raidžių dydis. Suvokia, kad raštas – tai minties raiškos forma ir skaitytojo pagarba. Dažniausiai kitiškai vertina savo raštą: gali nurodyti stipriąsias ir silpnąsias puses (A4.3).	Visada tekstus rašo taisyklingu, aiškiu ir estetišku raštu. Sąmoningai taiko rašto tvarkos principus: lygus paraščių laikymasis, pastovus raidžių dydis. Suvokia, kad raštas – tai minties raiškos forma ir skaitytojo pagarba. Visada kitiškai vertina savo raštą: gali nurodyti stipriąsias ir silpnąsias puses (A4.4).
Prasmės ir vertybių atpažinimas (B)			
Padedamas mokytojo įvardija girdėtą Antikos veikėją ar simbolį (B1.1).	Mokytojo konsultuojamas paaiškina vieno simbolio ar vardo reikšmę, palygina žodžių atspalvius (B1.2).	Dažniausiai paaiškina vieno simbolio ar vardo reikšmę ir jos kilmę, susieja su vertybe (pvz., Heraklis – stiprybė), palygina žodžių atspalvius, aptaria, kaip skirtingose kultūrose tie patys	Savarankiškai paaiškina vieno simbolio ar vardo reikšmę ir jos kilmę, susieja su vertybe (pvz., Heraklis – stiprybė). Palygina žodžių atspalvius, aptaria, kaip

		žodžiai gali turėti skirtingą reikšmę ar toną (pvz., kai kuriose kultūrose vertinamas taupumas kalboje, kitose – maloningi išsireiškimai ir mandagumo gausa) (B1.3).	skirtingose kultūrose tie patys žodžiai gali turėti skirtingą reikšmę ar toną (pvz., kai kuriose kultūrose vertinamas taupumas kalboje, kitose – maloningi išsireiškimai ir mandagumo gausa), pateikia savarankiškai parinktų pavyzdžių (B1.4).
Padedamas mokytojo trumpai atpasakoja girdėto mito pradžią ar apibūdina vieną veikėją (B2.1).	Kartais paaiškina, kaip žodis, pasakymas ar pasakojimas išreiškia dorybę, pateikia pavyzdį iš teksto. Mokytojo padedamas palygina skirtingų veikėjų požiūrį ar vertybes. Atsakydamas į mokytojo klausimus išsiaiškina teksto idėją: ką tai sako apie žmogų, pasaulį, gėrį ar tiesą (B2.2).	Dažniausiai paaiškina, kaip žodis, pasakymas ar pasakojimas išreiškia dorybę, pateikia pavyzdį iš teksto. Interpretuoja teksto prasmę, vertybinius motyvus savarankiškai. Palygina skirtingų veikėjų požiūrį ar vertybes. Analizuoja, kaip kalba padeda kurti vertybinę žinutę (pvz., žodžių pasirinkimas, tono nuotaika). Vertina teksto idėją: ką tai sako apie žmogų, pasaulį, gėrį ar tiesą (B2.3).	Savarankiškai paaiškina, kaip žodis, pasakymas ar pasakojimas išreiškia dorybę, pateikia pavyzdį iš teksto. Interpretuoja teksto prasmę, vertybinius motyvus savarankiškai. Palygina skirtingų veikėjų požiūrį ar vertybes. Visada analizuoja, kaip kalba padeda kurti vertybinę žinutę (pvz., žodžių pasirinkimas, tono nuotaika). Vertina teksto idėją: ką tai sako apie žmogų, pasaulį, gėrį ar tiesą (B2.4).
Padedamas mokytojo pasako, kuris veikėjas jam patiko (B3.1).	Mokytojo konsultuojamas nurodo pagrindinę teksto mintį savo žodžiais. Kartais atpažįsta aiškiai išreikštas vertybes (pvz., draugystė, pagalba, atjauta). Bando palyginti veikėjų elgesį su savo patirtimi (B3.2).	Reflektuoja, kaip kalbos posakis ar žodis susijęs su tradicija ar kultūrinio įvykiu, paaiškina, kodėl tai jam svarbu. Nurodo pagrindinę teksto mintį savo žodžiais. Atpažįsta aiškiai išreikštas vertybes (pvz., draugystė, pagalba, atjauta). Palygina veikėjų elgesį su savo patirtimi (B3.3).	Savarankiškai reflektuoja, kaip kalbos posakis ar žodis susijęs su tradicija ar kultūrinio įvykiu, paaiškina, kodėl tai jam svarbu. Visada nurodo pagrindinę teksto mintį savo žodžiais. Visada atpažįsta aiškiai išreikštas vertybes (pvz., draugystė, pagalba, atjauta). Palygina veikėjų elgesį su savo patirtimi (B3.4).
Kalbos struktūros ir dėsningumų tyrinėjimas (C)			
Su mokytojo pagalba pastebi žodžių jungimosi dėsningumus (pvz.,rieveiksmis + veiksmazodis). Padedamas aiškina žodžių tarpusavio ryšį (pvz., „katė – kas?“, „ką veikia?“, „kur?“). Su pagalba kuria neilgus sakinius, remdamasis kalbos taisyklėmis. Atsakydamas į klausimus atpažįsta veiksnio ir tarinio suderinimą sakinyje (C1.1).	Kartais pastebi žodžių jungimosi dėsningumus (pvz.,rieveiksmis + veiksmazodis). Mokytojo konsultuojamas aiškina žodžių tarpusavio ryšį (pvz., „katė – kas?“, „ką veikia?“, „kur?“). Kartais supranta sakinio sandarą ir geba sudaryti logišką sakinį. Kartais kuria sakinius, remdamasis kalbos taisyklėmis. Nurodo veiksnio ir tarinio suderinimą sakinyje (C1.2).	Dažniausiai pastebi žodžių jungimosi dėsningumus (pvz.,rieveiksmis + veiksmazodis). Aiškina žodžių tarpusavio ryšį (pvz., „katė – kas?“, „ką veikia?“, „kur?“). Pastebi sakinio sandarą ir geba sudaryti logišką sakinį. Kuria naujus sakinius, remdamasis kalbos taisyklėmis. Lygina struktūras ir daro išvadas („Šis sakinytis netaisyklingas, nes...“). Suvokia, kad kalba turi sistemą – tai, ką išmoksta, taiko kitose situacijose. Nurodo veiksnio ir tarinio suderinimą sakinyje (C1.3).	Visada pastebi žodžių jungimosi dėsningumus (pvz.,rieveiksmis + veiksmazodis). Savarankiškai paaiškina žodžių tarpusavio ryšį (pvz., „katė – kas?“, „ką veikia?“, „kur?“). Savarankiškai išsiaiškina sakinio sandarą ir geba sudaryti logišką sakinį. Kuria naujus sudėtingus sakinius, remdamasis kalbos taisyklėmis. Savarankiškai lygina struktūras ir daro išvadas („Šis sakinytis netaisyklingas, nes...“). Visada suvokia, kad kalba turi sistemą – tai, ką išmoksta, taiko kitose situacijose. Nurodo ir savarankiškai paaiškina veiksnio ir tarinio suderinimą sakinyje (C1.4).

<p>Su mokytojo pagalba atpažįsta kelias kalbos dalis (pvz., daiktavardį, veiksmažodį, būdvardį), paaiškina jų paskirtį. Bando derinti daiktavardžius ir būdvardžius pagal giminę, skaičių, linksnį. Su mokytojo pagalba aiškina žodžių darybą, aptaria jų kilmę (pvz., „keliautojas – tas, kuris keliauja“) (C2.1).</p>	<p>Mokytojo konsultuojamas atpažįsta kelias kalbos dalis (pvz., daiktavardį, veiksmažodį, būdvardį), paaiškina jų paskirtį. Stengiasi derinti daiktavardžius ir būdvardžius pagal giminę, skaičių, linksnį. Mokytojo konsultuojamas aiškina, kaip sudarytas žodis, lygina kelių žodžių darybą ir atranda dėsniumus (C2.2).</p>	<p>Dažniausiai atpažįsta kelias kalbos dalis (pvz., daiktavardį, veiksmažodį, būdvardį), paaiškina jų paskirtį. Derina daiktavardžius ir būdvardžius pagal giminę, skaičių, linksnį. Savarankiškai paaiškina, kaip sudarytas žodis, lygina kelių žodžių darybą ir atranda dėsniumus. Paaiškina žodžių darybą, aptaria jų kilmę (pvz., „keliautojas – tas, kuris keliauja“) (C2.3).</p>	<p>Savarankiškai atpažįsta kalbos dalis (pvz., daiktavardį, veiksmažodį, būdvardį), paaiškina jų paskirtį. Taisyklingai derina daiktavardžius ir būdvardžius pagal giminę, skaičių, linksnį. Savarankiškai paaiškina, kaip sudarytas žodis, lygina kelių žodžių darybą ir atranda dėsniumus. Savarankiškai išsiaiškina sudėtingesnių, tarptautinių žodžių darybą, aptaria jų kilmę (pvz., „keliautojas – tas, kuris keliauja“) (C2.4).</p>
<p>Atsakydamas į mokytojo klausimus bando analizuoti sakinio struktūrą: randa pagrindines sakinio dalis. Bando kurti sakinius vartodamas kelias kalbos dalis ir gramatinės formas (C3.1).</p>	<p>Mokytojo konsultuojamas analizuoja sakinio struktūrą: randa pagrindines ir antrines sakinio dalis. Kartais supranta, kaip sakinio reikšmė keičiasi keičiant žodžių tvarką ar formas. Stengiasi kurti taisyklingus sakinius vartodamas skirtingas kalbos dalis ir gramatinės formas (C3.2).</p>	<p>Dažniausiai paaiškina, kaip kalbos struktūra padeda formuluoti mintį, pateikia savo pavyzdį. Analizuoja sakinio struktūrą: randa pagrindines ir antrines sakinio dalis. Supranta, kaip sakinio reikšmė keičiasi keičiant žodžių tvarką ar formas. Kuria taisyklingus sakinius vartodamas įvairias kalbos dalis ir gramatinės formas (C3.3).</p>	<p>Savarankiškai aiškina, kaip kalbos struktūra padeda formuluoti mintį, pateikia savo pavyzdį. Savarankiškai analizuoja sakinio struktūrą: randa pagrindines ir antrines sakinio dalis. Visada supranta, kaip sakinio reikšmė keičiasi keičiant žodžių tvarką ar formas. Kuria taisyklingus sakinius vartodamas įvairias kalbos dalis ir gramatinės formas (C3.4).</p>

**TREČIASIS SKIRSNIS
KULTŪROS ISTORIJA**

131. Kultūros istorija – privalomai pasirenkamas Programos dalykas, jungiantis istoriją, meną, filosofiją, religiją ir literatūrą, leidžiantis matyti kultūrą kaip dinamišką ir visapusišką reiškinį. Dalykas papildo humanitarinio ugdymo visumą, įgalina mokinius tapti imlesniais Vakarų civilizacijos pasiekimams ir integruotis į Vakarų kultūrą, išlaikant kalbinę, kultūrinę, tautinę ir pilietinę savimonę, apibrėžia dalyko paskirtį, ugdymo tikslą ir uždavinius, dalyku ugdomas kompetencijas, pasiekimų sritis, dalyko mokymo(si) turinį, mokinių pasiekimų vertinimą ir pasiekimų lygių požymius.

132. Kultūros istorijos dalyko paskirtis – padėti mokiniams suvokti kultūros raidą, jos įvairovę ir poveikį žmogui bei visuomenei, ugdyti gebėjimą suprasti ir vertinti kultūrinius reiškinius, skatinti kultūrinį sąmoningumą ir atsakomybę.

133. Kultūrinis ugdymas suteikia mokiniams galimybę nuosekliau pažinti Antikos kultūros paveldą (mitus, senovės Graikijos ir Romos istoriją, politinę mintį ir vertybių sistemą, literatūrą, filosofiją, meną, iškilias asmenybes) ir jo įtaką Vakarų civilizacijai ir kultūrai. Per pasaulio, Europos ir Lietuvos kultūros pažinimą formuojasi mokinių tautinės tapatybės pagrindai: mokiniai suvokia save kaip Lietuvos kultūros proceso dalyvius, lotyniškosios Europos tradicijos tęsėjus, prasmių ir vertybių kūrėjus, įsisažmonina LDK kultūros paveldą kaip Europos kultūros dalį; pažindami Antikos kultūrą, mokosi vertinti praeities ir dabarties dvasinio ir visuomeninio gyvenimo dėsningumus. Kultūros istorijos pamokose mokiniai ugdomi gebėjimus tinkamai dalyvauti diskusijoje, argumentuotai išsakyti savo nuomonę. Analizuodami pasaulio, Europos ir Lietuvos kultūros palikimą mokiniai ugdomi analitinius įgūdžius, kritinį mąstymą, gebėjimą interpretuoti ir apibendrinti atsinaujinančią informaciją, mokosi vertinti nuolatinio mokymosi ir etinių nuostatų svarbą.

134. Kultūrinio mąstymo ugdymas padeda mokiniams suprasti kultūros reiškinius istorinėje, socialinėje, religinėje ar estetineje aplinkoje. Ugdo pagarbą kitų tautų, laikotarpių ir bendruomenių vertybėms bei pažiūroms. Leidžia reflektuoti ir kritiškai vertinti savo kultūrinius įsitikinimus bei stereotipus.

135. Kultūros istorijos dalyko programoje pateiktos pasiekimų sritys yra bendros, numatyti konkretūs kiekvienos srities pasiekimai. Dalyko programoje aprašyti mokinių pasiekimai suprantami kaip žinių ir supratimo, gebėjimų ir vertybinių nuostatų visuma. Mokymo(si) turinys apibrėžia tematiką, tekstus ir kontekstus, kuriais ugdomi mokinių pasiekimai. Aprašomi keturių mokinių pasiekimų lygiai: slenkstinio (1), patenkinamo (2), pagrindinio (3) ir aukštesniojo (4) – požymiai.

136. Dalyko tikslas – padėti mokiniams pažinti kultūros reiškinių įvairovę, jų kilmę, raidą ir sąsajas su istorija bei dabartimi, ugdyti kritinį mąstymą, estetinį jautrumą ir gebėjimą analizuoti kultūrinius simbolius, vertybes ir tradicijas, suvokiant jų reikšmę asmens ir visuomenės tapatybei.

137. Pagrindinio ugdymo uždaviniai. Siekdami tikslų mokiniai:

137.1. formuojasi atvira, pagarbų požiūrį į kultūrų įvairovę, skatinti atsakomybę už kultūros paveldo puoselėjimą;

137.2. formuojasi supratimą apie kultūrą kaip žmogaus kūrybos ir saviraiškos lauką, turintį asmeninę ir visuomeninę reikšmę;

137.3. ugdo gebėjimą suprantamai ir aiškiai pristatyti pagrindinius kultūros istorijos etapus (Senovė, Viduramžiai, Renesansas, Barokas, Apšvieta, Romantizmas, Modernizmas, Postmodernizmas).

138. Vidurinio ugdymo uždaviniai. Siekdami tikslų mokiniai:

138.1. ugdo gebėjimą atpažinti ir analizuoti meno, literatūros, architektūros, filosofijos bei religijos sąsajas su kultūros epochomis;

138.2. tobulina gebėjimą atlikti lyginamąją analizę – atrasti panašumus ir skirtumus tarp epochų, ieškoti tęstinumo ar lūžių kultūros raidoje;

138.3. lavina kritinį mąstymą ir diskusijų įgūdžius, analizuojant kultūros vertybes bei jų aktualumą šiandien;

138.4. ugdo gebėjimą atlikti savarankiškus tyrimus, projektinius darbus, kūrybinius pristatymus apie kultūros reiškinius;

138.5. ugdo atsakomybę už kultūros paveldo išsaugojimą.

139. Įgyvendinant dalyko programą ugdomos šios kompetencijos: komunikavimo, kūrybiškumo, pažinimo, pilietiškumo, kultūrinė, socialinė, emocinė ir sveikos gyvensenos. Jos pateiktos pagal kompetencijos ugdymo intensyvumą:

139.1. Kultūrinė kompetencija – tai kultūrinė savimonė, grįsta žiniomis, aktyvia kultūrine raiška ir kultūriniu sąmoningumu: analizuoja Lietuvos, Europos ir pasaulio kultūros dinamiką, skirtingų kultūros laukų socialinį ir istorinį kontekstus, interpretuoja ir lygina kultūros reiškinius, kūrinius, ugdomi estetinį skonį. Išmano Lietuvos, Europos ir pasaulio kultūrinį kontekstą. Analizuoja, komentuoja ir aptaria sudėtingesnius kultūros reiškinius: vertybes, idėjas, įsitikinimus, požiūrius ir elgsenas, ženklus, simbolius, istorinius faktus ir interpretacijas, kultūrinius pasiekimus. Tinkamai vartoja meno sąvokas bei terminus; nuosekliai, pagrįstai apžvelgia, analizuoja, interpretuoja meno kūrinių raiškos elementus ir priemones atitinkamos meninės epochos kontekste bei lygina juos su dabarties menu, kultūra bei visuomenės aktualijomis. Analizuoja informacijos šaltinius ir geba nuosekliai, išsamiai atskleisti, paaiškinti, parašyti ir pristatyti pasirinkto meno epochos ir jos ryškiausių artefaktų recenziją. Reflektuoja, lygina, apmąsto, kontekstualizuoja asmeninę kūrybinę patirtį,

identifikuoja, atskleidžia emocinius, intelektualinius, socialinius, kultūrinius patyrimus, siedamas juos su asmenine patirtimi, poreikiais, šeimos, bendruomenės bei visuomenės vertybėmis.

139.2. Kūrybiškumo kompetencija — tai gebėjimas kūrybiškai interpretuoti kultūrinius reiškinius, analizuoti jų prasmes bei kurti naujus ryšius tarp epochų, idėjų ir formų.

Ugdomas gebėjimas lyginti skirtingas kultūros epochas, ieškoti sąsajų tarp praeities ir dabarties; analizuoja alternatyvius sprendimus, idėjas, galimybes, veiksmus, atsižvelgia į kontekstą ir aplinkybes. Pateikia idėjų ir sprendimų pasirinkimo argumentų, apmąsto juos iš skirtingų socialinių bei kultūrinių perspektyvų. Pasirenka dalyvavimo kūrybinėje veikloje pobūdį, įvertina asmeninius poreikius, interesus ir gebėjimus. Kūrybą aiškina kaip asmeniškai ar socialiai prasmingą veiklą.

139.3. Pažinimo kompetencija — tai motyvacija ir gebėjimas pažinti save ir pasaulį, įgyjami suvokiant (perimant) žmonijos kultūrinę patirtį. Atpažįsta ir įvardija įvairių meno epochų artefaktų raiškos priemonės bei geba jas interpretuoti ir vertinti asmeninės patirties kontekste. Analizuoja, atranda ir moka naudotis virtualiomis meno platformomis, muziejais, gidų turais, meno bei kultūros institucijų, viešinančių renginius, interneto svetainėmis ir kt. atpažįsta ir įvardija įvairių meno epochų artefaktų raiškos priemonės bei geba jas interpretuoti ir vertinti asmeninės patirties kontekste. Analizuoja ir interpretuoja kultūrinius ar filosofinius tekstus, lavina kritinį mąstymą. Tiria šaltinius ar kultūros kontekstus, ugdo gebėjimą savarankiškai pažinti, daryti išvadas, vertinti šaltinių patikimumą.

139.4. Pilietiškumo kompetencija — ugdant pilietiškumo kompetenciją formuojamos mokinių nuostatos ir žinios, organizuojamos veiklos, įgalinančios ugdyti pilietinį tapatumą bei stiprinti pilietinę savimonę. Pilietiškumo kompetencija glaudžiai siejasi su kultūrinio sąmoningumo ugdymu, kuris reiškiasi gebėjimu pripažinti, gerbti, saugoti kultūrinę įvairovę bei dalyvavimu socialiai vertingose kultūrinės raiškos veiklose. Kultūrinio sąmoningumo samprata siejama su ugdymu kultūroje, kuris apima žmogaus žinias, tikėjimą, meną, moralę, įstatymus, papročius ir visa kita, ką žmogus įgyja būdamas visuomenės dalimi. Asmens saviugda, kaip sudedamoji ugdymo proceso dalis yra labai svarbi kultūrinio sąmoningumo ir pilietiškumo ugdymui.

139.5. Skaitmeninė kompetencija — tai motyvacija ir gebėjimas naudotis skaitmeninėmis technologijomis užduotims atlikti, mokytis, problemoms spręsti, dirbti, bendrauti ir bendradarbiauti, valdyti informaciją, efektyviai, tinkamai, saugiai, kritiškai, savarankiškai ir etiškai kurti ir dalytis skaitmeniniu turiniu. Naudoja skaitmenines technologijas sprendžiant kompleksines, riboto apibrėžtumo užduotis, susijusias su pilietiškumu, naudoja savo žinias, gebėjimus padėdamas kitiems dalyvauti socialinėje ir pilietinėje veikloje naudojant skaitmenines technologijas. Savarankiškai spręsdamas aiškiai apibrėžtas ir nekasdienės apsisaugojimo nuo galimų pavojų sveikatai skaitmeninėje aplinkoje problemas, paaiškina, kaip išvengti grėsmių fizinei ir psichinei sveikatai, pasirenka būdus, kaip apsaugoti save ir kitus nuo pavojų skaitmeninėje aplinkoje. Savarankiškai, prireikus spręsti aiškiai apibrėžtas ir nekasdienės problemas, paaiškina būdus, kaip apsaugoti savo ir kitų asmens duomenis ir privatumą skaitmeninėje aplinkoje, kaip naudoti ir dalytis asmenį identifikuojančia informacija, kartu apsaugant save ir kitus nuo žalos, taiko privatumo politikos teiginius apie tai, kaip asmens duomenys naudojami teikiant skaitmenines paslaugas.

139.6. Komunikavimo kompetencija – mokiniai vadovaujasi taisyklingo kalbėjimo taisyklėmis, išmano oratorinį meną, taisyklingai formuluoja teiginius, nagrinėjant įvairias temas, antikinius kalbų tekstus, mokomąją medžiagą, kuri byloja apie patį antikinį mąstymo būdą, Antikos žmogaus pasaulėjautą ir pasaulėvaizdį. Vadovaujasi retorikos taisyklėmis viešai kalbėdami, dalyvauja diskusijoje, moka polemizuoti, siekia konstruktyvaus dialogo, atsakingai vartoja kalbą. Supranta ir perduoda įvairaus pobūdžio žodinius ir nežodinius pranešimus, bendrauja atsižvelgdamas į tikslą, adresatą, situaciją. Randa, kritiškai vertina, apibendrina informaciją ir tinkamai ją pateikia kitiems. Kuria tinkamos struktūros tekstus, rašo taisyklinga ir stilinga kalba; taiko rašymo strategijas.

139.7. Socialinė, emocinė ir sveikos gyvensenos kompetencija – tai asmens savimonė ir savitvarda, socialinis sąmoningumas, tarpusavio santykių kūrimo gebėjimai, atsakingas sprendimų priėmimas ir asmens rūpinimasis fizine ir psichine sveikata, padeda užtikrinti tinkamą gyvenimo kokybę, išmintingai derinant ekonomikos, visuomenės plėtotės bei aplinkos apsaugos tikslus. Mokiniai atpažįsta, įvardija ir valdo emocijas, elgiasi vadovaudamasis vertybėmis; atpažįsta asmenines savybes ir išorinę pagalbą; siekia asmeninių ir akademinį tikslų.

140. Kultūros istorijos pasiekimų sritys apima įvairias žmogaus kūrybos ir dvasinės veiklos sritis, kuriose išreiškiamas žmogaus pasaulėvaizdis, vertybės, tapatybė ir civilizacijos pažanga. Šios sritys rodo, kaip žmonės per šimtmečius kūrė prasmę, tvarką ir grožį.

141. Dalyko programoje išskiriamos trys pasiekimų sritys: Religija ir pasaulėžiūra, Menas, Technologijos ir praktiniai išradimai. Mokymo(si) turinys nusako kontekstus, kuriuose ugdomi mokinių pasiekimai ir mokymo(si) kontekstų pasirinkimo galimybes laipsniškai įgyti žinių ir supratimą, ugdyti gebėjimų ir vertybines nuostatas.

142. Dalyko programoje pasiekimų sritys žymimos raide (pavyzdžiui, A, B, C), o raide ir skaičiumi (pavyzdžiui, A1, A2) žymimas tos pasiekimų srities pasiekimas:

142.1. Religija ir pasaulėžiūra (A). Religijos įtaka pasaulėžiūros formavimuisi; įvairių religijų poveikis žmogaus gyvenimui, jo prasmei. Šios pasiekimų srities pasiekimai:

142.1.1. Įvardina pasaulines religijas, jų poveikį pasaulėžiūros formavimuisi (A1).

142.1.2. Aiškina esminius klausimus apie gyvenimo prasmę, gėrį, blogį ir mirtį (A2).

142.1.3. Nurodo civilizacijos ir kultūros skirtumus (A3).

142.2. Menas (B). Menas veikia mąstymą, perteikia esamą kultūrą, ugdo skonį, provokuoja pokyčius.

Šios pasiekimų srities pasiekimai:

142.2.1. Analizuoja meną kaip kultūros išraišką (B1).

142.2.2. Menas kaip kultūros kūrėjas (B2).

142.2.3. Menas kaip istorijos šaltinis (B3).

142.3. Technologijos ir praktiniai išradimai (C). Paaiškina kaip senieji technologiniai išradimai veikia istorijos pažangą, Vakarų kultūros ir civilizacijos plėtrą. Šios pasiekimų srities pasiekimai:

142.3.1. Technologinių išradimų įtaka visuomenės raidai (C1).

142.3.2. Spaudos išradimas ir jo poveikis visuomenei (C2).

142.3.3. Skaitmeninės technologijos ir internetas (C3).

143. Mokinių pasiekimų raida aprašoma pagal pasiekimų sritis pateikiant mokinių pagrindinio lygio pasiekimus kas dvejus metus. Lentelėje raide (pvz., A) žymima pasiekimų sritis, raide ir pirmu skaičiumi (pvz., A1) žymimas tos pasiekimų srities pasiekimas, o antru skaičiumi(3) – pagrindinis pasiekimų lygis:

Pasiekimai	I–II gimnazijos klasė	III–IV gimnazijos klasė
Religija ir pasaulėžiūra (A)		
Įvardina pasaulines religijas, jų poveikį pasaulėžiūros formavimuisi (A1).	Įvardina monoteistines religijas ir paaiškina jų atsiradimo aplinkybes. Politeistinės religijos. Pagonybė, jos atsiradimo aplinkybės (A1.3).	Žino pasaulines religijas ir geba paaiškinti pagrindinius jų bruožus. Paaiškina graikų mitologijos ir politeistinės religijos įtaką epams, dramos kūriniams, tapybai, architektūrai (A1.3).
Aiškina esminius klausimus apie gyvenimo prasmę, gėrį, blogį ir mirtį (A2).	Atpažįsta gėrio, blogio ir gyvenimo bei mirties temas filosofiniuose, religiniuose, literatūriniuose tekstuose. Paaiškina pagrindines sąvokas: gėris, blogis, nuodėmė, mirtis, prasmė, amžinybė, laikinumas (A2.3).	Analizuoja graikų mitologijos kūrinius, kuriuose nagrinėjamos gyvenimo prasmės, gėrio ir blogio, mirties klausimai (A2.3).
Nurodo civilizacijos ir kultūros skirtumus (A3).	Apibrėžia kas yra kultūra ir civilizacija. Paaiškina, kaip šios sąvokos buvo vartojamos skirtingais istoriniais laikotarpiais (pvz., Apšvietos laikais, XX a. civilizacijų teorijose). Atpažįsta civilizacijų ir kultūrų ypatumus (A3.3).	Paaiškina civilizacijos ir kultūros sampratos skirtumus, pateikia pavyzdžių. Suvokia, kad kultūra, tai žmonių gyvenimo būdas, vertybės, idėjos, menas, religija, kalba, papročiai, mokslas, švietimas. Civilizacija – tai technologinė ir organizacinė visuomenės pažanga: miestai, įstatymai, technika, valdymo formos (A3.3).
Menas (B)		
Analizuoja meną kaip kultūros išraišką (B1).	Apibūdina meną kaip kultūros dalį: meno ryšį su visuomenės vertybėmis, laikmečio pasaulėžiūra, religija. Paaiškina, kaip skirtingais laikotarpiais menas atspindėjo žmogaus santykį su pasauliu (pvz., gotika – su Dievu, Renesansas – su žmogumi, modernizmas – su abejonėmis) (B1.3).	Paaiškina kultūrinės aplinkos įtaką meno atsiradimui, supranta, kad menas atspindi, formuoja ir perduoda žmonijos vertybes, pasaulėžiūrą ir istorinį laikmetį. Suvokia, kad menas yra kultūrinės tapatybės, simbolikos ir ideologijų išraiška (B1.3).
Menas kaip kultūros kūrėjas (B2).	Apibūdina meną kaip aktyvią kultūros formavimo priemonę. Nagrinėja, kaip menas formuoja kultūrinės reikšmės ir vertybes. Palygina skirtingų epochų ar menininkų kūrinius pagal jų kultūrinę įtaką (B2.3).	Savitai aiškina ir komentuoja meną kaip kultūros kūrėją, supranta, kad jis atspindi laikmečio vertybes, religiją, politines idėjas, kasdienį gyvenimą. Suvokia, kad menas – tai simbolių, formų, spalvų kalba, kuria perteikiamos idėjos (B2.3).
Menas kaip istorijos šaltinis (B3).	Žino, kad menas – tai subjektyvi, bet kultūriškai reikšminga informacija apie praeitį. Geba nurodyti pavyzdžių: freskos, paveikslai, skulptūros, dainos, plakatai – kaip informacijos šaltiniai apie tam tikrą epochą (B3.3).	Paaiškina meną kaip istorijos šaltinį. Supranta, kad menas parodo, ką žmonės laikė gražu, šventa, galinga; dokumentuoja įvykius, žmones, architektūrą, aprangą, buitį. Išreiškia požiūrį į pasaulį, gamtą, žmogų, Dievą (B3.3).
Technologijos ir praktiniai išradimai (C)		
Technologinių išradimų įtaka visuomenės raidai (C1).	Apibūdina pagrindinius technologinius lūžius: žemdirbystės pradžia, spauda, garo mašina,	Analizuoja, kaip technologijos daro įtaką šiuolaikinėms socialinėms problemoms (pvz., dezinformacija, priklausomybės,

	elektra, internetas, dirbtinis intelektas. Supranta, kad technologijos daro įtaką vertybėms, pasaulėžiūrai, visuomenės santvarkai (C1.3).	privatumo nykimas). Taiko sąvokas: progresas, inovacija, technologinė pažanga, poveikis visuomenei, skaitmeninis amžius, socialiniai pokyčiai (C1.3).
Spaudos išradimas ir jo poveikis visuomenei (C2).	Žino, kad spaudos išradimas buvo vienas svarbiausių civilizacijos lūžių. Paaiškina, kad spauda sudarė sąlygas idėjų sklaidai, švietimo plėtrai, raštingumo augimui (C2.3).	Analizuoja spaudos istorinį kontekstą: Renesanso, humanizmo, reformacijos laikmečiai. Paaiškina, kodėl spaudos išradimas laikomas kultūriniu ir informaciniu lūžiu Europos istorijoje. Analizuoja, kaip spauda paskatino idėjų sklaidą: reformaciją, mokslo revoliuciją, tautinį sąjūdį (C2.3).
Skaitmeninės technologijos ir internetas (C3).	Paaiškina, kaip skaitmeninės technologijos ir internetas pakeitė informacijos kūrimo, sklaidos ir vartojimo būdus. Atpažįsta pagrindinius kultūros skaitmenizavimo etapus (C3.3).	Apibūdina skaitmeninio meno įtaką visuomenės gyvenimui. Paaiškina, kaip skaitmeninės technologijos pakeitė šiuolaikinės kultūros kryptis, meno formas ir priemones, bet tuo pačiu išplėtė meno reikšmes, auditoriją, kūrimo būdus. (C3.3).

144. Mokymosi turinys. I gimnazijos klasė:

144.1. Religija ir pasaulėžiūra. Religija kultūroje ir istorijoje. Religiniai karai, persekiojimai, tolerancijos istorija. Baltų religija ir pasaulėžiūra.

144.2. Kultūros samprata ir raidos etapai. Supranta kultūrą kaip visuomenės gyvenimo būdo, vertybių, simbolių ir kūrybos visumą. Apibūdina pagrindinius kultūros raidos etapus: senovės, Viduramžių, Renesanso, moderniosios ir šiuolaikinės kultūros bruožus. Atpažįsta, kaip istoriniai įvykiai, religija, technologijos veikia kultūros pokyčius.

144.3. Civilizacijos ir kultūros santykis. Skiria sąvokas civilizacija ir kultūra, žino jų bendrystes ir skirtumus. Analizuoja, kaip kultūra formuoja civilizacijos vertybinius pamatus, meną, teisę, švietimą. Vertina, kaip skirtingos civilizacijos (pvz., Antika, islamo pasaulis, Vakarų Europa) kūrė savitas kultūras.

144.4. Metodologija, religija ir pasaulėžiūra. Apibūdina mitologijos ir religijos reikšmę kultūros formavimuisi. Atpažįsta religijos įtaką menui, pasaulėžiūrai, etikai, kalbai. Kritiškai svarsto skirtingų religijų ir pasaulėžiūrų santarvės ar konflikto reikšmę istorijoje ir šiandien.

144.5. Technologiniai lūžiai: ugnies įvaldymas, rato ir plūgo išradimas. Technologijos ir kasdienė kultūra.

145. Mokymosi turinys. II gimnazijos klasė:

145.1. Menas kaip kultūros išraiška ir šaltinis.

145.2. Paaiškina, kaip menas atspindi istorinius ir kultūrinius pokyčius. Atpažįsta skirtingus meno stilius ir laikotarpius, juos sieja su visuomenės vertybėmis.

145.3. Supranta meną kaip istorinį šaltinį, išreiškiantį laikmečio pasaulėžiūrą ir idėjas. Istorinių šaltinių rūšys ir jų teikiamos informacijos svarba.

145.4. Menas kaip aktyvi kultūros formavimo priemonė. Meno įtaka visuomenės vertybėms. Pvz., Renesansas, romantizmas, avangardas, tautinis menas.

145.5. Technologijos ir praktiniai išradimai. Aiškinamasi kaip nauji įrankiai ir technologijos išplėtė menininkų galimybes:

145.5.1. Apibūdina, kaip spaudos, garso įrašų, fotografijos, skaitmeninės technologijos pakeitė kultūrą. Vertina skaitmeninės kultūros poveikį tapatumui, kūrybai, informacijos sklaidai. Supranta, kad kultūra yra nuolat besikeičiantis reiškiny, veikiamas išorinių veiksnių.

145.5.2. Spaudos atsiradimo istorinės sąlygos. Reformacija, Renesansas, mokslo pažanga, demokratijos idėjos.

145.5.3. Skaitmeninė kultūra — naujas kultūros raidos etapas. Kultūros skaitmenizavimo procesai.

146. Mokymosi turinys. III gimnazijos klasė:

146.1. Sąvokos ir įvadas. Kas yra pasaulėžiūra? Asmeninė, kolektyvinė, religinė, filosofinė. Religijos ir pasaulėžiūros santykis – religija kaip pasaulėžiūros forma. Religinės, ateistinės, agnostinės pasaulėžiūros.

146.2. Religijos samprata.

146.3. Religijos apibrėžimai: emocinė, socialinė, filosofinė, teologinė perspektyvos. Religijos elementai: tikėjimas, mitai, ritualai, bendruomenė, moralė. Religijos funkcijos: paaiškinamoji, normatyvinė, egzistencinė, tapatybinė.

146.4. Pasaulio religijų apžvalga. Monoteistinės religijos: judaizmas, krikščionybė, islamas (kilmė, šventraščiai, tikėjimo pagrindai). Politeistinės ir panteistinės religijos: hinduizmas, budizmas, šintoizmas, senosios baltų ir graikų religijos.

146.5. Religijos įtaka menui, literatūrai, mokslui. Religinė simbolika ir architektūra. Religijos ir žmogaus teisės šiandien. Religijos ir mokslo santykis. Konflikto, sąveikos ir nepriklausomybės modeliai. Žymūs mąstytojai (pvz., Galilėjus, Darvinas, Paskalis. Tikėjimo ir proto derinimas (Tomas Akviniėtis).

146.6. Meno kūriniai ir vertybių perteikimas (pvz., tautiškas, religija, maištas). Simbolių ir metaforų analizė mene. Kaip menas atspindi laikmetį, ideologiją, technologijas. Meno ir kultūros sąveika. Kultūros

įtaka menui: tradicijos, pasaulėžiūra, religija. Meno poveikis kultūrai: socialinės normos, mados, politinės idėjos.

146.7. Technologijos ir kultūra. Technologijų rūšys: materialiosios (įrankiai, statyba), komunikacinės, informacinės, kūrybinės. Kultūros raidos priklausomybė nuo technologijų (maistas, būstas, transportas, menas, mokslas).

146.8. Technologiniai lūžiai kultūros istorijoje. Ugnies įvaldymas, akmens įrankiai – pradinė kultūros forma. Rašto atsiradimas – nuo žodinio pasakojimo prie dokumentų ir šventraščių.

146.9. Spaudos išradimas (J. Gutenbergas, XV a.) – idėjų plitimas, Reformacija, švietimas.

146.10. Garso ir vaizdo technologijos – fotografija, radijas, kinas, televizija. Kompiuteriai ir internetas – skaitmeninė revoliucija, kultūros globalizacija.

146.11. Technologijos ir menas. Naujos meno formos (fotografija, kinas multimedija). Meno pramonių pokyčiai: nuo freskų iki skaitmeninės tapybos. 3D technologijos, virtuali realybė. Kūrybos demokratizacija (socialiniai tinklai, kūrybinės platformos, YouTube). Komunikacijos priemonės ir kultūros sklaida. Pašto, telegrafo, telefono, interneto raida. Socialiniai tinklai – nauja kultūros scena. Kultūrinis bendravimas ir tapatybės formavimas globaliame pasaulyje.

147. Mokymosi turinys. IV gimnazijos klasė:

147.1. Filosofinis požiūris į religiją. Dievo buvimo įrodymai ir prieštaravimai (Tomas Akvinietis, Kantas).

147.2. Religijos kilmės teorijos (Freudas, Jungas). Religijos ir etikos santykis.

147.3. Moralės pagrindai religijoje ir sekuliarioje etikoje. Sąžinės samprata. Dekalogas, „Auksinė taisyklė“ ir jų interpretacijos.

147.4. Kultūros samprata: kultūra kaip žmogaus kūryba, simbolių sistema, tapatybė.

147.5. Meno samprata: menas kaip saviraiška, estetiškas objektas, komunikacija. Skirtis tarp aukštosios, populiariosios ir kasdienės kultūros. Kultūros ir meno funkcijos visuomenėje. Šiuolaikinės formos: fotografija, kinas, dizainas, skaitmeninis menas.

147.6. Meno rūšys ir jų raida. Vaizduojamasis menas: tapyba, skulptūra, architektūra. Muzika: klasikinė, liaudies, šiuolaikinė. Literatūra: poezija, epas, drama. Scenos menas: teatras, opera, šokis.

147.7. Meno epochos ir stiliai. Senovės menas (Egiptas, Graikijos, Romos). Viduramžių menas (romanika, gotika). Renesansas ir Barokas. Žmogaus centriškumas, emocijų išraiška. Apšvietos ir klasicizmo menas. XIX–XX a. avangardai: impresionizmas, ekspresionizmas, siurrealizmas, dadaizmas). Šiuolaikinis menas: konceptualizmas, performansas, medijų menas.

147.8. Kultūros industrija ir kūrybinės industrijos (kino, dizaino, muzikos verslai). Estetika ir meno filosofija.

147.9. Grožio samprata. Ar menas turi būti gražus? Estetinė patirtis ir meno suvokimas. Klasikiniai estetiškų idėjų šaltiniai: Platonas, Aristotelis, Kantas. Šiuolaikinės diskusijos: ar viskas gali būti menu?

147.10. Šiuolaikiniai iššūkiai. Skaitmeninis menas. Meno cenzūra ir laisvė. Meno komercializacija. Menas ir socialinis aktyvizmas.

147.11. Technologijos, žinios ir švietimas. Mokymosi priemonių evoliucija: nuo lentos iki e. klasės. Kultūros prieinamumas: knygos, skaitmeniniai archyvai, MOOC. Technologijų įtaka skaitymui, kritiniam mąstymui, kūrybiškumui.

147.12. Technologijos ir kasdienė kultūra. Apranga ir medžiagos: audiniai, drabužių gamyba. Maisto kultūra: konservavimas, gamybos automatizacija.

147.13. Architektūra: konstrukcijų, medžiagų ir inžinerijos progresas. Praktiniai išradimai, pakeitę gyvenimo būdą. Ratas, plūgas, garo variklis, elektros energija. Spaudos staklės, fotoaparatas, automobilis, lėktuvas. Kompiuteris, mobilusis telefonas, GPS, dirbtinis intelektas.

147.14. Kultūriniai iššūkiai ir etiniai klausimai. Technologijos naikina ar kuria kultūrą? Technologijų įtaka vertybėms, tapatybei, privatumo sampratai. Kultūrinė priklausomybė nuo technologijų. Skaitmeninė atskirtis ir nelygybė.

148. Vertinimas yra esminė mokymo(si) proceso dalis. Mokinių kultūros istorijos mokymo(si) rezultatų vertinimas suvokiamas kaip pagalba mokiniui tobulėti, tapti savarankiškam, atsakingam už mokymo(si) rezultatus, ugdyti jo pasitikėjimą savo jėgomis, gebėjimą įsivertinti savo veiklą, pasirinkti tinkamiausius veiklos būdus, spręsti mokymo(si) procese iškilusias problemas, reflektuoti mokymo(si) rezultatus.

149. Pradedant ir tęsiant dalyko mokymąsi, svarbu įvardinti aiškius vertinimo kriterijus. Jie turi būti žinomi ir mokiniams, ir jų tėvams (globėjams). Vertinimo kriterijai turi būti pristatomi (pakartojami) ir mokymo(si) proceso metu. Vertinimas yra nuolatinis mokinio mokymo(si) patirties – pasiekimų, daromos pažangos – stebėjimo, kaupimo, interpretavimo ir apibendrinimo procesas. Ugdymo(si) procese naudojamas formuojamasis vertinimas. Remiantis vertinimo rezultatais numatoma mokymo(si) perspektyva, individualizuojamas ugdymo procesas. Pateikiant vertinimo informaciją akcentuojama ne klaidos ar nesėkmės, o tai, kokią pažangą padarė mokinys. Būtina gerbti mokinio pasaulėžiūrą, nuomonių įvairovę, tai negali būti sudedamoji vertinimo dalis.

150. Pateikiami keturių lygių pasiekimų aprašai: 1 – slenkstinis, 2 – patenkinamas, 3 – pagrindinis, 4 – aukštesnysis. Jie skatins mokinius siekti aukštesnių pasiekimų, padės į(si)vertinti mokymo(si) pasiekimus ir daromą pažangą, ypač baigus tam tikrą etapą, pamokų ciklą ir pan. Pamokoje ar kitoje kasdieninėje ugdymojoje veikloje mokinių pasiekimai vertinami nustatant, kaip atliktų užduočių ar kitos ugdomosios veiklos rezultatai atitinka nustatytus kriterijus.

151. Kultūros istorijos privalomai pasirenkamo dalyko mokymo(si) pasiekimai vertinami pažymiais. Pasiekimų lygiai siejami su mokinio pasiekimų įvertinimu pažymiais: slenkstinis lygis (1) – 4, patenkinamas lygis (2) – 5–6, pagrindinis lygis (2) – 7–8, aukštesnysis lygis (4) – 9–10.

152. Aprašant pasiekimų lygių požymius naudojamos šios mokinių gebėjimų augimą rodančios skalės ir sąvokos:

152.1. savarankiškumo:

152.1.1. padedamas – užduotis atlieka atsakydamas į nukreipiamuosius klausimus, naudodamasis papildomai pateikta medžiaga, mokymo(si) procesą moderuoja ir jame dalyvauja mokytojas;

152.1.2. vadovaudamasis pateiktais kriterijais;

152.1.3. konsultuodamasis – mokinys užduotis atlieka pasitardamas su mokytoju, tikslingai klausdamas ar prašydamas patarimų;

152.1.4. savarankiškai – užduotį atlieka be pagalbos;

152.2. sudėtingumo:

152.2.1. mokinys temos analizę ar diskusiją pradeda nuo juslinių, išorinių dalykų stebėjimo, konkretaus objekto, jo požymių apibrėžimo (tai atitinka slenkstinį ir patenkinamą lygius);

152.2.2. mokinys temos analizėje naudoja savirefleksiją, savo mintis, vertinimus įkomponuoja į temos kontekstą bei kasdienybės įvykius, kritiškai vertina (tai atitinka pagrindinį pasiekimo lygį);

152.2.3. mokinys temos analizėje savirefleksiją ir jos rezultatus perkelia į įvairius kontekstus, kritiškai vertina, išauga abstrakcijos lygmuo (tai atitinka aukštesnįjį pasiekimo lygį);

152.3. konteksto:

152.3.1. mokinys analizuoja pakankamai siaurą teminį kontekstą (slenkstinis lygis);

152.3.2. mokinys išlieka tik temos kontekste, tačiau įtraukia savirefleksiją (patenkinamas lygis);

152.3.3. mokinys išplečia kontekstą į kitas sritis (literatūra, kinas, kasdienybės įvykiai), savirefleksiją įkomponuoja į minėtus kontekstus (pagrindinis lygis);

152.3.4. mokinys mokymo(si) procese analizuoja dar daugiau skirtingų kontekstų (literatūra, kinas, istorija, psichologija, kasdienybės įvykiai ir pan.), savirefleksiją įkomponuoja į minėtus kontekstus, stipriai išauga abstrakcijos lygmuo (aukštesnysis lygis).

153. Rengiant formuojamojo ar apibendrinamojo vertinimo užduotis ugdymo procese atsižvelgiama į pasiekimų lygių požymius ir pateiktas mokiniams skirtingus pasiekimų lygius atitinkančias užduotis, kurios pateikiamos visiems mokiniams neribojant jų galimybių atlikti ir sudėtingesnes užduotis. Užduotys parengiamos taip, kad būtų galimybė vertinti skirtingų pasiekimų sričių gebėjimus, tačiau nereikėtų siekti į vieną pasiekimų vertinimo užduotį įtraukti visų ar daugelio pasiekimų sričių gebėjimų. Svarbu, ypač formuojamojo vertinimo, užduotis parengti taip, kad galima būtų vertinti skirtingų mokinių daromą pažangą ir teikti veiksmingą, mokyti padedantį ir motyvuojantį grįžtamąjį ryšį.

154. Lentelėje pateikiami keturių lygių pasiekimų aprašai: slenkstinis, patenkinamas, pagrindinis, aukštesnysis. Pasiekimų lygių požymių lentelėse raidės ir skaičių junginyje (pavyzdžiui, A1.2) raide žymima pasiekimų sritis (A), pirmu skaičiumi (1) nurodomas pasiekimas, o antru skaičiumi (2) – pasiekimų lygis:

154.1. Pasiekimų lygių požymiai. I–II gimnazijos klasės:

Slenkstinis (1)	Patenkinamas (2)	Pagrindinis (3)	Aukštesnysis (4)
Religija ir pasaulėžiūra (A)			
Mokytojo padedamas įvardina monoteistines religijas. Aiškinasi pagonybės atsiradimo aplinkybes (A1.1).	Konsultuojamas įvardina monoteistines religijas ir paaiškina jų atsiradimo aplinkybes. Politeistinės religijos. Pagonybė, jos atsiradimo aplinkybės (A1.2).	Įvardina monoteistines religijas ir paaiškina jų atsiradimo aplinkybes. Politeistinės religijos. Pagonybė, jos atsiradimo aplinkybės (A1.3).	Įvardina monoteistines religijas ir paaiškina ir analizuoja jų atsiradimo aplinkybes. Politeistinės religijos. Pagonybė, jos atsiradimo aplinkybės (A1.4).
Mokytojo padedamas atpažįsta gėrio, blogio ir gyvenimo bei mirties temas filosofiniuose, religiniuose, literatūriniuose tekstuose. Paaiškina pagrindines sąvokas: gėris, blogis, nuodėmė, mirtis, prasmė, amžinybė, laikinumas (A2.1).	Konsultuojamas atpažįsta gėrio, blogio ir gyvenimo bei mirties temas filosofiniuose, religiniuose, literatūriniuose tekstuose. Paaiškina pagrindines sąvokas: gėris, blogis, nuodėmė, mirtis, prasmė, amžinybė, laikinumas (A2.2).	Atpažįsta gėrio, blogio ir gyvenimo bei mirties temas filosofiniuose, religiniuose, literatūriniuose tekstuose. Paaiškina pagrindines sąvokas: gėris, blogis, nuodėmė, mirtis, prasmė, amžinybė, laikinumas (A2.3).	Analizuoja ir komentuoja gėrio, blogio ir gyvenimo bei mirties temas filosofiniuose, religiniuose, literatūriniuose tekstuose. Paaiškina pagrindines sąvokas: gėris, blogis, nuodėmė, mirtis, prasmė, amžinybė, laikinumas (A2.4).
Mokytojo padedamas apibrėžia kas yra kultūra ir civilizacija. Paaiškina, kaip šios sąvokos buvo vartojamos skirtingais istoriniais laikotarpiais (pvz., Apšvietos laikais, XX a. civilizacijų teorijose). Atpažįsta civilizacijų ir kultūrų ypatumus (A3.1).	Konsultuojamas apibrėžia kas yra kultūra ir civilizacija. Paaiškina, kaip šios sąvokos buvo vartojamos skirtingais istoriniais laikotarpiais (pvz., Apšvietos laikais, XX a. civilizacijų teorijose). Atpažįsta civilizacijų ir kultūrų ypatumus (A3.2).	Apibrėžia kas yra kultūra ir civilizacija. Paaiškina, kaip šios sąvokos buvo vartojamos skirtingais istoriniais laikotarpiais (pvz., Apšvietos laikais, XX a. civilizacijų teorijose). Atpažįsta civilizacijų ir kultūrų ypatumus (A3.3).	Apibrėžia kas yra kultūra ir civilizacija. Paaiškina, kaip šios sąvokos buvo vartojamos skirtingais istoriniais laikotarpiais (pvz., Apšvietos laikais, XX a. civilizacijų teorijose). Analizuoja civilizacijų ir kultūrų ypatumus (A3.4).
Menas (B)			
Mokytojo padedamas apibūdina meną kaip kultūros dalį: meno ryšį su visuomenės vertybėmis, laikmečio pasaulėžiūra, religija. Paaiškina, kaip skirtingais laikotarpiais menas atspindėjo žmogaus santykį su pasauliu (pvz., gotika – su Dievu, Renesansas – su žmogumi, modernizmas – su abejonėmis) (B1.1).	Konsultuojamas apibūdina meną kaip kultūros dalį: meno ryšį su visuomenės vertybėmis, laikmečio pasaulėžiūra, religija. Paaiškina, kaip skirtingais laikotarpiais menas atspindėjo žmogaus santykį su pasauliu (pvz., gotika – su Dievu, Renesansas – su žmogumi, modernizmas – su abejonėmis) (B1.2).	Apibūdina meną kaip kultūros dalį: meno ryšį su visuomenės vertybėmis, laikmečio pasaulėžiūra, religija. Paaiškina, kaip skirtingais laikotarpiais menas atspindėjo žmogaus santykį su pasauliu (pvz., gotika – su Dievu, Renesansas – su žmogumi, modernizmas – su abejonėmis) (B1.3).	Apibūdina meną kaip kultūros dalį: meno ryšį su visuomenės vertybėmis, laikmečio pasaulėžiūra, religija. Analizuoja, kaip skirtingais laikotarpiais menas atspindėjo žmogaus santykį su pasauliu (pvz., gotika – su Dievu, Renesansas – su žmogumi, modernizmas – su abejonėmis) (B1.4).
Mokytojo padedamas apibūdina meną kaip aktyvią kultūros formavimo priemonę. Nagrinėja, kaip menas formuoja kultūrinės reikšmės ir vertybes (B2.1).	Konsultuojamas apibūdina meną kaip aktyvią kultūros formavimo priemonę. Nagrinėja, kaip menas formuoja kultūrinės reikšmės ir vertybes. Palygina skirtingų epochų ar menininkų kūrinius pagal jų kultūrinę įtaką (B2.2).	Apibūdina meną kaip aktyvią kultūros formavimo priemonę. Nagrinėja, kaip menas formuoja kultūrinės reikšmės ir vertybes. Palygina skirtingų epochų ar menininkų kūrinius pagal jų kultūrinę įtaką (B2.3).	Apibūdina meną kaip aktyvią kultūros formavimo priemonę. Analizuoja, kaip menas formuoja kultūrinės reikšmės ir vertybes. Palygina skirtingų epochų ar menininkų kūrinius pagal jų kultūrinę įtaką (B2.4).

Slenkstinis (1)	Patenkinamas (2)	Pagrindinis (3)	Aukštesnysis (4)
Mokytojo padedamas supranta, kad menas – tai subjektyvi, bet kultūriškai reikšminga informacija apie praeitį. Geba nurodyti pavyzdžių: freskos, paveikslai, skulptūros, dainos, plakatai – kaip informacijos šaltiniai apie tam tikrą epochą (B3.1).	Konsultuojamas supranta, kad menas – tai subjektyvi, bet kultūriškai reikšminga informacija apie praeitį. Geba nurodyti pavyzdžių: freskos, paveikslai, skulptūros, dainos, plakatai – kaip informacijos šaltiniai apie tam tikrą epochą (B3.2).	Žino, kad menas – tai subjektyvi, bet kultūriškai reikšminga informacija apie praeitį. Geba nurodyti pavyzdžių: freskos, paveikslai, skulptūros, dainos, plakatai – kaip informacijos šaltiniai apie tam tikrą epochą (B3.3).	Paaishkina, kad menas – tai subjektyvi, bet kultūriškai reikšminga informacija apie praeitį. Geba analizuoti pavyzdžius: freskos, paveikslai, skulptūros, dainos, plakatai – kaip informacijos šaltiniai apie tam tikrą epochą (B3.4).
Technologijos ir praktiniai išradimai (C)			
Mokytojo padedamas apibūdina pagrindinius technologinius lūžius: žemdirbystės pradžia, spauda, garo mašina, elektra, internetas, dirbtinis intelektas. Suvokia, kad technologijos daro įtaką vertybėms, pasaulėžiūrai, visuomenės santvarkai (C1.1).	Konsultuojamas apibūdina pagrindinius technologinius lūžius: žemdirbystės pradžia, spauda, garo mašina, elektra, internetas, dirbtinis intelektas. Supranta, kad technologijos daro įtaką vertybėms, pasaulėžiūrai, visuomenės santvarkai (C1.2).	Apibūdina pagrindinius technologinius lūžius: žemdirbystės pradžia, spauda, garo mašina, elektra, internetas, dirbtinis intelektas. Supranta, kad technologijos daro įtaką vertybėms, pasaulėžiūrai, visuomenės santvarkai (C1.3).	Apibūdina ir analizuoja pagrindinius technologinius lūžius: žemdirbystės pradžia, spauda, garo mašina, elektra, internetas, dirbtinis intelektas. Paaishkina, kaip technologijos daro įtaką vertybėms, pasaulėžiūrai, visuomenės santvarkai (C1.4).
Mokytojo padedamas suvokia, kad spaudos išradimas buvo vienas svarbiausių civilizacijos lūžių. Mokytojo padedamas paaishkina, kad spauda sudarė sąlygas idėjų sklaidai, švietimo plėtrai, raštingumo augimui (C2.1).	Konsultuojamas supranta, kad spaudos išradimas buvo vienas svarbiausių civilizacijos lūžių. Konsultuojamas paaishkina, kad spauda sudarė sąlygas idėjų sklaidai, švietimo plėtrai, raštingumo augimui (C2.2).	Žino, kad spaudos išradimas buvo vienas svarbiausių civilizacijos lūžių. Paaishkina, kad spauda sudarė sąlygas idėjų sklaidai, švietimo plėtrai, raštingumo augimui (C2.3).	Žino, kad spaudos išradimas buvo vienas svarbiausių civilizacijos lūžių. Analizuoja spaudos įtaką idėjų sklaidai, švietimo plėtrai, raštingumo augimui (C2.4).
Mokytojo padedamas paaishkina, kaip skaitmeninės technologijos ir internetas pakeitė informacijos kūrimo, sklaidos ir vartojimo būdus. Atpažįsta pagrindinius kultūros skaitmenizavimo etapus (C3.1).	Konsultuojamas paaishkina, kaip skaitmeninės technologijos ir internetas pakeitė informacijos kūrimo, sklaidos ir vartojimo būdus. Atpažįsta pagrindinius kultūros skaitmenizavimo etapus (C3.2).	Paaishkina, kaip skaitmeninės technologijos ir internetas pakeitė informacijos kūrimo, sklaidos ir vartojimo būdus. Atpažįsta pagrindinius kultūros skaitmenizavimo etapus (C3.3).	Komentuoja ir vertina, kaip skaitmeninės technologijos ir internetas pakeitė informacijos kūrimo, sklaidos ir vartojimo būdus. Atpažįsta pagrindinius kultūros skaitmenizavimo etapus (C3.4).

154.2. Pasiekimų lygių požymiai. III–IV gimnazijos klasės:

Slenkstinis (1)	Patenkinamas (2)	Pagrindinis (3)	Aukštesnysis (4)
Religija ir pasaulėžiūra (A)			
Mokytojo padedamas išvardina pasaulines religijas ir geba paaishkinti pagrindinius jų bruožus. Mokytojo padedamas suvokia graikų mitologijos ir politeistinės religijos įtaką politeistinei religijai, epams, dramos kūriniams, tapybai, architektūrai (A1.1).	Konsultuojamas įvardina pasaulines religijas ir geba paaishkinti pagrindinius jų bruožus. Supranta graikų mitologijos ir politeistinės religijos įtaką politeistinei religijai, epams, dramos kūriniams, tapybai, architektūrai (A1.2).	Žino pasaulines religijas ir geba paaishkinti pagrindinius jų bruožus. Paaishkina graikų mitologijos ir politeistinės religijos įtaką politeistinei religijai, epams, dramos kūriniams, tapybai, architektūrai (A1.3).	Žino pasaulines religijas ir geba paaishkinti pagrindinius jų bruožus. Analizuoja graikų mitologijos ir politeistinės religijos įtaką politeistinei religijai, epams, dramos kūriniams, tapybai, architektūrai (A1.4).
Mokytojo padedamas suvokia graikų mitologijos kūrinius, kuriuose nagrinėjamos gyvenimo prasmės, gėrio	Konsultuojamas paaishkina graikų mitologijos kūrinių turinį, kuriuose nagrinėjamos gyvenimo prasmės, gėrio	Analizuoja graikų mitologijos kūrinius, kuriuose nagrinėjamos gyvenimo prasmės, gėrio ir blogio, mirties	Analizuoja ir vertina graikų mitologijos kūrinius, kuriuose nagrinėjamos gyvenimo prasmės, gėrio ir blogio,

Slenkstinis (1)	Patenkinamas (2)	Pagrindinis (3)	Aukštesnysis (4)
ir blogio, mirties klausimai (A2.1).	ir blogio, mirties klausimai (A2.2).	klausimai (A2.3).	mirties klausimai (A2.4).
Mokytojo padedamas supranta civilizacijos ir kultūros sampratos skirtumus, pateikia vieną pavyzdį. Suvokia, kad kultūra, tai žmonių gyvenimo būdas, vertybės, idėjos, menas, religija, kalba, papročiai, mokslas, švietimas. Civilizacija – tai technologinė ir organizacinė visuomenės pažanga: miestai, įstatymai, technika, valdymo formos (A3.1).	Konsultuojamas paaiškina civilizacijos ir kultūros sampratos skirtumus, pateikia pavyzdžių. Supranta, kad kultūra, tai žmonių gyvenimo būdas, vertybės, idėjos, menas, religija, kalba, papročiai, mokslas, švietimas. Civilizacija – tai technologinė ir organizacinė visuomenės pažanga: miestai, įstatymai, technika, valdymo formos (A3.2).	Paaiškina civilizacijos ir kultūros sampratos skirtumus, pateikia pavyzdžių. Suvokia, kad kultūra, tai žmonių gyvenimo būdas, vertybės, idėjos, menas, religija, kalba, papročiai, mokslas, švietimas. Civilizacija – tai technologinė ir organizacinė visuomenės pažanga: miestai, įstatymai, technika, valdymo formos (A3.3).	Analizuoja civilizacijos ir kultūros sampratos skirtumus, pateikia pavyzdžių. Paaiškina, kad kultūra, tai žmonių gyvenimo būdas, vertybės, idėjos, menas, religija, kalba, papročiai, mokslas, švietimas. Civilizacija – tai technologinė ir organizacinė visuomenės pažanga: miestai, įstatymai, technika, valdymo formos (A3.4).
Menas (B)			
Mokytojo padedamas supranta kultūrinės aplinkos įtaką meno atsiradimui, supranta, kad menas atspindi, formuoja ir perduoda žmonijos vertybes, pasaulėžiūrą ir istorinį laikmetį. Suvokia, kad menas yra kultūrinės tapatybės, simbolikos ir ideologijų išraiška (B1.1).	Konsultuojamas paaiškina kultūrinės aplinkos įtaką meno atsiradimui, supranta, kad menas atspindi, formuoja ir perduoda žmonijos vertybes, pasaulėžiūrą ir istorinį laikmetį. Suvokia, kad menas yra kultūrinės tapatybės, simbolikos ir ideologijų išraiška (B1.2).	Paaiškina kultūrinės aplinkos įtaką meno atsiradimui, supranta, kad menas atspindi, formuoja ir perduoda žmonijos vertybes, pasaulėžiūrą ir istorinį laikmetį. Suvokia, kad menas yra kultūrinės tapatybės, simbolikos ir ideologijų išraiška (B1.3).	Komentuoja ir vertina kultūrinės aplinkos įtaką meno atsiradimui, paaiškina, kaip menas atspindi, formuoja ir perduoda žmonijos vertybes, pasaulėžiūrą ir istorinį laikmetį. Suvokia, kad menas yra kultūrinės tapatybės, simbolikos ir ideologijų išraiška (B1.4).
Mokytojo padedamas supranta meną kaip kultūros kūrėją, suvokia, kad jis atspindi laikmečio vertybes, religiją, politines idėjas, kasdienį gyvenimą. Žino, kad menas – tai simbolių, formų, spalvų kalba, kuria perteikiamos idėjos (B2.1).	Konsultuojamas aiškina ir komentuoja meną kaip kultūros kūrėją, supranta, kad jis atspindi laikmečio vertybes, religiją, politines idėjas, kasdienį gyvenimą. Žino, kad menas – tai simbolių, formų, spalvų kalba, kuria perteikiamos idėjos (B2.2).	Savita aiškina ir komentuoja meną kaip kultūros kūrėją, supranta, kad jis atspindi laikmečio vertybes, religiją, politines idėjas, kasdienį gyvenimą. Suvokia, kad menas – tai simbolių, formų, spalvų kalba, kuria perteikiamos idėjos (B2.3).	Analizuoja ir komentuoja meną kaip kultūros kūrėją, supranta, kad jis atspindi laikmečio vertybes, religiją, politines idėjas, kasdienį gyvenimą. Suvokia, kad menas – tai simbolių, formų, spalvų kalba, kuria perteikiamos idėjos (B2.4).
Mokytojo padedamas supranta, kad menas – tai subjektyvi, bet kultūriškai reikšminga informacija apie praeitį. Geba nurodyti keletą pavyzdžių: freskos, paveikslai, skulptūros, dainos, plakatai – kaip informacijos šaltiniai apie tam tikrą epochą (B3.1).	Mokytojo konsultuojamas supranta, kad menas – tai subjektyvi, bet kultūriškai reikšminga informacija apie praeitį. Geba nurodyti pavyzdžių: freskos, paveikslai, skulptūros, dainos, plakatai – kaip informacijos šaltiniai apie tam tikrą epochą (B3.2).	Žino, kad menas – tai subjektyvi, bet kultūriškai reikšminga informacija apie praeitį. Geba nurodyti pavyzdžių: freskos, paveikslai, skulptūros, dainos, plakatai – kaip informacijos šaltiniai apie tam tikrą epochą (B3.3).	Paaiškina, kad menas – tai subjektyvi, bet kultūriškai reikšminga informacija apie praeitį. Analizuoja nurodytus pavyzdžius: freskas, paveikslus, skulptūras, plakatus – kaip informacijos šaltinius apie tam tikrą epochą (B3.4).
Technologijos ir praktiniai išradimai (C)			
Mokytojo padedamas aiškina, kaip technologijos daro įtaką šiuolaikinėms socialinėms problemoms (pvz., dezinformacija, priklausomybės, privatumo nykimas). Pasirinktinai taiko kelias sąvokas:	Konsultuojamas aiškina, kaip technologijos daro įtaką šiuolaikinėms socialinėms problemoms (pvz., dezinformacija, priklausomybės, privatumo nykimas). Taiko sąvokas: progresas, inovacija,	Analizuoja, kaip technologijos daro įtaką šiuolaikinėms socialinėms problemoms (pvz., dezinformacija, priklausomybės, privatumo nykimas). Taiko sąvokas: progresas, inovacija, technologinė pažanga, poveikis	Analizuoja, komentuoja ir vertina, kaip technologijos daro įtaką šiuolaikinėms socialinėms problemoms (pvz., dezinformacija, priklausomybės, privatumo nykimas). Taiko sąvokas: progresas, inovacija,

Slenkstinis (1)	Patenkinamas (2)	Pagrindinis (3)	Aukštesnysis (4)
progresas, inovacija, technologinė pažanga, poveikis visuomenei, skaitmeninis amžius, socialiniai pokyčiai (C1.1).	technologinė pažanga, poveikis visuomenei, skaitmeninis amžius, socialiniai pokyčiai (C1.2).	visuomenei, skaitmeninis amžius, socialiniai pokyčiai (C1.3).	technologinė pažanga, poveikis visuomenei, skaitmeninis amžius, socialiniai pokyčiai (C1.4).
Mokytojo padedamas supranta spaudos istorinį kontekstą: Renesanso, humanizmo, reformacijos laikmečiai. Paaiškina, kodėl spaudos išradimas laikomas kultūriniu ir informaciniu lūžiu Europos istorijoje (C2.1).	Konsultuojamas aptaria spaudos istorinį kontekstą: Renesanso, humanizmo, reformacijos laikmečiai. Paaiškina, kodėl spaudos išradimas laikomas kultūriniu ir informaciniu lūžiu Europos istorijoje (C2.2).	Analizuoja spaudos istorinį kontekstą: Renesanso, humanizmo, reformacijos laikmečiai. Paaiškina, kodėl spaudos išradimas laikomas kultūriniu ir informaciniu lūžiu Europos istorijoje. Analizuoja, kaip spauda paskatino idėjų sklaidą: reformaciją, mokslo revoliuciją, tautinį sąjūdį (C2.3).	Analizuoja ir komentuoja spaudos istorinį kontekstą: Renesanso, humanizmo, reformacijos laikmečiai. Paaiškina, kodėl spaudos išradimas laikomas kultūriniu ir informaciniu lūžiu Europos istorijoje. Analizuoja, kaip spauda paskatino idėjų sklaidą: reformaciją, mokslo revoliuciją, tautinį sąjūdį (C2.4).
Mokytojo padedamas apibūdina skaitmeninio meno įtaką visuomenės gyvenimui. Paaiškina, kaip skaitmeninės technologijos pakeitė šiuolaikinės kultūros kryptis, meno formas ir priemones, bet tuo pačiu išplėtė meno reikšmes, auditoriją, kūrimo būdus (C3.1).	Konsultuojamas apibūdina skaitmeninio meno įtaką visuomenės gyvenimui. Paaiškina, kaip skaitmeninės technologijos pakeitė šiuolaikinės kultūros kryptis, meno formas ir priemones, bet kartu išplėtė meno reikšmes, auditoriją, kūrimo būdus (C3.2).	Apibūdina skaitmeninio meno įtaką visuomenės gyvenimui. Paaiškina, kaip skaitmeninės technologijos pakeitė šiuolaikinės kultūros kryptis, meno formas ir priemones, bet kartu išplėtė meno reikšmes, auditoriją, kūrimo būdus (C3.3).	Analizuoja skaitmeninio meno įtaką visuomenės gyvenimui. Paaiškina ir vertina, kaip skaitmeninės technologijos pakeitė šiuolaikinės kultūros kryptis, meno formas ir priemones, bet kartu išplėtė meno reikšmes, auditoriją, kūrimo būdus (C3.4).

**KETVIRTASIS SKIRSNIS
LOGIKA**

155. Logika – privalomai pasirenkamas Programos dalykas.

156. Logikos dalyko paskirtis – ugdyti logikos mokslo supratimą ir šį suvokimą taikyti įvairiuose kontekstuose bei kasdienybėje, lavinti gebėjimus griežtai samprotauti ir argumentuoti; analitiškai skaityti ir rašyti; ugdyti gebėjimą sudėtingose situacijose išvelgti dėsningumus ir suprasti abstrakčias struktūras; kultūringai, argumentuotai diskutuoti.

157. Logika moko analizuoti argumentus, atpažinti klaidingą mąstymą ir priimti pagrįstus sprendimus, stiprina argumentavimo gebėjimus – padeda mokiniams aiškiai ir pagrįstai išreikšti savo nuomonę tiek raštu, tiek žodžiu.

158. Logikos įgūdžiais mokiniai pasinaudoja ir kasdieniniame gyvenime – logika padeda atpažinti manipuliacijas reklamoje, socialiniuose tinkluose ar diskusijose; stiprina matematinį ir matematinį mąstymą (logika yra pagrindas algoritmams, programavimui ir matematinėms samprotavimų struktūroms).

159. Logikos dalyko tikslas – sudaryti sąlygas mokiniams susipažinti su pagrindinėmis logikos sąvokomis, taisyklėmis, kritiškai vertinti bei analizuoti įvairius argumentus, sąžiningai ir kūrybiškai samprotauti diskusijų metu.

160. Pagrindinio ugdymo uždaviniai. Siekdami tikslo mokiniai:

160.1. mokosi aiškiai ir nuosekliai argumentuoti reikšti mintis žodžiu ir raštu;

160.2. formuojasi supratimą apie pagrindines logikos sąvokas: sąvoka, sprendinys, argumentas, išvada, priežastis, pasekmė;

160.3. mokosi atpažinti ir kurti loginę argumentų struktūrą, suprasti loginio pagrindimo svarbą;

160.4. kritiškai mąstydami vertina pateiktus teiginius, išvadas ir šaltinių patikimumą;

160.5. mokosi atpažinti logines klaidas (sofizmus, loginės sekos pažeidimus) kasdieniame tekste, kalboje, medijoje;

160.6. sprendžia problemas taikydami dedukcijos, indukcijos ir analogijos principus.

161. Vidurinio ugdymo uždaviniai. Siekdami tikslo mokiniai:

161.1. supranta logikos tradiciją, jos raidą ir santykį su kitais kultūros fenomenais: mokslu, filosofija, retorika;

161.2. atskiria ir apibūdina skirtumus tarp svarbiausių logikos sąvokų;

161.3. reflektuoja logikos teorines žinias ir jų taikymo galimybes kasdienėje praktikoje;

161.4. analizuoja įvairius samprotavimus;

161.5. suvokia formalizuotą ir simbolizuotą logiką.

162. Įgyvendinant Logikos dalyko programą ugdomos šios kompetencijos: komunikavimo, kūrybiškumo, pažinimo, pilietiškumo, skaitmeninė, socialinė, emocinė ir sveikos gyvensenos. Jos pateiktos pagal kompetencijos ugdymo intensyvumą:

162.1. Pažinimo kompetencija. Įgyjamos logikos dalyko žinios, formuojami kritinio mąstymo, loginių problemų sprendimo įgūdžiai bei gebėjimas mokytis savarankiškai. Mokantis logikos dalyko stiprėja analizės ir interpretavimo įgūdžiai, formuojasi bazinis logikos tradicijos suvokimas, sužinoma apie logikos santykį su kitomis disciplinomis bei logikos pateikiamus klausimus ir galimus atsakymus.

162.2. Komunikavimo kompetencija. Loginis samprotavimas reikalauja atitinkamos komunikacinės raiškos – tiek rašytinės, tiek virtualios, t. y. gebėjimo atitinkamą samprotavimą perduoti kitiems. Komunikavimo kompetencija labai svarbi ugdantis sutarimo, diskutavimo gebėjimą.

162.3. Socialinė, emocinė ir sveikos gyvensenos kompetencija. Mokydamiesi logikos, diskutuodami pamokų metu, mokiniai pagilina socialinius ir bendravimo įgūdžius, kuriuos naudoja bendruomeniniame gyvenime, tuo pačiu įgyja teorinį pagrindimą geresnių socialinių santykių palaikymui.

162.4. Kūrybiškumo kompetencija. Formuojasi samprotavimų, argumentų formavimo įgūdžiai. Logikos dalyko veiklose mokiniai ugdo kūrybinį mąstymą, gebėjimą analizuojamą fenomeną apžvelgti objektyviai, iš įvairių perspektyvų, išvelgti kitokius (neįprastus) problemų sprendimo būdus.

162.5. Pilietiškumo kompetencija. Ugdomasi pilietinė tapatybė ir savo turimų pilietinių pažiūrų loginis pagrindimas, gebėjimas argumentuotai ir pagrįstai diskutuoti pilietinėje bendruomenėje gerbiant kitų žmonių požiūrius, loginis išprusimas brandina pilietinę diskusijų kultūrą.

162.6. Kultūrinė kompetencija. Logikos dalykas per dalykinį turinį ir įvairialypį to turinio priėmimą (per įvairių argumentų, požiūrio taškų, mąstymo tradicijos analizę) visapusiškai augina kultūrinį išprusimą ir įvairialypės kultūrinės tradicijos ir jos raiškos suvokimą, sąmoningą kultūrinį buvimą pasaulyje.

162.7. Skaitmeninė kompetencija. Skaitmeninė kompetencija – tai mokinio gebėjimas kritiškai ir atsakingai naudotis skaitmeninėmis technologijomis mokantis, dirbant ir dalyvaujant visuomenės gyvenime. Toks naudojimas atveria galimybę praktiškai patirti technologijų poveikį ir logiškai artikuliuoti.

163. Pasiekimų sritys ir pasiekimai. Dalyko programoje pasiekimų sritys žymimos raide (pavyzdžiui, A, B), o raide ir skaičiumi (pavyzdžiui, A1, A2) žymimas tos pasiekimų srities pasiekimas. Pasiekimų sritys ir pasiekimai:

163.1. Logikos samprata ir istorija (A). Logikos apibrėžimo ir reikšmės aiškinimas. Logikos kilmės, istorijos raidos ir pagrindinių teorijų analizavimas, skaitomi pagrindiniai autoriai, diskutuojama aktualiomis temomis. Šios pasiekimų srities mokinių pasiekimai:

163.1.1. išsiaiškina ir suvokia, kas yra logika, kokios yra logikos rūšys, supranta logikos kaip mokslo kilmės priežastis (A1);

163.1.2. skiria teiginius nuo kitų sakinių nagrinėjant paprastas situacijas, analizuoja senovės logikos žymiausių atstovus (Aristotelis, stoikų mokykla) (A2);

163.1.3. žino elementariųjų teiginių teisingumo reikšmes, aiškina pagrindines logikos kryptis Viduramžiais, skiria ir analizuoja moderniosios bei Naujųjų laikų logikos teorijas (A3).

163.2. Loginiai dėsniai ir jų taikymas (B). Tapatybės dėsnis. Prieštaravimo dėsnis. Trečiojo atmetimo dėsnis. Pakankamo pagrindo dėsnis. Dedukcinio samprotavimo pagrindai (išvadų darymas pagal taisykles). Indukcinis samprotavimas (apibendrinimas remiantis stebėjimais). Klaidingi ir teisingi sakiniai. Aksiomos samprata. Teiginiai. Šios pasiekimų srities mokinių pasiekimai:

163.2.1. atpažįsta ir paaiškina tapatybės, prieštaravimo, trečiojo atmetimo bei pakankamo pagrindo dėsnius, žino ir moka atskirti skirtingas suklydimo samprotaujant rūšis (B1);

163.2.2. taiko loginius dėsnius sprendžiamais uždaviniais ir analizuodami teiginius, supranta loginio nuoseklumo svarbą argumentacijoje, atpažįsta, geba artikuliuoti svarbos ir netinkamos indukcijos klaidas (B2);

163.2.3. supranta dedukcinio samprotavimo principus ir teisingai išveda išvadas pagal nustatytas taisykles, atpažįsta ir geba artikuliuoti prezumpcijos ir dviprasmiškumo klaidas (B3);

163.2.4. atlieka indukcinį apibendrinimą remdamiesi stebėjimais ar pavyzdžiais, supranta indukcijos ir dedukcijos skirtumus bei jų taikymo ribas (B4).

163.3. Silogizmai ir predikatų logika (C). Silogizmų struktūros ir tipų analizavimas. Teisingų ir klaidingų argumentų atpažinimas. Argumentavimo klaidų (*ad hominem*, šiaudų baidyklė, netikras dilemos pasirinkimas ir kt.) analizavimas. Logikos teorijos, tiriančios požymio priskyrimo objektui mokymasis (skiriant savybių ir santykių teorijas). Šios pasiekimų srities mokinių pasiekimai:

163.3.1. supranta silogizmo struktūrą (didžioji premisa, mažoji premisa, išvada), žino pagrindinius savybių ir santykių teorijos dėsnius, alfabetą (C1);

163.3.2. atpažįsta pagrindinius silogizmų tipus ir nustato jų teisingumą, geba perfrazuoti kasdienės kalbos sakinius į predikatų logikos kalbą. (C2);

163.3.3. kritiškai vertina argumentus, identifikuoja loginio klaidingumo atvejus, geba nusakyti teiginių ir predikatų logikos santykį (C3).

163.4. Samprotavimų logika (D). Empirinis ir loginis mąstymas. Skirtumas tarp empirinio ir loginio mąstymo. Tikimybiniai samprotavimai. Nededukcinių samprotavimų logikos: indukcijos, analogijos, hipotezės, tikimybinės logikos mokymasis:

163.4.1. stebi reiškinius ir renka duomenis remdamiesi patirtimi, supranta ir artikuliuoja pagrindinius nededukcinių samprotavimų logikos bruožus (D1);

163.4.2. formuluoja hipotezes pagal empirinę informaciją ir tikrina jas eksperimentais ar stebėjimais, geba skirti ir artikuliuoti analogiją, hipotezę (D2);

163.4.3. analizuoja empirinių metodų ribas ir galimas klaidas (pvz., subjektyvų vertinimą, stebėtojo įtaką), geba nusakyti pagrindinius tikimybinės logikos postulatus (D3).

163.5. Loginiai uždaviniai ir galvosūkių (E). Sprendžiami įvairūs loginiai uždaviniai ir galvosūkių. Šios pasiekimų srities mokinių pasiekimai:

163.5.1. sprendžia įvairius matematinius ir žodinius loginius uždavinius (E1);

163.5.2. įžvelgia prieštaravimus ir paradoksus (E2);

163.5.3. lavina loginį mąstymą per šachmatų, sudoku ar kitų galvosūkių sprendimą (E3).

164. Mokinių pasiekimų raida aprašoma pagal pasiekimų sritis, pateikiant mokinių pagrindinio lygio pasiekimus kas dvejus metus. Lentelėje raide (pavyzdžiui, A) žymima pasiekimų sritis, raide ir pirmu skaičiumi (pavyzdžiui, A1) žymimas tos pasiekimų srities pasiekimas, o antru skaičiumi (3) – pagrindinis pasiekimų lygis:

Pasiekimų raida		
Logikos samprata ir istorija (A)		
Pasiekimas	I–II gimnazijos klasė	III–IV gimnazijos klasės
Išsiaiškina ir suvokia, kas yra logika, kokios yra logikos rūšys, supranta logikos kaip mokslo kilmės priežastis (A.1).	Paaiškina ir suvokia, kas yra logika, kokios yra logikos rūšys (A1.3).	Skiria ir aiškina logikos kilmės priežastis, pateikia 3 pavyzdžius (A1.3).
Skiria teiginius nuo kitų sakinių nagrinėjant paprastas situacijas, analizuoja senovės logikos žymiausių atstovus (Aristotelis, stoikų mokykla) (A2).	Skiria teisingus ir klaidingus teiginius nuo kitų sakinių, nagrinėja paprastas situacijas (A2.3).	Analizuoja ir reflektuoja žymiausių logikos atstovų įnašą į logikos istoriją (A2.3).
Žino elementariųjų teiginių teisingumo reikšmes, aiškina pagrindines logikos kryptis Viduramžiais, skiria ir analizuoja moderniosios bei Naujųjų laikų	Žino elementariųjų teiginių teisingumo reikšmes, jas paaiškina. Iš žinomų teiginių sudaro naujus teiginius, jungia juos jungtimis („ne“, „arba“, „ir“, „jei...“, „tai...“, „...tik tada, kai...“) (A3.3).	Analizuoja ir aiškina, kūrybiškai interpretuoja ir diskusijoje naudojami išmokta medžiaga (A3.3).

logikos teorijas (A3).		
Loginiai dėsniai ir jų taikymas (B)		
Atpažįsta ir paaiškina tapatybės, prieštaravimo, trečiojo atmetimo bei pakankamo pagrindo dėsnius, žino ir moka atskirti skirtingas suklydimo samprotaujant rūšis (B1).	Atpažįsta ir paaiškina tapatybės, prieštaravimo, trečiojo atmetimo bei pakankamo pagrindo dėsnius, gali pateikti 3 pavyzdžius (B1.3).	Analizuoja ir palygina įvairius teisingų ir klaidingų samprotavimų atvejus, gali pateikti 3 pavyzdžius (B1.3).
Taiko loginius dėsnius sprendžiant uždavinius ir analizuojant teiginius, suprasti loginio nuoseklumo svarbą argumentacijoje. Žino, geba artikuliuoti svarbos ir netinkamos indukcijos klaidas (B2).	Taiko loginius dėsnius sprendžiamas uždavinius ir analizuodamas teiginius, supranta loginio nuoseklumo svarbą argumentacijoje (B2.3).	Žino visas klaidingo samprotavimo rūšis (B2.3).
Supranta dedukcinio samprotavimo principus ir teisingai išveda išvadas pagal nustatytas taisykles, atpažįsta ir geba artikuliuoti prezumpcijos ir dviprasmiškumo klaidas (B3).	Supranta dedukcinio samprotavimo principus ir teisingai išveda išvadas pagal nustatytas taisykles (B3.3).	Gali savarankiškai pateikti pavyzdžius (B3.3).
Atlieka indukcinį apibendrinimą remiantis stebėjimais ar pavyzdžiais, suprasti indukcijos ir dedukcijos skirtumus bei jų taikymo ribas (B4).	Atlieka indukcinį apibendrinimą remdamasis pateiktais pavyzdžiais, supranta indukcijos ir dedukcijos skirtumus bei jų taikymo ribas (B4.3).	-
Silogizmai ir predikatų logika (C)		
Supranta silogizmo struktūrą (didžioji premisa, mažoji premisa, išvada), žino pagrindinius savybių ir santykių teorijos dėsnius, alfabetą (C1).	Supranta silogizmo struktūrą (didžioji premisa, mažoji premisa, išvada). Savarankiškai konstruoja samprotavimus remdamasis alfabetu ir taisyklėmis (C1.3).	Savarankiškai konstruoja samprotavimus remdamasis alfabetu ir taisyklėmis (C1.3).
Atpažįsta pagrindinius silogizmų tipus ir nustato jų teisingumą, geba perfrazuoti kasdienės kalbos sakinius į predikatų logikos kalbą. (C2).	Atpažįsta pagrindinius silogizmų tipus ir geba nustatyti jų teisingumą Geba savarankiškai perfrazuoti (C2.3).	Geba savarankiškai perfrazuoti sudėtingus sakinius į predikatų logikos kalbą (C2.3).
Kritiškai vertina argumentus, identifikuoja loginio klaidingumo atvejus, geba nusakyti teiginių ir predikatų logikos santykį (C3).	Kritiškai vertina argumentus, identifikuoja loginio klaidingumo atvejus. Analizuoja, kūrybiškai interpretuoja ir taiko kasdieniame gyvenime (pateikia 2–3 pavyzdžius) (C3.3).	Analizuoja, kūrybiškai interpretuoja ir taiko kasdieniame gyvenime predikatų ir teiginių logiką (pateikia 2–3 pavyzdžius) (C3.3).
Samprotavimų logika (D)		
Stebi reiškinius ir renka duomenis remdamasis patirtimi, supranta ir artikuliuoja pagrindinius nededukcinių samprotavimų logikos bruožus (D1).	Stebi reiškinius ir renka duomenis remdamasis patirtimi. Pateikia 2–3 pavyzdžius iš kasdienio gyvenimo (D1.3).	Artikuliuoja pagrindinius nededukcinių samprotavimų logikos bruožus pateikia 2–3 pavyzdžius iš kasdienės kalbos (D1.3).
Formuluoja hipotezes pagal empirinę informaciją ir tikrina jas eksperimentais ar stebėjimais, geba skirti ir artikuliuoti analogiją, hipotezę (D2).	Formuluoja hipotezes pagal empirinę informaciją ir tikrina jas eksperimentais ar stebėjimais, pateikia 3 pavyzdžius (D2.3).	Geba savarankiškai apibūdinti pagrindinius hipotezės, analogijos bruožus, pateikia 3 pavyzdžius (D2.3).
Analizuoja empirinių metodų ribas ir galimas klaidas (pvz., subjektyvų vertinimą, stebėtojo įtaką), geba nusakyti pagrindinius tikimybinės logikos postulatus (D3).	Analizuoja empirinių metodų ribas ir galimas klaidas (pvz., subjektyvų vertinimą, stebėtojo įtaką) (D3.3).	Geba nusakyti pagrindinius tikimybinės logikos postulatus, susieti su kasdienybe ir dedukcine logika (D3.3).
Loginiai uždaviniai ir galvosūkių (E)		
Sprendžia įvairius matematinius ir žodinius loginius uždavinius	Sprendžia įvairius matematinius ir žodinius loginius uždavinius	Sprendžia sudėtingus matematinius ir loginius

(E1).	remdamasis patirtimi (E1.3).	uždavinius remdamasis patirtimi (E1.3).
Ižvelgia prieštaravimus ir paradoksus (E2).	Ižvelgia prieštaravimus, kritiškai vertina, aiškina (E2.3).	Ižvelgia prieštaravimus ir paradoksus, kritiškai vertina, aiškina (E2.3).
Lavina loginį mąstymą per šachmatų, sudoku ar kitų galvosūkių sprendimą (E3).	Taikydamas loginio mąstymo taisykles sprendžia šachmatų uždavinius, sudoku ar kitokius loginius galvosūkius (E3.3).	Taikydamas loginio mąstymo taisykles sprendžia sudėtingus uždavinius, sudoku ar kitokius loginius galvosūkius (E3.3).

165. Mokymo(si) turinys. I gimnazijos klasė:

165.1. Logikos samprata:

165.1.1. Logikos apibrėžimas ir reikšmė.

165.1.2. Logikos rūšys: formali ir neformali logika.

165.1.3. Pagrindinės sąvokos.

165.1.4. Teiginių rūšys (paprasti, sudėtiniai).

165.1.5. Teiginių tiesos vertė (tiesa / melas).

165.1.6. Loginiai jungtukai (ir, arba, ne, jei... tai, jei ir tik jei).

165.2. Loginiai dėsniai ir jų taikymas:

165.2.1. Dedukcija ir indukcija.

165.2.2. Tapatybės dėsnis. Prieštaravimo dėsnis.

165.2.3. Trečiojo atmetimo dėsnis. Pakankamo pagrindo dėsnis.

165.2.4. Dedukcinio samprotavimo pagrindai (išvadų darymas pagal taisykles).

165.2.5. Indukcinis samprotavimas (apibendrinimas remiantis stebėjimais). Klaidingi ir teisingi sakiniai.

165.2.6. Aksiomos samprata. Teiginiai.

165.2.7. Loginiai uždaviniai ir galvosūkių. Matematiniai ir žodiniai loginiai uždaviniai. Šachmatų, sudoku ar kitų loginio mąstymo lavinimo užduočių sprendimas.

166. Mokymo(si) turinys. II gimnazijos klasė:

166.1. Silogizmai ir argumentų analizė:

166.1.1. Silogizmų struktūra ir tipai.

166.1.2. Teisingų ir klaidingų argumentų atpažinimas.

166.1.3. Argumentavimo klaidos (*ad hominem*, šiaudų baidyklė, netikras dilemos pasirinkimas ir kt.).

166.1.4. Formaliosios ir neformaliosios klaidos.

166.1.5. Dažniausiai pasitaikančios loginės klaidos ir jų atpažinimas.

166.2. Empirinis mąstymas:

166.2.1. Empirizmo sąvoka: mąstymas paremtas patirtimi, stebėjimu, eksperimentais.

166.2.2. Pagrindiniai principai: duomenų rinkimas, hipotezių tikrinimas, indukcinis mąstymas.

166.2.3. Taikymas: moksliniai tyrimai, eksperimentai, kasdieniai sprendimai.

166.2.4. Empirinio mąstymo ribos: galimi klaidingi stebėjimai, subjektyvus interpretavimas.

166.3. Loginis mąstymas:

166.3.1. Loginės klaidos ir kritinis mąstymas: dažniausios klaidos ir kaip jų išvengti.

166.4. Empirinio ir loginio mąstymo derinimas:

166.4.1. Kaip logika padeda interpretuoti empirinius duomenis.

166.4.2. Mokslinio metodo loginė struktūra.

166.4.3. Kritinio mąstymo vaidmuo vertinant empirinius faktus.

166.4.4. Praktinės užduotys ir pavyzdžiai.

166.4.5. Kasdienio gyvenimo situacijos: kaip pritaikyti abu mąstymo būdus.

166.4.6. Loginiai ir empiriniai galvosūkių.

166.4.7. Diskusijos ir argumentavimo pratimai.

167. Mokymo(si) turinys. III gimnazijos klasė:

167.1. Logikos istorija:

167.1.1. Logikos termino išaiškinimas; prieiga prie logikos; logikos ištakos; pamatinės logikos problemos). Susipažįstama ir gilinama į tokius klausimus: logikos kilmė ir jos ištakos, logikos skirtumai nuo kitų disciplinų, logikos paskirtis, samprotavimo sąvokos reikšmė, logikos pagrindiniai klausimai.

167.1.2. Senovės logikos mokyklos (Aristotelis, stoikų mokykla).

167.1.3. Viduramžių logikos mokyklos, moderniosios ir šiuolaikinės logikos užuomazgos.

167.1.4. Žymiausių moderniosios ir šiuolaikinės logikos atstovai.

167.2. Klaidingi samprotavimai (*logical fallacies*). Klaidingumo sampratos, įprastų ir tipinių samprotavimo klaidų rūšių analizė:

167.2.1. Klaidų samprotaujant tipizacija ir klasifikacija.

167.2.2. Svarbos ir netinkamos indukcijos samprotavimo klaidos.

167.2.3. Prezumpcijos ir dviprasmiškumo klaidos.

167.3. Logikos santykis su mokslu:

167.3.1. Logikos kaip mokslo priemonės samprata.

167.3.2. Logikos naudojimas šiuolaikiniame moksle.

167.3.3. Logika ir mokslo metodologija.

168. Mokymo(si) turinys. IV gimnazijos klasė:

168.1. Predikatų logika (pradmenys). Logikos teorijos, tiriančios požymio priskyrimo objektui mokymasis (skiriant savybių ir santykių teorijas):

168.1.1. Pagrindiniai savybių ir santykių teorijos dėsniai, alfabetas.

168.1.2. Kasdienės kalbos sakinių perfrazavimas į predikatų logikos kalbą.

168.1.3. Teiginių logikos ir predikatų logikos santykis.

168.2. Tikimybiniai samprotavimai. Nededukcinių samprotavimų logikos indukcijos, analogijos, hipotezės, tikimybinės logikos mokymasis:

168.2.1. Pagrindiniai nededukcinių samprotavimų logikos bruožai.

168.2.2. Analogija, hipotezė.

168.2.3. Tikimybinė logika.

168.2.4. Loginiai uždaviniai ir galvosūkių. Loginiai paradoksai. Šachmatų, sudoku ar kitų loginio mąstymo lavinimo užduočių sprendimas.

169. Vertinimas yra esminė mokymo(si) proceso dalis. Mokinių logikos mokymo(si) rezultatų vertinimas suvokiamas kaip pagalba mokiniui tobulėti, tapti savarankiškam, atsakingam už mokymo(si) rezultatus, ugdyti jo pasitikėjimą savo jėgomis, gebėjimą įsivertinti savo veiklą, pasirinkti tinkamiausius veiklos būdus, spręsti mokymo(si) procese iškilusias problemas, reflektuoti mokymo(si) rezultatus.

170. Mokymo(si) laikotarpio (trimestro, pusmečio ar pan.) pabaigoje apžvelgus visą laikotarpį ir įvertinus nueitą etapą logikos dalyko mokymo(si) pasiekimai vertinami „įskaityta“. Vertinimas yra nuolatinis mokinio mokymo(si) patirties – pasiekimų, daromos pažangos – stebėjimo, kaupimo, interpretavimo ir apibendrinimo procesas. Remiantis vertinimo rezultatais numatoma mokymo(si) perspektyva, individualizuojamas ugdymo procesas. Pateikiant vertinimo informaciją akcentuojama ne klaidos ar nesėkmės, o tai, kokią pažangą padarė mokinys.

171. Pateikiami keturių lygių pasiekimų aprašai: 1 – slenkstinis, 2 – patenkinamas, 3 – pagrindinis, 4 – aukštesnysis. Jie skatins mokinius siekti aukštesnių pasiekimų, padės į(si)vertinti mokymo(si) pasiekimus ir daromą pažangą, ypač baigus tam tikrą etapą, pamokų ciklą ir pan. Pamokoje ar kitoje kasdieninėje ugdymo veikloje mokinių pasiekimai vertinami nustatant, kaip atliktų užduočių ar kitos ugdomosios veiklos rezultatai atitinka nustatytus kriterijus.

172. Aprašant pasiekimų lygių požymius naudojamos šios mokinių gebėjimų augimą rodančios skalės ir sąvokos:

172.1. savarankiškumo:

172.1.1. padedamas – užduotis atlieka atsakydamas į nukreipiamuosius klausimus, naudodamasis papildomai pateikta medžiaga, mokymo(si) procesą moderuoja ir jame dalyvauja mokytojas;

172.1.2. vadovaudamasis pateiktais kriterijais;

172.1.3. konsultuodamasis – mokinys užduotis atlieka pasitardamas su mokytoju, tikslingai klausdamas ar prašydamas patarimų;

172.1.4. savarankiškai – užduotį atlieka be pagalbos;

172.2. sudėtingumo:

172.2.1. mokinys temos analizę ar diskusiją pradeda nuo juslinių, išorinių dalykų stebėjimo, konkretaus objekto, jo požymių apibrėžimo (tai atitinka slenkstinį ir patenkinamą lygius);

172.2.2. mokinys temos analizėje naudoja savirefleksiją, savo mintis, vertinimus įkomponuoja į temos kontekstą bei kasdienybės įvykius, kritiškai vertina (tai atitinka pagrindinį pasiekimo lygį);

172.2.3. mokinys temos analizėje savirefleksiją ir jos rezultatus perkelia į įvairius kontekstus, kritiškai vertina, išauga abstrakcijos lygmuo (tai atitinka aukštesnįjį pasiekimo lygį);

172.3. konteksto:

172.3.1. mokinys analizuoja pakankamai siaurą teminį kontekstą (slenkstinis lygis);

172.3.2. mokinys išlieka tik temos kontekste, tačiau įtraukia savirefleksiją (patenkinamas lygis);

172.3.3. mokinys išplečia kontekstą į kitas sritis (literatūra, kinas, kasdienybės įvykiai), savirefleksiją įkomponuoja į minėtus kontekstus (pagrindinis lygis);

172.3.4. mokinys mokymo(si) procese analizuoja dar daugiau skirtingų kontekstų (literatūra, kinas, istorija, psichologija, kasdienybės įvykiai ir pan.), savirefleksiją įkomponuoja į minėtus kontekstus, stipriai išauga abstrakcijos lygmuo (aukštesnysis lygis).

173. Rengiant vertinimo užduotis ugdymo procese svarbu atsižvelgti į pasiekimų lygių požymius ir pateikti mokiniams skirtingus pasiekimų lygius atitinkančias užduotis, kurios turėtų būti pateiktos visiems mokiniams neribojant jų galimybių atlikti ir sudėtingesnes užduotis. Užduotys turėtų būti parengtos taip, kad būtų galimybė vertinti skirtingų pasiekimų sričių gebėjimus, tačiau nereikėtų siekti į vieną pasiekimų vertinimo užduotį įtraukti visų ar daugelio pasiekimų sričių gebėjimų. Svarbu, ypač formuojamojo vertinimo, užduotis parengti taip, kad galima būtų vertinti skirtingų mokinių daromą pažangą ir teikti veiksmingą.

174. Lentelėje pateikiami keturių lygių pasiekimų aprašai: slenkstinis, patenkinamas, pagrindinis, aukštesnysis. Pasiekimų lygių požymių lentelėse raidės ir skaičių junginyje (pavyzdžiui, A1.2) raide žymima pasiekimų sritis (A), pirmu skaičiumi (1) nurodomas pasiekimas, o antru skaičiumi (2) – pasiekimų lygis:

174.1. Pasiekimų lygių požymiai. I–II gimnazijos klasės:

Logikos samprata ir istorija (A)			
Slenkstinis (1)	Patenkinamas (2)	Pagrindinis (3)	Aukštesnysis (4)
Naudodamasis mokytojo pateiktais šaltiniais paaiškina logikos sąvoką (A1.1).	Supranta, kas yra logika, žino, kokios yra logikos rūšys (A1.2).	Paaiškina ir suvokia, kas yra logika, kokios yra logikos rūšys (A1.3).	Išsiaiškina ir suvokia, kas yra logika, kokios yra logikos rūšys, pateikia pavyzdžių (A1.4).
Naudodamasis mokytojo patarimais atskiria teiginius nuo kitų sakinių, nagrinėja paprastas situacijas (A2.1).	Tikslingai klausdamas atskiria teiginius nuo kitų sakinių, nagrinėja paprastas situacijas (A2.2).	Skiria teiginius nuo kitų sakinių, nagrinėja paprastas situacijas. (A2.3).	Kritiškai vertina ir išplečia kontekstą, skiria teiginius nuo kitų sakinių, nagrinėja paprastas ir sudėtingesnes situacijas (A2.4).
Su mokytojo pagalba paaiškina elementariųjų teiginių teisingumo reikšmes (A3.1).	Supranta ir mokytojo padedamas paaiškina elementariųjų teiginių teisingumo reikšmes (A3.2).	Žino elementariųjų teiginių teisingumo reikšmes, jas paaiškina. Iš žinomų teiginių sudaro naujus teiginius, jungia juos jungtimis („ne“, „arba“, „ir“, „jei...“, tai...“, „...tik tada, kai...“) (A3.3).	Žino, analizuoja ir geba paaiškinti elementariųjų teiginių teisingumo reikšmes. Iš įvairių mokytojo pasiūlytų ir savarankiškai pasirinktų teiginių sudaro naujus teiginius, jungia juos jungtimis („ne“, „arba“, „ir“, „jei...“, tai...“, „...tik tada, kai...“) (A3.4).
Loginiai dėsniai ir jų taikymas. (B)			
Su mokytojo pagalba atpažįsta ir paaiškina tapatybės, prieštaravimo, trečiojo atmetimo bei pakankamo pagrindo dėsnius (B1.1).	Atpažįsta ir paaiškina tapatybės, prieštaravimo, trečiojo atmetimo bei pakankamo pagrindo dėsnius (B1.2).	Atpažįsta ir paaiškina tapatybės, prieštaravimo, trečiojo atmetimo bei pakankamo pagrindo dėsnius, gali pateikti 3 pavyzdžius (B1.3).	Atpažįsta ir paaiškina tapatybės, prieštaravimo, trečiojo atmetimo bei pakankamo pagrindo dėsnius. Argumentuoja remdamasis logikos teorija (B1.4).
Mokytojo padedamas taiko loginius dėsnius sprendamas uždavinius ir analizuodamas teiginius (B2.1).	Taiko loginius dėsnius sprendamas uždavinius ir analizuodamas teiginius (B2.2).	Taiko loginius dėsnius sprendamas uždavinius ir analizuodamas teiginius, supranta loginio nuoseklumo svarbą argumentacijoje (B2.3).	Taiko loginius dėsnius sprendamas uždavinius ir analizuodamas teiginius, supranta loginio nuoseklumo svarbą argumentacijoje. Kritiškai vertina, išplečia kontekstą, naudojami papildoma literatūra (B2.4).
Mokytojo padedamas taiko dedukcinio samprotavimo principus ir išveda išvadas pagal nustatytas taisykles (B3.1).	Supranta dedukcinio samprotavimo principus ir tikslingai klausdamas išveda išvadas pagal nustatytas taisykles (B3.2).	Supranta dedukcinio samprotavimo principus ir teisingai išveda išvadas pagal nustatytas taisykles (B3.3).	Supranta dedukcinio samprotavimo principus ir teisingai išveda išvadas pagal nustatytas taisykles, pateikia pavyzdžių (B3.4).
Supranta indukcijos ir dedukcijos skirtumus bei jų taikymo ribas (B4.1).	Atlieka su pagalba indukcinį apibendrinimą remdamasis stebėjimais ar pavyzdžiais, supranta indukcijos ir dedukcijos skirtumus bei jų taikymo ribas (B4.2).	Atlieka indukcinį apibendrinimą remdamasis pateiktais pavyzdžiais, supranta indukcijos ir dedukcijos skirtumus bei jų taikymo ribas (B4.3).	Atlieka indukcinį apibendrinimą remdamasis stebėjimais ar pavyzdžiais, supranta indukcijos ir dedukcijos skirtumus bei jų taikymo ribas (B4.4).
Silogizmai ir predikatų logika (C)			

Atpažįstą silogizmo struktūrą (didžioji premisa, mažoji premisa, išvada) (C1.1).	Supranta silogizmo struktūrą (didžioji premisa, mažoji premisa, išvada) (C1.2).	Supranta silogizmo struktūrą (didžioji premisa, mažoji premisa, išvada). Savarankiškai konstruoja samprotavimus remdamasis alfabetu ir taisyklėmis (C1.3).	Supranta silogizmo struktūrą (didžioji premisa, mažoji premisa, išvada) Kitiškai vertina, analizuoja, išvardina pagrindines teorijas, naudojami papildoma literatūra (C1.4).
Su mokytojo pagalba atpažįsta pagrindinius silogizmų tipus ir geba nustatyti jų teisingumą (C2.1).	Atpažįsta pagrindinius silogizmų tipus ir geba nustatyti jų teisingumą (C2.2).	Atpažįsta pagrindinius silogizmų tipus ir geba nustatyti jų teisingumą Geba savarankiškai perfrazuoti (C2.3).	Atpažįsta pagrindinius silogizmų tipus ir geba nustatyti jų teisingumą Kitiškai vertina, kūrybiškai įkomponuoja temą į kasdienybę ir su ja susijusius klausimus į kitus kontekstus, naudojami papildoma literatūra (C2.4).
Remdamasis mokytojo pagalba, užrašais, vertina argumentus, identifikuoja loginio klaidingumo atvejus (C3.1).	Kitiškai vertina argumentus, identifikuoja loginio klaidingumo atvejus. Geba savarankiškai paaiškinti (C3.2).	Kitiškai vertina argumentus, identifikuoja loginio klaidingumo atvejus. Analizuoja, kūrybiškai interpretuoja ir taiko kasdieniame gyvenime (pateikia 2–3 pavyzdžius) (C3.3).	Kitiškai vertina argumentus, identifikuoja loginio klaidingumo atvejus, komentuoja esminius bruožus, kūrybiškai taiko kituose kontekstuose; naudojami papildoma literatūra (C3.4).
Samprotavimų logika. (D)			
Remdamasis mokytojo pagalba Stebi reiškinius ir renka duomenis patirtimi (D1.1).	Stebi reiškinius ir renka duomenis remdamasis patirtimi (D1.2).	Stebi reiškinius ir renka duomenis remdamasis patirtimi. Pateikia 2–3 pavyzdžius iš kasdienio gyvenimo (D1.3).	Stebi reiškinius ir renka duomenis remdamasis patirtimi. Aiškindamas šias ypatybes ir taisykles, naudojami savais pavyzdžiais ir papildoma literatūra (D1.4).
Remdamasis mokytojo pagalba geba formuluoti hipotezes pagal empirinę informaciją ir tikrina jas eksperimentais ar stebėjimais (D2.1).	Geba savarankiškai formuluoti hipotezes pagal empirinę informaciją ir tikrina jas eksperimentais ar stebėjimais (D2.2).	Formuluoja hipotezes pagal empirinę informaciją ir tikrina jas eksperimentais ar stebėjimais, pateikia 3 pavyzdžius (D2.3).	Formuluoja hipotezes pagal empirinę informaciją ir tikrina jas eksperimentais ar stebėjimais. Kitiškai vertina, siūlo pavyzdžius ir juos aiškina, naudojami papildoma literatūra (D2.4).
Remdamasis mokytojo pagalba geba nusakyti empirinių metodų ribas ir galimas klaidas (pvz., subjektyvų vertinimą, stebėtojo įtaką) (D3.1).	Geba nusakyti empirinių metodų ribas ir galimas klaidas (pvz., subjektyvų vertinimą, stebėtojo įtaką) (D3.2).	Analizuoja empirinių metodų ribas ir galimas klaidas (pvz., subjektyvų vertinimą, stebėtojo įtaką) (D3.3).	Analizuoja empirinių metodų ribas ir galimas klaidas (pvz., subjektyvų vertinimą, stebėtojo įtaką). Kitiškai vertina informaciją (D3.4).
Loginiai uždaviniai ir galvosūkių (E)			
Remdamasis mokytojo pagalba sprendžia įvairius matematinius ir žodinius loginius uždavinius (E1.1).	Konsultuodamasis sprendžia įvairius matematinius ir žodinius loginius uždavinius remdamasis patirtimi (E1.2).	Sprendžia įvairius matematinius ir žodinius loginius uždavinius remdamasis patirtimi (E1.3).	Savarankiškai sprendžia įvairius matematinius ir žodinius loginius uždavinius remdamasis patirtimi (E1.4).
Mokytojo padedamas geba išvelgti prieštaravimus ir paradoksus (E2.1).	Geba išvelgti prieštaravimus ir paradoksus (E2.2).	Išvelgia prieštaravimus ir paradoksus, kitiškai vertina, aiškina (E2.3).	Išvelgia prieštaravimus ir paradoksus, kitiškai vertina, aiškina, naudojami papildoma literatūra (E2.4).
Mokytojo padedamas sprendžia šachmatų uždavinius, sudoku ar kitokius	Klausdamas ir konsultuodamasis sprendžia šachmatų uždavinius, sudoku	Taikydamas loginio mąstymo taisykles sprendžia šachmatų uždavinius, sudoku	Demonstruoja loginį mąstymą savarankiškai sprenddamas šachmatų,

loginius galvosūkius (E3.1).	ar kitokius loginius galvosūkius (E3.2).	ar kitokius loginius galvosūkius (E3.3).	sudoku ar kitų loginių galvosūkių uždavinius (E3.4).
------------------------------	--	--	--

174.2. Pasiekimų lygių požymiai. III–IV gimnazijos klasės:

Logikos samprata ir istorija (A)			
Slenkstinis (1)	Patenkinamas (2)	Pagrindinis (3)	Aukštesnysis (4)
Naudodamasis mokytojo pateiktais šaltiniais paaiškina logikos kilmės aplinkybes (A1.1).	Geba artikuliuoti tiksliai logikos kilmės priežastis (A1.2).	Skiria ir aiškina logikos kilmės priežastis, pateikia 3 pavyzdžius (A1.3).	Reflektuoja ir kritiškai vertina kilmės problematiką, pasitelkia papildomą literatūrą (A1.4).
Naudodamasis mokytojo pateiktais šaltiniais atpažįsta pagrindinius logikos istorijos atstovus (A2.1).	Geba skirti ir artikuliuoti pagrindinius logikos istorijos atstovus (A2.2).	Analizuoja ir reflektuoja žymiausių logikos atstovų įnašą į logikos istoriją (A2.3).	Kritiškai vertina ir išplečia kontekstą, aiškinamas ir vertindamas pasinaudoja papildoma literatūra (A2.4).
Atpažįsta skirtumą tarp Viduramžių, moderniosios ir Naujųjų amžių logikos (A3.1).	Apibūdina pagrindinius Viduramžių, moderniosios ir Naujųjų amžių logikos bruožus (išvardija bent 3 skirtumus) (A3.2).	Analizuoja ir aiškina, kūrybiškai interpretuoja ir diskusijoje naudojami išmokta medžiaga (A3.3).	Kritiškai vertina ir analizuoja pagrindinius skirtingų epochų požymius, remiasi konkrečiomis logikos teorijomis (A3.4).
Loginiai dėsniai ir jų taikymas. (B)			
Atpažįsta skirtį tarp teisingo ir klaidingo samprotavimo (B1.1).	Gali nusakyti kuo pasižymi teisingas ir klaidingas samprotavimas (B1.2).	Analizuoja ir palygina įvairius teisingų ir klaidingų samprotavimų atvejus, gali pateikti 3 pavyzdžius (B1.3).	Analizuoja ir kritiškai vertina loginį samprotavimą. Problemą formuluoja rašytine, sakytine kalba, naudojami vizualine medžiaga ir IT, savarankiškai pasirenka literatūrą. Argumentuoja remdamasis logikos teorijomis ir kitų mokslų autoriais (B1.4).
Atpažįsta skirtingus įprastų samprotavimų klaidų tipus (B2.1).	Geba remdamasis pavyzdžiais konstruoti sudėtingesnius klaidingo samprotavimo pavyzdžius (B2.2).	Žino visas klaidingo samprotavimo rūšis (B2.3).	Kritiškai vertina, išplečia kontekstą, naudojami papildoma literatūra (B2.4).
Atpažįsta svarbos ir netinkamos indukcijos klaidas, prezumpcijos ir dviprasmiškumo klaidas (B3.1).	Geba artikuliuoti svarbiausius šių klaidų bruožus (B3.2).	Gali savarankiškai pateikti pavyzdžius (B3.3).	Pritaiko įvairiuose kontekstuose, kritiškai vertina, palygina, naudojami papildoma literatūra (B3.4).
Silogizmai ir predikatų logika (C)			
Atpažįsta pagrindinius savybių ir santykių teorijos dėsnius, alfabetą (C1.1).	Geba artikuliuoti pagrindinius dėsnius (C1.2).	Savarankiškai konstruoja samprotavimus remdamasis alfabetu ir taisyklėmis (C1.3).	Kritiškai vertina, analizuoja, išvardina pagrindines teorijas, autorius, kontekstą, naudojami papildoma literatūra (C1.4).
Su mokytojo pagalba geba perfrazuoti nesudėtingus sakinius į predikatų logikos kalbą (C2.1).	Geba savarankiškai perfrazuoti nesudėtingus sakinius į predikatų logikos kalbą (C2.2).	Geba savarankiškai perfrazuoti sudėtingus sakinius į predikatų logikos kalbą (C2.3).	Kritiškai vertina, kūrybiškai įkomponuoja temą į kasdienybę ir su ja susijusius klausimus į kitus kontekstus, naudojami papildoma literatūra (C2.4).
Remdamasis mokytojo pagalba, užrašais, gali nusakyti santykį tarp teiginių ir predikato logikos (C3.1).	Geba savarankiškai nusakyti santykį tarp teiginių ir predikatų logikos (C3.2).	Analizuoja, kūrybiškai interpretuoja ir taiko kasdieniame gyvenime predikatų ir teiginių logiką (pateikia 2–3 pavyzdžius)	Komentuoja esminius bruožus, kritiškai vertina, kūrybiškai taiko kituose kontekstuose; naudojami papildoma

		(C3.3).	literatūra (C3.4).
Samprotavimų logika. (D)			
Remdamasis mokytojo pagalba geba suprasti ir artikuliuoti pagrindinius nededukcinių samprotavimų logikos bruožus (D1.1).	Geba savarankiškai suprasti ir artikuliuoti pagrindinius nededukcinių samprotavimų logikos bruožus (D1.2).	Artikuliuoja pagrindinius nededukcinių samprotavimų logikos bruožus pateikia 2–3 pavyzdžius iš kasdienės kalbos (D1.3).	Aiškindamas šias ypatybes ir taisykles, naudojami papildoma literatūra (D1.4).
Remdamasis mokytojo pagalba geba skirti analogiją, hipotezę (D2.1).	Geba savarankiškai apibūdinti pagrindinius hipotezės, analogijos bruožus (D2.2).	Geba savarankiškai apibūdinti pagrindinius hipotezės, analogijos bruožus, pateikia 3 pavyzdžius (D2.3).	Kritiškai vertina, siūlo pavyzdžius ir juos aiškina, naudojami papildoma literatūra (D2.4).
Remdamasis mokytojo pagalba geba nusakyti pagrindinius tikimybinės logikos postulatus (D3.1).	Geba nusakyti pagrindinius tikimybinės logikos postulatus (D3.2).	Geba nusakyti pagrindinius tikimybinės logikos postulatus, susieti su kasdienybe ir dedukcine logika (D3.3).	Kritiškai vertina informaciją, gilindamasis į temą naudojami papildoma literatūra (D3.4).
Loginiai uždaviniai ir galvosūkių (E)			
Remdamasis mokytojo pagalba sprendžia įvairius matematinius ir žodinius loginius uždavinius (E1.1).	Konsultuodamasis sprendžia įvairius matematinius ir žodinius loginius uždavinius remdamasis patirtimi (E1.2).	Sprendžia sudėtingus matematinius ir loginius uždavinius remdamasis patirtimi (E1.3).	Savarankiškai sprendžia įvairius matematinius ir žodinius loginius uždavinius remdamasis patirtimi (E1.4).
Mokytojo padedamas geba įžvelgti prieštaravimus ir paradoksus (E2.1).	Geba įžvelgti prieštaravimus ir paradoksus (E2.2).	Įžvelgia prieštaravimus ir paradoksus, kritiškai vertina, aiškina (E2.3).	Įžvelgia prieštaravimus ir paradoksus, kritiškai vertina, aiškina, naudojami papildoma literatūra (E2.4).
Mokytojo padedamas sprendžia šachmatų uždavinius, sudoku ar kitokius loginius galvosūkius (E3.1).	Klausdamas ir konsultuodamasis sprendžia šachmatų uždavinius, sudoku ar kitokius loginius galvosūkius (E3.2).	Taikydamas loginio mąstymo taisykles sprendžia sudėtingus uždavinius, sudoku ar kitokius loginius galvosūkius (E3.3).	Demonstruoja loginį mąstymą savarankiškai sprenddamas šachmatų, sudoku ar kitų loginių galvosūkių uždavinius (E3.4).

**PENKTASIS SKIRSNIS
RETORIKA**

175. Retorika – privalomai pasirenkamas Programos dalykas.

176. Retorikos dalyko paskirtis – supažindinti su Antikos oratorinio meno istorija, žymiaisiais oratoriais, jų kalbomis, įtaka šiuolaikiniam žmogui ir lavinti komunikacinius įgūdžius.

177. Retorikos dalykas ugdo mokinių gebėjimus, susijusius su įvairių laikotarpių viešųjų kalbų analize, savarankišku kalbos parengimu ir pateikimu.

178. Pagal šio dalyko programą mokiniai nagrinėja oratorinio meno (retorikos) tradiciją, ugdo komunikavimo gebėjimus ir mokosi retorikos technikas.

179. Mokymosi pagal retorikos dalyko programą siekiamas rezultatas – mokinių gebėjimas, naudojantis įvairiais šaltiniais, tekstais ir analizės metodais, įvairiomis formomis argumentuotai perteikti savo nuomonę, iš čia kyla uždaviniai, kurie orientuoti į mokinių gebėjimą kritiškai mąstyti, argumentuoti, kurti įtaigią kalbą bei analizuoti viešąją komunikaciją.

180. Retorikos dalyko programoje mokymas(is) apima retorikos ištakų – Antikos oratorių veiklos ir kalbų analizę, komunikacijos proceso studijavimą ir retorikos technikas mokymą: informacijos rinkimą iš įvairių istorijos šaltinių ir jų vertinimą, struktūruotos viešosios kalbos kūrimą, viešą kalbėjimą.

181. Retorikos dalykas ugdo kritinį mąstymą, pasitikėjimą savimi bei gebėjimą konstruktyviai diskutuoti, aiškiai, argumentuotai ir įtaigiai reikšti mintis. Retorikos dalyko mokymosi tikslas – analizuoti naudingiausią informaciją, būtiną norint greitai ir veiksmingai parengti bei pasakyti viešąją kalbą bei mokytis kalbėti viešai ir savo kalba paveikti bei įtikinti konkretų klausytoją.

182. Dalyko tikslas – ugdyti efektyvaus viešojo kalbėjimo, argumentavimo ir įtikinimo gebėjimus.

183. Pagrindinio ugdymo uždaviniai. Siekdami tikslo mokiniai:

183.1. aiškinasi ir supranta retorikos ištakas ir jos reikšmę visuomenėje;

183.2. mokosi pagrindines retorikos teorijas, žino jų autorius;

183.3. analizuoja Antikos oratorių kalbų tekstus, išsako savo nuomonę, ją argumentuoja;

183.4. mokosi struktūruoti kalbą, pagrįsti mintis argumentais, vartoti įvairias raiškos priemones;

183.5. taiko klasikinės retorikos principus savo kalboje;

183.6. lavina argumentacijos įgūdžius;

183.7. mokosi parengti ir pristatyti struktūruotą kalbą;

183.8. mokosi konstruktyviai diskutuoti ir debatuoti.

184. Vidurinio ugdymo uždaviniai. Siekdami tikslo mokiniai:

184.1. aiškinasi ir suvokia retorikos principų raidą Moderniaisiais laikais;

184.2. analizuoja ir vertina šiuolaikinių oratorių (politinių pasisakymų, reklamų, debatų) kalbas, jų retorinę struktūrą;

184.3. mokosi atpažinti argumentus, jų stiprumą ir silpnumą, retorinius triukus;

184.4. argumentuoja savo nuomonę, net jei ji skiriasi nuo kitų;

184.5. formuluoja argumentus, įrodymus, išvadas ir kuria struktūrizuotą kalbą, renka informaciją iš įvairių šaltinių;

184.6. informaciją duota tema pristato skirtingais būdais: kaip pranešimą, skaidrių pristatymą, viešą įtikinimo kalbą.

185. Įgyvendinant Retorikos dalyko programą ugdomos šios kompetencijos: komunikavimo, kultūrinė, kūrybiškumo, pažinimo, pilietiškumo, skaitmeninė, socialinė, emocinė ir sveikos gyvensenos. Jos pateiktos pagal kompetencijos ugdymo intensyvumą:

185.1. Komunikavimo kompetencija – tai asmens gebėjimai kurti, perduoti ir suprasti žinias (faktus, požiūrius ar asmenines nuostatas) etiškai naudojantis verbalinėmis ir neverbalinėmis priemonėmis ir technologijomis. Parenka ir vartoja verbalines ir neverbalines raiškos priemones ir formas, pritaiko raiškos priemones ir formas komunikavimo situacijai ir adresatui, pristato save gyvai bei virtualioje erdvėje. Pasirenka komunikavimo kanalą ir priemonę, taiko strategiją komunikuodamas individualiai bei grupėje, pateikia išvadas ir kuria struktūrizuotą kalbą, Renka ir žodžiu pristato informaciją iš įvairių šaltinių.

185.2. Kultūrinė kompetencija. Kultūrinis išprusimas – tai žinios, pačių bendriausių, su retorika ir jos istorija susijusių dalykų žinojimas. Jis apima bendrąsias kultūrinės žinias, orientavimąsi kultūrinėje erdvėje, Europos ir pasaulio kultūros tradicijas, paveldą bei dabarties reiškinius, įvairių skirtingų kultūrų analizę ir lyginimas, estetinio skonio per įgytas žinias ugdymasis, kritinio mąstymo lavinimas ir savojo santykio su kultūros objektais ir reiškiniais bei kūriniais formavimasis. Kultūrinė raiška – tai gebėjimai ir įgūdžiai kurti bei pasakyti argumentavimo, proginių ir kt. viešąją kalbą. Svarbus aktyvus ir atsakingas dalyvavimas kultūrinėje veikloje (kūrėjo, atlikėjo, stebėtojo, vartotojo ar kritiko), sprendimai, kur, kada ir kaip taikyti įgytas kultūrinės žinias bei gebėjimus. Kultūrinis sąmoningumas – tai požiūriai, nuostatos ir vertybės. Apima įvairių kultūros formų ir reiškinų apmąstymą ir kritinį vertinimą, klausimų kėlimą, supratimą, kad kultūra yra esminis asmens pasaulėvaizdžio bei tapatybės konstravimo komponentas; kad kultūra nėra vienalytė, o rinkinys kintančių reiškinų bei subkultūrų, kurių sąveika yra susiklosčiusi istoriškai; kad kitų kultūrų atstovų pasaulėžiūros, normos, praktikos ir papročiai gali skirtis nuo tų, kuriomis vadovaujasi patys.

185.3. Kūrybiškumo kompetencija – gebėjimas kurti viešąsias kalbas, vertinti sau ir kitiems reikšmingas kūrybines idėjas, problemų sprendimus. Kalbinės raiškos galimybių ieškojimas, įvairių priemonių ir būdų taikymas kuriant kalbas ir pasisakymus.

185.4. Pažinimo kompetencija – tai motyvacija ir gebėjimai pažinti save ir pasaulį, įgyjami įsisavinant [perimant] žmonijos kultūrinę patirtį nuo Antikos iki šių dienų. Ji apima dalyko žinias ir gebėjimus, kritinio mąstymo, problemų sprendimo, mokėjimo mokytis gebėjimus. Mokiniai ne tik analizuoja įvairias kalbas, bet ir patys rengia, pasisako įvairiomis formomis.

185.5. Pilietiškumo kompetencija – tai vertybės, nuostatos, supratimas ir praktinio veikimo gebėjimai: išsakyti savo nuomonę, argumentuoti, kultūringai diskutuoti, įgalinantys ugdyti pilietinį tapatumą ir stiprinti pilietinę galią.

185.6. Socialinė, emocinė ir sveikos gyvensenos kompetencija padeda siekti savo gyvenimo tikslų, kurti darnius santykius ir prasmingai veikti platesniame socialiniame, ekonominiame ir kultūriniame kontekste. Socialinė, emocinė ir sveikos gyvensenos kompetencija. Mokydamiesi retorikos mokiniai pagilina socialinius ir bendravimo įgūdžius, kuriuos naudoja bendruomeniniame gyvenime, tuo pačiu įgyja teorinį pagrindimą geresnių socialinių santykių palaikymui. Taip pat įgyja sveikos gyvensenos ir reflektuotos egzistencinės laikysenos esminius principus. Įgyjamos emocinės ir dvasinės savitvardos ir sąmoningo buvimo įgūdžiai reflektuojant savo gyvenimišką patirtį.

185.7. Skaitmeninė kompetencija – tai mokinio gebėjimas kritiškai ir atsakingai naudotis skaitmeninėmis technologijomis renkant medžiagą, mokantis, kalbant ir dalyvaujant visuomenės gyvenime.

186. Mokiniai vertinami atsižvelgiant į ugdymo sričių – Retorikos istorija ir tradicija, Retorikos technikos mokymas – pasiekimus. Pasiekimų sritys žymimos raide (pavyzdžiui, A, B), raide ir skaičiumi (pavyzdžiui, A1, A2) žymimas tos pasiekimų srities pasiekimas:

186.1. Retorikos istorija ir tradicija (A):

186.1.1. Supranta retorikos ištakas ir jos reikšmę visuomenėje (A1).

186.1.2. Išmano pagrindines retorikos teorijas, žino jų autorius (A2).

186.1.3. Geba analizuoti Antikos kalbas ir tekstus (A3).

186.1.4. Suvokia retorikos principų raidą Viduramžiais, Renesanse ir Moderniaisiais laikais (A4).

186.2. Retorikos technikos mokymas (B):

186.2.1. Mokiniai geba taikyti klasikinės retorikos principus savo kalboje (B1).

186.2.2. Lavina argumentacijos įgūdžius (B2).

186.2.3. Analizuoja ir vertina šiuolaikinių oratorių kalbas (B3).

186.2.4. Ugdo viešojo kalbėjimo įgūdžius (B4).

186.2.5. Geba konstruktyviai diskutuoti ir debatuoti (B5).

186.2.6. Geba parengti ir pristatyti struktūruotą kalbą (B6).

187. Mokinio pasiekimų raida aprašoma pagal pasiekimų sritis, pateikiant mokinio pagrindinio lygio pasiekimus kas dvejus metus. Lentelėje raide (pavyzdžiui, A) žymima pasiekimų sritis, raide ir pirmu skaičiumi (pavyzdžiui, A1) žymimas tos pasiekimų srities pasiekimas, o antru skaičiumi (3) – pagrindinis pasiekimų lygis. Mokinių pasiekimų raida lentelėje aprašoma pagal pasiekimų sritis kas dvejus metus:

Retorikos istorija ir tradicija (A)		
Pasiekimas	I–II gimnazijos klasė	III–IV gimnazijos klasės
Supranta retorikos ištakas ir jos reikšmę visuomenėje (A.1).	Supranta antikinio mąstymo būdą, suvokia Antikos žmogaus pasaulėjautą ir pasaulėvaizdį. Nusako žymiausių Antikos oratorių (Sokrato, Platono, Aristotelio, Cicerono ir kt.) pasiekimus. Moka bent keletą žymių Antikos oratorių posakių. Geba paaiškinti, kodėl Antikoje retorika buvo svarbi politikoje, teisėje ir švietime (A1.3).	Analizuodamas antikinio mąstymo būdą, suvokia Antikos žmogaus pasaulėjautą ir pasaulėvaizdį. Kalbėdamas tinkamai cituoja Antikos oratorių posakius. Įrodo Antikos kultūrinio palikimo įtaką vėlesnių laikotarpių oratoriams. Supranta, kaip retorika formavo demokratiją ir viešąjį diskursą (A1.3).
Išmano pagrindines retorikos teorijas, žino jų autorius (A.2).	Susipažįsta su svarbiausiais retorikos mąstytojais: Aristotelis (<i>etos, logos, patos</i> koncepcija) Ciceronas (penki retorikos kanonai: išradimas, išdėstymas, stilius, atmintis, atlikimas) Kvintilianas („Geras žmogus, gerai kalbantis“) (A2.3).	Aptaria ir analizuoja Antikos oratorių kalbų struktūrą, raiškos priemones. Suvokia veiksnius, keitusius žmogaus pasaulėžiūrą ir kultūrą įvairiais istoriniais laikotarpiais. Diskutuoja, kaip vystėsi retorikos menas, kokios formavosi pagrindinės iškalbos taisyklės (A2.3).
Geba analizuoti Antikos kalbas ir tekstus (A.3).	Aptaria retorinio teksto (pvz. Sokrato, Platono) temą ir tikslą, sakymo aplinkybes, adresantą ir jo santykius su adresatu, kalbos formą (žanrą ir kt.), kalbos turinį ir stilių (socialinį pobūdį,	Skaito ir interpretuoja Antikos oratorių (pvz., Demosteno, Cicerono) kalbas. Atpažįsta retorikos priemones ir argumentacijos struktūrą.

	teksto informacinę struktūrą ir kt.) (A3.3).	Atpažįsta istoriškai susiformavusius minties modelius (topus), kuriais galima naudotis: samprotaujant bet kuria tema, atliekant retorinę teksto analizę (A3.3).
Suvokia retorikos principų raidą Viduramžiais, Renesanse ir Moderniaisiais laikais (A.4).	Paaishkina, kaip retorika evoliucionavo (A4.3).	Paaishkina, kaip retorika evoliucionavo ir kaip ji taikoma šiandieninėje politikoje, žiniasklaidoje ir reklamoje (A4.3).
Retorikos technikos mokymas (B)		
Geba taikyti klasikinės retorikos principus savo kalboje (B.1).	Kuria savo kalbas remdamasis Aristotelio <i>etos, logos, patos</i> principais. Pasirenka tinkamas citatas (B1.3).	Kuria savo kalbas remdamasis Aristotelio <i>etos, logos, patos</i> principais. Naudoja Cicerono penkis retorikos kanonus, planuodamas ir rengdamas viešas kalbas. Supranta, kaip Antikos oratoriai (pvz., Ciceronas) įkvėpė modernių kalbėtojų (pvz., Martino Liuterio Kingo) stilių. Geba taikyti istorinius pavyzdžius savo analizėse (B1.3).
Lavina argumentacijos įgūdžius (B.2).	Mokosi formuluoti aiškius argumentus ir pagrįsti juos logika bei įrodymais. Atpažįsta ir kritiškai vertina loginio mąstymo klaidas (sofizmus) (B2.3).	Atpažįsta ir kritiškai vertina loginio mąstymo klaidas (sofizmus). Žino teiginių dėstymo tvarką. Komponuoja kalbą pagal pasirinktas analogijas, paaishkina, kokio tipo kalbą rengia (B2.3).
Analizuoja ir vertina šiuolaikinių oratorių kalbas (B.3).	Lygina Antikos retorikos principus su šiuolaikinėmis viešosiomis kalbomis. Mokosi atpažinti manipuliavimo technikas žiniasklaidoje ir reklamoje (B3.3).	Lygina Antikos retorikos principus su šiuolaikinėmis politinėmis ir viešosiomis kalbomis. Atpažįsta manipuliavimo technikas žiniasklaidoje ir reklamoje (B3.3).
Ugdo viešojo kalbėjimo įgūdžius (B.4).	Rengia ir pristato kalbas, naudodamas klasikinius retorikos metodus. Įveikia scenos baimę, lavina balsą, laikyseną ir neverbalinę komunikaciją (B4.3).	Rengia ir pristato kalbas, naudodamas klasikinius retorikos metodus. Taisyklingai ir aiškiai dėsto mintis, laikosi pagrindinių stiliaus taisyklių: konkretumo ir glaustumo. Pasirenka tinkamas raiškos priemonės, siekia įtaigumo pasiremdamas žymių oratorių mintimis (B4.3).
Geba konstruktyviai diskutuoti ir debatuoti (B.5).	Laikosi kalbos etiketo ir bendradarbiavimo (komandinio darbo, pokalbio, diskusijos) susitarimų dirbdamas įvairiose aplinkose: klasėje, muziejuje, parodoje, telefonu, internete. Naudoja loginius argumentus ginčuose. Gerbia pašnekovą ir argumentuotai reaguoja į kitų nuomones (B5.3).	Aiškiai išsako savo mintis, nuomonę, vertinimus. Dalyvauja įvairiose komunikavimo situacijose, perduoda tikslią informaciją kitam asmeniui. atsižvelgdamas į adresatą, laikosi kalbos normų, taiko klausymosi ir kalbėjimo strategijas, geba aptarti perskaitytą tekstą, analizuoja, daro išvadas, diskutuoja teksto tema / problema (B5.3).
Geba parengti ir pristatyti struktūruotą kalbą (B.6).	Kalba turi aiškią įžangą, pagrindinę dalį ir išvadą. Kalba pateikiama sklandžiai ir įtaigiai, be nereikalingų pauzių ar pasikartojimų (B6.3).	Kalba turi aiškią įžangą, pagrindinę dalį ir išvadą. Naudojamos retorinės priemonės (pvz., pakartojimai, metaforos, retoriniai klausimai). Kalba pateikiama sklandžiai ir įtaigiai, be nereikalingų pauzių ar pasikartojimų. Pateikiami stiprūs argumentai, paremti faktais ar logika. Vengiama neaiškių, miglotų formuluočių (B6.3).

188. Mokymo(si) turinys. I–II gimnazijos klasės:

188.1. Retorikos istorija ir tradicija:

188.1.1. Antikinė retorika.

188.1.2. Antikinės iškalbos menas.

188.1.3. Iškalbos menas Graikijoje: Homeras, sofistai, Sokratas, Platonas, Demostenas, Aristotelio veikalas „Retorika“.

188.1.4. Iškalbos menas Romoje. Ciceronas, Seneka.

188.1.5. Pasirinktų Antikos kalbų analizė.

188.1.6. Antikos oratorių įtaka vėlesniais laikotarpiais. Retorika nuo Viduramžių iki šių dienų.

188.1.7. Viduramžiai: Augustinas, scholastika, Tomas Akvinietis.

188.1.8. Renesansas: Janas Husas, Martynas Liuteris.

188.1.9. Retorikos tradicija Lietuvoje: Martyno Mažvydo „Katekizmo“ prakalba, M. Daukšos „Postilės“ prakalba.

188.1.10. Sarbėvijaus retorikos kursas „Apie aštrų ir šmaikštų stilių, arba Seneka ir Marcialis“.

188.2. Retorinė technika:

188.2.1. Klausymas – efektyvaus bendravimo sąlyga. Oratoriaus asmenybė. Kalbėtojų tipai. Kalbėtojo etika. Viešųjų kalbų skirstymas: informacinės kalbos, apeliacinės kalbos, emocinės kalbos.

188.2.2. Įdėmus klausymas ir įdėmus skaitymas. Kalbos situacija (adresatas, tema, tikslas), medžiaga: išrašai, interviu, citatų pasirinkimas.

188.2.3. Kalbos planavimas: pagrindinės minties, teiginių formulavimas, argumentavimas. Kalbos įžanga ir pabaiga.

188.2.4. Kalbos teksto kūrimas: taisyklingumas, aiškumas, konkretumas, glaustumas. Kalbos gyvumas ir įtaigumas. Mokomasi tinkamai naudotis citatomis ir nuorodomis.

188.2.5. Kalbos repetavimas ir sakymas: kalbų sakymo būdai, auditorijos baimės įveikimo būdai. Verbalinė ir neverbalinė komunikacija.

189. Mokymo(si) turinys. III–IV gimnazijos klasės:

189.1. Retorikos istorija ir tradicija:

189.1.1. XVIII–XIX a. politinės kalbos, jų poveikis istoriniams įvykiams.

189.1.2. Žymiausi XX a. oratoriai. Pasirinktų kalbų analizė.

189.1.3. Kalbėtojų naudojami būdai ir priemonės sakant skirtingų žanrų tekstus. Nagrinėjama, kaip bėgant laikui, kintant kultūros kontekstams keičiamos ir yra pritaikomos žanrų ypatybės.

189.1.4. Mokinių kalbėjimas pasirinktomis temomis, tekstų skaitymas, analizė, vertinimas.

189.1.5. Retorikos krypčių raida.

189.1.6. Įvairių laikotarpių kalbų analizė, vertinimas. Tekstų daromas poveikis, netiesiogiai išreiškiamas šališkumas, manipuliacijos ir propaganda, adresato ir adresanto interesai.

189.2. Retorinė technika:

189.2.1. Kalbėjimas. Kalbos analizė.

189.2.2. Komunikacijos procesas, komunikacinio proceso logika.

189.2.3. Priemonės, padedančios adresatui geriau suprasti informaciją.

189.2.4. Raiškos priemonės konkretiems tikslams ir adresatams bei situacijoms, pokalbis, diskusija, debatai.

189.2.5. Perskaityto teksto pristatymas, teksto autoriaus požiūrio į tekste svarstomą problemą įvertinimas, polemizavimas ir pan.

189.2.6. Įvairios komunikavimo situacijos: kaip kalba ir klausosi, atsižvelgdamas į adresatą, laikosi kalbos normų, taiko klausymosi ir kalbėjimo strategijas, kaip geba aptarti perskaitytą tekstą, analizuoja, daro išvadas ir kt.

189.2.7. Diskusija teksto tema / problema.

189.2.8. Naudojimas kalbėjimo strategijomis, aktyvinant savo ir klausytojų turimas žinias ir patirtį. Atsižvelgiant į kalbinę aplinką plėtojami ir gilinami gebėjimai kalbėti taisyklingai, plečiamas žodynas, gilinamas supratimas apie intonacijos, pauzės, sakinio ritmo vaidmenį sakininėje kalboje.

189.2.9. Planuojamos, rengiamos ir sakomos viešosios kalbos, daromi informaciniai pranešimai apie savo individualiai ar grupėje atliktus tyrimus, laidas, renginius, knygas ir kt. Mokomasi laikytis minčių dėstymo logikos, pasirinktų kalbos kompozicijos principų. Mokomasi tinkamai naudotis planavimo, pasirengimo ir kalbėjimo strategijomis.

190. Mokinių retorikos mokymo(si) rezultatų vertinimas suvokiamas kaip pagalba mokiniui tobulėti, tapti savarankiškam, atsakingam už mokymo(si) rezultatus, ugdyti jo pasitikėjimą savo jėgomis, gebėjimą įsivertinti savo veiklą, pasirinkti tinkamiausius komunikavimo būdus, spręsti mokymo(si) procese iškilusias problemas, reflektuoti mokymo(si) rezultatus. Mokymo(si) laikotarpio (trimestro, pusmečio ar pan.) pabaigoje Retorikos dalyko mokymo(si) pasiekimai vertinami „įskaityta“.

191. Pradedant mokyti retorikos, svarbu įvardinti aiškius vertinimo kriterijus. Jie turi būti žinomi ir mokiniams, ir jų tėvams (globėjams). Vertinimo kriterijai turi būti pristatomi (pakartojami) ir mokymo(si) proceso metu. Vertinimas yra nuolatinis mokinio mokymo(si) patirties – pasiekimų, daromos pažangos – stebėjimo, kaupimo, interpretavimo ir apibendrinimo procesas. Remiantis vertinimo rezultatais numatoma

mokymo(si) perspektyva, individualizuojamas ugdymo procesas. Pateikiant vertinimo informaciją akcentuojama ne klaidos ar nesėkmės, o tai, kokią pažangą padarė mokinys. Būtina gerbti mokinio pasaulėžiūrą, nuomonių įvairovę, tai negali būti sudedamoji vertinimo dalis.

192. Pateikiami keturių lygių pasiekimų aprašai: 1 – slenkstinis, 2 – patenkinamas, 3 – pagrindinis, 4 – aukštesnysis. Jie skatins mokinius siekti aukštesnių pasiekimų, padės į(si)vertinti mokymo(si) pasiekimus ir daromą pažangą, ypač baigus tam tikrą etapą, pamokų ciklą ir pan. Pamokoje ar kitoje kasdieninėje ugdomojoje veikloje mokinių pasiekimai vertinami nustatant, kaip atliktų užduočių ar kitos ugdomosios veiklos rezultatai atitinka nustatytus kriterijus.

193. Mokinių žinių, supratimo ir gebėjimų lygių požymiai lentelėse kiekvienam klasių koncentrai pasiekimai aprašomi keturiais pasiekimų lygiais: slenkstinis (1), patenkinamas (2), pagrindinis (3) ir aukštesnysis (4). Raidės ir skaičių junginyje (pavyzdžiui, A1.2) raide žymima pasiekimų sritis? (A), pirmu skaičiumi (1) nurodomas pasiekimas, o antru skaičiumi (2) – pasiekimų lygis:

193.1. Pasiekimų lygių požymiai. I–II gimnazijos klasės:

Retorikos istorija ir tradicija (A)			
Slenkstinis (1)	Patenkinamas (2)	Pagrindinis (3)	Aukštesnysis (4)
Klausiamas atsako apie antikinio mąstymo būdą, kartais suvokia Antikos žmogaus pasaulėjautą ir pasaulėvaizdį. Paviršutiniškai nusako žymiausių Antikos oratorių (Sokrato, Platono, Aristotelio, Cicerono ir kt.) pasiekimus. Moka bent vieną žymių Antikos oratorių posakį (A1.1).	Iš dalies supranta antikinio mąstymo būdą, suvokia Antikos žmogaus pasaulėjautą ir pasaulėvaizdį. Mokytojo padedamas nusako žymiausių Antikos oratorių (Sokrato, Platono, Aristotelio, Cicerono ir kt.) pasiekimus. Moka bent keletą žymių Antikos oratorių posakių (A1.2).	supranta antikinio mąstymo būdą, suvokia Antikos žmogaus pasaulėjautą ir pasaulėvaizdį. Nusako žymiausių Antikos oratorių (Sokrato, Platono, Aristotelio, Cicerono ir kt.) pasiekimus. Moka keletą žymių Antikos oratorių posakių. Geba paaiškinti, kodėl Antikoje retorika buvo svarbi politikoje, teisėje ir švietime (A1.3).	Visada supranta antikinio mąstymo būdą, suvokia Antikos žmogaus pasaulėjautą ir pasaulėvaizdį. Savarankiškai randa pavyzdžių ir nusako žymiausių Antikos oratorių (Sokrato, Platono, Aristotelio, Cicerono ir kt.) pasiekimus. Moka žymių Antikos oratorių posakių ir juos vartoja kalbėdamas. Savarankiškai geba paaiškinti, kodėl Antikoje retorika buvo svarbi politikoje, teisėje ir švietime (A1.4).
Kartais atpažįsta svarbiausių retorikos mąstytojų citatas, taisykles: Aristotelis (<i>etos, logos, patos</i> koncepcija) Ciceronas (penki retorikos kanonai: išradimas, išdėstymas, stilius, atmintis, atlikimas) Kvintilianas („Geras žmogus, gerai kalbantis“) (A2.1).	Iš dalie supranta ir kalbėdamas bando taikyti svarbiausių retorikos mąstytojų citatas, taisykles: Aristotelis (<i>etos, logos, patos</i> koncepcija) Ciceronas (penki retorikos kanonai: išradimas, išdėstymas, stilius, atmintis, atlikimas) Kvintilianas („Geras žmogus, gerai kalbantis“) – jomis vadovaujasi kurdamas kalbą (A2.2).	Atpažįsta svarbiausių retorikos mąstytojų citatas, taisykles: Aristotelis (<i>etos, logos, patos</i> koncepcija) Ciceronas (penki retorikos kanonai: išradimas, išdėstymas, stilius, atmintis, atlikimas) Kvintilianas („Geras žmogus, gerai kalbantis“) – jomis vadovaujasi kurdamas kalbą (A2.3).	Visada atpažįsta svarbiausių retorikos mąstytojų citatas, taisykles: Aristotelis (<i>etos, logos, patos</i> koncepcija) Ciceronas (penki retorikos kanonai: išradimas, išdėstymas, stilius, atmintis, atlikimas) Kvintilianas („Geras žmogus, gerai kalbantis“) – jomis vadovaujasi kurdamas kalbą. Savarankiškai parenka naujų pavyzdžių (A2.4).
Su mokytojo pagalba ir atsakydamas į pateiktus klausimus aptaria retorinio teksto (pvz. Sokrato, Platono) temą ir tikslą, sakymo aplinkybes, adresantą ir jo santykius su adresatu, kalbos formą (žanrą ir kt.), kalbos turinį ir stilių (socialinį pobūdį, teksto informacinę struktūrą ir kt.) (A3.1).	Su mokytojo pagalba iš dalies aptaria retorinio teksto (pvz. Sokrato, Platono) temą ir tikslą, sakymo aplinkybes, adresantą ir jo santykius su adresatu, kalbos formą (žanrą ir kt.), kalbos turinį ir stilių (socialinį pobūdį, teksto informacinę struktūrą ir kt.) (A3.2).	Aptaria duoto retorinio teksto (pvz. Sokrato, Platono) temą ir tikslą, sakymo aplinkybes, adresantą ir jo santykius su adresatu, kalbos formą (žanrą ir kt.), kalbos turinį ir stilių (socialinį pobūdį, teksto informacinę struktūrą ir kt.) (A3.3).	Savarankiškai pasirenka kalbų pavyzdžių ir aptaria retorinio teksto (pvz. Sokrato, Platono) temą ir tikslą, sakymo aplinkybes, adresantą ir jo santykius su adresatu, kalbos formą (žanrą ir kt.), kalbos turinį ir stilių (socialinį pobūdį, teksto informacinę struktūrą ir kt.) (A3.4).
Žino retorikos kilmę, kartais paaiškina, kaip retorika evoliucionavo nuo Antikos iki Naujųjų amžių (A4.1).	Iš dalies paaiškina, kaip retorika evoliucionavo, žino keletą svarbiausių atstovų, mokytojo padedamas paaiškina jų mokymo esmę (A4.2).	Paaiškina, retorikos kilmę (Graikija ir Roma), žino svarbiausius atstovus iš Antikos, Viduramžių, Renesanso, gali paaiškinti, kaip retorika evoliucionavo	Savarankiškai randa medžiagos apie retorikos pradžią antikinėje Graikijoje, kaip ji vystėsi Senovės Romoje. Paaiškina, kaip retorika evoliucionavo Viduramžių,

		(A4.3).	Renesanso laikotarpiais, žino įvairių laikotarpių oratorius, moka jų citatų (A4.4).
Retorikos technikos mokymas (B)			
Pagal pateiktą planą, mokytojo padedamas kuria savo kalbas remdamasis Aristotelio <i>etos, logos, patos</i> principais (B1.1).	Mokytojo padedamas kuria savo kalbas remdamasis Aristotelio <i>etos, logos, patos</i> principais. Pritaiko mokytojo parinktas citatas (B1.2).	Kuria savo kalbas remdamasis Aristotelio <i>etos, logos, patos</i> principais. Pasirenka tinkamas citatas (B1.3).	Kuria savo kalbas remdamasis Aristotelio <i>etos, logos, patos</i> principais. Argumentuoja įvairiais būdais, vartoja įvairias raiškos priemones, pasirenka tinkamas citatas (B1.4).
Mokytojo padedamas suformuluoja argumentus, mokosi juos pagrįsti logika bei įrodymais. Iš dalies kritiškai vertina mokytojo parodytas loginio mąstymo klaidas (sofizmus) (B2.1).	Formuluoja iš dalies aiškius argumentus ir mokytojo padedamas juos pagrindžia logika bei įrodymais. Kartais atpažįsta ir mokytojo padedamas vertina loginio mąstymo klaidas (sofizmus) (B2.2).	Dažniausiai formuluoja aiškius argumentus ir pagrindžia juos logika bei įrodymais. Atpažįsta ir vertina loginio mąstymo klaidas (sofizmus) (B2.3).	Visada formuluoja aiškius argumentus ir pagrindžia juos logika bei įrodymais. Atpažįsta ir kritiškai vertina loginio mąstymo klaidas (sofizmus), pateikia savus pavyzdžius (B2.4).
Naudodamasis netiesiogine pagalba bando atpažinti manipuliacijos technikas žiniasklaidoje ir reklamoje (B3.1).	Mokytojo padedamas lygina Antikos retorikos principus su šiuolaikinėmis viešosiomis kalbomis. Kartais atpažįsta manipuliacijos technikas žiniasklaidoje ir reklamoje (B3.2).	Lygina Antikos retorikos principus su šiuolaikinėmis viešosiomis kalbomis. Atpažįsta manipuliacijos technikas žiniasklaidoje ir reklamoje (B3.3).	Savarankiškai pasirenka pavyzdžius ir lygina Antikos retorikos principus su šiuolaikinėmis viešosiomis kalbomis. Atpažįsta manipuliacijos technikas žiniasklaidoje ir reklamoje, geba jas paaiškinti ir kritiškai įvertinti (B3.4).
Su mokytojo pagalba parengia ir pristato kalbas, naudodamas klasikinius retorikos metodus. (B4.1).	Su mokytojo pagalba parengia ir pristato kalbas, naudodamas klasikinius retorikos metodus. Iš dalies įveikia scenos baimę, lavina balsą, laikyseną ir neverbalinę komunikaciją (B4.2).	Rengia ir pristato kalbas, naudodamas klasikinius retorikos metodus. Įveikia scenos baimę, lavina balsą, laikyseną ir neverbalinę komunikaciją (B4.3).	Visada savarankiškai rengia ir pristato kalbas, naudodamas klasikinius retorikos metodus. Neparodo scenos baimės, lavina balsą, laikyseną ir neverbalinę komunikaciją (B4.4).
Stengiasi laikytis kalbos etiketo ir bendradarbiavimo (komandinio darbo, pokalbio, diskusijos) susitarimų dirbdamas įvairiose aplinkose: klasėje, muziejuje, parodoje, telefonu, internete. (B5.1).	Iš dalies laikosi kalbos etiketo ir bendradarbiavimo (komandinio darbo, pokalbio, diskusijos) susitarimų dirbdamas įvairiose aplinkose: klasėje, muziejuje, parodoje, telefonu, internete. Gerbia pašnekovą ir reaguoja į kitų nuomones (B5.2).	Laikosi kalbos etiketo ir bendradarbiavimo (komandinio darbo, pokalbio, diskusijos) susitarimų dirbdamas įvairiose aplinkose: klasėje, muziejuje, parodoje, telefonu, internete. Naudoja loginius argumentus ginčiuose. Gerbia pašnekovą ir argumentuotai reaguoja į kitų nuomones (B5.3).	Laikosi kalbos etiketo ir bendradarbiavimo (komandinio darbo, pokalbio, diskusijos) susitarimų dirbdamas įvairiose aplinkose: klasėje, muziejuje, parodoje, telefonu, internete. Naudoja loginius argumentus ginčiuose. Gerbia pašnekovą ir argumentuotai reaguoja į kitų nuomones. Geba vadovauti diskusijai, debatams – parenka tinkamus klausimus, argumentuoja. (B5.4).
Kalba su mokytojo pagalba, pagal pateiktą planą (B6.1).	Kalba turi įžangą, pagrindinę dalį ir išvadą. Kalba be nereikalingų pauzių ar pasikartojimų (B6.2).	Kalba turi aiškią įžangą, pagrindinę dalį ir išvadą. Kalba pateikiama sklandžiai ir įtaigiai, be nereikalingų pauzių ar pasikartojimų (B6.3).	Kalba turi aiškią įžangą, pagrindinę dalį ir išvadą. Kalba pateikiama sklandžiai ir įtaigiai, vartoja įvairių verbalinių ir neverbalinių raiškos priemonių, retorinių figūrų. Kalba be nereikalingų pauzių ar pasikartojimų (B6.4).

193.2. Pasiekimų lygių požymiai. III–IV gimnazijos klasės:

Retorikos istorija ir tradicija (A)			
Slenkstinis (1)	Patenkinamas (2)	Pagrindinis (3)	Aukštesnysis (4)
Kartais su mokytojo pagalba paaiškina Antikos žmogaus pasaulėjautą ir pasaulėvaizdį. Kalbėdamas bando cituoti arba perfrazuoja Antikos oratorių posakius. Kartais paaiškina, kaip retorika formavo demokratiją ir viešąjį diskursą (A1.1).	Mokytojo padedamas aptaria antikinio mąstymo būdą, iš dalies suvokia Antikos žmogaus pasaulėjautą ir pasaulėvaizdį. Kalbėdamas cituoja mokytojo parinktus Antikos oratorių posakius. Iš dalies įrodo Antikos kultūrinio palikimo įtaką vėlesnių laikotarpių oratoriams. Iš dalies paaiškina, kaip retorika formavo demokratiją ir viešąjį diskursą (A1.2).	Analizuodamas antikinio mąstymo būdą, suvokia Antikos žmogaus pasaulėjautą ir pasaulėvaizdį. Kalbėdamas tinkamai cituoja Antikos oratorių posakius. Įrodo Antikos kultūrinio palikimo įtaką vėlesnių laikotarpių oratoriams. Supranta, kaip retorika formavo demokratiją ir viešąjį diskursą (A1.3).	Pateikdamas originalius pavyzdžius analizuoja antikinio mąstymo būdą, suvokia Antikos žmogaus pasaulėjautą ir pasaulėvaizdį. Kalbėdamas cituoja savarankiškai pasirinktus Antikos oratorių posakius. Įrodo Antikos kultūrinio palikimo įtaką vėlesnių laikotarpių oratoriams. Supranta ir paaiškina, kaip retorika formavo demokratiją ir viešąjį diskursą (A1.4).
Pagal mokytojo pateiktus klausimus analizuoja Antikos oratorių kalbų struktūrą, raiškos priemones. Atsako į klausimus apie kaip retorikos raidą, kokios formavosi pagrindinės iškalbos taisyklės (A2.1).	Mokytojo padedamas aptaria ir analizuoja Antikos oratorių kalbų struktūrą, raiškos priemones. Iš dalies suvokia veiksnius, keitusius žmogaus pasaulėžiūrą ir kultūrą įvairiais istoriniais laikotarpiais (A2.2).	Aptaria ir analizuoja Antikos oratorių kalbų struktūrą, raiškos priemones. Suvokia veiksnius, keitusius žmogaus pasaulėžiūrą ir kultūrą įvairiais istoriniais laikotarpiais. Diskutuoja, kaip vystėsi retorikos menas, kokios formavosi pagrindinės iškalbos taisyklės (A2.3).	Savarankiškai pasirenka Antikos oratorių tekstus, juos aptaria ir analizuoja Antikos oratorių kalbų struktūrą, raiškos priemones. Suvokia veiksnius, keitusius žmogaus pasaulėžiūrą ir kultūrą įvairiais istoriniais laikotarpiais. Geba organizuoti diskusiją ir pats diskutuoti, kaip vystėsi retorikos menas, kokios formavosi pagrindinės iškalbos taisyklės (A2.4).
Skaito Antikos oratorių (pvz., Demosteno, Cicerono) kalbas, jas analizuoja pagal mokytojo pateiktus klausimus. Kartais atpažįsta retorikos priemones ir argumentacijos struktūrą (A3.1).	Skaito ir mokytojo padedamas interpretuoja Antikos oratorių (pvz., Demosteno, Cicerono) kalbas. Iš dalies atpažįsta retorikos priemones ir argumentacijos struktūrą. Kartais pasinaudoja istoriškai susiformavusiais minties modeliais (topais), kuriais galima naudotis samprotaujant bet kuria tema, atliekant retorinę teksto analizę (A3.2).	Skaito ir interpretuoja Antikos oratorių (pvz., Demosteno, Cicerono) kalbas. Dažniausiai atpažįsta retorikos priemones ir argumentacijos struktūrą. Atpažįsta istoriškai susiformavusius minties modelius (topus), kuriais galima naudotis samprotaujant bet kuria tema, atliekant retorinę teksto analizę (A3.3).	Skaito ir savitai interpretuoja Antikos oratorių (pvz., Demosteno, Cicerono) kalbas. Visada atpažįsta retorikos priemones ir argumentacijos struktūrą. Visada atpažįsta istoriškai susiformavusius minties modelius (topus), jais naudojasi samprotaudamas įvairiomis temomis, atliekdamas retorinę teksto analizę (A3.4).
Kartais su mokytojo pagalba paaiškina, kaip retorika evoliucionavo ir kaip ji taikoma šiuolaikinėje politikoje, žiniasklaidoje ir reklamoje (A4.1).	Iš dalies paaiškina, kaip retorika evoliucionavo ir kaip ji taikoma šiuolaikinėje politikoje, žiniasklaidoje ir reklamoje (A4.2).	Paaiškina, kaip retorika evoliucionavo ir kaip ji taikoma šiuolaikinėje politikoje, žiniasklaidoje ir reklamoje (A4.3).	Paaiškina, kaip retorika evoliucionavo ir kaip ji taikoma šiuolaikinėje politikoje, žiniasklaidoje ir reklamoje, pateikia savitų netikėtų pavyzdžių iš šiuolaikinių oratorių pasisakymų (A4.4).
Retorikos technikos mokymas (B)			
Pagal mokytojo pateiktus pavyzdžius,	Pagal mokytojo pateiktus planus kuria	Kuria savo kalbas remdamasis	Kuria originalias kalbas remdamasis

planus ir su mokytojo pagalba kuria savo kalbas remdamasis Aristotelio <i>etos, logos, patos</i> principais. Kartais naudoja Cicerono penkis retorikos kanonus, planuodamas ir rengdamas viešas kalbas. Bando taikyti istorinius pavyzdžius savo analizėse (B1.1).	savo kalbas remdamasis Aristotelio <i>etos, logos, patos</i> principais. Iš dalies naudoja Cicerono penkis retorikos kanonus, planuodamas ir rengdamas viešas kalbas. Taiko mokytojo pasiūlytus istorinius pavyzdžius savo analizėse (B1.2).	Aristotelio <i>etos, logos, patos</i> principais. Naudoja Cicerono penkis retorikos kanonus, planuodamas ir rengdamas viešas kalbas. Supranta, kaip Antikos oratoriai (pvz., Ciceronas) įkvėpė modernių kalbėtojų (pvz., Martino Liuterio Kingo) stilių. Geba taikyti istorinius pavyzdžius savo analizėse (B1.3).	Aristotelio <i>etos, logos, patos</i> principais. Visada naudoja Cicerono penkis retorikos kanonus, planuodamas ir rengdamas viešas kalbas. Supranta ir geba paaiškinti, kaip Antikos oratoriai (pvz., Ciceronas) įkvėpė modernių kalbėtojų (pvz., Martino Liuterio Kingo) stilių. Geba taikyti savarankiškai pasirinktus istorinius pavyzdžius savo analizėse (B1.4).
Atpažįsta mokytojo parodytas loginio mąstymo klaidas (sofizmus). Mokytojo padedamas komponuoja kalbą pagal pasirinktas analogijas, paaiškina, kokio tipo kalbą rengia (B2.1).	Iš dalies atpažįsta ir kritiškai vertina loginio mąstymo klaidas (sofizmus). Žino teiginių dėstymo tvarką. Stengiasi komponuoti kalbą pagal mokytojo pasiūlytas analogijas, paaiškina, kokio tipo kalbą rengia (B2.2).	Atpažįsta ir kritiškai vertina loginio mąstymo klaidas (sofizmus). Žino teiginių dėstymo tvarką. Komponuoja kalbą pagal analogijas, paaiškina, kokio tipo kalbą rengia (B2.3).	Visada atpažįsta ir kritiškai vertina loginio mąstymo klaidas (sofizmus). Žino teiginių dėstymo tvarką. Komponuoja kalbą pagal savarankiškai pasirinktas analogijas, paaiškina, kokio tipo kalbą rengia (B2.4).
Atpažįsta manipuliavimo technikas žiniasklaidoje ir reklamoje mokytojo pateiktuose pavyzdžiuose (B3.1).	Mokytojo padedamas lygina Antikos retorikos principus su šiuolaikinėmis politinėmis ir viešosiomis kalbomis. Kartais atpažįsta manipuliavimo technikas žiniasklaidoje ir reklamoje (B3.2).	Lygina Antikos retorikos principus su šiuolaikinėmis politinėmis ir viešosiomis kalbomis. Atpažįsta manipuliavimo technikas žiniasklaidoje ir reklamoje (B3.3).	Lygina Antikos retorikos principus su šiuolaikinėmis politinėmis ir viešosiomis kalbomis, atlieka palyginamąsias analizes. Visada atpažįsta manipuliavimo technikas žiniasklaidoje ir reklamoje (B3.4).
Mokytojo padedamas, pagal pateiktą planą rengia ir pristato kalbas pagal klasikinius retorikos metodus. Glaustai dėsto mintis, stengiasi laikytis pagrindinių stiliaus taisyklių, kartais pasirenka raiškos priemonės, pasiremia mokytojo pasiūlytomis žymių oratorių mintimis (B4.1).	Mokytojo padedamas rengia ir pristato kalbas, naudodamas klasikinius retorikos metodus. laikosi pagrindinių stiliaus taisyklių: konkretumo ir glaustumo. Pasirenka tinkamas raiškos priemonės, pasiremia mokytojo pasiūlytomis žymių oratorių mintimis (B4.2).	Rengia ir pristato kalbas, naudodamas klasikinius retorikos metodus. Taisyklingai ir aiškiai dėsto mintis, laikosi pagrindinių stiliaus taisyklių: konkretumo ir glaustumo. Pasirenka tinkamas raiškos priemonės, siekia įtaigumo pasiremdamas žymių oratorių mintimis (B4.3).	Visada savarankiškai rengia ir pristato kalbas, naudodamas klasikinius retorikos metodus. Taisyklingai ir aiškiai dėsto mintis, laikosi pagrindinių stiliaus taisyklių: konkretumo ir glaustumo. Pasirenka tinkamas įvairias ir netradicines verbalines ir neverbalines raiškos priemonės, siekia įtaigumo pasiremdamas žymių oratorių mintimis (B4.4).
Stengiasi dalyvauti įvairiose komunikavimo situacijose, perduoda informaciją kitam asmeniui naudodamasis netiesiogine pagalba. Atsižvelgdamas į adresatą, laikosi kalbos normų, geba aptarti perskaitytą tekstą pagal pateiktus klausimus, bando diskutuoti teksto tema / problema (B5.1).	Išsako savo mintis, nuomonę. Dalyvauja įvairiose komunikavimo situacijose, perduoda informaciją kitam asmeniui. Atsižvelgdamas į adresatą, laikosi kalbos normų, geba aptarti perskaitytą tekstą pagal pasiūlytus kriterijus (B5.2).	Aiškiai išsako savo mintis, nuomonę, vertinimus. Dalyvauja įvairiose komunikavimo situacijose, perduoda tikslią informaciją kitam asmeniui. Atsižvelgdamas į adresatą, laikosi kalbos normų, taiko klausymosi ir kalbėjimo strategijas, geba aptarti perskaitytą tekstą, analizuoja, daro išvadas, diskutuoja teksto tema / problema (B5.3).	Originaliai išsako savo mintis, nuomonę, vertinimus. Visada aktyviai dalyvauja įvairiose komunikavimo situacijose, perduoda tikslią informaciją kitam asmeniui. Atsižvelgdamas į adresatą, laikosi kalbos normų, taiko klausymosi ir kalbėjimo strategijas, geba aptarti savarankiškai perskaitytą tekstą, analizuoja, daro netikėtas išvadas, diskutuoja teksto tema / problema (B5.4).

<p>Kalba ne visada struktūruota. Kartais turi aiškią įžangą ir išvadą. Kalba pateikiama nelabai sklandžiai ir įtaigiai, pasitaiko pauzių ar pasikartojimų. Pateikiami silpnoki argumentai, paremti faktais ar asmenine nuomone (B6.1).</p>	<p>Kalba ne visada turi aiškią įžangą, pagrindinę dalį ir išvadą. Mažai naudojamos retorinės priemonės Kalba glaustai, pasitaiko nereikalingų pauzių ar pasikartojimų. Pateikiami argumentai ne visada svarūs ir paremti faktais ar logika (B6.2).</p>	<p>Kalba turi aiškią įžangą, pagrindinę dalį ir išvadą. Naudojamos retorinės priemonės (pvz., pakartojimai, metaforos, retoriniai klausimai). Kalba pateikiama sklandžiai ir įtaigiai, be nereikalingų pauzių ar pasikartojimų. Pateikiami stiprūs argumentai, paremti faktais ar logika. Vengiama neaiškių, miglotų formuluočių (B6.3).</p>	<p>Kalba originali – turi aiškią įtraukiančią įžangą, pagrindinę dalį ir netikėtą išvadą. Naudojamos įvairios retorinės priemonės (pakartojimai, palyginimai, metaforos, retoriniai klausimai ir sušukimai). Kalba pateikiama sklandžiai ir įtaigiai, be nereikalingų pauzių ar pasikartojimų. Pateikiami stiprūs argumentai, paremti faktais ar logika. Vengiama neaiškių, miglotų formuluočių (B6.4).</p>
--	--	--	---

ŠEŠTASIS SKIRSNIS SENOVĖS GRAIKŲ KALBA

194. Senovės graikų kalba – privalomai pasirenkamas Programos dalykas.

195. Senovės graikų kalbos dalyko paskirtis – sudaryti sąlygas mokiniui pažinti Antikos Graikijos kalbinį ir kultūrinį paveldą, ugdyti kalbinio tyrinėjimo, teksto analizės ir interpretavimo gebėjimus, reikalingus asmeninei, kultūrinei ir intelektinei brandai.

196. Mokydamasis senosios graikų kalbos, mokinys susipažįsta su Europos filosofijos, literatūros, istorijos, retorikos, mito ir politinės minties ištakomis, ugdomi gebėjimą suprasti Antikos pasaulio idėjų poveikį Vakarų civilizacijos raidai ir šiuolaikinei kultūrai.

197. Senosios graikų kalbos mokymasis padeda mokiniui nuosekliai pažinti kalbos sistemą, suvokti gramatinių reiškinių ir sąvokų raidą, lyginti kalbas, atpažinti graikiškos kilmės žodžius įvairiuose šiuolaikiniuose kontekstuose, ypač mokslo, kultūros, filosofijos ir viešojo gyvenimo srityse.

198. Senovės graikų kalba kaip dalykas ugdo analitinį, kritinį ir interpretacinį mąstymą, stiprina kalbinį sąmoningumą, padeda formuoti kultūrinei savimonei, skatina domėtis klasikinės tradicijos tęstinumu Europos ir pasaulio kultūroje.

199. Mokiniam sudaromos sąlygos per kalbą ir tekstą pažinti Antikos žmogaus pasaulėjautą, vertybines nuostatas, visuomenės gyvenimo modelius, ugdyti pagarbą kultūrų įvairovei, dialogišką santykį su tradicija ir atsakingą požiūrį į kultūros paveldą.

200. Senosios graikų kalbos mokymasis sudaro prielaidas gilesniam humanitarinių ir socialinių mokslų pažinimui, ypač filologijos, filosofijos, istorijos, kultūros, meno, teologijos ir politikos sričių studijoms.

201. Dalyko tikslas – ugdyti mokinį, gebantį suprasti ir interpretuoti senosios graikų kalbos tekstus, pažinti Antikos Graikijos pasaulėžiūrą ir kultūrą, suvokti jų įtaką Europos civilizacijai, plėtoti kalbinį sąmoningumą, kritinį mąstymą ir kultūrinę savimonę.

202. Pagrindinio ugdymo uždaviniai. Siekdami dalyko tikslo, mokiniai:

202.1. įgyja senosios graikų kalbos abėcėlės, rašybos, tarties ir kirčiavimo pagrindus;

202.2. įgyja pagrindinių senosios graikų kalbos fonetikos, morfologijos ir sintaksės žinių;

202.3. atpažįsta ir aiškina pagrindines gramatines formas bei sakinio sandaros elementus;

202.4. skaito, supranta ir verčia nesudėtingus senosios graikų kalbos sakinius ir tekstus;

202.5. taiko kalbos pažinimo ir teksto supratimo strategijas, naudojasi žodynais, gramatikos lentelėmis ir kitomis mokymosi priemonėmis;

202.6. atpažįsta senosios graikų kalbos leksikos, žodžių darybos ir sąvokų sąsajas su lietuvių ir kitomis žinomomis kalbomis;

202.7. pažįsta pagrindinius Antikos Graikijos kultūros, literatūros, mitologijos, filosofijos ir visuomenės gyvenimo reiškinius;

202.8. sieja kalbos reiškinius su Antikos Graikijos istoriniu ir kultūriniu kontekstu;

202.9. lygina Antikos ir dabarties kultūros, pasaulėžiūros ir vertybių reiškinius;

202.10. ugdomi kalbinį, kultūrinį ir tarpkultūrinį sąmoningumą, pagarbą klasikinei tradicijai ir kultūros paveldui;

202.11. ugdomi nuostatą kryptingai mokytis kalbų ir plėsti humanitarinį akiratį.

203. Vidurinio ugdymo uždaviniai. Siekdami dalyko tikslo, mokiniai:

203.1. skaito, supranta, analizuoja, verčia ir interpretuoja senosios graikų kalbos tekstus;

203.2. gilina senosios graikų kalbos fonetikos, morfologijos, sintaksės ir leksikos žinias;

203.3. atpažįsta ir aiškina tekstų gramatinius, leksinius ir sintaksinius ypatumus;

203.4. taiko filologinės analizės pagrindus, nagrinėdami senosios graikų kalbos tekstus;

203.5. naudojasi žodynais, kalbos žinytais, komentarais, skaitmeniniais ištekliais ir kitais informacijos šaltiniais;

203.6. nagrinėja Antikos Graikijos literatūros, filosofijos, istorijos, retorikos ir mitologijos tekstus bei juose reiškiamas idėjas;

203.7. apmąsto Antikos tekstuose keliamus moralinius, filosofinius ir pilietinius klausimus, siedami juos su dabarties kultūriniu ir visuomeniniu gyvenimu;

203.8. ugdomi gebėjimą logiškai, nuosekliai ir argumentuotai reikšti mintis žodžiu ir raštu;

203.9. atpažįsta senosios graikų kalbos leksinio ir sąvokinio paveldo apraiškas šiuolaikinėse kalbose, moksle ir kultūroje;

203.10. suvokia Antikos Graikijos kalbos ir kultūros reikšmę Europos civilizacijos raidai;

203.11. plėtoja kalbinį, kultūrinį ir tarpkultūrinį sąmoningumą, vertindami Antikos tradicijos tęstinumą šiuolaikiniame pasaulyje.

204. Senosios graikų kalbos mokymas(is) padeda nuosekliai ugdyti visas bendrąsias kompetencijas: komunikavimo, pažinimo, kultūrinę, pilietiškumo, kūrybiškumo, socialinę, emocinę ir sveikos gyvensenos, skaitmeninę. Per skirtingų klasių pakopas kompetencijų ugdymas gilėja ir plečiasi, atsižvelgiant į mokinių brandą bei gebėjimus:

204.1. Komunikavimo kompetencija. Senosios graikų kalbos pagrindai padeda vykti komunikacijai horizontaliai – savajame laikmetyje ir vertikalčiai – istorijos procese. Dalis lietuvių kalboje vartojamų tarptautinių žodžių yra kilę iš senosios graikų kalbos, todėl mokiniai formuojasi gebėjimą atpažinti, suprasti ir

teisingai interpretuoti įvairiakalbėje aplinkoje vartojamus žodžius ar posakius, versti iš senosios graikų kalbos ir į graikų kalbą nesudėtingas frazes, paaiškinti iš graikų kalbos kilusius tarptautinius žodžius ir terminus.

204.2. Pažinimo kompetencija. Mokiniai vartoja kalbos išteklius, kurie apima kalbines komunikacines (funkcines, semantines, gramatines, leksines, diskurso, fonologines ir kt.), sociokultūrinės, tarpkultūrinės žinias ir gebėjimus; analizuoja senosios graikų kalbos vienetus ir mokosi senosios graikų kalbos fonetikos, kirčiavimo, gramatinės sandaros ir leksikos, į tarptautinę vartoseną įėjusių senosios graikų kalbos frazeologizmų; perskaito ir suvokia skaitomus tekstus ir supranta jų teikiamą informaciją, reaguoja į ją; plečia žodyną, vartoja abstrakčiasias ir konkrečiasias sąvokas, kalbos pažinimo sąvokas ir terminus.

204.3. Kultūrinė kompetencija. Tyrinėja ir lygina kultūros objektus ir reiškinius; skaitydami, nagrinėdami, interpretuodami Antikos tekstus atpažįsta kultūrinius simbolius ir stereotipus, deklaruojamas vertybes; suvokia savo kultūrinius interesus, įgyvendina juos; lygina ir kritiškai vertina vertybes, idėjas, komunikacijos formas, kultūros pasiekimus Lietuvos ir Europos kultūros kontekstuose; kritiškai vertina įvairių kultūros reiškinių poveikį šalies, Europos ir pasaulio kultūros raidai.

204.4. Skaitmeninė kompetencija. Naudojasi skaitmeniniais žodynais, vertimo programomis, kitais suprasti padedančiais įrankiais; pateikia vertinimą, komentarą; analizuodami ir vertindami informaciją, atskiria faktus ir nuomones, atpažįsta melagingas naujienas; audiovizualiniam kūriniui rengti pasirenka tinkamas skaitmenines priemones ir tekstų rengykles; saugiai naudojasi skaitmeninėmis technologijomis, remiasi asmens duomenų bei privatumo sauga skaitmeninėje erdvėje; kritiškai vertina skaitmeninio turinio pasirinkimą.

204.5. Kūrybiškumo kompetencija. Ieško kalbinės raiškos galimybių, taiko įvairias priemones ir būdus versdami ir kurdami tekstus, svarsto, ką norėtų sužinoti, tyrinėti, išbandyti; renka kūrybai reikalingą informaciją iš įvairių šaltinių; pasitelkia vaizduotę tam, kad pasiūlytų kūrybinę idėją; kelia klausimus, problemas ir pateikia sprendimo būdus bei juos pagrindžiančius argumentus; savarankiškai atlieka kūrybines užduotis; turimas žinias ir gebėjimus perkelia į naują kontekstą.

204.6. Pilietiškumo kompetencija. Mokiniai ugdomi pilietinę savimonę ir pilietiškumo galią analizuodami senovės Graikijos mintį, interpretuodami ir kritiškai vertindami Antikos filosofų išvalgas apie valstybės prigimtį, funkcijas ir politinius valstybingumo modelius. Susipažindami su senovės Atėnų istorija – demokratinės visuomenės ištakomis ir kova už demokratinį valstybės modelį ugdomi gebėjimą sugyventi bendruomenėje, pagarbą žmogaus teisėms ir laisvėms.

204.7. Socialinė, emocinė ir sveikos gyvensenos kompetencija. Analizuoja nuo Antikos laikų svarbias žmogiškąsias vertybes, ugdomi gebėjimus įvertinti elgesio pasekmes, geba paaiškinti, kaip sudėtingose situacijose vertybės padeda rasti sprendimus; supranta, kad vertybinės nuostatos skirtingose kultūrose gali būti skirtingos. Nagrinėdami tekstus apie žymių Antikos žmonių gyvenimą, antikinę sveiko gyvenimo būdo sampratą ugdomi sveikos gyvensenos nuostatas.

205. Programoje pasiekimų sritys žymimos raide (pavyzdžiui, A, B, C), o raide ir skaičiumi (pavyzdžiui, A1, A2) žymimas tos pasiekimų srities pasiekimas.

206. Šios pasiekimų sritys yra bendros visoms I–IV gimnazijos klasėms. Kiekvienam koncentrui numatyti konkretūs kiekvienos srities pasiekimai, suformuluoti atsižvelgiant į mokinio raidos ypatumus ir įgytą patirtį.

207. Pasiekimų sritys ir pasiekimai:

207.1. Kalbos sistemos pažinimas, žodyno kaupimas ir vartojimas (A). Mokiniai pažįsta senosios graikų kalbos abėcėlę, rašybos, tarties ir kirčiavimo pagrindus, įgyja bazinių fonetikos, morfologijos ir sintaksės žinių, kaupia dažniausiai vartojamą žodyną ir mokosi jį taikyti skaitydami bei analizuodami tekstus. Vėliau mokiniai gilina gramatinės sistemos pažinimą, plečia žodyną semantiniu ir etimologiniu požiūriu, atpažįsta sudėtingesnes kalbos struktūras. Šios pasiekimų srities mokinių pasiekimai:

207.1.1. atpažįsta senosios graikų kalbos raides, skaito ir taisyklingai perrašo žodžius, kaupia dažniausiai vartojamą žodyną (A1);

207.1.2. atpažįsta ir aiškina pagrindines gramatinės formas, nustato žodžių gramatinius požymius ir taiko pagrindines kaitybos paradigmas (A2);

207.1.3. analizuoja pagrindinius sakinio sandaros elementus, nustato morfologinius ir sintaksinius ryšius, remdamasis jais aiškina sakinio prasmę (A3).

207.2. Skaitymas, teksto supratimas ir vertimas (B). Mokiniai mokosi skaityti, suprasti ir versti nesudėtingas senosios graikų kalbos tekstus, nustato pagrindinę jų informaciją, atpažįsta sakinio dalių ir teksto elementų ryšius. Vėliau jie ugdomi gebėjimą tiksliau perteikti teksto turinį lietuvių kalba, atsižvelgti į gramatinę sandarą, leksiką ir kontekstą, aiškinti paprastas kultūrinės, mitologines ir istorines nuorodas. Šios pasiekimų srities mokinių pasiekimai:

207.2.1. skaito ir supranta nesudėtingą senosios graikų kalbos tekstą, nustato pagrindinę informaciją, atpažįsta sakinio dalis ir loginius ryšius (B1);

207.2.2. verčia tekstą iš senosios graikų kalbos į lietuvių kalbą, siekia tiksliai ir taisyklingai perteikti jo turinį (B2);

207.2.3. analizuoja teksto prasmę platesniame kontekste, paaiškina paprastas kultūrinės, mitologines ir istorines nuorodas, remdamasis teksto supratimu atlieka nuoseklų vertimą (B3).

207.3. Kalbos refleksija, kultūrinis pažinimas ir tarpdalykinės sąsajos (C). Mokiniai lygina senąją graikų kalbą su lietuvių ir kitomis žinomomis kalbomis, atpažįsta graikiškos kilmės žodžius, sąvokas ir terminus. Jie sieja kalbą su Antikos Graikijos kultūra, literatūra, mitologija, filosofija, istorija ir politine mintimi, reflektuoja

senosios graikų kalbos reikšmę Europos kultūros raidai ir jos tęstinumą dabarties pasaulyje. Šios pasiekimų srities mokinių pasiekimai:

207.3.1. lygina senosios graikų kalbos žodžius, formas ir sąvokas su lietuvių ir kitomis žinomomis kalbomis, atpažįsta graikiškos kilmės žodžius (C1);

207.3.2. sieja kalbą su Antikos Graikijos kultūriniu, istoriniu ir literatūriniu kontekstu (C2);

207.3.3. atpažįsta graikiškos kilmės terminus ir sąvokas filosofijos, mokslo, meno, politikos ir literatūros srityse, paaiškina jų reikšmę ir interpretuoja Antikos kultūros ženklus šiuolaikiniame kontekste (C3).

208. Mokinių pasiekimų raida aprašoma pagal pasiekimų sritis, pateikiant pagrindinio lygio pasiekimus kas dvejus metus. Lentelėje raide (pavyzdžiui, A) žymima pasiekimų sritis, raide ir pirmu skaičiumi (pavyzdžiui, A1) – tos pasiekimų srities pasiekimas, o antru skaičiumi – pagrindinis pasiekimų lygis.

Kalbos sistemos pažinimas, žodyno kaupimas ir vartojimas (A).		
Pasiekimai	I–II gimnazijos klasė	III–IV gimnazijos klasė
Atpažįsta senosios graikų kalbos raides, skaito ir taisyklingai perrašo žodžius, kaupia dažniausiai vartojamą žodyną (A1).	Atpažįsta senosios graikų kalbos raides, skaito ir taisyklingai perrašo žodžius bei trumpus sakinius, taiko skaitymo, tarties ir kirčiavimo pagrindus, kaupia dažniausiai tekstuose vartojamą žodyną. Išmoksta ~50–100 dažniausiai vartojamų žodžių (daiktavardžiai, veiksmažodžiai, būdvardžiai) (A1.3).	Skaito trumpus ir ilgesnius tekstus ar jų fragmentus, tiksliai plečia teminį žodyną, geriau supranta žodžių reikšmes, jų vartoseną ir semantinius ryšius tekste. Naudoja visas pagrindines linksnių funkcijas ir veiksmažodžių laikus. Išmoksta apie 200–350 žodžių. Aptaria graikų ir gimtosios bei užsienio kalbų panašumus ir skirtumus (A1.3).
Atpažįsta ir aiškina pagrindines gramatines formas, nustato žodžių gramatinius požymius ir taiko pagrindines kaitybos paradigmas (A2).	Atpažįsta dažniausiai tekstuose pasitaikančias gramatines formas, nustato pagrindinius jų požymius ir, remdamasis jais, supranta žodžių reikšmę sakinyje (A2.3).	Atpažįsta ir aiškina įvairesnes gramatines formas, lygina jų reikšmes ir funkcijas, remiasi jomis skaitydamas, versdamas ir aiškindamas tekstą (A2.3).
Analizuoja pagrindinius sakinio sandaros elementus, nustato morfologinius ir sintaksinius ryšius, remdamasis jais aiškina sakinio prasmę (A3).	Pradeda suprasti linksnių bei laikų funkcijas pavyzdžiuose. Nustato pagrindinius sakinio sandaros elementus, atpažįsta paprasčiausius morfologinius ir sintaksinius ryšius, remdamasis jais aiškina nesudėtingo sakinio ar trumpo teksto prasmę (A3.3).	Supranta sakinio struktūrą ir geba ją analizuoti. Analizuoja sudėtingesnius morfologinius ir sintaksinius ryšius, paaiškina jų vaidmenį tekste, remdamasis jais tiksliau supranta ir perteikia sakinio bei teksto prasmę. Pradeda naudoti žinias interpretuodamas sakinio reikšmę ir pažodžiui versdamas (A3.3).
Skaitymas, teksto supratimas ir vertimas (B)		
Skaito ir supranta nesudėtingą senosios graikų kalbos tekstą, nustato pagrindinę informaciją, atpažįsta sakinio dalis ir loginius ryšius (B1).	Skaito ir supranta nesudėtingus adaptuotus tekstus, nustato pagrindinę informaciją, atpažįsta veikėjus, veiksmą, laiką, vietą ir paprasčiausius loginius ryšius. Gali nurodyti, kas yra veiksnys, kas – tarinys. Susieja žodžių reikšmes ir pateikia labai paprastą vertimą (B1.3).	Skaito ir supranta ilgesnius adaptuotus tekstus bei nesudėtingus autentiškų tekstų fragmentus, išskiria pagrindinę ir dalinę informaciją, supranta teksto sandarą, temas ir prasminius akcentus. Suvokia nedidelio pasakojamojo teksto bendrą prasmę be pagalbos. Atpažįsta daugumą veiksmažodžių formų ir žodžių funkcijas sakiniuose (B1.3).
Verčia tekstą iš senosios graikų kalbos į lietuvių kalbą, siekia tiksliai ir taisyklingai perteikti jo turinį (B2).	Verčia trumpus sakinius ir nesudėtingus tekstus iš senosios graikų kalbos į lietuvių kalbą, remdamasis žodyno, gramatinių formų ir pagrindinių sakinio ryšių atpažinimu. Supranta, kad vertimas į gimtąją kalbą turi skambėti „natūraliai“, bet retai to pasiekia savarankiškai. Supranta, kad kai kuriuos žodžius ar struktūras reikia perteikti kitaip. Su mokytojo patarimais formuluoja taisyklingą, sklandų sakinį (B2.3).	Verčia ilgesnius tekstus ar jų fragmentus, tiksliau ir nuosekliau perteikia jų turinį lietuvių kalba, atsižvelgia į kontekstą, leksines reikšmes ir lietuvių kalbos raišką. Pateikia sakinio vertimą, atsižvelgdamas į jo gramatinę struktūrą ir loginę prasmę. Verčia tekstus, išlaikydamas loginį ryšį tarp sakinių. Atpažįsta kultūrinius, idiomatinius posakius ir bando perteikti jų prasmę gimtąja kalba. Prireikus trumpai paaiškina, kodėl pasirinko tam tikrą vertimo variantą

		(B2.3).
Analizuoja teksto prasmę platesniame kontekste, paaiškina paprastas kultūrinės, mitologinės ir istorinės nuorodas, remdamasis teksto supratimu atlieka nuoseklų vertimą (B3).	Paaiškina bendrą teksto prasmę, susieja ją su paprastomis kultūrinėmis, mitologinėmis ar istorinėmis nuorodomis, nuosekliai perteikia teksto turinį. Geba iš konteksto suprasti nežinomų formų ar žodžių reikšmę. Atpažįsta dažnesnius mitologinius vardus (pvz., Dzeusas, Poseidonas, Atėnė ir kt.) ir trumpai paaiškina jų reikšmę (B3.3).	Aiškina teksto prasmę platesniame literatūriniame, kultūriniame, istoriniame ar filosofiniame kontekste, interpretuoja svarbiausias nuorodas, vaizdinius ir idėjas. Savarankiškai supranta sakinių prasmę iš konteksto, net jei kai kurios formos nežinomos. Pritaiko gramatines žinias lanksčiai, sprenddamas dėl nežinomo žodžio reikšmės. Paaiškina mitologinių veikėjų, vietų ar papročių reikšmę. Vertime stengiasi išlaikyti ne tik prasmę, bet ir kultūrinį atspalvį (B3.3).
Kalbos refleksija, kultūrinis pažinimas ir tarpdalykinės sąsajos (C)		
Lygina senosios graikų kalbos žodžius, formas ir sąvokas su lietuvių ir kitomis žinomomis kalbomis, atpažįsta graikiškos kilmės žodžius (C1).	Atpažįsta senosios graikų kalbos ryšius su lietuvių ir kitomis žinomomis kalbomis, pastebi graikiškos kilmės žodžius ir sąvokas šiuolaikinėje kalboje (C1.3).	Lygina senosios graikų kalbos žodžius, formas ir sąvokas su lietuvių ir kitomis kalbomis, aiškina graikiškos kilmės žodžių, terminų ir sąvokų reikšmę bei vartoseną. Analizuoja ir lygina gramatines struktūras: linksnius, laikus, veiksmažodžių formas keliomis kalbomis (C1.3).
Sieja kalbą su Antikos Graikijos kultūriniu, istoriniu ir literatūriniu kontekstu (C2).	Sieja skaitomus tekstus su Antikos Graikijos kultūriniu, istoriniu ir literatūriniu kontekstu, atpažįsta pagrindinius mitologijos, kasdienio gyvenimo ir polio kultūros reiškinius. Su mokytojo pagalba aptaria, ką galėtų reikšti tekste minimos istorinės ar socialinės sąvokos. Nurodo, kad kai kurie žodžiai ar posakiai kilę iš istorinių ar mitologinių aplinkybių (C2.3).	Sieja tekstus su platesniu Antikos Graikijos literatūros, filosofijos, istorijos, demokratijos, retorikos ir kultūros kontekstu, paaiškina jų reikšmę Europos civilizacijai. Gali trumpai paaiškinti istorinių kontekstų įtaką kalbai. Atpažįsta mitologinių vardų reikšmę ir simbolinį vaidmenį tekste (pvz., supranta, kad vardas Ἀθηνᾶ (Atėnė) siejamas su išmintimi ir globa, ο Προμηθεύς (Prometėjas) – su žinojimu, drąsa ir auka) (C2.3).
Atpažįsta graikiškos kilmės terminus ir sąvokas filosofijos, mokslo, meno, politikos ir literatūros srityse, paaiškina jų reikšmę ir interpretuoja Antikos kultūros ženklus šiuolaikiniame kontekste (C3).	Atpažįsta graikiškos kilmės terminus ir Antikos kultūros ženklus įvairiuose kontekstuose, paaiškina jų bendriausią reikšmę ir pastebi jų pėdsakus dabarties kultūroje. Palygina frazių reikšmę pažodžiui ir perkeltine prasme (C3.3).	Reflektuoja apie posakių vartojimo prasmę šiandieninėje visuomenėje (pvz., γνωθί σεαυτόν – „pažink save“, μέτρον ἄριστον – „geriausia – saikas“). Geba susieti terminą ar posakį su jo kilme ir prasme šiuolaikiniuose diskursuose (C3.3).

209. Mokymo(si) turinys. I–II klasė:

209.1. Kalbos struktūros pažinimas, žodyno kaupimas ir vartojimas:

209.1.1. Graikų kalbos atsiradimas ir vieta indoeuropiečių kalbų šeimoje.

209.1.2. Graikų alfabetas: raidės, tarimas, transkripcija. Spiritus ir kirčiavimo pagrindai.

209.1.3. Skiemens ilgis. Artikelis.

209.1.4. Pirmosios ir antrosios linksniuotės daiktavardžiai.

209.1.5. Būdvardžių derinimas su daiktavardžiais.

209.1.6. Įvardžiai (asmeniniai, parodomieji).

209.1.7. Veiksmažodžio pradmenys: esamasis laikas (*praesens*). Pagrindinės veiksmažodžio formos.

Pagrindinis žodynas (kasdienis gyvenimas, žmogus, polis, mitologija).

209.2. Skaitymas ir vertimas:

209.2.1. Paprasti sakiniai ir jų sandara.

209.2.2. Graikiško sakinio struktūra. Trumpų sakinių skaitymas ir analizė.

209.2.3. Nesudėtingų adaptuotų tekstų skaitymas.

209.2.4. Vertimo pradmenys: pažodinis vertimas ir gramatinė analizė.

- 209.2.5. Paprastų mitologinių tekstų skaitymas.
- 209.2.6. Trumpų pasakojamųjų tekstų vertimas iš senosios graikų kalbos į lietuvių kalbą.
- 209.3. Kalbos refleksija ir tarpdalykinės sąsajos.
- 209.3.1. Graikų kalbos ryšys su lietuvių ir kitomis Europos kalbomis.
- 209.3.2. Graikiškos kilmės žodžiai šiuolaikinėje kalbose.
- 209.3.3. Antikos Graikijos kultūros pagrindai. Graikų mitologija.
- 209.3.4. Graikiški terminai moksle ir kasdienėje kalboje.
- 209.3.5. Antikos kultūros pėdsakai šiuolaikiniame pasaulyje.
210. Mokymo(si) turinys. III–IV klasė:
- 210.1. Kalbos struktūros pažinimas, žodyno kaupimas ir vartojimas.
- 210.1.1. Graikų kalba, tarmės ir raštas Antikoje bei vėliau.
- 210.1.2. Trečiosios linksniuotės daiktavardžiai.
- 210.1.3. Būdvardžių kaitybos ypatybės.
- 210.1.4. Įvardžių sistema.
- 210.1.5. Veiksmažodžio laikų sistema (*futurum, aoristus, perfectum*).
- 210.1.6. Veiksmažodžių rūšys ir nuosakos. Dalyviai ir jų vartojimas.
- 210.1.7. Sudėtingesnės morfologinės struktūros. Žodžių daryba ir etimologija.
- 210.1.8. Teminis žodynas: filosofija, politika, literatūra.
- 210.2. Skaitymas ir vertimas:
- 210.2.1. Ilgesnių ir sudėtingesnių tekstų skaitymas.
- 210.2.2. Adaptuotų klasikinės literatūros tekstų analizė.
- 210.2.3. Sintaksinių konstrukcijų analizė tekste.
- 210.2.4. Semantinis vertimas, atsižvelgiant į kontekstą.
- 210.2.5. Autentiškų arba minimaliai adaptuotų tekstų skaitymas.
- 210.2.6. Tekstų interpretacija literatūriniam ir kultūriniam kontekste.
- 210.3. Kalbos refleksija ir tarpdalykinės sąsajos:
- 210.3.1. Graikų kalbos įtaka Europos kultūrai.
- 210.3.2. Filosofinių ir kultūrinių sąvokų kilmė.
- 210.3.3. Graikiškų terminų vartojimas filosofijoje, politikoje, moksle ir mene.
- 210.3.4. Antikinės literatūros ir filosofijos tekstų kultūrinis kontekstas.
- 210.3.5. Graikiškų sentencijų ir citatų interpretacija.
- 210.3.6. Antikos kultūros aktualumas šiandien.
211. Senosios graikų kalbos mokymo(si) vertinimas grindžiamas dalyko tikslais ir apima kalbos sistemos pažinimo, žodyno kaupimo ir vartojimo, skaitymo, teksto supratimo, vertimo, kultūrinio pažinimo ir kalbos refleksijos pasiekimus.
212. Vertinimas yra nuolatinis mokinio pasiekimų ir daromos pažangos stebėjimo, fiksavimo, interpretavimo ir apibendrinimo procesas. Vertinimo duomenys naudojami mokymo(si) perspektyvai numatyti, ugdymo procesui individualizuoti ir mokiniui teikti pažangą skatinantį grįžtamąjį ryšį.
213. Mokinių pasiekimai vertinami įskaita. Įskaita patvirtina, kad mokinys pasiekė programoje numatytus senosios graikų kalbos mokymosi rezultatus ir padarė individualią pažangą pagal savo galimybes.
214. Vertinant mokinių pasiekimus atsižvelgiama į mokinio daromą pažangą, pastangas, gebėjimą taikyti įgytas žinias ir ugdomų gebėjimų plėtotę. Kasdienėje ugdomojoje veikloje mokinių pasiekimai vertinami pagal tai, kaip jų atliekamos užduotys atitinka numatytus kriterijus.
- 214.1. Vertinant mokinių pasiekimus atsižvelgiama į šiuos aspektus:
- 214.1.1. Savarankiškumą: padedamas; vadovaudamasis pateiktais kriterijais; konsultuodamasis; savarankiškai.
- 214.1.2. Gebėjimų plėtotę: nuo pagrindinių kalbos reiškinių atpažinimo ir aiškinimo pereinama prie tikslesnio jų taikymo skaitant, verčiant ir analizuojant tekstą, o vėliau – prie platesnės teksto interpretacijos ir kultūrinio konteksto suvokimo.
- 214.1.3. Konteksto suvokimą: nuo siauro tekstinio ar teminio konteksto pereinama prie platesnio kultūrinio, istorinio, literatūrinio, filosofinio ir šiuolaikinio konteksto suvokimo bei interpretavimo.
215. Rengiant vertinimo užduotis svarbu sudaryti galimybes mokiniams parodyti skirtingų pasiekimų sričių gebėjimus, stebėti individualią pažangą ir teikti mokymąsi palaikantį grįžtamąjį ryšį. Vertinimo užduotys turėtų būti įvairios ir atitikti dalyko pobūdį.
216. Vertinimo būdai:
- 216.1. Formuojamasis vertinimas:
- 216.1.1. nuolatinis mokinio pažangos stebėjimas;
- 216.1.2. grįžtamojo ryšio teikimas;
- 216.1.3. mokinio įsivertinimas;
- 216.1.4. tarpusavio vertinimas.
- 216.2. Diagnostinis vertinimas:
- 216.2.1. diagnostinės užduotys kurso pradžioje;
- 216.2.2. kalbinės ir kultūrinės patirties nustatymas;
- 216.2.3. mokymosi poreikių nustatymas.

- 216.3. Kaupiamasis vertinimas:
 216.3.1. užduočių ir darbų analizė;
 216.3.2. dalyvavimo projektinėje, pažintinėje ir interpretacinėje veikloje vertinimas.
 216.4. Apibendrinamasis vertinimas:
 216.4.1. įskaitinės užduotys;
 216.4.2. teksto skaitymo, supratimo, vertimo ir analizės užduotys;
 216.4.3. pristatymas, projektas, interpretacija arba rašto darbas.

217. Pasiekimų lygių požymių lentelėse raidės ir skaičių junginyje (pavyzdžiui, A1.2) raide žymima pasiekimų sritis (A), pirmu skaičiumi (1) nurodomas pasiekimas, o antru skaičiumi (2) – pasiekimų lygis:

217.1. Pasiekimų lygių požymiai. I–II gimnazijos klasės:

Slenkstinis	Patenkinamas	Pagrindinis	Aukštesnysis
Kalbos struktūros pažinimas, žodyno kaupimas ir vartojimas (A)			
Padedamas atpažįsta dalį senosios graikų kalbos raidžių, skaito ir perrašo pavienius žodžius, atpažįsta kai kuriuos dažniausiai tekstuose vartojamus žodžius (A1.1).	Atpažįsta senosios graikų kalbos raides, bet dar nepakankamai nuosekliai ar tiksliai; skaito ir perrašo žodžius bei trumpus sakinius, taiko pagrindinius skaitymo, tarties ir kirčiavimo principus, kaupia pagrindinį žodyną (A1.2).	Atpažįsta senosios graikų kalbos raides, skaito ir taisyklingai perrašo žodžius bei trumpus sakinius, taiko skaitymo, tarties ir kirčiavimo pagrindus, kaupia dažniausiai tekstuose vartojamą žodyną. Išmoksta ~50–100 dažniausiai vartojamų žodžių (daiktavardžiai, veiksmažodžiai, būdvardžiai) (A1.3).	Savarankiškai ir taisyklingai skaito bei perrašo žodžius ir trumpus sakinius, taiko skaitymo, tarties ir kirčiavimo pagrindus. Tiksliai taiko sukauptą žodyną skaitydamas ir aiškindamas tekstą išmoksta ~100 ir daugiau dažniausiai vartojamų žodžių (daiktavardžiai, veiksmažodžiai, būdvardžiai) (A1.4).
Padedamas atpažįsta kai kurias dažniausiai tekstuose pasitaikančias gramatines formas, fragmentiškai nustato jų požymius (A2.1).	Atpažįsta dažniausiai tekstuose pasitaikančias gramatines formas, nustato pagrindinius jų požymius, tačiau ne visada tiksliai paaiškina jų reikšmę sakinyje (A2.2).	Atpažįsta dažniausiai tekstuose pasitaikančias gramatines formas, nustato pagrindinius jų požymius ir, remdamasis jais, supranta žodžių reikšmę sakinyje (A2.3).	Tiksliai nustato pagrindinius sakinio sandaros elementus, aiškiau paaiškina morfologinius ir sintaksinius ryšius, remdamasis jais nuosekliai aiškina sakinio ar trumpo teksto prasmę (A2.4).
Padedamas atpažįsta pavienius sakinio sandaros elementus ir paprasčiausius ryšius, bendrais bruožais supranta sakinio prasmę (A3.1).	Nustato pagrindinius sakinio sandaros elementus, atpažįsta kai kuriuos morfologinius ir sintaksinius ryšius, paprastais atvejais aiškina sakinio ar trumpo teksto prasmę (A3.2).	Nustato pagrindinius sakinio sandaros elementus, atpažįsta paprasčiausius morfologinius ir sintaksinius ryšius, remdamasis jais aiškina nesudėtingo sakinio ar trumpo teksto prasmę (A3.3).	Tiksliai nustato pagrindinius sakinio sandaros elementus, aiškiau paaiškina morfologinius ir sintaksinius ryšius, remdamasis jais nuosekliai aiškina sakinio ar trumpo teksto prasmę (A3.3).
Skaitymas ir vertimas (B)			
Padedamas skaito trumpą nesudėtingą tekstą, supranta jo temą ar pavienę informaciją (B1.1).	Skaito ir supranta nesudėtingą adaptuotą tekstą, nustato pagrindinę informaciją, tačiau ne visada atpažįsta svarbiausius teksto ryšius (B1.2).	Skaito ir supranta nesudėtingus adaptuotus tekstus, nustato pagrindinę informaciją, atpažįsta veikėjus, veiksmą, laiką, vietą ir paprasčiausius loginius ryšius. Gali nurodyti, kas yra veiksnys, kas – tarinys. Susieja žodžių reikšmes ir pateikia labai paprastą vertimą (B1.3).	Savarankiškai skaito ir supranta nesudėtingus adaptuotus tekstus, tiksliai nustato pagrindinę informaciją ir paaiškina svarbiausius teksto ryšius. atpažįsta veikėjus, veiksmą, laiką, vietą ir paprasčiausius loginius ryšius. Nurodo, kas yra veiksnys, kas – tarinys. Susieja žodžių reikšmes ir pateikia aiškų vertimą (B1.4).
Padedamas verčia pavienius žodžius, žodžių junginius ar trumpus sakinius, remdamasis pavyzdžiu ir pagalba (B2.1).	Verčia trumpus sakinius ir nesudėtingus tekstus, remiasi žodyno, gramatinių formų ir pagrindinių sakinio ryšių atpažinimu. tačiau vertimas ne visada tikslus ir nuoseklus (B2.2).	Verčia trumpus sakinius ir nesudėtingus tekstus iš senosios graikų kalbos į lietuvių kalbą, remdamasis žodyno, gramatinių formų ir pagrindinių sakinio ryšių atpažinimu. Supranta, kad kai kuriuos žodžius ar struktūras reikia perteikti	Savarankiškai ir nuosekliai verčia trumpus tekstus, tiksliai perteikia jų turinį lietuvių kalba. Supranta ir gali paaiškinti, kodėl vertimas į gimtąją kalbą turi skambėti „natūraliai“, bet retai to pasiekia savarankiškai. Supranta, kad

Slenkstinis	Patenkinamas	Pagrindinis	Aukštesnysis
		kitaip. Su mokytojo patarimais formuluoja taisyklingą, sklandų sakinį (B2.3).	kai kuriuos žodžius ar struktūras reikia perteikti kitaip. Savarankiškai formuluoja taisyklingą, sklandų sakinį (B2.4).
Padedamas paaiškina bendrą teksto prasmę ir atpažįsta pavienes kultūrinės, mitologinės ar istorinės nuorodas (B3.1).	Paaiškina bendrą teksto prasmę, susieja ją su kai kuriomis kultūrinėmis, mitologinėmis ar istorinėmis nuorodomis, tačiau ne visada nuosekliai perteikia teksto turinį (B3.2).	Paaiškina bendrą teksto prasmę, susieja ją su paprastomis kultūrinėmis, mitologinėmis ar istorinėmis nuorodomis, nuosekliai perteikia teksto turinį. Geba iš konteksto suprasti nežinomų formų ar žodžių reikšmę (B3.3).	Savarankiškai paaiškina teksto prasmę, tiksliau susieja ją su kultūrinėmis, mitologinėmis ar istorinėmis nuorodomis ir nuosekliai perteikia teksto turinį. Atpažįsta dažnesnius mitologinius vardus (pvz., Dzusas, Poseidas, Atėnė ir kt.) ir trumpai paaiškina jų reikšmę (B3.4).
Kalbos struktūros pažinimas ir žodyno kaupimas bei vartojimas (C)			
Padedamas pastebi pavienius senosios graikų kalbos ryšius su lietuvių ar kitomis kalbomis, atpažįsta kai kuriuos graikiškos kilmės žodžius (C1.1).	Atpažįsta senosios graikų kalbos ryšius su lietuvių ir kitomis kalbomis, pastebi graikiškos kilmės žodžius ir sąvokas, tačiau jų reikšmę aiškina bendrais bruožais (C1.2).	Atpažįsta senosios graikų kalbos ryšius su lietuvių ir kitomis žinomomis kalbomis, pastebi graikiškos kilmės žodžius ir sąvokas šiuolaikinėje kalboje (C1.3).	Savarankiškai ir nuosekliai sieja tekstus su Antikos Graikijos kultūrinio, istorinio ir literatūrinio kontekstu, aiškiau paaiškina jų ryšius (C1.4).
Padedamas susieja tekstą su pavieniu Antikos Graikijos kultūros, mitologijos ar kasdienio gyvenimo reiškiniu (C2.1).	Sieja skaitomus tekstus su pagrindiniais Antikos Graikijos kultūrinio, istorinio ar literatūrinio konteksto elementais Bando aptarti, ką galėtų reikšti tekste minimos istorinės ar socialinės sąvokos (C2.2).	Sieja skaitomus tekstus su Antikos Graikijos kultūrinio, istorinio ir literatūrinio kontekstu, atpažįsta pagrindinius mitologijos, kasdienio gyvenimo ir polio kultūros reiškinius. Su mokytojo pagalba aptaria, ką galėtų reikšti tekste minimos istorinės ar socialinės sąvokos. Nurodo, kad kai kurie žodžiai ar posakiai kilę iš istorinių ar mitologinių aplinkybių (C2.3).	Savarankiškai ir nuosekliai sieja tekstus su Antikos Graikijos kultūrinio, istorinio ir literatūrinio kontekstu, aiškiau paaiškina jų ryšius. Savarankiškai aptaria, ką galėtų reikšti tekste minimos istorinės ar socialinės sąvokos. Skiria ir gali paaiškinti, kurie žodžiai ar posakiai kilę iš istorinių ar mitologinių aplinkybių (C2.4).
Mokytojo padedamas atpažįsta pavienius graikiškos kilmės terminus ar Antikos kultūros ženklus įvairiuose kontekstuose (C3.1).	Atpažįsta graikiškos kilmės terminus ir Antikos kultūros ženklus, bendrais bruožais paaiškina jų reikšmę ir pastebi jų pėdsakus dabarties kultūroje (C3.2).	Atpažįsta graikiškos kilmės terminus ir Antikos kultūros ženklus įvairiuose kontekstuose, paaiškina jų bendriausią reikšmę ir pastebi jų pėdsakus dabarties kultūroje. Palygina frazių reikšmę pažodžiui ir perkeltine prasme (C3.3).	Savarankiškai paaiškina dažnesnių terminų ir kultūros ženklų reikšmę, aiškiau susieja juos su dabarties kultūra. Randa naujų frazių ir palygina jų reikšmę pažodžiui ir perkeltine prasme (C3.4).

217.2. Pasiekimų lygių požymiai. III–IV gimnazijos klasės:

Slenkstinis (1)	Patenkinamas (2)	Pagrindinis (3)	Aukštesnysis (4)
Kalbos struktūros pažinimas, žodyno kaupimas ir vartojimas (A)			
Padedamas skaito trumpus tekstus ar jų fragmentus, atpažįsta dalį teminio žodyno, bendrais bruožais supranta kai kurių žodžių reikšmes tekste (A1.1).	Skaito trumpus ir ilgesnius tekstus ar jų fragmentus, plečia teminį žodyną, supranta pagrindines žodžių reikšmes ir jų vartoseną tekste. Išmoka apie 200–350 žodžių, sudaro	Skaito trumpus ir ilgesnius tekstus ar jų fragmentus, tiksliai plečia teminį žodyną, geriau supranta žodžių reikšmes, jų vartoseną ir semantinius ryšius tekste. Naudoja visas pagrindines linksnių	Savarankiškai skaito tekstus ar jų fragmentus, tiksliai taiko teminį žodyną, paaiškina žodžių reikšmių niuansus ir semantinius ryšius tekste. Kūrybingai naudoja visas pagrindines linksnių funkcijas ir veiksmažodžių laikus.

Slenkstinis (1)	Patenkinamas (2)	Pagrindinis (3)	Aukštesnysis (4)
	sakinius, vartoja tinkamus veiksmažodžius (A1.2).	funkcijas ir veiksmažodžių laikus. Moka apie 200–350 žodžių. Aptaria graikų ir gimtosios bei užsienio kalbų panašumus ir skirtumus (A1.3).	Moka daugiau nei 350 žodžių. Suvokia ir aptaria graikų ir gimtosios bei užsienio kalbų panašumus ir skirtumus (A1.4).
Atpažįsta kai kurias įvairesnes gramatines formas, tačiau jų reikšmę ir funkciją aiškina tik padedamas (A2.1).	Atpažįsta ir iš dalies aiškina įvairesnes gramatines formas, paprastais atvejais lygina jų reikšmes ir funkcijas (A2.2).	Atpažįsta ir aiškina įvairesnes gramatines formas, lygina jų reikšmes ir funkcijas, remiasi jomis skaitydamas, versdamas ir aiškindamas tekstą (A2.3).	Savarankiškai ir tiksliai aiškina įvairesnes gramatines formas, lygina jų reikšmes ir funkcijas, nuosekliai remiasi jomis interpretuodamas tekstą (A2.4).
Atpažįsta kai kuriuos sudėtingesnius morfologinius ir sintaksinius ryšius, bendrais bruožais supranta jų reikšmę tekste (A3.1).	Analizuoja sudėtingesnius morfologinius ir sintaksinius ryšius, tačiau jų vaidmenį tekste paaiškina ne visada nuosekliai (A3.2).	Supranta sakinio struktūrą ir geba ją analizuoti. Analizuoja sudėtingesnius morfologinius ir sintaksinius ryšius, paaiškina jų vaidmenį tekste, remdamasis jais tiksliau supranta ir perteikia sakinio bei teksto prasmę. Pradeda naudoti žinias interpretuodamas sakinio reikšmę ir pažodžiui versdamas (A3.3).	Savarankiškai paaiškina sakinio struktūrą ir geba ją analizuoti, tiksliai analizuoja sudėtingesnius morfologinius ir sintaksinius ryšius, paaiškina jų vaidmenį ir interpretuoja sakinio bei teksto prasmę (A3.4).
Skaitymas ir vertimas (B)			
Skaito ilgesnį adaptuotą tekstą ar fragmentą, supranta pagrindinę informaciją, tačiau sunkiau išskiria dalinę informaciją ir teksto akcentus (B1.1).	Skaito ir supranta ilgesnius adaptuotus tekstus bei nesudėtingus fragmentus, išskiria pagrindinę informaciją, bendrais bruožais supranta teksto sandarą ir temas (B1.2).	Skaito ir supranta ilgesnius adaptuotus tekstus bei nesudėtingus autentiškų tekstų fragmentus, išskiria pagrindinę ir dalinę informaciją, supranta teksto sandarą, temas ir prasminius akcentus. Suvokia nedidelio pasakojamojo teksto bendrą prasmę be pagalbos. Atpažįsta daugumą veiksmažodžių formų ir žodžių funkcijas sakiniuose (B1.3).	Savarankiškai ir tiksliai supranta autentiškų tekstų ar fragmentų turinį, išskiria pagrindinę ir dalinę informaciją, paaiškina teksto sandarą, temas ir prasminius akcentus. Suvokia nedidelio pasakojamojo teksto bendrą prasmę. Atpažįsta veiksmažodžių formas ir geba paaiškinti žodžių funkcijas sakiniuose (B1.4).
Verčia tekstų fragmentus, tačiau vertimas dar netikslus, stokojantis nuoseklumo ir konteksto supratimo (B2.1).	Verčia ilgesnius tekstus ar jų fragmentus, paprastai perteikia jų turinį lietuvių kalba, tačiau ne visada pakankamai tiksliai atsižvelgia į kontekstą ir raišką. (B2.2).	Verčia ilgesnius tekstus ar jų fragmentus, tiksliau ir nuosekliau perteikia jų turinį lietuvių kalba, atsižvelgia į kontekstą, leksines reikšmes ir lietuvių kalbos raišką. Pateikia sakinio vertimą, atsižvelgdamas į jo gramatinę struktūrą ir loginę prasmę. Verčia tekstus, išlaikydamas loginį ryšį tarp sakinių. Atpažįsta kultūrinius, idiomatinius posakius ir bando perteikti jų prasmę gimtąja kalba. Prireikus trumpai paaiškina, kodėl pasirinko tam tikrą vertimo variantą (B2.3).	Savarankiškai, tiksliai ir nuosekliai verčia tekstus ar jų fragmentus, tinkamai derina teksto prasmę, kontekstą ir lietuvių kalbos raišką. Perteikia jų turinį lietuvių kalba, atsižvelgia į kontekstą, leksines reikšmes ir lietuvių kalbos raišką. Savarankiškai verčia tekstą, atsižvelgdamas į jo gramatinę struktūrą ir loginę prasmę, išlaiko loginį ryšį tarp sakinių. Atpažįsta kultūrinius, idiomatinius posakius ir perteikia jų prasmę gimtąja kalba. Paaiškina, kodėl pasirinko tam tikrą vertimo variantą (B2.4).
Paaiškina bendrą teksto prasmę, atpažįsta kai	Lygina senosios graikų kalbos žodžius, formas	Aiškina teksto prasmę platesniame literatūriniame,	Savarankiškai ir tiksliai aiškina teksto prasmę

Slenkstinis (1)	Patenkinamas (2)	Pagrindinis (3)	Aukštesnysis (4)
kurias nuorodas ir vaizdinius, tačiau jų platesnio konteksto ne visada suvokia (B3.1).	ir sąvokas su lietuvių ir kitomis kalbomis, paprastai paaiškina graikiškos kilmės žodžių ir terminų reikšmę (B3.2).	kultūriniame, istoriniame ar filosofiniame kontekste, interpretuoja svarbiausias nuorodas, vaizdinius ir idėjas. Savarankiškai supranta sakinių prasmę iš konteksto, net jei kai kurios formos nežinomos. Pritaiko gramatines žinias lanksčiai, sprenddamas dėl nežinomo žodžio reikšmės. Paaiškina mitologinių veikėjų, vietų ar papročių reikšmę. Vertime stengiasi išlaikyti ne tik prasmę, bet ir kultūrinį atspalvį (B3.3).	platesniame literatūriniame, kultūriniame, istoriniame ar filosofiniame kontekste, interpretuoja svarbiausias nuorodas, vaizdinius ir idėjas. Lygina kalbinius reiškinius, argumentuotai aiškina graikiškos kilmės žodžių, terminų ir sąvokų reikšmę bei vartoseną įvairiuose kontekstuose. Savarankiškai supranta sakinių prasmę iš konteksto, net jei kai kurios formos nežinomos. Pritaiko gramatines žinias lanksčiai, sprenddamas dėl nežinomo žodžio reikšmės. Paaiškina mitologinių veikėjų, vietų ar papročių reikšmę. Vertime stengiasi išlaikyti ne tik prasmę, bet ir kultūrinį atspalvį (B3.4).
Kalbos struktūros pažinimas ir žodyno kaupimas bei vartojimas (C)			
Atpažįsta kai kuriuos senosios graikų kalbos žodžius, formų ar sąvokų ryšius su kitomis kalbomis, tačiau jų reikšmę aiškina tik bendrais bruožais (C1.1).	Lygina senosios graikų kalbos žodžius, formas ir sąvokas su lietuvių ir kitomis kalbomis, paprastai paaiškina graikiškos kilmės žodžių ir terminų reikšmę (C1.2).	Lygina senosios graikų kalbos žodžius, formas ir sąvokas su lietuvių ir kitomis kalbomis, aiškina graikiškos kilmės žodžių, terminų ir sąvokų reikšmę bei vartoseną. Analizuoja ir lygina gramatines struktūras: linksnius, laikus, veiksmožodžių formas keliomis kalbomis (C1.3).	Savarankiškai ir tiksliai lygina kalbinius reiškinius, argumentuotai aiškina graikiškos kilmės žodžių, terminų ir sąvokų reikšmę bei vartoseną įvairiuose kontekstuose. Savarankiškai analizuoja ir lygina gramatines struktūras: linksnius, laikus, veiksmožodžių formas keliomis kalbomis (C1.4).
Sieja tekstus su kai kuriais Antikos Graikijos literatūros, filosofijos ar istorijos reiškiniais, tačiau jų platesnės reikšmės ne visada paaiškina (C2.1).	Sieja tekstus su Antikos Graikijos literatūros, filosofijos, istorijos, demokratijos ar kultūros kontekstu, bendrais bruožais paaiškina jų reikšmę (C2.2).	Sieja tekstus su platesniu Antikos Graikijos literatūros, filosofijos, istorijos, demokratijos, retorikos ir kultūros kontekstu, paaiškina jų reikšmę Europos civilizacijai. Gali trumpai paaiškinti istorinių kontekstų įtaką kalbai. Atpažįsta mitologinių vardų reikšmę ir simbolinį vaidmenį tekste (pvz., supranta, kad vardas Ἀθηνᾶ (Aténé) siejamas su išmintimi ir globa, o Προμηθεύς (Prometėjas) – su žinojimu, drąsa ir auka) (C2.3).	Savarankiškai ir argumentuotai sieja tekstus su platesniu Antikos Graikijos intelektiniu ir kultūriniu kontekstu, paaiškina jų reikšmę Europos civilizacijai ir dabarties kultūrai. Geba savarankiškai paaiškinti istorinių kontekstų įtaką kalbai. Atpažįsta mitologinių vardų reikšmę ir simbolinį vaidmenį tekste (pvz., supranta ir paaiškina, kodėl vardas Ἀθηνᾶ (Aténé) siejamas su išmintimi ir globa, o Προμηθεύς (Prometėjas) – su žinojimu, drąsa ir auka) (C2.4).
Atpažįsta kai kuriuos Antikos kultūros ženklus, idėjas ar sąvokas šiuolaikiniuose kontekstuose, tačiau jų reikšmę aiškina ribotai (C3.1).	Interpretuoja Antikos kultūros ženklus, idėjas ir sąvokas šiuolaikiniame kalboje, mene, moksle ar viešajame gyvenime, tačiau jų aktualumą vertina bendrais bruožais (C3.2).	Reflektuoja apie posakių vartojimo prasmę šiuolaikiniame visuomenėje (pvz., γνῶθι σεαυτόν – „pažink save“, μέτρον ἄριστον – „geriausia – saikas“). Geba susieti terminą ar posakį su jo kilme ir prasme	Savarankiškai ir argumentuotai interpretuoja Antikos kultūros ženklus, idėjas ir sąvokas įvairiuose šiuolaikiniuose kontekstuose, vertina jų tęstinumą, aktualumą ir reikšmę dabarties žmogui. (pvz., γνῶθι σεαυτόν – „pažink

Slenkstinis (1)	Patenkinamas (2)	Pagrindinis (3)	Aukštesnysis (4)
		šiuolaikiniuose diskursuose (C3.3).	save“, μέτρον ἄριστον – „geriausia – saikas“). Tinkamai susieja terminą ar posakį su jo kilme ir prasme šiuolaikiniuose diskursuose (C3.4).